

L E G E

cu privire la energia electrică

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Prezenta lege transpune parțial:

Directiva (UE) 2019/944 a Parlamentului European și a Consiliului din 5 iunie 2019 privind normele comune pentru piața internă de energie electrică și de modificare a Directivei (UE) 2012/27, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 158 din 14 iunie 2019 (CELEX: 02019L0944), în varianta adaptată și aprobată prin Deciziile Consiliului Ministerial al Comunității Energetice nr. 2021/13/MC-EnC și nr. 2022/03/MC-EnC, astfel cum a fost modificată ultima dată prin Directiva (UE) 2024/1711 a Parlamentului European și a Consiliului din 13 iunie 2024 de modificare a Directivelor (UE) 2018/2001 și 2019/944 în ceea ce privește îmbunătățirea organizării pieței energiei electrice a Uniunii;

Regulamentul (UE) 2019/943 al Parlamentului European și al Consiliului din 5 iunie 2019 privind piața internă de energie electrică, publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 158 din 14 iunie 2019 (CELEX: 02019R0943), în varianta adaptată și aprobată prin Decizia Consiliului Ministerial al Comunității Energetice nr. 2022/03/MC-EnC, astfel cum a fost modificat ultima dată prin Regulamentul (UE) 2024/1747 al Parlamentului European și al Consiliului din 13 iunie 2024 de modificare a Regulamentelor (UE) 2019/942 și (UE) 2019/943 în ceea ce privește îmbunătățirea organizării pieței energiei electrice a Uniunii;

Articolul 2, pct. 23, Articolele 4 – 6, Articolul 9, precum și Articolele 32 – 33 din Regulamentul (UE) 2015/1222 al Comisiei din 24 iulie 2015 de stabilire a unor linii directoare privind alocarea capacității și gestionarea congestiilor, publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 197 din 25 iulie 2015 (CELEX: 02015R1222), în varianta adaptată și aprobată prin Decizia Consiliului Ministerial al Comunității Energetice nr. 2022/03/MC-EnC, astfel cum a fost modificat ultima dată prin Regulamentul de punere în aplicare (UE) 2021/280 al Comisiei din 22 februarie 2021 de modificare a Regulamentelor (UE) 2015/1222, 2016/1719, 2017/2195 și 2017/1485 în vederea alinierii acestora la Regulamentul (UE) 2019/943;

Regulamentul (UE) 1227/2011 al Parlamentului European și al Consiliului din 25 octombrie 2011 privind integritatea și transparența pieței angro de energie, publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 326 din 8 decembrie 2011 (CELEX: 02011R1227), în varianta adaptată și aprobată prin Decizia Consiliului Ministerial al Comunității Energetice nr. 2018/10/MC-EnC.

Capitolul I

DISPOZIȚII GENERALE

Articolul 1. Scopul legii și sfera de aplicare

(1) Scopul prezentei legi este instituirea unui cadru normativ general privind organizarea, reglementarea, asigurarea funcționării eficiente și monitorizării sectorului electroenergetic destinat să aprovizioneze consumatorii cu energie electrică în condiții de accesibilitate, disponibilitate, fiabilitate, continuitate, calitate și transparență, pentru a furniza stimulente investiționale adecvate privind producerea energiei electrice și dezvoltarea rețelelor electrice, în special pentru a încuraja investițiile pe termen lung într-un sistem electroenergetic decarbonizat și durabil, precum și pentru a contribui la realizarea altor obiective ale politicii de stat în domeniul energiei.

(2) Prezenta lege are ca obiectiv crearea unei piețe integrate de energie electrică, care este competitivă, axată pe consumator, flexibilă, echitabilă și transparentă. Legea stabilește principiile fundamentale pentru funcționarea eficientă a unei piețe integrate de energie electrică, care asigură accesul nediscriminatoriu la piață al tuturor furnizorilor de resurse și consumatorilor, abilitază consumatorii, asigură competitivitatea și consumul dispecerizabil, stocarea energiei și eficiența energetică, facilitează agregarea cererii și a ofertei distribuite de energie electrică, precum și care permite integrarea pieței energiei electrice și integrarea sectorială, precum și remunerarea pentru energia electrică produsă din surse regenerabile în baza mecanismelor de piață.

(3) Legea urmărește să asigure prețuri și costuri ale energiei electrice accesibile și transparente pentru consumatori, un grad ridicat de securitate a aprovizionării cu energie electrică și o tranziție lină către un sistem energetic durabil, cu emisii reduse de dioxid de carbon. Aceasta stabilește norme esențiale privind: protecția și abilitarea consumatorilor, noi forme de participare a consumatorilor, inclusiv prin intermediul consumului dispecerizabil, accesul deschis la piața integrată, accesul terților la infrastructura de transport și de distribuție a energiei electrice, cerințele în materie de separare, maximizarea și utilizarea eficientă a capacității transfrontaliere, echilibrarea eficientă, instrumentele de acoperire pe termen lung a cererii bazate pe mecanisme de piață, sarcinile și obligațiile operatorilor de sistem, ale operatorilor pieței, ale operatorilor delegați și ale participanților la piață, securitatea aprovizionării cu energie electrică, competența și domeniul de activitate al Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică, precum și cooperarea regională și pan-europeană a părților interesate.

(4) Sub incidența prezentei legi intră:

- a) producerea energiei electrice;
- b) transportul energiei electrice, inclusiv fluxurile transfrontaliere de energie electrică;
- c) distribuția energiei electrice;
- d) tradingul cu energie electrică;
- e) furnizarea energiei electrice;
- f) stocarea energiei;
- g) agregarea;
- h) determinarea și aprobarea prețurilor reglementate pentru energia electrică și a tarifelor reglementate în conformitate cu prezenta lege;
- i) licențierea genurilor de activitate din sectorul electroenergetic;
- j) dezvoltarea instituțională necesară pentru buna funcționare a sectorului electroenergetic și a pieței integrate de energie electrică;
- k) accesul reglementat al părților terțe la rețelele electrice;
- l) organizarea, funcționarea și monitorizarea piețelor de energie electrică, accesul la piețele de energie electrică, obligațiile participanților la piețele de energie electrică, precum și asigurarea transparenței și integrității piețelor de energie electrică;
- m) protecția și abilitarea consumatorilor;
- n) securitatea, inclusiv securitatea aprovizionării cu energie electrică;
- o) accesul la proprietatea publică sau privată pentru construirea, exploatarea, întreținerea, reabilitarea sau modernizarea, inclusiv re tehnologizarea rețelelor electrice;
- p) principiile de cooperare și interacțiune dintre organul central specialitate al administrației publice centrale de specialitate, autoritatea investită cu competențe de reglementare și monitorizare a activităților din sectorul electroenergetic, alți actori cheie din sectorul electroenergetic și autoritățile de resort din alte Părți Contractante ale Comunității Energetice, din Statele membre ale Uniunii Europene, precum și cu Secretariatul Comunității Energetice, Comitetul de Reglementare al Comunității Energetice,

precum și cu Agenția Uniunii Europene pentru Cooperarea Autorităților de Reglementare din Domeniul Energiei și cu Rețeaua Europeană a Operatorilor Sistemelor de Transport al Energiei Electrice.

Articolul 2. Noțiuni principale

În sensul prezentei legi, următoarele noțiuni principale semnifică:

1) *acces la rețeaua electrică* – drept al utilizatorului de sistem, inclusiv al consumatorului final, de a se conecta la rețeaua electrică și de a prelua și/sau livra energia electrică în cantitățile și pe perioada indicată în contractul pentru prestarea serviciului de transport al energiei electrice, în contractul pentru prestarea serviciului de distribuție a energiei electrice, prin utilizarea rețelelor electrice în conformitate cu condițiile stabilite în prezenta lege;

2) *acord de racordare în condiții flexibile* - set de condiții convenite pentru racordare la rețeaua electrică a centralelor electrice, a instalațiilor de stocare, a instalațiilor de utilizare, care includ condiții de limitare și control al injecției de energie electrică în și al retragerii din rețeaua electrică de transport sau de distribuție;

3) *act de corespundere* - act emis de organul supravegherii energetice de stat în condițiile stabilite în prezenta lege în rezultatul examinării unei instalații electrice noi sau existente, a unei centrale electrice sau a unei ce surse de energie electrică de rezervă prin care se confirmă că respectiva instalație electrică, centrală electrică sau sursă de energie electrică de rezervă corespunde cu documentația de proiect și cerințele documentelor normativ-tehnice aprobate de organul supravegherii energetice de stat, inclusiv celor de securitate;

4) *adecvanță* - capacitatea surselor de energie electrică dintr-o zonă de a acoperi consumul de energie electrică din acea zonă;

5) *agregare* - activitate desfășurată de o persoană fizică sau juridică care combină sarcinile electrice ale mai multor consumatori sau energia electrică produsă la mai multe centrale electrice în vederea vânzării, a cumpărării sau a licitării pe orice piață de energie electrică;

6) *agregator independent* - titular al licenței pentru agregare, participant al pieței energiei electrice care este implicat în procesul de agregare în condițiile prezentei legi și care nu este afiliat furnizorului consumatorului său;

7) *alocare a capacității* - atribuirea de capacitate interzonală;

8) *avarie* - perturbare în funcționarea instalațiilor sau a echipamentelor rețelei, centralei electrice, care a condus la o abatere periculoasă a parametrilor regimului de funcționare a rețelei, a centralei electrice respective de la cei stabiliți în documentele normativ-tehnice în domeniu;

9) *capacitate de consum* - consumul energiei electrice al unui consumator final la utilizarea integrală a capacității de producere a consumatorului final respectiv. Aceasta include consumul total de energie electrică al consumatorului final respectiv ca entitate economică unică, în măsura în care consumul are loc pe piețe cu prețuri angro relaționate între ele. La aplicarea acestui concept nu se ia în considerare consumul de energie electrică în locurile de consum individuale care aparțin aceluiași consumator final și care au o capacitate de consum mai mică de 600 GWh/an, în măsura în care aceste locuri de consum nu exercită o influență comună asupra prețurilor de pe piețele angro de energie electrică din cauza amplasării lor geografice pe diferite piețe relevante;

10) *capacitate de echilibrare* - volum de capacitate pe care un prestator de servicii de echilibrare a convenit să îl păstreze și în privința căruia prestatorul de servicii de echilibrare a convenit să prezinte, pe durata contractului, oferte operatorului sistemului de transport pentru o cantitate corespunzătoare de energie de echilibrare ;

11) *capacitate netă de transport coordonată* - metodă de calculare a capacității pe baza principiului evaluării și definirii *ex ante* a schimbului maxim de energie electrică între zone de ofertare adiacente;

12) *capacitate de rezervă* - cantitate a rezervelor de capacitate pentru asigurarea stabilității frecvenței, a rezervelor de capacitate pentru restabilirea frecvenței sau a rezervelor capacității de înlocuire, care trebuie să fie la dispoziția operatorului sistemului de transport;

13) *capacitate interzonală* – capacitate a sistemului electroenergetic interconectat de a permite transferul de energie electrică între zone de ofertare;

14) *cele mai bune tehnici disponibile* - în contextul protecției și securității datelor într-un mediu de măsurare inteligentă, tehnicile cele mai eficiente, avansate și adecvate din punct de vedere practic pentru a asigura, în principiu, temeiul pentru respectarea normelor aplicabile în materie de protecție și de securitate a datelor;

15) *centrală electrică* – ansamblu de instalații care convertesc energia primară în energie electrică și care este compus din una sau mai multe unități generatoare de energie electrică racordate la rețeaua electrică;

16) *centrală electrică de termoficare urbană* – centrală electrică de termoficare sau centrală electrică de cogenerare de înaltă eficiență, care produce energie electrică și termică și care livrează energie termică în sistemul centralizat de alimentare cu energie termică;

17) *centrală electrică eligibilă care utilizează surse regenerabile de energie* – centrală electrică care utilizează surse regenerabile de energie, al cărei proprietar beneficiază de schema de sprijin în condițiile Legii nr. 10 din 26 februarie 2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile;

18) *certificare* - procedură în cadrul căreia se examinează respectarea de către operatorul sistemului de transport a cerințelor privind separarea și independența acestuia, precum și a altor cerințe relevante impuse operatorului sistemului de transport prin prezenta lege, și care constituie o condiție prealabilă pentru desemnarea prin licențiere a operatorului sistemului de transport;

19) *comercializare în contrapartidă* - schimb interzonal de energie electrică, inițiat de operatorii sistemelor de transport între două zone de ofertare pentru a soluționa cazurile de congestie fizică;

20) *componente de rețea complet integrate* - componente de rețea care sunt integrate în rețelele electrice de transport sau de distribuție, inclusiv instalații de stocare a energiei, și care sunt utilizate exclusiv în scopul de a asigura o funcționare sigură și fiabilă a rețelelor electrice de transport sau de distribuție și nu pentru echilibrare sau gestionarea congestiilor;

21) *comunitate de energie a cetățenilor* – persoană juridică care întrunește următoarele condiții cumulative:

a) se bazează pe participarea voluntară și deschisă și este controlată efectiv de membri sau asociați, precum persoanele fizice, administrația publică locală de nivelul întâi, de nivelul al doilea sau de nivel special, sau întreprinderile mici;

b) are ca scop principal oferirea unor beneficii comunitare de mediu, economice sau sociale pentru membrii sau asociații săi ori pentru zonele locale în care își desfășoară activitatea, mai degrabă decât obținerea de profituri financiare;

c) se poate angaja în activități de producere, inclusiv din surse regenerabile, de distribuție, de furnizare, de consum, de agregare, de stocare a energiei, de servicii de eficiență energetică sau de servicii de încărcare pentru vehicule electrice sau poate furniza alte servicii energetice membrilor sau asociațiilor săi;

22) *conducere centralizată a sistemului electroenergetic* - planificare și gestionare operativ-tehnologică unică a sistemului electroenergetic pentru asigurarea echilibrării și a siguranței funcționării acestuia, pentru asigurarea stabilității frecvenței, a tensiunii și a continuității în aprovizionare cu energie

electrică, pentru gestionarea fluxurilor de energie electrică în rețelele electrice de transport și pentru coordonarea schimburilor de energie electrică cu alte sisteme electroenergetice;

23) *congestie* - situație în care nu pot fi satisfăcute toate solicitările participanților la piața energiei electrice de a tranzacționa între zone din rețea, deoarece acestea ar afecta semnificativ fluxurile fizice pe elemente de rețea care nu pot face față fluxurilor respective;

24) *congestie structurală* - congestie în rețeaua electrică de transport care poate fi definită fără ambiguitate, este previzibilă, este stabilă geografic de-a lungul timpului și reapare frecvent în condiții normale de funcționare a sistemului electroenergetic;

25) *consum dispecerizabil* - modificare a sarcinii electrice de către consumatorii finali față de configurațiile obișnuite sau curenți de consum al energiei electrice, ca răspuns la semnalele pieței, inclusiv ca răspuns la prețurile energiei electrice care variază în funcție de ora de consum sau la stimulentele financiare, sau ca răspuns la acceptarea ofertei consumatorului final de a vinde serviciul de reducere sau de creștere a cererii la un anumit preț pe o piață organizată, fie în mod individual sau prin agregare;

26) *consumator* - consumatorul angro și final de energie electrică;

27) *consumator activ* - consumator final sau grup de consumatori finali ce acționează împreună, care consumă sau stochează energia electrică produsă în spațiile pe care le deține situate în zone limitate sau care consumă sau stochează energie electrică autoprodusă sau partajată la alte spații, sau care vinde energie electrică autoprodusă sau participă la programe de flexibilitate sau de eficiență energetică, cu condiția ca activitățile respective să nu constituie principala sa activitate comercială sau profesională;

28) *consumator angro* – persoana fizică, întreprinzător individual, sau persoană juridică ce cumpără energie electrică în vederea revânzării acesteia în interiorul sau în exteriorul sistemului electroenergetic în cadrul căruia este stabilită persoana respectivă;

29) *consumator casnic* - consumatorul care cumpără energie electrică pentru consumul casnic propriu, cu excepția activităților comerciale sau profesionale;

30) *consumator final* - consumatorul care cumpără energie electrică pentru consum propriu;

31) *consumator noncasnic* - persoană fizică sau juridică care cumpără energie electrică în alte scopuri decât pentru consumul casnic propriu, inclusiv producătorii, consumatorii industriali, întreprinderile mici și mijlocii, societățile comerciale și consumatorii angro;

32) *contract de furnizare a energiei electrice* – contract în baza căruia se furnizează energie electrică, dar care nu include instrumente derivate de energie electrică;

33) *contract de furnizare a energiei electrice la prețuri dinamice* - contract de furnizare a energiei electrice încheiat între un furnizor și un consumator final, care reflectă variația de preț pe piețele de energie electrică pe termen scurt, inclusiv pe piața pentru ziua următoare și pe piața pe parcursul zilei, la intervale cel puțin egale cu intervalele de decontare de pe piață;

34) *contract de furnizare a energiei electrice pe durată determinată și la preț fix* - contract de furnizare a energiei electrice încheiat între un furnizor și un consumator final prin care se garantează că clauzele și condițiile contractuale, inclusiv prețul, rămân neschimbate pe durata contractului, dar care, pentru un preț fix poate include un element flexibil, de exemplu variații de preț în perioadele de vârf și în afara perioadelor de vârf, și atunci când singurele modificări din factură pot să rezulte numai din elemente care nu sunt determinate de furnizori, cum ar fi impozitele și taxele;

35) *control asupra unei întreprinderi* - drepturi, contracte sau alte mijloace care conferă, fie separat, fie în combinație, ținând cont circumstanțele de drept sau de fapt implicate, posibilitatea de a exercita o influență decisivă asupra unei întreprinderi, în special prin:

a) dreptul de proprietate sau dreptul de folosință integrală sau parțială asupra activelor unei întreprinderi;

b) drepturi sau contracte care conferă o influență decisivă asupra structurii, votului sau deciziilor organelor de conducere ale unei întreprinderi;

36) *criză de energie electrică* – situație actuală sau iminentă în care există un deficit semnificativ de energie electrică sau în care este imposibil să se furnizeze energie electrică consumatorilor finali, astfel cum a fost stabilit de Guvern,;

37) *dezechilibru* - cantitate de energie calculată pentru o parte responsabilă pentru echilibrare și care reprezintă diferența dintre cantitatea alocată atribuită respectivei părți responsabile pentru echilibrare și poziția finală a respectivei părți responsabile pentru echilibrare, inclusiv orice ajustare a dezechilibrului aplicată respectivei părți responsabile pentru echilibrare, într-un anumit interval de decontare a dezechilibrelor;

38) *dezvoltarea rețelei electrice de distribuție* - majorarea capacității rețelei electrice de distribuție existente sau construirea unor noi rețele sau porțiuni de rețele electrice de distribuție;

39) *dezvoltarea rețelei electrice de transport* - majorarea capacității rețelei electrice de transport existente sau construirea unor noi rețele sau porțiuni de rețele electrice de transport;

40) *dispecerizare* - activitate tehnică specifică sistemului electroenergetic, desfășurată de unități specializate ale operatorului sistemului de transport după modelul de autodispecerizare, în scopul exploatarei coordonate a instalațiilor și echipamentelor componente ale sistemului electroenergetic care necesită o comandă unică;

41) *dispecerizare prioritară* - dispecerizarea instalațiilor de producere a energiei electrice pe baza unor criterii diferite de ordinea economică a ofertelor, acordând prioritate la dispecerizarea anumitor tehnologii de producție;

42) *distribuție a energiei electrice* - transmitere a energiei electrice prin rețelele electrice de distribuție în vederea livrării acesteia către consumatori, fără a include furnizarea;

43) *echilibrare* - totalitate a acțiunilor și proceselor, în toate intervalele de timp, prin care operatorul sistemului de transport asigură în mod constant menținerea frecvenței sistemului electroenergetic în limitele de stabilitate predefinite, cât și conformitatea cu mărimea rezervelor de capacitate necesare în legătură cu calitatea cerută;

44) *echipament de măsurare* - dispozitiv sau sistem destinat să măsoare cantitatea de energie electrică livrată și, după caz, a puterii electrice în scopul facturării;

45) *echipament de măsurare convențional* - echipament de măsurare analog sau electronic care nu are capacitatea de a transmite și de a primi date;

46) *electrician autorizat* - persoană fizică autorizată de către organul supravegherii energetice de stat cu dreptul de a executa instalații electrice, centrale electrice, instalații de stocare a energiei, respectiv, cu dreptul de a întocmi documentația aferentă lucrărilor efectuate;

47) *element critic de rețea* - element al rețelei electrice, fie în cadrul unei zone de ofertare, fie între zonele de ofertare, luat în considerare în procesul de calculare a capacității, care limitează cantitatea de energie electrică care poate fi schimbată;

48) *energie de echilibrare* - energia utilizată de operatorul sistemului de transport pentru echilibrare și furnizată de unul sau mai mulți furnizori de servicii de echilibrare;

49) *externalizare a unui serviciu sau a unei lucrări* - transferul de către titularul de licență către o parte terță a unui serviciu sau a unei lucrări pe care acesta trebuie să o îndeplinească în conformitate cu prezenta lege și în conformitate cu condițiile licenței, fără a include cesiunea licenței către o parte terță;

50) *flexibilitate* - înseamnă capacitate a unui sistem electroenergetic de a se adapta la variația producerii și a consumului energiei electrice și la disponibilitatea rețelei electrice, în intervalele de timp relevante ale pieței energiei electrice;

51) *flux transfrontalier* - flux fizic de energie electrică în rețelele electrice de transport ale Republicii Moldova, care rezultă din impactul activității producătorilor și/sau consumatorilor din afara Republicii Moldova asupra rețelei sale electrice de transport;

52) *furnizare a energiei electrice* - vânzarea, inclusiv revânzarea energiei electrice către consumatori;

53) *furnizor* - întreprindere electroenergetică titular al unei licențe pentru furnizarea energiei electrice care furnizează energie electrică în condițiile prezentei legi;

54) *furnizor al serviciului universal* - furnizor care, în contextul obligațiilor de serviciu public, este desemnat să asigure serviciul universal consumatorilor casnici și întreprinderilor mici;

55) *furnizor central de energie electrică* - entitate desemnată de Guvern pentru a cumpăra energie electrică de la producătorii care generează energie electrică la centralele electrice eligibile ce utilizează surse regenerabile de energie și, pentru o perioadă definită de timp, energia electrică produsă de centralele electrice de termoficare urbane, precum și pentru a o furniza pe piața energiei electrice în condițiile prezentei legi, la prețuri reglementate, aprobate de Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică;

56) *furnizor de servicii de echilibrare* - participantul la piață ce furnizează operatorului sistemului de transport fie energie de echilibrare, fie capacitate de echilibrare sau atât energie de echilibrare, precum și capacitate de echilibrare;

57) *furnizor de ultimă opțiune* - furnizor care este desemnat să asigure furnizarea energiei electrice către consumatorii finali ai unui furnizor care și-a încetat activitatea;

58) *informații cu caracter exact* - informații care indică un ansamblu de circumstanțe existente sau despre care există motive justificate de a crede că vor exista, un eveniment care a avut loc sau despre care există motive justificate de a aștepta că va avea loc, și care sunt suficient de precise pentru a duce la o concluzie în legătură cu efectul posibil al tuturor circumstanțelor sau al evenimentului respectiv asupra prețurilor la produsele energetice angro;

59) *informații de facturare* - informații prezentate în factura consumatorului final, cu excepția unei solicitări de plată;

60) *informații privilegiate* - informații cu caracter exact care nu au fost făcute publice, care se referă, direct sau indirect, la unul sau mai multe produse energetice angro și care, dacă ar fi făcute publice, ar putea influența în mod semnificativ prețurile acestor produse energetice angro. În sensul prezentei definiții, prin informații se înțelege:

a) informații care trebuie făcute publice în conformitate cu prezenta lege, , codurile rețelilor electrice, liniile directoare, Regulile pieței energiei electrice, precum și în conformitate cu alte acte normative de reglementare aprobate de Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică;

b) informații privind capacitatea și utilizarea centralelor electrice, a instalațiilor de stocare a energiei, a rețelilor electrice de transport, inclusiv informații privind indisponibilitatea planificată sau neplanificată a acestora;

c) informații care trebuie divulgate în conformitate cu prezenta lege și cu actele normative de reglementare aprobate de Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică sau în conformitate cu prevederile contractelor de pe piața angro a energiei electrice, în măsura în care aceste informații ar putea avea un efect semnificativ asupra prețului produselor energetice angro; și

d) alte informații pe care un participant la piață rezonabil ar putea să le utilizeze pentru a-și fundamenta decizia de a încheia o tranzacție referitoare la un produs energetic angro sau de a emite un ordin de tranzacționare a acestuia;

61) *informații sensibile privind protecția infrastructurii critice* - informații cu privire la infrastructura critică, în sensul definit în Legea nr. 120/2017 cu privire la prevenirea și combaterea terorismului, care, dacă ar fi divulgate, ar putea fi utilizate pentru a planifica și acționa în vederea perturbării sau distrugerii instalațiilor infrastructurii critice;

62) *instalație electrică* - instalație de racordare și instalație de utilizare;

63) *instalație de racordare* - instalație prin care centrala electrică, instalația de stocare a energiei, instalația de utilizare este racordată la rețeaua electrică de transport, la rețeaua electrică de distribuție, inclusiv la sistemul de distribuție închis sau la sistemul de curent continuu de înaltă tensiune (sistem HVDC);

64) *instalație de stocare a energiei* - în sistemul electroenergetic, o instalație în care are loc stocarea energiei;

65) *instalație de utilizare* - ansamblu de instalații și aparate ale consumatorului final destinate utilizării energiei electrice;

66) *instrument derivat de energie electrică* - instrument financiar definit în conformitate cu Legea nr. 171/2012 privind piața de capital, a cărui valoare se bazează pe un indice sau un grup de indici de pe piețele de energie electrică, conceput pentru a permite participanților la piață să tranzacționeze noi poziții sau să își acopere riscurile, cu condiția că instrumentul are legătură cu domeniul energiei electrice;

67) *interconexiune* - linie electrică de transport care traversează sau ce trece peste frontiera dintre Republica Moldova și Părțile Contractante și/sau dintre Republica Moldova și Statele Membre ale Uniunii Europene și care conectează sistemele electroenergetice ale Republicii Moldova și ale Părților Contractante și/sau ale Republicii Moldova și ale Statelor Membre ale Uniunii Europene;

68) *interconexiune nouă* - o interconexiune care nu era finalizată până la 1 iulie 2007;

69) *interoperabilitate* - în contextul contorizării inteligente, capacitatea a două sau mai multe rețele, sisteme, dispozitive, aplicații sau componente energetice sau de comunicații de a lucra în corelație, de a schimba și de a utiliza informații în vederea îndeplinirii funcțiilor stabilite;

70) *interval de decontare a dezechilibrelor* - perioada de timp pentru care se calculează dezechilibrul părților responsabile pentru echilibrare;

71) *întreprindere electroenergetică* - persoană fizică sau juridică, înregistrată în modul stabilit în Republica Moldova în calitate de întreprindere, care desfășoară cel puțin una dintre activitățile de producere, de transport, de distribuție, de agregare, consum dispecerizabil, de stocare a energiei, trading cu energie electrică, de furnizare sau de cumpărare a energiei electrice și care îndeplinește funcții comerciale, tehnice sau de întreținere aferente activităților respective, fără a include consumatorii finali;

72) *întreprindere electroenergetică integrată* - întreprindere electroenergetică integrată pe orizontală sau întreprindere electroenergetică integrată pe verticală;

73) *întreprindere electroenergetică integrată pe orizontală* - întreprindere electroenergetică care desfășoară cel puțin una dintre activitățile de producere în vederea vânzării, de transport, de distribuție sau furnizare a energiei electrice, precum și o altă activitate care nu este legată de sectorul electroenergetic;

74) *întreprindere electroenergetică integrată pe verticală* - întreprindere electroenergetică sau grup de întreprinderi electroenergetice în care aceeași persoană sau aceleași persoane au dreptul, direct sau indirect, să exercite controlul, astfel cum este definit în prezenta lege, și în care întreprinderea sau grupul de întreprinderi desfășoară cel puțin una dintre activitățile de transport sau de distribuție a energiei electrice și cel puțin una dintre activitățile de producere sau de furnizare a energiei electrice;

75) *întreprindere înrudită* - întreprindere afiliată care deține majoritatea drepturilor de vot în cadrul altei întreprinderi și/sau care are dreptul de a numi sau de a revoca majoritatea membrilor organelor de conducere ale unei alte întreprinderi și care este, în același timp, acționar, fondator al întreprinderii respective și/sau care, în temeiul unui acord încheiat cu alți acționari, fondatori ai acestei întreprinderi, deține controlul asupra drepturilor de vot în cadrul întreprinderii respective; și/sau o întreprindere dependentă în raport cu întreprinderea dominantă; și/sau o întreprindere asociată care exercită o influență semnificativă asupra politicii financiare și de administrare a unei alte întreprinderi; și/sau o întreprindere influențată de o altă întreprindere; și/sau întreprinderi care aparțin acelorași acționari, fondatori; și/sau întreprinderi care, fără a depinde una de cealaltă, sunt reunite sub o conducere

unică sau sunt conduse de organe compuse majoritar din aceleași persoane; și/sau alte tipuri de întreprinderi afiliate;

76) *întreprindere-mamă* - întreprindere care exercită controlul asupra unei sau mai multor întreprinderi subsidiare;

77) *întreprindere mică* - întreprindere care are un număr de angajați de până la 50 de persoane și o cifră anuală de afaceri sau un bilanț anual ce nu depășește echivalentul în lei a 10 milioane euro;

78) *întreprindere mijlocie* - întreprindere care are un număr de angajați de până la 250 de persoane și o cifră anuală de afaceri ce nu depășește echivalentul în lei a 50 milioane de euro sau un bilanț anual ce nu depășește echivalentul în lei a 43 milioane de euro;

79) *linie electrică directă* - linie electrică care conectează o centrală electrică izolată de sistemul electroenergetic cu instalațiile electrice ale unui consumator izolat sau linie electrică care conectează o centrală electrică și un furnizor în vederea livrării energiei electrice direct către spațiile, sucursalele și consumatorii proprii;

80) *loc de consum* - amplasament al instalațiilor electrice ale consumatorului final unde, printr-o singură instalație de utilizare, se consumă energia electrică livrată prin una sau mai multe instalații de racordare;

81) *mecanism de asigurare a capacității* - măsură prin care se asigură atingerea nivelului necesar de adecvanță a resurselor prin remunerarea resurselor pentru disponibilitatea acestora, cu excepția măsurilor legate de serviciile de sistem sau la gestionarea congestiilor;

82) *microîntreprindere* - întreprindere care are un număr de angajați de până la 10 persoane și o cifră anuală de afaceri sau total bilanț anual ce nu depășește echivalentul în lei a 2 milioane euro;

83) *model de autodispecerizare* - model de programare și de dispecerizare prin care programele de producere și programele de consum, precum și dispecerizarea centralelor electrice și a locurilor de consum sunt determinate de agenții de programare ai instalațiilor respective;

84) *obligație de serviciu public* - obligație impusă întreprinderii electroenergetice în interes economic general, pentru o perioadă limitată de timp, care se poate referi la securitate, inclusiv la securitatea aprovizionării cu energie electrică, la continuitate, la calitate și la prețurile furnizărilor, precum și la protecția mediului, și care nu este discriminatorie și nu denaturează concurența în afară de ceea ce este strict necesar pentru a realiza obligația de serviciu public în cauză;

85) *operator al pieței energiei electrice* – entitate, titular al licenței pentru operarea piețelor de energie electrică, care furnizează un serviciu prin care ofertele de vânzare a energiei electrice sunt corelate cu ofertele de cumpărare a energiei electrice pe piețele organizate de energie electrică, cu excepția pieței de echilibrare;

86) *operator al pieței energiei electrice desemnat* - operator al pieței energiei electrice desemnat de către Agenția națională pentru Reglementare în Energetică în conformitate cu prezenta lege pentru a îndeplini sarcini legate de cuplarea unică a piețelor pentru ziua următoare și/sau a piețelor pe parcursul zilei;

87) *operator al sistemului de distribuție* - întreprindere electroenergetică care desfășoară activitatea de distribuție a energiei electrice și care răspunde de exploatarea, întreținerea, modernizarea, inclusiv rețehnologizarea și, dacă este necesar, de dezvoltarea rețelelor electrice de distribuție într-o anumită zonă și, după caz, a interconexiunilor acestora cu alte sisteme, precum și pentru asigurarea capacității rețelelor electrice de distribuție de a satisface pe termen lung un nivel rezonabil al cererii de prestare a serviciului de distribuție a energiei electrice;

88) *operator al sistemului de transport* - întreprindere electroenergetică care desfășoară activitatea de transport al energiei electrice și de gestionare operativ-tehnologică a sistemului electroenergetic și care este responsabilă pentru exploatarea, întreținerea, modernizarea, inclusiv rețehnologizarea și, dacă este necesar, pentru dezvoltarea rețelelor electrice de transport într-o anumită zonă și, după caz, a interconexiunilor acestora cu alte sisteme, precum și pentru asigurarea capacității rețelelor electrice de

transport de a satisface pe termen lung un nivel rezonabil al cererii de prestare a serviciului de transport al energiei electrice;

89) *operator delegat* - entitate căreia i-au fost delegate obligații sau atribuții specifice încredințate unui operator al sistemului de transport sau unui operator al pieței energiei electrice desemnat, de către respectivul operator al sistemului de transport sau de către operatorul piețelor de energie electrică desemnat sau de către Agenția Națională de Reglementare în Energetică;

90) *operator de sistem* – operator al sistemului de transport și operator al sistemului de distribuție;

91) *parametri de calitate* - totalitatea caracteristicilor energiei electrice stabilite în standardele de calitate aprobate de organismul național de standardizare și indicate ca obligatorii în Regulamentul privind furnizarea energiei electrice, în Regulamentul cu privire la calitatea serviciilor de transport și de distribuție a energiei electrice și în Regulile pieței energiei electrice;

92) *partajare a energiei electrice* - înseamnă autoconsumul de către consumatori activi de energie electrică din surse regenerabile,;

a) generată sau stocată în afara amplasamentului sau între amplasamente de către o instalație pe care o dețin, o concesionează sau o închiriază în întregime sau parțial; sau

b) asupra căreia dreptul le-a fost transferat de către un alt consumator activ fie contra cost, fie gratuit;

93) *Parte Contractantă a Comunității Energetice* - țară semnatară a Tratatului Comunității Energetice;

94) *parte responsabilă pentru echilibrare* - participant la piață sau reprezentantul desemnat al acestuia, responsabil pentru dezechilibrele sale pe piața energiei electrice;

95) *participant la piață* - persoană fizică sau juridică care cumpără, vinde sau produce energie electrică, care este implicată în agregare sau care este un operator de consum dispecerizabil sau de servicii de stocare a energiei, inclusiv prin plasarea de ordine de tranzacționare pe una sau mai multe piețe de energie electrică, inclusiv pe piețele de echilibrare;

96) *pieță a contractelor bilaterale (pieță extrabursieră)* - piața în care vânzarea și cumpărarea energiei electrice are loc în afara unei piețe organizate, direct între participanții la piața energiei electrice, în baza unor contracte bilaterale de vânzare și cumpărare a energiei electrice;

97) *pieță angro de energie electrică* - orice piață din Republica Moldova pe care se tranzacționează produse energetice angro;

98) *pieța cu amănuntul a energiei electrice* – cadrul organizat unde energia electrică este cumpărată de consumatorii finali de la furnizori, în vederea satisfacerii consumului propriu de energie electrică;

99) *piețele de energie electrică* – piețele de energie electrică, inclusiv piețele contractelor bilaterale (piețele extrabursiere) și piețele organizate de energie electrică (burse de energie electrică), piețele de tranzacționare a energiei, a capacității, a serviciilor de echilibrare și a serviciilor de sistem în toate intervalele de timp, inclusiv piețele la termen, pentru ziua următoare și pe parcursul zilei;

100) *pieța de echilibrare* – ansamblul dispozițiilor instituționale, comerciale și operaționale care stabilesc gestionarea echilibrării bazată pe mecanisme de piață;

101) *pieța pe parcursul zilei* - piața angro a energiei electrice, organizată de operatorul piețelor de energie electrică, care asigură participanților la piață posibilitatea de a-și acoperi curba reală de sarcină pentru o zi de livrare, prin mecanisme de tranzacționare conform cărora vânzarea și cumpărarea energiei electrice se efectuează în baza tranzacțiilor care au loc pentru o zi de livrare, după închiderea pieței pentru ziua următoare și înainte, cu o anumită perioadă de timp, de începerea livrărilor;

102) *pieța organizată* - bursă de energie, broker pe energie, platformă pentru tranzacționarea capacităților sau orice alt sistem sau mecanism în care interacționează multiple interese de cumpărare

sau de vânzare ale unor părți terțe pentru produse energetice angro într-un mod care poate duce la o tranzacție;

103) *pieța pentru ziua următoare* - piață angro a energiei electrice, organizată de operatorul piețelor de energie electrică, care asigură participanților la piață mecanisme de tranzacționare pentru vânzarea și cumpărarea energiei electrice pentru fiecare interval de dispecerizare din ziua de livrare fizică a energiei electrice care urmează imediat după ziua de tranzacționare;

104) *piețe organizate lichide* - piața pe parcursul zilei și piața pentru ziua următoare, stabilite și funcționale, care îndeplinesc următoarele criterii:

a) există platforme de tranzacționare operaționale, bazate pe licitații sau pe mecanisme de tranzacționare cu corelare continuă, și în care piața pe parcursul zilei și piața pentru ziua următoare sunt operaționale de cel puțin 12 luni;

b) este posibilă modificarea ofertelor cu până la o oră înainte de livrare (h-1);

c) produsele disponibile pentru a fi comercializate sunt în concordanță cu intervalul de decontare a dezechilibrelor din zona respectivă de licitație;

105) *planificare pe termen lung* - planificare pe termen lung a necesarului de investiții în capacitățile de producere, în rețelele electrice de transport și de distribuție în vederea satisfacerii cererii de energie electrică din sistem, a diversificării surselor și a garantării continuității furnizării energiei electrice consumatorilor;

106) *plată pentru rezoluțiunea contractului* - plată sau penalitate impusă consumatorilor de către furnizori sau de către agregatori, pentru rezoluțiunea unui contract de furnizare a energiei electrice sau de servicii;

107) *plată pentru schimbare furnizorului, a agregatorului* - plată sau o penalitate impusă, direct sau indirect consumatorilor de către furnizori, de către agregatori sau de către operatorii de sistem pentru schimbarea furnizorului, agregatorului, operatorului de sistem, inclusiv plățile pentru rezoluțiunea contractului;

108) *preț pentru dezechilibru* - prețul, fie el pozitiv, zero sau negativ, în fiecare interval de decontare a dezechilibrelor pentru un dezechilibru în orice direcție;

109) *proces de precalificare* - procesul de verificare a respectării de către un furnizor de capacitate de echilibrare a cerințelor stabilite de operatorul sistemului de transport;

110) *producător* - persoana fizică sau juridică care produce energie electrică;

111) *producere a energiei electrice* - acțiunea de producere a energiei electrice;

112) *producere distribuită* - centrale electrice racordate la rețelele electrice de distribuție;

113) *produse energetice angro* - contracte și instrumentele derivate de energie electrică prezentate în continuare, indiferent de locul și modul tranzacționate:

a) contracte de furnizare a energiei electrice în cazul în care livrarea se face în Republica Moldova sau în altă Parte Contractantă a Comunității Energetice;

b) contracte de prestare a serviciilor de transport al energiei electrice în cazul în care livrarea se face în Republica Moldova sau în altă Parte Contractantă a Comunității Energetice;

c) contracte de furnizare și distribuție a energiei electrice către consumatorii finali în cazul în care livrarea se face în Republica Moldova sau în altă Parte Contractantă a Comunității Energetice cu o capacitate de consum mai mare de 600 GWh/an.

114) *produs specific de echilibrare* - produs de echilibrare, diferit de un produs standard de echilibrare;

115) *produs standard de echilibrare* - produs de echilibrare armonizat, definit de toți operatorii sistemelor de transport pentru schimbul de servicii de echilibrare;

116) *proiect demonstrativ* - proiect care demonstrează că o tehnologie este o premieră de acest gen în Comunitatea Energetică și reprezintă o inovație semnificativă care depășește cu mult stadiul actual al tehnologiei;

117) *punct de delimitare* - loc în care instalațiile electrice ale consumatorului final sau ale producătorului de energie electrică, sau ale operatorului instalației de stocare, se delimitează în baza dreptului de proprietate, de instalațiile electrice ale întreprinderii electroenergetice sau loc în care instalațiile electrice ale întreprinderilor electroenergetice se delimitează în baza dreptului de proprietate;

118) *punct de racordare* – punct fizic prin care centrala electrică, instalația de stocare a energiei, instalația de utilizare, rețelele electrice de distribuție sau sistemul HVDC este racordată la rețeaua electrică de transport, la rețeaua electrică de distribuție, inclusiv la sistemul de distribuție închis sau la sistemul HVDC;

119) *punct de reîncărcare* – interfață care este capabilă să încarce, pe rând, câte un vehicul electric sau să schimbe, pe rând, câte o baterie a unui vehicul electric;

120) *puterea unei centrale electrice* - suma puterilor active nominale ale unităților generatoare ale unei centrale electrice;

121) *racordare* - executarea de către operatorul de sistem a instalației de racordare și/sau punerea sub tensiune a unei instalații de utilizare, a unei centrale electrice sau a unei instalații de stocare a energiei;

122) *redispecerizare* - măsură, inclusiv de restricționare, activată de unul sau mai mulți operatori ai sistemului de transport sau de distribuție prin modificarea producerii, a sarcinii electrice de consum sau a ambelor, pentru a schimba fluxurile fizice din sistemul electroenergetic și a soluționa o congestie fizică sau a asigura siguranța sistemului electroenergetic;

123) *regiune de calcul al capacităților* - zona geografică în care se aplică calculul coordonat al capacităților;

124) *rețea electrică* - rețea electrică de transport și rețea electrică de distribuție;

125) *rețea electrică de distribuție* - sistem format din linii electrice de tensiune înaltă, medie și joasă, cu echipamente de transformare și de comutare, precum și cu instalații auxiliare, care servește la distribuția energiei electrice;

126) *rețea electrică de transport* - sistem format din linii electrice de tensiune înaltă, cu echipamente de transformare și de comutare, precum și cu instalații auxiliare, aflate în gestiunea operatorului sistemului de transport, care servește la transportul energiei electrice;

127) *securitate* - securitatea aprovizionării cu energie electrică, precum și securitatea tehnică;

128) *securitatea aprovizionării cu energie electrică* - capacitatea sistemului electroenergetic de a garanta furnizarea energiei electrice consumatorilor cu un nivel de performanță clar stabilit;

129) *securitate tehnică* - exploatarea continuă a rețelelor electrice de transport și, după caz, a rețelei electrice de distribuție în circumstanțe previzibile;

130) *servicii auxiliare* - servicii adiționale serviciului de transport al energiei electrice sau serviciului de distribuție a energiei electrice, prestate utilizatorilor de sistem și terților de către operatorul sistemului de transport sau operatorul sistemului de distribuție, în conformitate cu prezenta lege și cu Regulamentul privind racordarea la rețelele electrice și prestarea serviciilor de transport și de distribuție a energiei electrice, în baza tarifelor reglementate aprobate de Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică, în conformitate cu Metodologia de calculare, aprobare și aplicare a tarifelor reglementate pentru serviciile auxiliare;

131) *servicii de echilibrare* - energie electrică de echilibrare sau capacitate de echilibrare, sau ambele;

132) *servicii de sistem* - servicii necesare exploatarea rețelelor electrice de transport sau exploatarea rețelelor electrice de distribuție, inclusiv servicii de echilibrare și serviciile de sistem care nu au ca scop stabilitatea frecvenței, dar fără a include gestionarea congestiilor;

133) *serviciu de sistem care nu are ca scop stabilitatea frecvenței* - serviciu utilizat de un operator al sistemului de transport sau de un operator al sistemului de distribuție pentru reglajul tensiunii în regim staționar, pentru injecții rapide de curent reactiv, pentru inerție pentru stabilitatea rețelei locale, pentru curentul de scurtcircuit, capacitatea de pornire cu surse proprii și capacitatea de funcționare în regim de insulă;

134) *serviciu universal* - serviciu prestat pentru asigurarea dreptului consumatorilor casnici și al întreprinderilor mici, cu excepția cazului în care Guvernul decide altfel, de a li se furniza energie electrică în mod garantat, în condiții reglementate stabilite prin prezenta lege, cu respectarea parametrilor de calitate stabiliți, la prețuri reglementate, rezonabile, transparente și ușor comparabile;

135) *sistem de distribuție închis* - sistem autorizat în condițiile stabilite în prezenta lege, prin care se distribuie energie electrică într-o zonă industrială, comercială sau de servicii comune, limitată din punct de vedere geografic;

136) *sistem de măsurare inteligent* - sistem electronic care poate să măsoare cantitatea de energie electrică livrată în rețeaua electrică sau consumul de energie electrică din rețeaua electrică, și care oferă mai multe informații decât un echipament de măsurare convențional și poate transmite și primi date în scopuri de informare, monitorizare și control, utilizând o formă de comunicații electronice;

137) *sistem electroenergetic* - unități generatoare și echipamente necesare managementului operațional și tehnologic, instalații de stocare a energiei, rețele electrice, precum și instalații electrice ale consumatorilor finali, care, în ansamblu, funcționează într-un sistem unic;

138) *sistem interconectat* - ansamblul rețelelor electrice de transport și de distribuție legate între ele prin intermediul uneia sau mai multor interconexiuni;

139) *sistem paușal* - metodă de determinare prin calcul a cantității de energie electrică consumată, în funcție de puterea receptoarelor electrice și de numărul orelor de utilizare pe tipuri de receptoare electrice sau în funcție de puterea contractată și de numărul orelor de utilizare a acestei puteri, metodă aplicată în termenii și în condițiile prevăzute de lege;

140) *stocarea energiei* – proces tehnologic în sistemul electroenergetic, care amână utilizarea finală a energiei electrice pentru un moment ulterior momentului generării, sau transformarea energiei electrice într-o formă de energie care poate fi stocată, stocarea energiei respective și reconversia ulterioară a energiei respective în energie electrică sau utilizarea acesteia în alt purtător de energie;

141) *subvenții încrucișate* - utilizarea unui profit obținut în cadrul desfășurării unui gen de activitate sau în legătură cu o anumită categorie de consumatori pentru a acoperi cheltuielile sau pierderile înregistrate în urma desfășurării altui gen de activitate sau în legătură cu alte categorii de consumatori de către aceeași întreprindere electroenergetică;

142) *sursă de energie electrică de rezervă* - sursă de energie electrică care este parte a instalației de utilizare a unui consumator final și care este instalată exclusiv în scopul majorării gradului de fiabilitate a alimentării cu energie electrică a consumatorului final respectiv;

143) *tarif binom* - tarif pentru energie electrică care este constituit din două componente: una pentru putere electrică de consum și alta pentru energie electrică;

144) *tarif de punere sub tensiune* – tarif reglementat, achitat de solicitant operatorului sistemului de transport sau operatorului sistemului de distribuție pentru acoperirea costurilor aferente conectării la rețeaua electrică și punerii sub tensiune a instalației de utilizare sau a centralei electrice, stabilit conform metodologiei aprobate de Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică;

145) *tarif de racordare* - tarif reglementat achitat de solicitant operatorului sistemului de transport sau operatorului sistemului de distribuție pentru acoperirea costurilor aferente realizării instalației de racordare a unui solicitant, potențial consumator final, producător sau operator al instalației de stocare a

energiei și pentru punerea sub tensiune a instalației de utilizare, a centralei electrice sau a instalației de stocare a energiei, stabilit conform metodologiei aprobate de Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică;

146) *tentativă de manipulare a pieței* – una dintre următoarele acțiuni:

1) efectuarea oricărei tranzacții sau emiterea oricărui ordin de tranzacționare sau efectuarea oricărei alte acțiuni referitoare la un produs energetic angro cu intenția:

a) de a oferi indicații false sau înșelătoare cu privire la oferta, cererea sau prețul produselor energetice angro;

b) de a stabili în mod artificial prețul unuia sau mai multor produse energetice angro, cu excepția cazului în care persoana care a efectuat tranzacția sau a emis ordinul de tranzacționare stabilește că motivele care au determinat-o să procedeze astfel sunt legitime și că respectiva tranzacție sau respectivul ordin de tranzacționare este conform cu practicile de piață admise pe respectiva piața angro de energie; sau

c) de a utiliza unui instrument fictiv sau orice altă formă de înșelăciune sau abuz de încredere care transmite sau este de natură să transmită informații ce nu corespund realității ori sunt înșelătoare cu privire la oferta, cererea sau prețul produselor energetice angro;

2) diseminarea de informații, prin intermediul mijloacelor de comunicare în masă, inclusiv prin internet, sau prin orice alte mijloace, cu intenția de a oferi indicații false sau înșelătoare cu privire la oferta, cererea sau prețul produselor energetice angro;

147) *time aproape real* - în contextul contorizării inteligente, o perioadă scurtă de timp, de obicei de ordinul secundelor sau până la intervalul de decontare a dezechilibrului pe piața națională;

148) *trader* – persoană fizică sau juridică care cumpără și vinde energie electrică pe piețele angro de energie electrică, exclusiv pentru revânzare;

149) *transport al energiei electrice* - transportul energiei electrice prin rețelele electrice de transport în vederea livrării acestora către consumatorii finali sau către operatorii sistemelor de distribuție, fără a include furnizarea;

150) *unitate generatoare* – un singur generator de energie electrică care aparține unei centrale electrice;

151) *utilizator de sistem* - persoană fizică sau persoană juridică care livrează energie electrică în, sau i se livrează energie electrică din rețelele electrice de transport sau rețelele electrice de distribuție;

152) *valoarea pierderilor datorate întreruperii livrării energiei electrice* - estimare în MDL/MWh, a prețului maxim al energiei electrice pe care consumatorii finali sunt dispuși să-l plătească pentru a evita întreruperea livrării energiei electrice;

153) *zonă a prețului de dezechilibru* - zonă geografică în care se calculează un preț pentru dezechilibru;

154) *zonă de control* - parte coerentă a sistemului electroenergetic interconectat, exploatată de un singur operator de sistem și include sarcini fizice conectate și/sau unități generatoare, dacă există;

155) *zona de ofertare* - cea mai mare zonă geografică în care participanții la piața energiei electrice pot face schimb de energie electrică fără alocarea de capacități;

156) *zonă de protecție a rețelilor electrice* - zona adiacentă rețelilor electrice, cu condiții deosebite de utilizare, stabilită de-a lungul traseului rețelilor electrice și în jurul altor obiecte ale rețelei electrice, în limitele căreia, în conformitate cu Regulamentul cu privire la zonele de protecție ale rețelilor electrice, se introduc interdicții privind accesul persoanelor, efectuarea lucrărilor stabilite și regimul construcțiilor în scopul asigurării condițiilor normale de exploatare și excluderii posibilității deteriorării rețelilor electrice, precum și punerii în pericol a persoanelor, bunurilor și mediului.

Articolul 3. Obiectivele de reglementare

(1) În conformitate cu prezenta lege, energia electrică se produce, se transportă, se distribuie, se stochează, se furnizează și este consumată în cel mai eficient mod.

(2) Obiectivele de reglementare ale prezentei legi sunt următoarele:

a) stabilirea premiselor necesare pentru realizarea eficientă a obiectivelor Comunității Energetice, ale Republicii Moldova și în special, a cadrului privind clima și energia pentru 2030, permițând pieței să emită semnale pentru creșterea eficienței, a ponderii mai mari a surselor regenerabile de energie, a securității aprovizionării cu energie electrică, a flexibilității, a sustenabilității, a decarbonizării și a inovării;

b) asigurarea funcționării sigure, fiabile și eficiente a sistemului electroenergetic menit să garanteze furnizarea neîntreruptă a energiei electrice și satisfacerea cererilor de energie electrică ale consumatorilor finali, cu respectarea parametrilor de calitate și a indicatorilor de calitate stabiliți, precum și prestarea serviciilor de sistem și auxiliare;

c) crearea condițiilor necesare pentru realizarea unor investiții adecvate în sistemul electroenergetic, pentru asigurarea de capacități suficiente de producere a energiei electrice, de capacități suficiente în rețelele electrice de transport și de distribuție, în interconexiuni, luând în considerare obiectivele de interconectare a sistemelor electroenergetice stabilite în cadrul Comunității Energetice, precum și investiții în producerea variabilă și flexibilă a energiei electrice, stocarea energiei sau implementarea electromobilității, necesare pentru funcționarea stabilă și fiabilă a sistemului electroenergetic și pentru asigurarea securității aprovizionării cu energie electrică;

d) promovarea unei politici tarifare adecvate, în special bazată pe performanță și stimulente, care să asigure funcționarea eficientă și viabilitatea financiară a întreprinderilor electroenergetice reglementate și a întregului sector electroenergetic, precum și a unei politici tarifare orientate spre creșterea eficienței energetice de-a lungul ciclului de producere, transport, distribuție și utilizare a energiei electrice;

e) stabilirea cadrului juridic necesar pentru reglementarea și monitorizarea separării efective a operatorului sistemului de transport și a operatorilor sistemului de distribuție, precum și asigurarea independenței acestora față de întreprinderile electroenergetice care desfășoară activități de producere a energiei electrice, de trading cu energie electrică sau de furnizare a energiei electrice;

f) asigurarea accesului reglementat și nediscriminatoriu, pentru toate persoanele fizice și juridice, la rețelele electrice de transport și de distribuție, precum și la serviciile de sistem;

g) asigurarea accesului liber și nediscriminatoriu la piața energiei electrice și a unor condiții de concurență echitabile, în care întreprinderile electroenergetice sunt supuse unui tratament, unor norme și tarife transparente, proporționale și nediscriminatorii, în special în privința responsabilității pentru echilibrare, al accesului la piața angro de energie electrică, al accesului la date, procese de schimbare și regimuri de facturare și, după caz, licențiere;

h) facilitarea realizării unor piețe angro de energie electrică funcționale și transparente, care să contribuie la un nivel ridicat de securitate a aprovizionării cu energie electrică și să prevadă mecanisme de armonizare a normelor pentru schimburile transfrontaliere de energie electrică;

i) asigurarea integrității și transparenței piețelor angro de energie electrică, inclusiv prin stabilirea obligațiilor participanților la piață de a înregistra și publica informații privilegiate în termenii și condițiile prevăzute de prezenta lege, prin stabilirea unor norme care interzic practicile abuzive care afectează piața angro de energie electrică, legate de manipularea pieței și tranzacțiile bazate pe informații privilegiate, precum și prin stabilirea atribuțiilor specifice ale Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică în legătură cu investigarea potențialelor abuzuri pe piață și a eventualelor tranzacții bazate pe informații privilegiate;

j) asigurarea, la investigarea eventualelor abuzuri pe piața angro de energie electrică din Republica Moldova și a eventualelor tranzacții bazate pe informații privilegiate, cu potențial efect

transfrontalier, a cooperării Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică cu alte autorități de reglementare din Părțile Contractante ale Comunității Energetice și în coordonare cu Comitetul de Reglementare al Comunității Energetice;

k) asigurarea faptului că prețurile la energia electrică reflectă cererea și oferta reală;

l) promovarea utilizării tehnologiilor moderne, inteligente și ecologice, a producerii de energie electrică din surse regenerabile de energie și a producerii energiei electrice și termice în regim de cogenerare de înaltă eficiență;

m) stabilirea de norme echitabile pentru schimburile transfrontaliere de energie electrică, pentru a îmbunătăți concurența pe piețele de energie electrică, luând în considerare caracteristicile specifice ale piețelor naționale și regionale, inclusiv instituirea unui mecanism de compensare pentru fluxurile transfrontaliere de energie electrică, stabilirea de principii armonizate privind tarifele pentru transportul transfrontalier și alocarea capacităților de interconexiuni disponibile între sistemele naționale de transport;

n) stabilirea condițiilor de îndeplinire a obligațiilor de serviciu public în sectorul electroenergetic și asigurarea protecției drepturilor legitime ale consumatorilor finali;

o) stabilirea cadrului juridic de bază pentru prevenirea și gestionarea crizelor de energie electrică, inclusiv pentru adoptarea măsurilor necesare în acest sens;

p) sporirea eficienței și reducerea impactului negativ al activităților din sectorul electroenergetic asupra mediului, precum și promovarea dezvoltării sectorului electroenergetic în conformitate cu politicile economice, de mediu și sociale ale statului;

q) asigurarea cooperării regionale și internaționale a operatorului sistemului de transport, a Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică și a Guvernului în vederea creării pieței energiei electrice complet integrate, care să sporească integrarea energiei electrice din surse regenerabile, libera concurență și securitatea aprovizionării cu energie electrică;

r) sporirea securității aprovizionării cu energie electrică și asigurarea măsurilor de securitate în vederea prevenirii și combaterii actelor de terorism și sabotaj asupra infrastructurii sistemului electroenergetic național.

(3) Măsurile întreprinse de autoritățile publice în conformitate cu prezenta lege pentru a asigura condiții de concurență echitabilă trebuie să fie compatibile cu Tratatul Comunității Energetice, în particular cu articolul 41, precum și cu cadrul de reglementare al Comunității Energetice. Măsurile respective trebuie să fie proporționale, nediscriminatorii și transparente și se aplică după notificarea Secretariatului Comunității Energetice și după primirea aprobării corespunzătoare.

(4) Nici o prevedere din prezenta lege nu poate fi interpretată în sensul împiedicării comerțului transfrontalier cu energie electrică, participării consumatorilor, inclusiv prin consumul dispecerizabil, a investițiilor în producerea, în special variabilă și flexibilă, a energiei electrice, stocarea energiei sau în implementarea electromobilității sau dezvoltarea de noi interconexiuni între Republica Moldova și alte Părți Contractante ale Comunității Energetice sau între Republica Moldova și Statele Membre ale Uniunii Europene, precum și că prețurile energiei electrice reflectă cererea și oferta reală.

Capitolul II

COMPETENȚE ADMINISTRATIVE ȘI DE REGLEMENTARE

Secțiunea 1

Competențe administrative

Articolul 4. Competența Guvernului

(1) Pentru asigurarea funcționării și dezvoltării durabile a sectorului electroenergetic, Guvernul:

a) stabilește politica de stat și domeniile prioritare în sectorul electroenergetic, stabilește direcțiile de dezvoltare ale acestuia, ținând cont în special de necesitatea reducerii impactului sectorului electroenergetic asupra mediului și asupra schimbărilor climatice;

b) asigură crearea premiselor necesare dezvoltării și funcționării durabile a sectorului electroenergetic;

c) aprobă strategia energetică, precum și alte documente de politici în sectorul energiei electrice;

d) aprobă balanța energetică pe termen mediu, pentru 5 ani, elaborată de organul central de specialitate al administrației publice în domeniul energiei;

e) impune întreprinderilor electroenergetice obligații de serviciu public în conformitate cu prezenta lege;

f) instituie, la sesizarea Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică, în conformitate cu Articolul 21 alin. (6), întreprinderi care să desfășoare activitatea de transport, de distribuție sau de furnizare a energiei electrice în contextul obligațiilor de serviciu public privind asigurarea serviciului universal, privind furnizarea de ultimă opțiune sau privind realizarea activității de furnizor central de energie electrică, precum și în alte cazuri în care o astfel de intervenție este necesară;

g) autorizează construcția unei centrale electrice noi, a unei centrale electrice de termoficare noi, cu o putere instalată mai mare de 20 MW, precum și majorarea capacității unei centrale electrice existente sau a unei centrale electrice de termoficare existente, în cazul în care capacitatea cumulată a centralei respective este mai mare de 20 MW, în conformitate cu prezenta Lege și Regulamentul privind construcția/reconstrucția centralelor electrice; stabilește cantitatea minimă obligatorie de rezerve de combustibil, sau obligații echivalente, necesare pentru asigurarea funcționării centralelor electrice de termoficare urbane care funcționează cu combustibili fosili, pe o perioadă de timp prestabilită;

h) desemnează furnizorul central de energie electrică;

i) desemnează operatorul pieței energiei electrice;

j) asigură securitatea energetică a statului și securitatea aprovizionării cu energie electrică, în limitele competenței stabilite de prezenta lege și Legea nr. 174/2017 cu privire la energetică, aprobă în special Regulamentul privind situațiile excepționale în sectorul electroenergetic, Planul de acțiuni pentru situații excepționale în sectorul electroenergetic, componența Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova (în continuare – Comisia pentru Situații Excepționale) și stabilește atribuțiile acestora în legătură cu gestionarea crizelor de energie electrică, stabilește atribuțiile organului central de specialitate al administrației publice în domeniul energiei în legătură cu prevenirea și gestionarea crizelor de energie electrică;

k) aprobă Regulamentul cu privire la zonele de protecție ale rețelelor electrice;

l) adoptă hotărârea de a înainta Parlamentului propunerea privind declararea stării de urgență, în conformitate cu Legea nr. 212/2004 privind regimul stării de urgență, de asediu și de război;

m) asigură protecția consumatorilor vulnerabili prin politica socială, inclusiv prin alocarea de compensații, în limita mijloacelor financiare disponibile.

(2) Guvernul desemnează o întreprindere ca operator al pieței energiei electrice, cu condiția îndeplinirii următoarelor condiții:

a) este persoană juridică înregistrată în Republica Moldova de către un operator desemnat al pieței de energie electrică dintr-o Parte Contractantă a Comunității Energetice sau dintr-un Stat Membru al Uniunii Europene;

b) are experiență în organizarea piețelor pentru ziua următoare și pe parcursul zilei, a pieței contractelor bilaterale, precum și în implementarea sarcinilor legate de cuplarea piețelor;

c) demonstrează capacitatea de a asigura cuplarea pieței pentru ziua următoare și/sau a pieței pe parcursul zilei din Republica Moldova cu piețele similare integrate la nivel european.

(3) Guvernul asigură securitatea energetică a statului, securitatea aprovizionării cu energie electrică prin aprobarea documentelor de politici, a actelor normative specificate la alin. (1) lit. j) și lit. l), precum și prin realizarea altor acțiuni necesare stabilite în prezenta lege.

(4) Guvernul asigură cooperarea la diferite niveluri în scopul armonizării practicilor administrative în sectorul electroenergetic și promovează interesele sectorului electroenergetic la nivel internațional, precum și semnează tratate internaționale, inclusiv în vederea consolidării și asigurării securității aprovizionării cu energie electrică.

(5) Guvernul exercită și alte funcții stabilite în prezenta lege și în Legea nr. 174/2017 cu privire la energetică.

Articolul 5. Competența organului central de specialitate al administrației publice în domeniul energiei

(1) Organul central de specialitate al administrației publice în domeniul energiei are următoarele competențe:

a) elaborează și promovează strategia energetică, precum și alte documente de politici în sectorul electroenergetic;

b) elaborează și promovează acte normative în sectorul electroenergetic, inclusiv în contextul armonizării legislației naționale cu cea a Uniunii Europene;

c) monitorizează implementarea strategiei energetice, a altor documente de politici, precum și a actelor normative din sectorul electroenergetic;

d) administrează bunurile din domeniul public al statului utilizate în procesul de desfășurare a activității de transport al energiei electrice;

e) promovează, în limitele competenței sale, cooperarea regională și internațională în sectorul electroenergetic.

(2) Organul central de specialitate al administrației publice cooperează cu Secretariatul Comunității Energetice, precum și în cazurile prevăzute de prezenta lege și de cadrul normativ al Comunității Energetice, furnizează informațiile necesare.

(3) Organul central de specialitate al administrației publice în domeniul energiei exercită și alte atribuții stabilite de prezenta lege, Legea nr. 174/2017 cu privire la energetică, în Regulamentul de organizare și funcționare a acestuia, aprobat de Guvern, precum și în alte acte normative în domeniu.

Articolul 6. Competența autorităților administrației publice locale

(1) Autoritățile administrației publice locale acordă, la solicitare, autorizații de construire pentru obiectele sistemului electroenergetic, inclusiv pentru centralele electrice, pentru instalațiile de stocare a energiei în conformitate cu Codul urbanismului și construcțiilor nr. 434/2023.

(2) La eliberarea certificatelor de urbanism pentru proiectare și a autorizațiilor de construire pentru clădiri rezidențiale și clădiri nerezidențiale, autoritățile administrației publice locale sunt obligate să respecte cerințele față de zonele de protecție ale rețelelor electrice și/sau ale liniilor electrice ce aparțin producătorilor sau consumatorilor noncasnici amplasate în afara proprietății acestora stabilite în Regulamentul cu privire la zonele de protecție ale rețelelor electrice.

(3) Autoritățile administrației publice locale nu eliberează certificate de urbanism pentru proiectare și autorizații de construire pentru construcția clădirilor rezidențiale și a clădirilor nerezidențiale în zonele de protecție ale rețelelor electrice și/sau ale liniilor electrice ce aparțin producătorilor sau consumatorilor noncasnici amplasate în afara proprietății acestora.

(4) În cazul în care autoritatea administrației publice locale emite o autorizație de construire fără a ține cont de prevederile alineatelor (2), (3), autoritatea administrației publice locale suportă costurile aferente strămutării rețelei electrice în a cărei zonă de protecție s-a efectuat construcția sau asigură demolarea construcției ilegale.

(5) Autoritățile administrației publice locale sunt responsabile de proiectarea, construcția și exploatarea rețelelor de iluminat public, precum și de elaborarea proiectelor de construcție a rețelelor electrice de distribuție cu destinație locală, în baza avizelor de racordare eliberate de operatorii sistemelor de distribuție și în conformitate cu planurile urbanistice și cu planurile de amenajare a teritoriului, de asemenea prezintă proiectele respective operatorilor de sistem.

Secțiunea 2

Competențe de reglementare

Articolul 7. Autoritatea de reglementare

(1) Autoritatea investită cu competențe de reglementare și monitorizare a activităților din sectorul electroenergetic este Agenția Națională pentru Reglementare Energetică (denumită în continuare – *Agenția*).

(2) Agenția este organizată, administrată și finanțată în conformitate cu prevederile Legii nr. 174/2017 cu privire la energetică.

(3) În sectorul electroenergetic, Agenția își desfășoară activitatea în conformitate cu prezenta lege, cu Legea nr. 174/2017 cu privire la energetică și cu Regulamentul de organizare și funcționare a Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică, aprobat de Parlament.

(4) Agenția elaborează, prezintă Parlamentului și publică pe site-ul web oficial raportul privind activitatea desfășurată în anul precedent, în modul și în termenele stabilite în Legea nr. 174/2017 cu privire la energetică. Raportul se transmite spre informare Secretariatului Comunității Energetice și Comitetului de Reglementare al Comunității Energetice.

Articolul 8. Obiectivele generale ale Agenției

(1) În îndeplinirea competențelor de reglementare, Agenția ia toate măsurile rezonabile pentru realizarea, în cadrul funcțiilor și atribuțiilor sale prevăzute de prezenta lege, a următoarelor obiective generale:

a) promovarea, în strânsă cooperare cu autoritățile de reglementare ale altor Părți Contractante ale Comunității Energetice, Secretariatul Comunității Energetice și Comitetul de Reglementare al Comunității Energetice, o piață internă de energie electrică competitivă, flexibilă, sigură și durabilă din punct de vedere al mediului în cadrul Comunității Energetice și o deschidere efectivă a pieței pentru toți consumatorii și furnizorii din Comunitatea Energetică, precum și asigurarea condițiilor adecvate pentru funcționarea eficientă și fiabilă a rețelelor electrice, ținând cont de obiectivele pe termen lung;

b) dezvoltarea piețelor regionale transfrontaliere competitive și funcționale în cadrul Comunității Energetice, în vederea realizării obiectivelor menționate la lit. a);

c) eliminarea restricțiilor privind comerțul cu energie electrică între Părțile Contractante ale Comunității Energetice, inclusiv dezvoltarea capacităților de transport transfrontalier corespunzătoare pentru a satisface cererea și pentru consolidarea integrării piețelor de energie electrică, care ar facilita fluxurile de energie electrică în Comunitatea Energetică;

d) contribuirea la realizarea, în cel mai eficient mod din punct de vedere al costurilor, a dezvoltării unor sisteme nediscriminatorii, sigure, fiabile și eficiente, orientate către consumatori, precum și promovarea caracterului adecvat al sistemului și, în conformitate cu obiectivele generale ale politicii energetice, a eficienței energetice, precum și integrării producerii energiei electrice de centralele electrice de mică și mare capacitate care utilizează surse regenerabile și a producerii distribuite atât în rețelele electrice de transport, precum și în rețelele electrice de distribuție, inclusiv facilitarea funcționării acestora în raport cu rețelele de gaze naturale sau rețelele termice;

e) facilitarea accesului la rețeaua electrică pentru noile capacități de producere și instalații de stocare a energiei, în special prin eliminarea barierelor care ar putea împiedica accesul noilor participanți pe piața energiei electrice și al energiei electrice din surse regenerabile;

f) asigurarea acordării de stimulente corespunzătoare operatorilor de sistem și utilizatorilor de sistem, atât pe termen scurt, cât și pe termen lung, pentru a crește eficiența, în special eficiența energetică, în ceea ce privește performanța sistemului și pentru a stimula integrarea pieței energiei electrice;

g) asigurarea unor avantaje pentru consumatori de pe urma funcționării eficiente a piețelor de energie electrică, promovarea concurenței efective și suportul la asigurarea unui nivel ridicat de protecție a consumatorilor în strânsă cooperare cu autoritățile pentru protecția consumatorilor competente;

h) sprijinirea atingerii unor standarde înalte pentru serviciul universal și pentru serviciul public la furnizarea energiei electrice, contribuind la protecția consumatorilor vulnerabili și la compatibilitatea proceselor de schimb de date necesare pentru migrarea consumatorilor.

(2) Pentru a-și îndeplini funcțiile și atribuțiile și pentru asigurarea executării prezentei legi, Agenția colaborează cu organul central de specialitate al administrației publice în domeniul energiei și alte autorități administrative centrale, cu alte autorități publice, cu autoritățile administrației publice locale, cu societatea civilă și consultă, după caz, întreprinderile electroenergetice relevante. Prevederile acestui alineat nu pot fi aplicate în sensul diminuării sau denaturării principiului independenței Agenției.

(3) Agenția colaborează cu Consiliul Concurenței, cu organul central de specialitate al administrației publice în domeniul finanțelor și cu Comisia Națională a Pieței Financiare prin stabilirea, de comun acord, a platformei necesare pentru un schimb de informații reciproc și continuu, precum și pentru inițierea și efectuarea controalelor și a investigațiilor comune în legătură cu problemele legate de sectorul electroenergetic. Principiul enunțat în acest alineat nu împiedică autoritățile care participă la controale și investigații comune cu Agenția să își exercite drepturile și funcțiile stabilite în legile care reglementează activitatea autorităților respective, inclusiv dreptul Consiliului Concurenței de a efectua controale și investigații inopinate.

(4) La nivel internațional și regional, Agenția cooperează cu autoritățile de reglementare ale Părților Contractante ale Comunității Energetice, ale Statelor Membre ale Uniunii Europene și din țări terțe, cu Comitetul de Reglementare al Comunității Energetice și cu Secretariatul Comunității Energetice. În condițiile și în cazurile prevăzute în cadrul Comunității Energetice, Agenția cooperează cu Agenția Uniunii Europene pentru Cooperarea Autorităților de Reglementare din Domeniul Energiei (în continuare - ACER).

Articolul 9. Funcțiile generale ale Agenției

(1) Agenția îndeplinește următoarele funcții generale:

a) eliberează, prelungește, reperfectează, suspendă, reia valabilitatea sau retrage licențele eliberate, eliberează duplicate ale acestora în condițiile prezentei legi și ale Legii nr. 160/2011 privind reglementarea prin autorizare a activității de întreprinzător;

b) certifică operatorul sistemului de transport și monitorizează respectarea continuă de către acesta a cerințelor privind separarea și independența, precum și a altor exigențe prevăzute de lege;

c) monitorizează respectarea continuă de către operatorul sistemului de distribuție a cerințelor privind separarea și independența, precum și a altor exigențe prevăzute de lege;

d) eliberează, prelungește, reperfectează, suspendă, reia valabilitatea sau retrage autorizații pentru liniile electrice directe, pentru sisteme de distribuție închise, eliberează duplicate ale acestora în conformitate cu prezenta lege și cu Regulamentul cu privire la modul de eliberare, prelungire, reperfectare, suspendare, reluare a valabilității și retragere a autorizațiilor, aprobat de Agenție, precum și monitorizează activitatea titularilor autorizațiilor respective;

e) aprobă, în condițiile stabilite la Articolul 37, Articolul 38 și Articolul 68, planurile de dezvoltare a rețelelor electrice, precum și planurile anuale de investiții ale operatorilor de sistem, monitorizează implementarea acestor planuri și în ceea ce privește rețelele electrice de transport, prezintă în raportul său anual de activitate, o evaluare a planurilor anuale de investiții privind coerența acestora cu planul de dezvoltare a rețelelor electrice de transport la nivelul Comunității Energetice, precum și eventuale recomandări de modificare a planurilor de investiții;

f) monitorizează și evaluează performanța operatorului sistemului de transport și a operatorilor sistemelor de distribuție, în legătură cu dezvoltarea unei rețele inteligente care să promoveze eficiența energetică și integrarea energiei electrice din surse regenerabile, pe baza unui set limitat de indicatori, și publică la fiecare doi ani, un raport național care include recomandări;

g) aprobă Regulamentul cu privire la calitatea serviciilor de transport și de distribuție a energiei electrice care stabilește inclusiv cerințele privind calitatea serviciilor de transport și de distribuție a energiei electrice, precum și Regulamentul privind furnizarea energiei electrice care stabilește inclusiv cerințele privind calitatea a furnizării, contribuie împreună cu alte autorități competente la realizarea obiectivelor privind calitatea și monitorizează respectarea normelor de securitate la exploatarea instalațiilor electrice și de fiabilitate a rețelelor electrice și revizuieste performanța anterioară a întreprinderilor electroenergetice în acest sens;

h) monitorizează respectarea de către operatorii de sistem a termenelor de efectuare a racordării și reparațiilor, stabilite în actele normative de reglementare aprobate de Agenție;

i) aprobă și monitorizează investițiile în rețelele electrice, monitorizează investițiile în capacități de producere și instalații de stocare a energiei în raport cu securitatea aprovizionării cu energie electrică;

j) aprobă metodologiile de calculare, aprobare și aplicare a tarifelor reglementate pentru serviciul de transport al energiei electrice, pentru serviciul de distribuție a energiei electrice, inclusiv tarifele diferențiate în funcție de nivelul de tensiune al rețelelor electrice, metodologia de calculare, aprobare și aplicare a tarifelor reglementate pentru serviciile auxiliare prestate de operatorul sistemului de transport, de către operatorii sistemelor de distribuție și tarifele reglementate respective, precum și monitorizează corectitudinea aplicării de către titularii de licențe a metodologiilor aprobate, a tarifelor reglementate, aprobate în conformitate cu metodologiile respective;

k) aprobă metodologiile de calculare, aprobare și aplicare a prețurilor reglementate pentru energia electrică și energia termică produsă la centralele electrice de termoficare urbane, tarifele reglementate pentru serviciul de operare a pieței energiei electrice, precum și prețurile reglementate pentru furnizarea energiei electrice de furnizorul central de energie electrică, pentru furnizarea energiei electrice de furnizorii de ultimă opțiune, pentru furnizarea energiei electrice de furnizorii serviciului universal, inclusiv tarifele binome și prețurile diferențiate în funcție de orele de consum, precum și monitorizarea corectitudinii aplicării de către titularii de licențe a prevederilor metodologiilor aprobate, ale prețurilor și tarifelor reglementate, aprobate în conformitate cu metodologiile respective;

l) aprobă, în scopul calculării tarifelor reglementate, modalitatea de determinare a consumului tehnologic și a pierderilor de energie electrică în rețelele electrice;

m) stabilește informațiile de ordin economic și tehnic referitoare la funcționarea sistemului electroenergetic, care urmează a fi publicate de titularii de licențe, precum și modul de publicare a acestora, ținând cont de necesitatea asigurării nedivulgării informațiilor oficiale cu accesibilitate limitată;

n) monitorizează implementarea normelor referitoare la atribuțiile și responsabilitățile operatorului sistemului de transport, operatorului pieței energiei electrice, operatorilor sistemului de distribuție, furnizorilor, consumatorilor și altor participanți la piață, în conformitate cu prezenta lege, precum și cu alte obligații stabilite în Regulile pieței energiei electrice și actele normative de reglementare aprobate de Agenție;

o) promovează, monitorizează și asigură transparența, concurența și integritatea piețelor de energie electrică, asigură respectarea obligațiilor de transparență de către întreprinderile electroenergetice;

p) stabilește sistemul de informații în a căror bază titularii de licență prezintă rapoarte Agenției și monitorizează implementarea acestora, precum și respectarea de către titularii de licențe a obligațiilor privind prezentarea informațiilor necesare către participanții pieței energiei electrice, stabilite în prezenta lege și în actele normative de reglementare aprobate de către Agenție;

q) asigură excluderea subvențiilor încrucișate între activitățile de transport, distribuție și furnizare a energiei electrice, sau alte activități cu sau fără legătură cu sectorul electroenergetic, precum și între categoriile de consumatori, și monitorizează respectarea de către întreprinderile electroenergetice a principiului costurilor și cheltuielilor necesare și justificate corespunzător. Costurile și cheltuielile care nu sunt necesare și justificate corespunzător nu se iau în considerare la aprobarea prețurilor și tarifelor reglementate;

r) monitorizează și asigură respectarea de către operatorul sistemului de transport, de către operatorii sistemelor de distribuție și, în conformitate cu prezenta lege, de către proprietarii rețelelor electrice, precum și respectarea de către orice întreprindere electroenergetică și de către alți participanți la piața energiei electrice a obligațiilor ce le revin în conformitate cu prezenta lege, codurile rețelelor electrice, liniile directe, regulile pieței energiei electrice și alte acte normative corespunzătoare, inclusiv în ceea ce privește aspectele transfrontaliere, precum și în conformitate cu deciziile Comitetului de Reglementare al Comunității Energetice;

s) asigură și promovează protecția consumatorilor finali, în special prin asigurarea furnizării de servicii de calitate de către titularii de licențe, prin susținerea și asigurarea unui tratament echitabil și nediscriminatoriu în raport cu consumatorii finali, prin prevenirea măsurilor anticoncurențiale;

t) informează consumatorii finali cu privire la drepturile lor, inclusiv cu privire la mecanismele de soluționare a eventualelor neînțelegeri cu întreprinderile electroenergetice, precum și cu privire la punctul unic de contact;

u) abilitază consumatorii și asigură, împreună cu alte autorități relevante, eficacitatea și aplicarea măsurilor de protecție a consumatorilor;

v) participă la forurile și evenimentele internaționale în domeniu;

w) îndeplinește alte funcții stabilite pentru aceasta în prezenta lege și în Legea nr. 174/2017 cu privire la energetică, inclusiv funcțiile prevăzute la articolele 31⁴ - 31⁷.

(2) Agenția îndeplinește funcții de supraveghere energetică de stat. În acest sens, Agenția exercită atribuțiile și drepturile stabilite la articolul 14 din Legea nr. 174/2017 cu privire la energetică.

(3) Agenția aprobă reglementări, metodologii, coduri ale rețelelor electrice, linii directe, precum și alte acte normative de reglementare privind: racordare și accesul la rețelele electrice, inclusiv, dar fără a se limita la infrastructura transfrontalieră; alocarea capacității și gestionarea congestiilor; prestarea serviciilor de echilibrare și a serviciilor de sistem; dezvoltarea rețelelor electrice și realizarea investițiilor, alte activități ce țin de transportul și distribuția energiei electrice; furnizarea energiei electrice, inclusiv în contextul obligațiilor de serviciu public, organizarea și funcționarea piețelor de

energie electrică; operarea piețelor de energie electrică, precum și alte acte normative de reglementare care decurg din cadrul normativ al Comunității Energetice și monitorizează implementarea acestora.

(4) Actele normative de reglementare care urmează să fie aprobate de către Agenție se elaborează de către Agenție, cu excepția codurilor rețelelor electrice și a liniilor directe, precum și a termenilor, condițiilor și metodologiilor (în continuare – *TCM*) prevăzute în codurile rețelelor electrice și liniile directe, care se elaborează și se propun spre aprobare Agenției în conformitate cu Articolul 39 și Articolul 94 Articolul 93.

(5) În exercitarea funcțiilor sale, Agenția:

a) efectuează controale în conformitate cu prezenta lege, Legea nr. 174/2017 cu privire la energetică, precum și Legea nr. 131/2012 privind controlul de stat, în măsura în care acesta din urmă nu contravine primelor două acte normative, și întreprinde măsurile necesare în limitele competențelor sale stabilite de lege;

b) efectuează investigații privind funcționarea piețelor de energie electrică, în conformitate cu Articolul 100 și Articolul 101 și cu Legea nr. 174/2017 cu privire la energetică;

c) solicită întreprinderilor electroenergetice orice informații relevante pentru îndeplinirea funcțiilor sale, inclusiv justificarea oricărui refuz de a acorda acces terților la rețeaua electrică și orice informații privind măsurile necesare pentru consolidarea rețelelor electrice;

d) are acces la contabilitatea întreprinderilor electroenergetice și a altor participanți la piața energiei electrice, solicită și are acces la informația și documente referitoare la activitățile desfășurate de titularii de licențe și autorizații, la informația și documentele contabile, la informația și documentele care conțin informații ce constituie secret de stat, secret comercial sau alte informații oficiale cu accesibilitate limitată, inclusiv de la organele centrale de specialitate ale administrației publice, de la Serviciul Fiscal de Stat, Serviciul vamal și alte autorități publice, în legătură cu activitatea participanților la piață;

e) solicită și primește, în condițiile legii, de la întreprinderile electroenergetice și de la alți participanți la piața energiei electrice, copii, extrase din documentele menționate la litera c) și d);

f) adoptă hotărâri și emite decizii obligatorii pentru întreprinderile electroenergetice;

g) impune întreprinderilor electroenergetice obligații de serviciu public în conformitate cu prezenta lege;

h) înaintează prescripții pentru nerespectarea și încălcarea de către participanții la piață a prezentei legi, a Legii nr. 174/2017 cu privire la energetică și a actelor normative de reglementare aprobate de Agenție, adoptă hotărâri și emite decizii pentru lichidarea încălcărilor constatate;

i) aplică sancțiuni financiare efective, proporționale și cu efect de descurajare, precum și alte sancțiuni pentru nerespectarea sau încălcarea legislației în domeniul energiei electrice în cazurile prevăzute de prezenta lege;

j) constată contravenții în domeniul energiei electrice, examinează cauzele contravenționale și aplică sancțiuni, în conformitate cu procedura și în cazurile stabilite în prezenta lege și în Codul contravențional.

(6) Agenția stabilește durata de timp necesară pentru efectuarea controalelor, care, în funcție de complexitatea controlului nu poate depăși 90 de zile. Termenul de întocmire a actului de control și de prezentare a acestuia persoanei supuse controlului nu poate depăși 30 de zile lucrătoare de la data încheierii controlului.

Articolul 10. Funcțiile specifice ale Agenției în legătură cu separarea operatorului de sistem, schimburile transfrontaliere și piețele de energie electrică, precum și abilitarea și protecția consumatorilor

(1) În ceea ce privește separarea operatorului de sistem, Agenția îndeplinește următoarele funcții:

- a) aprobă Regulamentul privind modul de monitorizare a programului de conformitate prevăzut la Articolul 29 alin. (2) lit. c) și Articolul 61 alin. (3) lit. d);
- b) monitorizează modul de îndeplinire de către proprietarul sistemului de transport și de către operatorul de sistem independent a obligațiilor care le revin în temeiul prezentei legi și dispune aplicarea de sancțiuni financiare pentru nerespectare;
- c) monitorizează relațiile și schimbul de informații dintre operatorul de sistem independent și proprietarul sistemului de transport pentru a asigura conformitatea operatorului de sistem independent cu obligațiile sale;
- d) aprobă contracte, acorduri dintre operatorul de sistem independent și proprietarul sistemului de transport, inclusiv contractele de gestiune;
- e) acționează ca autoritate de soluționare a litigiilor dintre operatorul de sistem independent și proprietarul sistemului de transport cu privire la orice plângere înaintată de oricare dintre părți și emite decizii obligatorii pentru soluționarea oricărui diferend între părți;
- f) fără a aduce atingere prevederilor Articolul 27 alin. (1) lit. c), pentru primul plan de dezvoltare a rețelelor electrice de transport pentru 10 ani, aprobă planul de investiții și planul multianual de dezvoltare a rețelei electrice prezentate cel puțin o dată la doi ani de către operatorul de sistem independent;
- g) asigură că tarifele reglementate pentru serviciile de transport al energiei electrice, colectate de operatorul de sistem independent includ o redevență pentru proprietarul/proprietarii rețelelor electrice de transport, care asigură o compensație corespunzătoare pentru activele rețelelor respective și pentru oricare investiții noi efectuate în acestea, cu condiția ca investițiile să fie eficiente și justificate economic;
- h) efectuează controale, inclusiv controale inopinate, la sediul proprietarului/proprietarilor rețelelor electrice de transport și al operatorului de sistem independent;
- i) monitorizează utilizarea plăților pentru congestii colectate de operatorul de sistem independent, în conformitate cu prezenta lege.

(2) În domeniul schimburilor transfrontaliere și al organizării și funcționării piețelor de energie electrică, Agenția:

- a) asigură că operatorul sistemului de transport pune la dispoziție, în cea mai mare măsură posibilă, capacități de interconexiune în conformitate cu prezenta lege;
- b) asigură accesul la infrastructura transfrontalieră, inclusiv aprobă procedurile de alocare a capacității și gestionare a congestiilor;
- c) monitorizează disponibilitatea și calitatea datelor tehnice și comerciale cu privire la interconexiuni, solicitate de utilizatorii de sistem pentru participare pe piețele de energie electrică în condiții nediscriminatorii;
- d) monitorizează cooperarea dintre operatorul sistemului de transport și operatorii sistemelor de transport din Părțile Contractante ale Comunității Energetice, operatorii de sistemelor de transport din Statele Membre ale uniunii Europene și/sau operatorii sistemelor de transport din țări terțe;
- e) aprobă regulile privind condițiile și procedurile de calcul coordonat al capacităților, aprobă metodologiile pentru calculul coordonat al capacităților, inclusiv metodologia pentru redispecerizare coordonată și comercializare în contrapartidă;
- f) aprobă, în contextul integrării pieței regionale, metodologii de partajare a costurilor;

g) aprobă produsele și procesul de achiziție pentru serviciile de sistem care nu au ca scop stabilitatea frecvenței;

h) asigură că furnizarea de servicii de sistem va fi efectuată în modul cel mai economic posibil și oferă stimulente adecvate utilizatorilor de sistem pentru a-și echilibra intrările și ieșirile, serviciile fiind furnizate într-un mod echitabil și nediscriminatoriu și se bazează pe criterii obiective;

i) stabilește modalitatea de repartizare între participanții la piața energiei electrice a energiei electrice furnizate de furnizorul central de energie electrică produsă din surse regenerabile și, după caz, a energiei electrice produsă la centralele electrice de termoficare urbane;

j) înregistrează participanții la piață după o abordare consecventă așa cum este definită și coordonată de Comitetul de Reglementare al Comunității Energetice;

k) asigură integritatea și transparența pieței angro a energiei electrice, inclusiv prin stabilirea de obligații pentru participanții la piața energiei electrice de a înregistra și publica informații privilegiate în condițiile prevăzute de prezenta lege, prin instituirea interdicțiilor privind manipularea pieței energiei electrice și tranzacțiile privilegiate, precum și investighează potențialele încălcări și aplică sancțiuni în cazurile prevăzute de prezenta lege;

l) monitorizează activitatea de tranzacționare cu produse energetice angro pentru a detecta și preveni tranzacționarea pe baza informațiilor privilegiate și a manipulării pieței angro a energiei electrice;

m) monitorizează nivelul și eficacitatea deschiderii pieței energiei electrice și al concurenței pe piețele angro și cu amănuntul a energiei electrice, inclusiv în ceea ce privește bursele de energie electrică, prețurile pentru consumatorii casnici, inclusiv sistemele de plată anticipată, impactul contractelor de furnizare a energiei electrice la prețuri dinamice și al utilizării sistemelor de măsurare inteligente, plățile aferente schimbării furnizorului; tarifele de deconectare, tarifele pentru serviciile de întreținere, executarea serviciilor de întreținere, raportul dintre prețurile pentru consumatorii casnici și cele angro, evoluția tarifelor reglementate pentru serviciile de transport și de distribuție a energiei electrice și plângerile consumatorilor casnici, precum și orice denaturare sau restricționare a concurenței, inclusiv prin furnizarea oricăror informații relevante și informarea despre orice cazuri relevante Consiliului Concurenței;

n) monitorizează apariția unor practici contractuale restrictive, inclusiv a unor clauze de exclusivitate care pot împiedica consumatorii să încheie contracte simultan cu mai mulți furnizori sau să le restricționeze opțiunea de a face această alegere, și, în cazul în care constată existența unor astfel de practici, informează Consiliul Concurenței în acest sens;

o) publică, cel puțin o dată pe an, recomandări cu privire la conformitatea prețurilor pentru furnizarea energiei electrice cu prezenta lege și transmite respectivele recomandări Consiliului Concurenței, după caz;

p) adoptă decizii și întreprinde orice măsuri necesare și proporționale pentru a promova concurența efectivă și pentru a asigura buna funcționare a piețelor de energie electrică;

q) contribuie la compatibilitatea proceselor de schimb de date pentru cele mai importante procese de piață la nivel regional;

r) aprobă acordul bilateral și multilateral privind cuplarea piețelor pentru ziua următoare și/sau a a piețelor pe parcursul zilei, inclusiv TCM-urile naționale, TCM – urile regionale care permit implementarea eficientă a cuplării piețelor respective;

s) desemnează operatorul piețelor de energie electrică (în continuare - *OPEED*) și monitorizează activitatea *OPEED* în legătură cu cuplarea piețelor pentru ziua următoare și/sau a piețelor pe parcursul zilei;

t) asigură schimbul de date necesare pentru monitorizarea eficientă a *OPEED*-urilor cu autoritățile competente din Statele Membre ale Uniunii Europene și/sau din alte Părți Contractante ale Comunității Energetice.

(3) În domeniul abilitării consumatorilor și al protecției consumatorilor, Agenția:

a) aprobă Regulamentul privind procedura de schimbare a furnizorului sau agregatorului, care stabilește termenii și condițiile pentru schimbarea furnizorului, a agregatorului de către consumatori și monitorizează respectarea acestuia;

b) aprobă Regulamentul privind furnizarea energiei electrice care stabilește clauzele obligatorii pentru contractele de furnizare a energiei electrice către consumatorii finali, stabilește termenii și condițiile pentru furnizarea energiei electrice către consumatorii finali, inclusiv termenii și condițiile pentru furnizarea serviciului universal și pentru furnizarea serviciului de ultimă opțiune, precum și monitorizează asigurarea respectării acestora de către furnizori;

c) monitorizează disponibilitatea instrumentelor de comparare care îndeplinesc cerințele stabilite la Articolul 112;

d) asigură accesul nediscriminatoriu la datele de consum ale consumatorilor, furnizarea, pentru utilizare opțională, a unui format armonizat ușor de înțeles la nivel național pentru datele de consum și accesul prompt pentru toți consumatorii la aceste date în conformitate cu Articolul 78;

e) monitorizează eliminarea obstacolelor și restricțiilor nejustificate care împiedică dezvoltarea consumului de energie electrică produsă de consumator și a comunităților de energie ale cetățenilor;

f) acționează ca autoritate de soluționare extrajudiciară a reclamațiilor consumatorilor finali, examinează reclamațiile consumatorilor finali în conformitate cu prezenta lege și prevederile Codului administrativ, emite decizii obligatorii, inclusiv cu privire la racordarea la rețeaua electrică, precum și examinează reclamații legate de încheierea și executarea contractelor de furnizare a energiei electrice cu furnizorii de ultimă opțiune și furnizorii serviciului universal;

g) emite decizii privind interzicerea deconectării de la rețeaua electrică a instalațiilor de utilizare ale consumatorilor finali sau privind reconectarea acestora la rețeaua electrică pe parcursul examinării reclamațiilor consumatorilor finali;

h) prezintă, la solicitare, organizațiilor care promovează interesele consumatorilor, consumatorilor finali, informațiile necesare referitoare la activitatea titularilor de licențe, cu excepția informațiilor oficiale cu accesibilitate limitată;

i) colaborează cu organizații care promovează interesele consumatorilor.

Articolul 11. Atribuțiile și competențele Agenției cu privire la centrul de coordonare regională

(1) Agenția, în strânsă cooperare cu autoritățile de reglementare din regiunea de operare a sistemului în care este stabilit centrul de coordonare regională (denumite în continuare – *autoritățile de reglementare din regiunea de operare a sistemului*):

a) aprobă propunerea de înființare a centrului de coordonare regională în conformitate cu capitolul IV, secțiunea 5 din prezenta lege;

b) aprobă costurile rezonabile, necesare și justificate ale operatorului sistemului de transport în legătură cu participarea în cadrul centrului de coordonare regională, care urmează să fie luate în considerare la calcularea tarifelor reglementate pentru prestarea serviciului de transport al energiei electrice;

c) aprobă procesul decizional de cooperare în cadrul centrului de coordonare regională;

d) asigură că centrul de coordonare regională este dotat cu toate resursele umane, tehnice, fizice și financiare necesare pentru îndeplinirea obligațiilor care îi revin în temeiul prezentei legi și îndeplinirea sarcinilor sale în mod independent și imparțial;

e) propune împreună cu autoritățile de reglementare din regiunea de operare a sistemului, eventuale atribuții și competențe suplimentare care să fie conferite centrului de coordonare regională de

către Părțile Contractante ale Comunității Energetice sau Statele Membre ale Uniunii Europene din regiunea de operare a sistemului;

f) asigură respectarea obligațiilor prevăzute de prezenta lege, în special în ceea ce privește aspectele transfrontaliere, și se consultă pentru a identifica împreună cazurile de nerespectare a obligațiilor de către centrul de coordonare regională; în cazul în care Agenția nu a reușit să ajungă la un acord cu alte autorități de reglementare din regiunea de operare a sistemului, în termen de patru luni de la începerea consultărilor în scopul identificării în comun a neconformității, subiectul este comunicat către Comitetul de Reglementare al Comunității Energetice și, în măsura în care Statele Membre ale Uniunii Europene sunt afectate, către ACER pentru adoptarea unei decizii;

g) monitorizează performanța coordonării sistemului și raportează anual către Comitetul de Reglementare al Comunității Energetice, iar, în măsura în care Statele Membre ale Uniunii Europene sunt implicate, către ACER.

(2) Pentru realizarea în mod eficient și rapid a atribuțiilor prevăzute la alineatul (2), Agenția are următoarele competențe:

a) să solicite informații de la centrul de coordonare regională;

b) să efectueze controale, inclusiv controale inopinate, la sediul centrului de coordonare regională;

c) să emită decizii comune obligatorii adresate centrului de coordonare regională.

(3) În cazul în care centrul de coordonare regională este înființat în Republica Moldova, Agenția asigură corespunderea centrului de coordonare regională cu obligațiile care îi revin în temeiul prezentei legi sau ale oricăror decizii relevante din punct de vedere juridic obligatorii ale Agenției sau ale Comitetului de Reglementare al Comunității Energetice și, în măsura în care Statele Membre ale Uniunii Europene sunt afectate, ale ACER, și impune sancțiuni financiare efective, proporționale și cu efect de descurajare centrului de coordonare regională, în cazurile prevăzute de prezenta lege.

Articolul 12. Cooperarea regională cu alte autorități de reglementare pe aspecte transfrontaliere. Cooperarea cu Secretariatul Comunității Energetice, Comitetul de Reglementare al Comunității Energetice și ACER

(1) Agenția cooperează îndeaproape și se consultă cu alte autorități de reglementare ale Părților Contractante ale Comunității Energetice, în special în cadrul Comitetului de Reglementare al Comunității Energetice, furnizându-și reciproc, precum și Comitetului de Reglementare al Comunității Energetice, toate informațiile necesare pentru îndeplinirea funcțiilor și atribuțiilor prevăzute de prezenta lege. În ceea ce privește schimbul de informații, Agenția asigură același nivel de confidențialitate ca cel impus autorității emitente.

(2) Agenția cooperează cel puțin la nivel regional în scopul:

a) încurajării creării de mecanisme operaționale necesare pentru a permite o gestionare optimă a rețelelor electrice, promovării burselor comune de energie electrică și alocarea capacității de interconexiune transfrontalieră și de a permite un nivel adecvat al capacității de interconexiune, inclusiv prin intermediul unor noi interconexiuni, în interiorul regiunii și între regiuni, permițând dezvoltarea unei concurențe efective și îmbunătățirea securității aprovizionării cu energie electrică, fără discriminare între furnizorii din diferite Părți Contractante ale Comunității Energetice;

b) coordonării activităților comune de supraveghere a entităților care desfășoară activități la nivel regional;

c) coordonării, în cooperare cu alte autorități implicate, a activităților comune de supraveghere a evaluărilor adecvanței resurselor la nivel național, regional și european;

d) coordonării elaborării codurilor rețelelor electrice și a liniilor directe pentru operatorii sistemelor de transport și pentru alți participanți la piață;

e) coordonării elaborării normelor privind gestionarea congestiilor.

(3) Agenția are dreptul de a încheia acorduri de cooperare cu alte autorități de reglementare din Părțile Contractante ale Comunității Energetice pentru a favoriza cooperarea în domeniul reglementării.

(4) Acțiunile prevăzute la alin. (2) se desfășoară, după caz, în strânsă colaborare cu alte autorități naționale competente și fără a aduce atingere competențelor specifice ale acestora.

(5) Agenția cooperează cu Secretariatul Comunității Energetice și Comitetul de Reglementare al Comunității Energetice, precum și în cazurile prevăzute de prezenta lege și de cadrul normativ al Comunității Energetice, furnizează informațiile necesare și solicită opiniile cu privire la aspecte specifice. Agenția ține cont în cea mai mare măsură de avizele emise de Secretariatul Comunității Energetice.

(6) În cazul în care, în cadrul Comunității Energetice, Secretariatul Comunității Energetice, Comitetul de Reglementare al Comunității Energetice emit decizii cu privire la aspecte specifice, Agenția va întreprinde măsurile necesare pentru a asigura implementarea deciziilor respective.

(7) Agenția cooperează cu ACER și furnizează orice informații necesare pentru îndeplinirea atribuțiilor ACER în conformitate cu cadrul normativ al Comunității Energetice. ACER emite recomandări, avize și decizii individuale care pot viza operatorii sistemelor de transport, centrele regionale de coordonare, operatorii piețelor de energie electrică desemnați și Agenția. ACER consultă părțile interesate cu privire la subiectele pe marginea cărora intenționează să adopte decizii.

(8) Agenția poate expedia ACER, separat sau în comun cu altă autoritate de reglementare, o solicitare de emitere a unei decizii individuale privind aspecte legate de reglementare care au efecte asupra comerțului transfrontalier sau asupra securității sistemului transfrontalier și care necesită o decizie comună luată de cel puțin două autorități de reglementare, precum și în alte situații prevăzute de cadrul de reglementare al Comunității Energetice. Agenția este în drept să formuleze opinii cu privire la subiectele examinate de ACER în cadrul procedurii de consultare organizată de ACER.

(9) În strânsă cooperare cu ACER, Agenția monitorizează și analizează performanța centrului de coordonare regională.

(10) În cazul în care în conformitate cu cadrul legal al Comunității Energetice, ACER emite avize și recomandări cu privire la aspecte specifice, Agenția ține seama în cea mai mare măsură de avizele și recomandările respective. În cazul în care în conformitate cu cadrul legal al Comunității Energetice, ACER emite decizii, Agenția ia măsurile necesare pentru a asigura punerea lor în aplicare, inclusiv atunci când deciziile respective sunt adresate părții interesate relevante din sectorul electroenergetic.

(11) Urmare a notificării din partea ACER, înainte de adoptarea de către ACER a unei decizii individuale în conformitate cu cadrul de reglementare al Comunității Energetice, precum și în alte cazuri, Agenția este în drept să își formuleze punctele de vedere asupra problemelor la care se referă ACER. În conformitate cu termenele și procedura stabilite în cadrul Comunității Energetice, Agenția este în drept să conteste o decizie a ACER care vizează Agenția sau o decizie care, deși vizează alte persoane, este de interes direct pentru Agenție, precum și este în drept să sesizeze Curtea Europeană de Justiție pentru anularea unei decizii emise de ACER sau pentru că ACER nu a întreprins acțiunile necesare în termenele aplicabile.

(12) Dreptul stabilit la alin. (11) nu aduce atingere dreptului operatorului sistemului de transport sau al unei alte părți interesate din sectorul electroenergetic de a contesta o decizie a ACER care vizează partea respectivă sau împotriva unei decizii care deși vizează altă persoană, este de interes direct pentru partea interesată.

Articolul 13. Transparența activității Agenției. Hotărârile și deciziile Agenției

(1) Transparența activității Agenției o asigură Consiliul de Administrație. Consiliul de administrație asigură publicarea anunțului despre organizarea ședințelor și agenda aferentă pe site-ul web oficial al Agenției în modul și în termenele stabilite în Legea nr. 174/2017 cu privire la energetică. La ședințele ordinare ale Consiliului de Administrație în cadrul cărora se discută informații cu accesibilitate

limitată participă numai persoanele vizate. Invitația de participare la ședințele ordinare se expediază persoanelor vizate cu cel puțin 3 zile înainte de ziua preconizată pentru ședință.

(2) În cazul proiectelor de acte normative de reglementare în sectorul electroenergetic, cererile privind costurile de bază, prețurile și tarifele reglementate sau alte hotărâri care pot avea impact asupra pieței energiei electrice și asupra obligațiilor de serviciu public, Agenția este obligată să publice pe site-ul web oficial proiectul hotărârii și/sau proiectul de act ce se supune aprobării prin hotărâre și informațiile relevante în termenele stabilite în Legea nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional.

(3) Cererile titularilor de licențe privind costurile de bază, prețurile și tarifele reglementate, precum și materialele care justifică nivelul acestora, se publică pe site-ul web oficial al Agenției în termen de cel mult 10 zile lucrătoare de la înregistrarea cererilor respective. Agenția oferă publicului 15 zile lucrătoare de la publicarea cererilor menționate și a materialelor aferente pentru prezentarea recomandărilor și opiniilor cu privire la acestea. În termenele stabilite în Legea nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional, Agenția publică pe site-ul web oficial rezultatele examinării cererilor titularilor de licențe și propunerile sale privind nivelul costurilor de bază, al prețurilor și tarifelor reglementate.

(4) Consiliul de Administrație al Agenției examinează cererile privind costurile de bază în termen de cel mult 120 de zile calendaristice, precum și cererile privind prețurile și tarifele reglementate - în termen de cel mult 90 de zile calendaristice de la data înregistrării cererii corespunzătoare din partea unei întreprinderi electroenergetice și după prezentarea tuturor documentelor și informațiilor necesare, solicitate de Agenție, în conformitate cu Regulamentul privind procedurile de prezentare și examinare a cererilor titularilor de licențe privind prețurile și tarifele reglementate.

(5) Cu excepția situațiilor ce țin de examinarea și de soluționarea neînțelegerilor dintre participanții la piață, pentru asigurarea executării legilor, Consiliul de Administrație adoptă, în numele Agenției, hotărâri. În hotărârile Agenției privind aprobarea costurilor de bază, a prețurilor reglementate, a tarifelor reglementate, a altor componente ale tarifelor, a planurilor de dezvoltare, a planurilor de investiții, a investițiilor realizate de titularii de licențe se indică temeiul legal al aprobării acestora. Prin derogare de la art. 118 alin. (3) din Codul administrativ nr. 116/2018, în cazul neadmiterii în scopuri tarifare a unor cheltuieli, investiții, consumuri tehnologice și pierderi de energie electrică, a altor componente nejustificate, motivarea Agenției este prezentată titularului de licență în scrisoarea de însoțire a hotărârii respective. Pentru soluționarea neînțelegerilor individuale, a neînțelegerilor între persoane juridice și/sau persoane fizice legate de punerea în aplicare a actelor normative în domeniul energiei electrice, un director al Consiliului de Administrație emite, în numele Agenției, decizii, inclusiv decizii care vizează raporturile juridice dintre un utilizator de sistem, un consumator final, un utilizator al sistemului de distribuție închis și un titular de licență sau deținător de autorizație ori raporturile juridice dintre doi titulari de licențe sau deținători de autorizații.

(6) În cazul crizelor de energie electrică, constatate în modul prevăzut de prezenta lege, sau pe subiecte ce țin de crize de energie electrică, de securitatea aprovizionării cu energie electrică, de interesul economic general sau interesul legitim al consumatorilor finali sau al participanților la piață, inclusiv în cazul modificării semnificative a prețurilor de achiziționare a energiei electrice de către furnizorii serviciului universal, de către furnizorii de ultimă opțiune, proiectele de hotărâri și proiectele de decizii pot fi supuse elaborării și adoptării/emiterii în regim de urgență, fără respectarea prevederilor prezentului articol și a cerințelor privind transparența în procesul decizional, prevăzute în Legea nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional și Codul administrativ. Argumentarea necesității adoptării hotărârii/emiterii deciziei în regim de urgență se aduce la cunoștința publicului în termen de cel mult 10 zile lucrătoare de la adoptarea/emiterea acesteia, prin publicare pe site-ul web oficial al Agenției, prin afișare la sediul acesteia într-un spațiu accesibil publicului și/sau prin difuzare în mass-media.

(7) Hotărârile și deciziile Agenției trebuie să fie pe deplin motivate și justificate și accesibile publicului, cu păstrarea confidențialității informațiilor care constituie secret comercial. Hotărârile Agenției privind aprobarea costurilor de bază, prețurilor reglementate și tarifelor reglementate, planurilor de dezvoltare, planurilor de investiții, rapoartelor privind implementarea acestora, vor indica, în partea de motivare, temeiul și oportunitatea aprobării. Hotărârile Agenției privind costurile de bază, tarifele și

prețurile reglementate, precum și alte hotărâri care au impact asupra pieței energiei electrice și asupra obligațiilor de serviciu public se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

(8) Hotărârile și deciziile Agenției în domeniul electroenergetic sunt supuse controlului judecătoresc în modul stabilit de Codul administrativ nr. 116/2018. Hotărârile și deciziile Agenției sunt executorii de la data adoptării/emiterii sau, după caz, de la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova sau de la data indicată în textul actului adoptat/emis și produc efecte juridice obligatorii până la survenirea uneia dintre situațiile stabilite în capitolul IV, Titlul III din Codul administrativ, nr. 116/2018 sau până la o eventuală hotărâre judecătorească irevocabilă contrară, pronunțată ca urmare a utilizării unei căi de atac. Suspendarea hotărârilor și deciziilor Agenției poate avea loc numai prin hotărâre judecătorească și numai în raport cu solicitantul.

Secțiunea 3

Atribuții specifice în legătură cu crizele de energie electrică

Articolul 14. Atribuțiile specifice ale Comisiei pentru Situații Excepționale la gestionarea crizelor de energie electrică

(1) În legătură cu gestionarea crizelor de energie electrică, Comisia pentru Situații de Excepționale a Republicii Moldova îndeplinește următoarele atribuții:

a) examinează sesizările operatorului sistemului de transport privind apariția unei crize de energie electrică;

b) verifică, în termen de cel mult 12 ore de la sesizare, dacă sunt îndeplinite condițiile privind existența riscurilor de criză de energie electrică și, dacă acestea se confirmă, constată și declară apariția situației excepționale;

c) preia, în cazul constatării existenței situației excepționale, funcțiile privind gestionarea acesteia, în special funcțiile privind coordonarea acțiunilor ce urmează a fi întreprinse, în conformitate cu Regulamentul privind situațiile excepționale în sectorul electroenergetic și Planul de acțiuni pentru situații excepționale în sectorul electroenergetic, de către organul central de specialitate al administrației publice în domeniul energiei, de către Agenție, de către alte organe sau autorități ale administrației publice centrale, de către alte autorități publice, de către întreprinderile electroenergetice, precum și de către alți participanți la piețele de energie electrică;

d) emite dispoziții privind măsurile necesare gestionării situațiilor excepționale, inclusiv pentru înlăturarea sau minimizarea consecințelor acestora;

e) în funcție de gravitatea situației survenite în legătură cu limitarea, întreruperea furnizării de energie electrică și caracterul măsurilor ce urmează a fi adoptate pentru gestionarea unei situații excepționale, înaintează Guvernului un raport privind necesitatea declarării stării de urgență, în conformitate cu articolele 17-19 din Legea nr. 212/2004 privind regimul stării de urgență, de asediu și de război;

f) analizează natura, cauzele și consecințele crizelor de energie electrică, eficacitatea măsurilor luate pentru asigurarea furnizării de energie electrică consumatorilor finali, eficacitatea măsurilor luate pentru înlăturarea consecințelor crizelor de energie electrică, analizează și alte informații relevante;

g) desemnează, la necesitate, furnizorul care va achiziționa energie electrică în timpul unei situații excepționale în vederea revânzării acesteia furnizorilor de pe piața cu amănuntul a energiei electrice sau, în baza deciziei Comisiei pentru Situații Excepționale, consumatorilor finali;

h) impune, la necesitate, furnizorilor de pe piața angro a energiei electrice, furnizorilor de pe piața cu amănuntul a energiei electrice care își desfășoară activitatea de furnizare la prețuri reglementate sau la prețuri nereglementate, precum și traderilor, obligația de a vinde furnizorului desemnat în conformitate

cu lit. g) energie electrică în cantitățile și la prețurile stabilite în contractele pe care le au încheiate la momentul declarării situației excepționale sau al impunerii obligației ori cesionării drepturilor pe care le aceștia le au conform contractelor de vânzare-cumpărare a energiei electrice;

i) obligă, la necesitate, titularii de licențe să încheie contracte, să întreprindă alte acțiuni necesare pentru asigurarea furnizării cu energie electrică a consumatorilor finali și stabilește termenele în care acestea urmează să fie executate;

j) alte atribuții stabilite în prezenta lege, Legea nr. 212/2004 privind regimul stării de urgență, de asediu și de război, în Regulamentul Comisiei pentru Situații Excepționale, în Regulamentul privind situațiile excepționale în sectorul electroenergetic și în Planul de acțiuni pentru situații excepționale în sectorul electroenergetic.

(2) La gestionarea crizelor de energie electrică, deciziile Comisiei pentru Situații Excepționale pot viza atât întreprinderile electroenergetice, precum și întreprinderile din alte sectoare, inclusiv din sectorul termoelectric, sectorul telecomunicațiilor.

Articolul 15. Atribuțiile specifice ale Agenției în legătură cu gestionarea crizelor de energie electrică

(1) Agenția contribuie la asigurarea securității aprovizionării cu energie electrică și îndeplinește atribuțiile stabilite în prezenta lege, inclusiv întreprinde acțiunile stabilite în prezentul articol în legătură cu prevenirea și gestionarea situațiilor excepționale în sectorul electroenergetic. În virtutea atribuțiilor pe care le îndeplinește, Agenția contribuie la elaborarea măsurilor destinate asigurării securității aprovizionării cu energie electrică și colaborează cu organul central de specialitate al administrației publice în domeniul energiei în legătură cu elaborarea Regulamentului privind situațiile excepționale în sectorul electroenergetic și a Planului de acțiuni pentru situații excepționale în sectorul electroenergetic. În cazul unei crize de energie electrică, Agenția întreprinde măsurile necesare pentru depășirea crizei de energie electrică și intervine, în mod nediscriminatoriu, proporțional și limitat în timp, în funcționarea pieței energiei electrice. În acest scop, Agenția exercită următoarele atribuții:

a) impune obligații de serviciu public privind vânzarea energiei electrice în cantități prestabilite și la prețuri reglementate;

b) stabilește obligații de serviciu public privind achiziționarea centralizată, prin licitație sau negociere directă, a energiei electrice necesare furnizorilor serviciului universal, furnizorilor de ultimă opțiune și operatorilor de sistem;

c) stabilește obligații de serviciu public pentru unul sau mai mulți producători de energie electrică pentru a participa la piața de echilibrare și la piața serviciilor de sistem sau pentru a presta servicii de echilibrare și servicii de sistem în cantități limitate de posibilități tehnice și la prețuri reglementate;

d) aprobă tarife reglementate, prețuri reglementate în condițiile stabilite la Articolul 13 alineat (6);

e) monitorizează respectarea de către titularii de licențe a deciziilor Comisiei pentru Situații Excepționale, inclusiv executarea contractelor încheiate, realizarea altor acțiuni în conformitate cu deciziile respective și, potrivit funcțiilor stabilite de lege;

f) aplică sancțiunile financiare prevăzute la Articolul 145 alineat (6);

g) suspendă, în condițiile din Articolul 22 alin. (3) lit. e), licența titularului de licență care nu respectă deciziile Comisiei pentru Situații Excepționale, sau, după caz, deciziile ori hotărârile Agenției și numește un alt titular de licență care să desfășoare activitatea licențiată în locul titularului de licență a cărui licență a fost suspendată.

(2) Agenția informează fără întârziere Comisia pentru Situații Excepționale cu privire la măsurile întreprinse în conformitate cu prezentul articol.

(3) Prevederile prezentului articol nu aduc atingere competențelor Comisiei pentru Situații Excepționale stabilite la Articolul 14.

Capitolul III

ORGANIZAREA ȘI LICENȚIEREA ACTIVITĂȚILOR ÎN SECTORUL ELECTROENERGETIC

Articolul 16. Activitățile desfășurate în sectorul electroenergetic

(1) În sectorul electroenergetic se desfășoară și se reglementează următoarele activități:

- a) producerea energiei electrice;
- b) stocarea energiei;
- c) operarea pieței energiei electrice;
- d) transportul energiei electrice;
- e) conducerea centralizată a sistemului electroenergetic;
- f) distribuția energiei electrice;
- g) tradingul cu energie electrică;
- h) furnizarea energiei electrice;
- i) agregarea.

(2) Întreprinderile electroenergetice își desfășoară activitatea în condiții de concurență echitabile, în care sunt aplicate reguli, taxe și tratamente nediscriminatorii, transparente și proporționale, în special în legătură cu responsabilitatea de echilibrare, accesul pe piețele angro de energie electrică, accesul la date, la procesele de schimbare a furnizorului și a regimurilor de facturare și, după caz, în legătură cu eliberarea licențelor.

(3) Raporturile juridice dintre participanții la piețele de energie electrică se stabilesc pe bază de contract, conform condițiilor prevăzute în licențe, în prezenta lege, în Legea nr. 174/2017 cu privire la energetică, în Regulile pieței energiei electrice și în alte acte normative de reglementare aprobate de Agenție.

Articolul 17. Obligații de serviciu public

(1) Întreprinderile electroenergetice își desfășoară activitatea în conformitate cu principiile prezentei legi, în vederea realizării unei piețe de energie electrică competitive, sigure și durabile din punct de vedere al mediului și nu vor fi discriminate nici în privința drepturilor și nici a obligațiilor.

(2) În interesul economic general, în legătură cu securitatea, inclusiv securitatea aprovizionării cu energie electrică, continuitatea, calitatea și prețurile pentru furnizarea energiei electrice, precum și protecția mediului, inclusiv eficiența energetică, energia din surse regenerabile și protecția climei, întreprinderile electroenergetice pot fi impuse să îndeplinească obligații de serviciu public. În conformitate cu prevederile prezentei legi, obligațiile de serviciu public pot fi impuse în special întreprinderilor electroenergetice care desfășoară următoarele activități:

- a) producerea energiei electrice;
- b) transportul energiei electrice;
- c) distribuția energiei electrice;
- d) tradingul cu energie electrică;
- e) furnizarea energiei electrice.

(3) Obligațiile de serviciu public sunt impuse de Guvern sau de Agenție ca măsură cu caracter limitat în timp și pot fi revizuite periodic, pentru a determina necesitatea menținerii obligațiilor respective. Obligațiile de serviciu public vor fi clar definite, transparente, nediscriminatorii, ușor de verificat și, pe bază de reciprocitate, vor garanta accesul egal al întreprinderilor electroenergetice din Părțile Contractante ale Comunității Energetice la consumatorii finali din Republica Moldova.

(4) Obligațiile de serviciu public care privesc stabilirea prețurilor pentru furnizarea energiei electrice trebuie să respecte cerințele prevăzute la Articolul 107. Orice formă de retribuire financiară sau de alt gen, precum și drepturile exclusive care pot fi acordate pentru îndeplinirea obligațiilor de serviciu public, se impun și se realizează în mod transparent și nediscriminatoriu.

(5) Obligațiile de serviciu public necesare și proporționale se impun de Guvern sau Agenție. Aceste măsuri pot include programe conform cărora entitățile sunt obligate să vândă sau să pună la dispoziție anumite cantități de energie electrică pe piața energiei electrice sau să ofere acces la o parte din capacitățile lor de producere furnizorilor interesați, pentru o perioadă limitată de timp.

(6) Guvernul, Agenția informează Secretariatul Comunității Energetice despre toate măsurile adoptate pentru îndeplinirea obligațiilor de serviciu public, inclusiv în ceea ce privește protecția consumatorilor și protecția mediului, și posibilul efect al acestora asupra concurenței pe plan național și internațional, indiferent dacă a fost obținută vreo derogare în acest sens în conformitate cu cadrul legal al Comunității Energetice.

(7) O dată la doi ani, Agenția elaborează și publică pe site-ul web oficial al Agenției un raport privind modificarea măsurilor adoptate pentru îndeplinirea obligațiilor serviciului universal, de ultimă opțiune, a altor obligații de serviciu public. Raportul respectiv se prezintă Guvernului și Secretariatului Comunității Energetice, indiferent dacă a fost obținută vreo derogare în acest sens în conformitate cu cadrul legal al Comunității Energetice.

Articolul 18. Tipuri de licențe în sectorul electroenergetic. Principii generale de licențiere

(1) Activitățile prevăzute la Articolul 16 alin. (1) sunt reglementate prin licențiere, prin eliberarea de către Agenției a următoarelor tipuri de licențe:

- a) licență pentru producerea energiei electrice;
- b) licență pentru stocarea energiei;
- c) licență pentru operarea pieței energiei electrice;
- d) licență pentru transportul energiei electrice;
- e) licență pentru conducerea centralizată a sistemului electroenergetic;
- f) licență pentru distribuția energiei electrice;
- g) licență pentru tradingul cu energie electrică;
- h) licență pentru furnizarea energiei electrice;
- i) licență pentru agregare.

(2) Pentru activitatea de producere a energiei electrice licența se eliberează producătorului care are o centrală electrică cu o capacitate instalată de 5 MW și mai mare, sau centrale electrice cu capacitate cumulată de 5 MW și mai mare sau o centrală electrică integrată cu o instalație de stocare a energiei care, împreună, au o capacitate maximă de injectare de 5 MW și mai mare.

(3) Pentru activitatea de stocare a energiei, licența se eliberează operatorului instalației autonome de stocare cu o capacitate de injecție de 1 MW și mai mare. Nu se eliberează licență pentru stocarea energiei operatorilor de sistem care au dreptul, în cazurile și în condițiile prevăzute de prezenta lege, să dețină, să dezvolte, să administreze sau să exploateze instalații de stocare a energiei.

Consumatorul final care deține o instalație de stocare a energiei cu o capacitate de injecție de 1 MW și mai mare, trebuie să obțină licența pentru stocarea energiei.

(4) Licența pentru producerea energiei electrice conferă titularului său dreptul de a desfășura genul respectiv de activitate la centrala electrică indicată în licență. Numărul de licențe pentru producerea energiei electrice nu este limitat, iar intrarea de noi producători pe piața energiei electrice nu poate fi restricționată. Principiile prevăzute în prezentul alineat se aplică *prin analogie* titularilor licențelor pentru stocarea energiei.

(5) Licența pentru operarea pieței energiei electrice este valabilă pe întreg teritoriul Republicii Moldova. Se eliberează o singură licență pentru operarea pieței energiei electrice.

(6) Licențele pentru transportul energiei electrice, pentru distribuția energiei electrice dau dreptul titularilor de licențe să desfășoare activități de transport și, corespunzător, de distribuție a energiei electrice. Licența pentru transportul energiei electrice, licența pentru distribuția energiei electrice acordă operatorului sistemului de transport, operatorului sistemului de distribuție dreptul exclusiv de a desfășura genul respectiv de activitate în limitele teritoriului specificat în licență.

(7) Conducerea centralizată a sistemului electroenergetic se efectuează de către un singur operator al sistemului de transport în baza licenței pentru conducerea centralizată a sistemului electroenergetic.

(8) Licența pentru tradingul cu energie electrică dă dreptul titularului acesteia de a tranzacționa energie electrică pe piețele angro de energie electrică. Licența pentru furnizarea energiei electrice permite titularului acesteia să își desfășoare activitatea atât pe piața angro, cât și pe cea cu amănuntul. Licența pentru furnizarea energiei electrice și licența pentru tradingul cu energie electrică sunt valabile pe întreg teritoriul Republicii Moldova, în condițiile specificate în licență. Numărul de licențe pentru tradingul cu energie electrică, pentru furnizarea energiei electrice nu este limitat, iar intrarea de noi traderi, de noi furnizori pe piețele de energie electrică nu poate fi restricționată.

(9) Vânzarea energiei electrice proprietarilor/deținătorilor de vehicule electrice prin puncte de reîncărcare special amenajate în acest scop nu constituie furnizare în sensul prezentei legi și nu implică necesitatea obținerii unei licențe pentru furnizarea energiei electrice. Prevederile prezentului alineat nu scutesc operatorii punctelor de reîncărcare pentru vehicule electrice de necesitatea respectării actelor și a documentelor normativ tehnice privind exploatarea și funcționarea centralelor electrice, a rețelelor electrice și a instalațiilor de utilizare, precum și a actelor normative aplicabile activității economice respective, distincte de activitatea de furnizare a energiei electrice, inclusiv cu actele normative în domeniul fiscal.

(10) Licențele pentru producerea energiei electrice, pentru transportul energiei electrice, pentru conducerea centralizată a sistemului electroenergetic, pentru distribuția energiei electrice, pentru stocarea energiei se eliberează pe o perioadă de 25 de ani. Licențele pentru operarea pieței energiei electrice, pentru tradingul cu energie electrică, pentru furnizarea energiei electrice, precum și pentru agregare se eliberează pe o perioadă de 10 ani. La expirarea perioadei de valabilitate, la cererile titularilor de licențe, Agenția prelungește licențele eliberate în condițiile stabilite în prezenta lege și Legea nr. 160/2011 privind reglementarea prin autorizare a activității de întreprinzător.

(11) Condițiile de desfășurare a activității licențiate sunt anexate licenței, trebuie să fie conforme cu legea și sunt parte integrantă a licenței.

Articolul 19. Externalizarea serviciilor sau lucrărilor de către titularii de licențe

(1) Este interzis titularului de licență să transfere către alte persoane fizice sau juridice drepturile și obligațiile aferente activității pentru care a fost acordată licența.

(2) Prin derogare de la principiul stabilit la alin. (1), titularul de licență este în drept să externalizeze un serviciu sau o lucrare pe care trebuie să o execute cu condiția obținerii acordului prealabil al Agenției și după ce a demonstrat că externalizarea serviciului/lucrării respective va duce la o

reducere a costurilor și la eficiența activității aferente serviciului sau lucrării externalizate, fără a afecta calitatea serviciului, a lucrării respective, cerințele privind separarea și independența operatorului sistemului transport, al operatorului sistemului de distribuție. Lista serviciilor și lucrărilor care pot fi externalizate de titularii de licențe se aprobă prin hotărârea Agenției.

(3) Externalizarea unui serviciu sau a unei lucrări nu are ca efect transferarea responsabilității titularului de licență pentru îndeplinirea obligațiilor care îi revin potrivit prezentei legi, actelor normative și licenței însăși, și nu lipsește Agenția de dreptul de a aplica titularului de licență respectiv sancțiunile stabilite în prezenta lege în cazul în care constată încălcarea obligațiilor de către titularul de licență.

(4) Dacă Agenția constată că externalizarea de către titularul de licență a serviciului sau a lucrării nu a avut ca rezultat reducerea costurilor, iar activitatea aferentă serviciului sau lucrării externalizate nu a fost eficientizată, cheltuielile suplimentare suportate de titularul de licență în legătură cu externalizarea serviciului sau a lucrării nu vor fi luate în considerare de către Agenție la aprobarea prețurilor sau tarifelor reglementate.

(5) Dacă, urmare a externalizării unui serviciu sau a unei lucrări de către titularul licenței, Agenția constată înrăutățirea calității serviciului sau lucrării respective, titularul licenței este obligat, în termenele stabilite de Agenție, să ia toate măsurile necesare pentru a remedia situația survenită. În cazul în care titularul de licență nu ia astfel de măsuri în termenele stabilite, Agenția este îndreptățită să solicite ca, în termen de cel mult 3 luni, să fie desfăcut contractul cu prestatorul serviciului sau al lucrării externalizate și să preia prestarea respectivului serviciu sau efectuarea lucrării respective. Cheltuielile suplimentare suportate de titularul licenței în urma rezoluțiunii contractului conform prezentului alineat nu se iau în considerare de către Agenție la aprobarea prețurilor sau tarifelor reglementate.

(6) În cazul în care Agenția constată că în rezultatul externalizării serviciului sau a lucrării există încălcări ale principiilor privind separarea și independența operatorului sistemului de transport, operatorului sistemului de distribuție, titularul de licență este obligat să ia toate măsurile necesare pentru remedierea situației survenite în termenele stabilite de Agenție. În cazul în care titularul licenței nu întreprinde astfel de măsuri, acesta va rezoluționa, în termen de cel mult 3 luni de la solicitarea Agenției, contractul cu prestatorul serviciului sau lucrării externalizate și să preia prestarea serviciului respectiv sau efectuarea lucrării respective. Cheltuielile suplimentare suportate de titularul licenței în urma rezoluțiunii contractului conform prezentului alineat nu se iau în considerare de către Agenție la aprobarea prețurilor sau tarifelor reglementate.

(7) Se interzice externalizarea unui serviciu sau a unei lucrări de către un titular de licență în scopul eschivării de la controlul Agenției. La solicitarea Agenției, titularul de licență este obligat să prezinte informațiile și documentele aferente serviciului sau lucrării externalizate, inclusiv documentele aferente activității prestatorului serviciului sau lucrării externalizate. În cazul în care titularul de licență refuză să prezinte informațiile sau documentele referitoare la serviciul sau lucrarea externalizată sau admite transmiterea cu întârziere a informațiilor sau documentelor solicitate, sau în cazul transmiterii incomplete a informațiilor solicitate de către titularul licenței, Agenția inițiază un proces contravențional în scopul sancționării acestuia conform Codului contravențional. În cazul refuzului repetat de a transmite informațiile sau documentele solicitate, Agenția aplică sancțiunea financiară prevăzută la Articolul 145 alin. (4) lit. b).

(8) Externalizarea serviciilor sau lucrărilor în temeiul prezentului articol nu va fi considerată drept delegare de sarcini de către operatorul sistemului de transport sau OPEED, astfel cum este prevăzut la Articolul 35 alin. (11) și la Articolul 94 alin. (12).

Articolul 20. Condițiile și procedura de obținere a licențelor

(1) Licențele pentru activitățile prevăzute la Articolul 18 alin. (1) lit. a), b), g) - i) se acordă persoanelor fizice sau juridice, înregistrate în calitate de întreprindere, iar licențele pentru activitățile prevăzute la Articolul 18 alin. (1) lit. c) - f) se acordă în exclusivitate persoanelor juridice.

(2) Pentru a obține licența pentru producerea energiei electrice, pentru stocarea energiei, persoanele prevăzute la alin. (1) trebuie să îndeplinească următoarele condiții:

- a) să fie înregistrate în Republica Moldova și să prezinte documente confirmative în acest sens;
- b) să prezinte situația financiară pentru anul precedent, în cazul persoanei juridice care activează, sau extras din contul bancar, în cazul unei noi entități;
- c) să fie echipate tehnic pentru desfășurarea activității, să dispună de centrală electrică/centrale electrice, de o instalație de stocare a energiei autonome sau o centrală electrică integrată cu o instalație de stocare a energiei, precum și să prezinte documente care confirmă că centrala electrică/centralele electrice, instalația de stocare a energiei autonome sau centrală electrică integrată cu o instalație de stocare a energiei corespund cerințelor tehnice stabilite în condițiile legii;
- d) să dispună de autorizație a Guvernului, eliberată în conformitate cu Articolul 104 în cazul centralelor electrice noi cu o putere instalată mai mare de 20 MW;
- e) să dispună de personal calificat, necesar activității pentru care solicită licența și să depună documentele confirmative în acest sens.

(3) Pentru a obține licența pentru transportul energiei electrice, pentru distribuția energiei electrice, persoanele prevăzute la alin. (1) trebuie să îndeplinească următoarele condiții:

- a) să fie înregistrate în Republica Moldova și să prezinte documente confirmative în acest sens;
- b) să prezinte situația financiară pentru anul precedent, în cazul persoanei juridice care activează, sau extras din contul bancar, în cazul unei noi entități;
- c) să fie echipate tehnic pentru desfășurarea activității, să aibă în proprietate rețele electrice de distribuție, să aibă în proprietate sau în folosință rețele electrice de transport, precum și să depună documente care confirmă dotarea tehnică și faptul că rețelele electrice corespund cerințelor tehnice stabilite în condițiile legii;
- d) să dispună de personal calificat, necesar activității pentru care se solicită licența, de centre de deservire a utilizatorilor de sistem și să depună documentele confirmative în acest sens.

(4) Pentru a obține licența pentru tradingul cu energie electrică, pentru agregare, persoanele stabilite la alin. (1) trebuie să îndeplinească următoarele condiții:

- a) să fie înregistrate în Republica Moldova și să prezinte documente confirmative în acest sens;
- b) să prezinte situația financiară pentru anul precedent, în cazul persoanei juridice care activează, sau extras din contul bancar, în cazul unei noi entități;

(5) Pentru obținerea licenței pentru furnizarea energiei electrice, persoanele stabilite la alin. (1) trebuie să îndeplinească următoarele condiții:

- a) să fie înregistrate în Republica Moldova și să prezinte documente confirmative în acest sens;
- b) să prezinte situația financiară pentru anul precedent, în cazul persoanei juridice care activează, sau extras din contul bancar, în cazul unei noi entități;
- c) să dispună de personal calificat, necesar activității pentru care solicită licență, de centre de deservire a consumatorilor finali și să prezinte documente confirmative în acest sens.

(6) Pentru a obține licența pentru operarea pieței energiei electrice, persoana stabilită la alin. (1) trebuie să îndeplinească următoarele condiții:

- a) să fie înregistrată în Republica Moldova și să prezinte documente confirmative în acest sens;
- b) să prezinte situația financiară pe anul precedent, în cazul persoanei juridice care activează, sau extras din contul bancar, în cazul unei noi entități;

(7) c) să fie desemnată de Guvern ca operator al piețelor de energie electrică. Pentru a obține licența pentru conducerea centralizată a sistemului electroenergetic, operatorul sistemului de transport trebuie să îndeplinească următoarele condiții:

a) să dispună de centre de dispecerizare și să prezinte documente confirmative în acest sens;

b) să dispună de personal calificat, necesar activității pentru care se solicită licența și să depună documente confirmative în acest sens.

(8) Administratorul întreprinderii care solicită licență pentru activitățile prevăzute la alin. (2) - (7) trebuie să corespundă următoarelor criterii:

a) să aibă studii superioare;

b) să nu aibă antecedente penale nestinse legate de activitățile desfășurate în domeniul electroenergetic sau antecedente penale pentru infracțiunile săvârșite cu intenție, prevăzute în Codul penal.

(9) În cazul în care comunitatea de energie a cetățenilor intenționează să desfășoare pe piața energiei electrice activitatea de furnizare a energiei electrice sau de agregare și/sau dacă aceasta deține și exploatează o centrală electrică cu o capacitate instalată de 5 MW și mai mare, o instalație de stocare cu o capacitate de injecție de 1 MW și mai mare și/sau o centrală electrică integrată cu o instalație de stocare a energiei care, împreună, au o capacitate maximă de injectare de 5 MW și mai mare, aceasta urmează să obțină licență corespunzătoare pentru desfășurarea activității de furnizare a energiei electrice, de agregare, de producere a energiei electrice și/sau de stocare a energiei. Comunitatea de energie a cetățenilor care solicită eliberarea licenței respective trebuie să îndeplinească cerințele stabilite în prezentul articol pentru activitatea respectivă, cu excepția condiției stabilite la alin. (8) lit. a) din prezentul articol.

(10) Agenția este în drept să refuze eliberarea licenței numai pentru motive obiective, nediscriminatorii și temeinic fundamentate, prevăzute în prezenta lege și Legea nr. 160/2011 privind reglementarea prin autorizare a activității de întreprinzător. Agenția refuză eliberarea licenței pentru transportul energiei electrice solicitantului care nu este certificat în conformitate cu a Articolul 30. Solicitantul este informat cu privire la motivele refuzului eliberării licenței.

(11) Solicitantul căruia i-a fost respinsă cererea privind eliberarea licenței este în drept să conteste refuzul în conformitate cu prevederile Codului administrativ.

(12) Eliberarea, prelungirea, reperfectarea, suspendarea și reluarea valabilității licențelor, retragerea licențelor prevăzute la Articolul 18 alin. (1), precum și eliberarea duplicatelor acestora, se efectuează în condițiile prezentei legi și conform procedurilor stabilite în Legea nr. 160/2011 privind reglementarea prin autorizare a activității de întreprinzător.

(13) Termenul de examinare a declarațiilor privind eliberarea licențelor în sectorul electroenergetic și a declarației privind prelungirea valabilității acestora este de cel mult 15 zile calendaristice de la data depunerii la Agenție a declarației, precum și a documentelor stabilite în prezenta lege.

Articolul 21. Obligațiile și drepturile titularului licenței

(1) Titularul de licență este obligat:

a) să îndeplinească condițiile prevăzute în licență, precum și să îndeplinească, pe toată perioada desfășurării activității licențiate, condițiile stabilite pentru eliberarea licenței;

b) să nu admită discriminarea utilizatorilor de sistem, a participanților la piața energiei electrice și a consumatorilor finali;

c) să nu întrerupă prestarea serviciilor și furnizarea energiei electrice, cu excepția cazurilor prevăzute la Articolul 79 și în alte cazuri prevăzute în prezenta lege și în actele normative de reglementare aprobate de Agenție;

d) să țină contabilitatea în modul și în condițiile prevăzute de actele normative și să asigure separarea contabilității, conform prevederilor prezentei legi;

e) să publice informații despre sursele de energie electrică utilizate pentru acoperirea cererii în anul precedent, despre cantitățile de combustibil utilizate la centrala electrică pentru producerea energiei electrice, despre cantitățile de dioxid de carbon emise de centrala electrică sau informații privind disponibilitatea rețelelor electrice;

f) să prezinte Agenției, în termenele și condițiile stabilite de aceasta, rapoarte, inclusiv raportul privind activitatea desfășurată pe piața energiei electrice, precum și alte informații solicitate de Agenție, necesare exercitării atribuțiilor sale conform legii;

g) să efectueze trimestrial, în termen de cel mult 10 zile calendaristice de la începutul trimestrului următor, plățile regulatorii stabilite în conformitate cu Legea nr. 174/2017 cu privire la energetică.

(2) Titularul licenței pentru transportul energiei electrice și titularul licenței pentru distribuția energiei electrice sunt obligați să pună la dispoziția Agenției, în termenele și condițiile stabilite de aceasta, în format electronic, bazele de date ale consumatorilor finali ale căror instalații de utilizare sunt racordate la rețelele electrice ale acestora.

(3) Agenția prezintă informațiile din bazele de date menționate la alin. (2), dacă este cazul, doar furnizorului serviciului universal și furnizorului de ultimă opțiune.

(4) La desfășurarea activității licențiate, titularul licenței trebuie să îndeplinească obligațiile referitoare la securitate, calitate, eficiență și continuitate a aprovizionării cu energie electrică și a normelor de protecție a mediului, precum și prevederile contractelor încheiate cu consumatorii.

(5) Operatorul sistemului de transport, operatorul sistemului de distribuție, furnizorul central de energie electrică, operatorul piețelor de energie electrică și furnizorii care îndeplinesc obligațiile de serviciu public privind asigurarea serviciului universal, privind furnizarea de ultimă opțiune sunt obligați să se conducă, în activitate licențiată, de principiul eficienței maxime la cheltuieli minime, și să prezinte Agenției calcule argumentate ale cheltuielilor suportate.

(6) Operatorul sistemului de transport, operatorii sistemelor de distribuție, furnizorul central de energie electrică, operatorul piețelor de energie electrică și furnizorii care îndeplinesc obligațiile de serviciu public privind prestarea serviciului universal, privind furnizarea de ultimă opțiune sunt obligați să notifice Agenția cu cel puțin 3 luni înainte despre intenția lor de a solicita suspendarea ori retragerea licenței sau cu cel puțin 3 luni înainte despre expirarea valabilității licenței, dacă nu intenționează să o prelungească. Dacă titularii de licențe menționați anunță despre intenția de a solicita suspendarea sau retragerea licenței într-un termen mai mic de 3 luni, Agenția va da curs solicitării acestora la expirarea perioadei de 3 luni de la înregistrarea unei astfel de cereri. Întreprinderea electroenergetică a cărei licență a expirat și care nu a respectat prevederile privind anunțarea Agenției este obligată să desfășoare activitatea pentru care i s-a acordat licență pe perioada de timp stabilită în hotărârea Agenției, dar care nu poate depăși 3 luni. În cazul în care Agenția stabilește prin hotărâre că nu poate desemna un alt titular de licență, din motivul inexistenței acestuia, care să desfășoare activitatea licențiată în locul titularului de licență a cărui licență a fost suspendată, a cărui licență a fost retrasă sau a cărui licență a expirat, aceasta va notifica Guvernul să ia în prealabil măsurile necesare creării unei noi întreprinderi și va lua măsuri pentru a asigura continuitatea acestui serviciu.

(7) Furnizorii, alții decât cei prevăzuți la alin. (6), sunt obligați să informeze consumatorii și Agenția cu cel puțin 3 luni înainte despre intenția de a solicita suspendarea sau retragerea licenței ori cu cel puțin 3 luni înainte de expirarea valabilității licenței despre intenția de a nu prelungi licența.

(8) Pe durata crizelor de energie electrică, titularii de licențe care desfășoară activități în sectorul electroenergetic au următoarele obligații:

- a) în cazul producătorilor, să mobilizeze întreaga capacitate de producere disponibilă la cererea operatorului sistemului de transport;
- b) în cazul operatorului sistemului de transport, să preia cantitățile suplimentare de energie electrică puse la dispoziție de către producători și să asigure serviciile de transport a energiei electrice în condițiile prevăzute în Planul de acțiuni pentru situații excepționale în sectorul electroenergetic;
- c) în cazul operatorilor sistemelor de distribuție, să întreprindă măsuri de limitare și/sau sistare a furnizării energiei electrice, conform Planului de acțiuni pentru situații excepționale în sectorul electroenergetic.

Articolul 22. Reperfectarea, suspendare și reluarea valabilității licenței

(1) Reproductarea licenței se efectuează în conformitate cu prevederile Legii nr. 160/2011 privind reglementarea prin autorizare a activității de întreprinzător.

(2) Licența se suspendă în condițiile legii prin hotărârea Agenției, cu adresarea ulterioară a acesteia în instanța de judecată în conformitate cu Capitolul XXII³ al Codului de procedură civilă.

(3) Temeiuri pentru suspendarea licenței servesc:

- a) cererea titularului licenței privind suspendarea licenței;
- b) nerespectarea de către titularul licenței a prescripției de înlăturare a circumstanțelor care constituie încălcarea condițiilor activității licențiate, în termenul stabilit de Agenție;
- c) constatarea că titularul licenței nu și-a îndeplinit obligațiile, inclusiv cele prescrise de Agenție, care au condus la întreruperea furnizării energiei electrice către consumatori pe o perioadă mai mare decât perioada stabilită pentru înlăturarea cauzelor justificate, punând în pericol securitatea națională, viața și sănătatea umană, sau că acțiunile sau inacțiunile titularului de licență conduc la încălcarea ordinii publice și necesită remediarea imediată a consecințelor;
- d) neînregistrarea de către titularul licenței în Registrul participanților la piețele angro de energie, în termenul stabilit de Agenție în conformitate cu Articolul 86;
- e) în cazul în care, în timpul crizelor de energie electrică, titularul de licență nu respectă deciziile Comisiei pentru Situații Excepționale sau, după caz, deciziile ori hotărârile Agenției;
- f) incapacitatea provizorie a titularului de licență de a-și desfășura activitatea care face obiectul licenței respective;
- g) neefectuarea plăților regulatorii în termenele stabilite la Articolul 21 alin. (1) lit. g);
- h) lipsa activității pentru care a fost acordată licența pe o perioadă de 3 ani consecutivi.

(4) În cazul prevăzut la alin. (3) lit. a) Agenția adoptă o hotărâre privind suspendarea licenței în termen de 3 zile lucrătoare de la înregistrarea acesteia, cu stabilirea termenului de suspendare indicat în cerere, dar care nu poate depăși termenul stabilit la alin. (6). În celelalte cazuri prevăzute la alin. (3) lit. b) – h), Agenția dispune prin hotărâre privind suspendarea licenței și sesizează instanța de judecată în termen de cel mult 3 zile lucrătoare de la adoptarea respectivei hotărâri de suspendare, pentru validarea acesteia. Hotărârea Agenției privind suspendarea licenței produce efecte juridice de la data adoptării și se aplică până la adoptarea hotărârii privind reluarea activității licențiate ca urmare a înlăturării încălcărilor care au servit drept temei pentru suspendarea licenței sau până la o eventuală hotărâre judecătorească definitivă și irevocabilă de anulare a hotărârii Agenției privind suspendarea licenței.

(5) Hotărârea Agenției privind suspendarea licenței stabilește termenul de suspendare care nu poate depăși 3 luni de la data emiterii. Controlul legalității hotărârilor Agenției privind suspendarea licenței se realizează în conformitate cu Capitolul XXII³ din Codul de procedură civilă.

(6) Termenul de valabilitate al unei licențe nu se prelungește cu perioada suspendării acesteia.

(7) Pe perioada suspendării licenței pentru transportul energiei electrice, pentru distribuția energiei electrice sau pentru operarea pieței energiei electrice, precum și pentru perioada de suspendare a licenței furnizorului serviciului universal, furnizorului de ultimă opțiune și furnizorului central de energie electrică, Agenția desemnează un nou titular de licență în cadrul obligațiilor de serviciu public, pentru desfășurarea unuia dintre genurile de activitate menționate în locul titularului de licență căruia i-a fost suspendată licența. Întreprinderea electroenergetică a cărei licență a fost suspendată nu va împiedica în niciun mod activitatea titularului de licență desemnat, oferindu-i acces necondiționat la rețelele electrice și toate informațiile și documentele necesare desfășurării activității respective.

(8) Titularul licenței este obligat să informeze în scris Agenția despre înlăturarea circumstanțelor care au condus la suspendarea licenței, dar nu mai târziu de ultima zi a termenului de suspendare. În caz contrar, Agenția inițiază procedura de retragere a licenței în temeiul Articolului 23 alin. (2) lit. e) în privința titularului a cărui licență a fost suspendată pentru unul din temeiurile stabilite la alin. (3) lit. b) – lit. h). Dacă licența a fost suspendată pentru motivul prevăzut la alin. (3) lit. a) din prezenta lege, iar titularul licenței nu a depus o cerere privind reluarea valabilității licenței, Agenția adoptă hotărârea privind reluarea valabilității licenței cel târziu în ziua în care expiră termenul suspendării sale.

(9) Reluarea valabilității licenței se efectuează în condițiile Legii nr. 160/2011 privind reglementarea prin autorizare a activității de întreprinzător.

Articolul 23. Retragera licenței

(1) Licența se retrage prin hotărâre judecătorească, emisă în condițiile legii, la cererea Agenției, cu excepția retragerii licenței în baza unuia din temeiurile prevăzute la alin. (2) lit. a), b) și h), când Agenția retrage direct licența. În cazul retragerii licenței în temeiul alin. (2) lit. h), Agenția urmează să se adreseze în instanța de judecată în conformitate cu Capitolul XXII³ al Codului de procedură civilă și în termenele prevăzute la alin. (4).

(2) Temeiuri pentru retragerea licenței servesc:

- a) cererea de retragere a licenței depusă de titularul licenței;
- b) decizia privind radierea titularului de licență din Registrul de stat al unităților de drept;
- c) depistarea datelor neautentice în documentele prezentate Agenției în legătură cu eliberarea, prelungirea sau reperfectarea licenței;
- d) constatarea că titularul licenței nu îndeplinește condițiile stabilite pentru eliberarea sau prelungirea licenței;
- e) neînlăturarea la timp a circumstanțelor care au condus la suspendarea licenței;
- f) neexecutarea repetată a prescripțiilor de înlăturare a circumstanțelor care constituie încălcarea condițiilor activității licențiate, în termenul stabilit de Agenție;
- g) incapacitatea titularului de licență de a desfășura activitatea pentru care a fost eliberată licența respectivă;
- h) nerespectarea de către titularul licenței a cerințelor privind separarea și independența și/sau certificarea operatorului sistemului de transport.

(3) Agenția adoptă hotărârea privind retragerea licenței la solicitarea titularului licenței în termen de 5 zile lucrătoare de la înregistrarea cererii sau în termen de 5 zile lucrătoare de la expirarea termenului stabilit la Articolul 21 alin. (6). Hotărârea privind retragerea licenței în temeiul stabilit la alin. (2) lit. b) se adoptă de către Agenție în termen de 5 zile lucrătoare de la data primirii copiei deciziei de anulare a înregistrării de stat a titularului de licență, sub rezerva confirmării faptului respectiv de către organul înregistrării de stat.

(4) În cazul în care Agenția dispune printr-o hotărâre retragerea licenței întemeiată pe motivele stabilite la alin. (2) lit. h), Agenția trebuie să se adreseze în instanța de judecată în cel mult 3 zile

lucrătoare de la adoptarea hotărârii privind retragerea licenței. Hotărârea Agenției privind retragerea licenței produce efecte juridice de la data adoptării și se aplică până la o eventuală hotărâre judecătorească definitivă și irevocabilă de anulare a acesteia. Controlul legalității hotărârilor Agenției privind retragerea licenței se realizează în conformitate cu Capitolul XXII3 din Codul de procedură civilă.

(5) În cazurile prevăzute la alin. (2) lit. c) – g), hotărârea privind retragerea licenței se adoptă de către Agenție în termen de 5 zile lucrătoare de la data intrării în vigoare a hotărârii judecătorești.

(6) Hotărârea privind retragerea licenței se aduce la cunoștința titularului licenței, cu indicarea motivelor retragerii, în termen de 3 zile lucrătoare de la data adoptării.

(7) În cazul retragerii licenței, taxa pentru licență nu se restituie.

(8) În cazul retragerii licenței pentru transportul energiei electrice, pentru distribuția energiei electrice sau pentru operarea pieței energiei electrice, precum și în cazul retragerii licenței furnizorului serviciului universal, a furnizorului de ultimă opțiune și a furnizorului central de energie electrică, Agenția desemnează un nou titular de licență, în cadrul obligațiilor de serviciu public, pentru desfășurarea unuia dintre genurile de activitate menționate în locul titularului căruia i-a fost retrasă licența. Întreprinderea electroenergetică a cărei licență a fost retrasă nu va împiedica în niciun mod activitatea titularului de licență desemnat, oferind acces necondiționat la rețelele electrice și toate informațiile și documentele necesare desfășurării activității respective.

(9) Titularul de licență căruia i-a fost retrasă licența este obligat, în termen de 10 zile lucrătoare de la data adoptării hotărârii privind retragerea licenței, să depună la Agenție licența retrasă.

(10) Titularul de licență căruia anterior i s-a retras licența poate să depună declarația privind eliberarea unei noi licențe pentru o activitate prevăzută la Articolul 18 alin. (1) numai după expirarea termenului de 6 luni de la data retragerii licenței anterioare.

Articolul 24. Reorganizarea întreprinderilor electroenergetice

(1) Operatorul sistemului de transport, operatorul sistemului de distribuție asigură notificarea prealabilă a Agenției cu privire la inițierea reorganizării acestuia sau a modificărilor operate la nivelul organelor de conducere și/sau de control ale operatorului și prezintă informațiile relevante solicitate de Agenție în acest sens. La stabilirea tarifelor reglementate nu se iau în considerare efectele reorganizării care are ca rezultat o majorare nejustificată a tarifelor reglementate.

(2) În cazul în care Agenția, în urma examinării informațiilor transmise, constată încălcări ale cerințelor privind separarea și independența operatorului sistemului de transport, a operatorului sistemului de distribuție, notifică operatorul iar acesta este obligat să înlăture încălcările constatate în termenele prevăzute în hotărârea Agenției. Operatorul sistemului de transport, operatorul sistemului de distribuție prezintă Agenției toate documentele, datele și informațiile care atestă înlăturarea încălcărilor constatate de către Agenție.

(3) În cazul în care operatorul sistemului de transport, operatorul sistemului de distribuție nu reușește să înlăture acele încălcări în termenele stabilite de Agenție, Agenția este în drept să inițieze procedura de retragere a licenței pentru activitatea respectivă în conformitate cu prezenta lege și să aplice sancțiunea financiară stabilită la Articolul 145 alin. (4) lit. e) sau g), respectiv.

Capitolul IV
TRANSPORTUL ENERGIEI ELECTRICE
Secțiunea 1
Separarea operatorului sistemului de transport

Articolul 25. Operatorul sistemului de transport

(1) Transportul energiei electrice se realizează de către operatorul sistemului de transport în baza licenței pentru transportul energiei electrice, eliberată de Agenție în condițiile legii.

(2) Operatorul sistemului de transport este organizat în calitate de întreprindere electroenergetică specializată și independentă, cu statut de persoană juridică, certificată conform Articolul 30.

(3) Operatorul sistemului de transport își desfășoară activitatea în conformitate cu prevederile prezentei legi, cu condițiile prevăzute în licența pentru transportul energiei electrice și cu respectarea actelor normative de reglementare aprobate de Agenție.

(4) La îndeplinirea funcțiilor și obligațiilor sale, operatorul sistemului de transport este independent de orice întreprindere care desfășoară activitatea de producere, de furnizare sau de trading cu energie electrică și nu poate deține licență pentru producerea, pentru tradingul cu energie electrică sau pentru furnizarea energiei electrice.

(5) Independența operatorului sistemului de transport se asigură prin implementarea unuia din următoarele modele:

a) modelul separării proprietății operatorului sistemului de transport, în condițiile stabilite la art. 26, alin. (1) și (2);

b) modelul operatorului de sistem independent, prevăzut la articolul 27, în cazul în care, până la data de 6 octombrie 2011, rețeaua electrică de transport este deținută cu titlu de proprietate de o întreprindere electroenergetică integrată pe verticală.

Articolul 26. Separarea proprietății asupra rețelelor electrice de transport și a operatorului sistemului de transport

(1) Conform modelului separării proprietății, întreprinderea electroenergetică care deține cu titlu de proprietate rețele electrice de transport își desfășoară activitatea de operator al sistemului de transport cu respectarea condițiilor licenței pentru transportul energiei electrice.

(2) Pentru asigurarea independenței operatorului sistemului de transport, aceeași persoană sau aceleași persoane nu au dreptul:

a) să exercite direct sau indirect controlul asupra unei întreprinderi care desfășoară una dintre activitățile de producere a energiei electrice, de trading cu energie electrică sau de furnizare a energiei electrice și, direct sau indirect, să exercite controlul sau să exercite orice drept asupra unui operator al sistemului de transport sau asupra rețelelor electrice de transport;

b) să exercite direct sau indirect controlul asupra unui operator al sistemului de transport sau asupra rețelelor electrice de transport și să exercite controlul direct sau indirect sau orice drept asupra unei întreprinderi care desfășoară una dintre activitățile de producere a energiei electrice, de trading cu energie electrică sau de furnizare a energiei electrice;

c) să numească membri ai consiliului de supraveghere, ai consiliului de administrație sau ai organelor care reprezintă întreprinderea din punct de vedere juridic, ai unui operator al sistemului de transport sau ai rețelelor electrice de transport și, direct sau indirect, să exercite controlul sau să exercite orice drept asupra unei întreprinderi care desfășoară una dintre activitățile de producere a energiei electrice, de trading cu energie electrică sau de furnizare a energiei electrice;

d) să fie membru(i) al consiliului de supraveghere, al consiliului de administrație sau al organelor care reprezintă întreprinderea din punct de vedere juridic, atât al unei întreprinderi care desfășoară oricare dintre activitățile de producere a energiei electrice, de trading cu energie electrică sau de furnizare a energiei electrice, precum și operator al sistemului de transport sau al unei rețele electrice de transport.

(3) Drepturile prevăzute la alin. (2) lit. a) – c) includ, în special:

a) competența de a exercita drepturile de vot;

b) competența de a numi membrii consiliului de supraveghere, ai consiliului de administrație sau ai organelor care reprezintă întreprinderea din punct de vedere juridic;

c) deținerea, în mod direct sau indirect, a unei cote majoritare.

(4) În sensul alin. (2) lit. a) și b), noțiunea de „întreprindere care desfășoară una dintre activitățile de producere a energiei electrice, de trading cu energie electrică sau de furnizare a energiei electrice” include noțiunea de „întreprindere care desfășoară una dintre activitățile de producere a gazelor naturale, de trading de gaze naturale sau de furnizare de gaze naturale” în sensul Legii nr. 108/2016 privind gazele naturale, iar noțiunile de „operator al sistemului de transport” și „rețea de transport” se referă și la noțiunea de „operator al sistemului de transport” și „rețea de transport” cu înțelesul prevăzut de legea respectivă.

(5) În sensul alin. (2), lit. b), noțiunea de „întreprindere care desfășoară oricare dintre activitățile de producere a energiei electrice, de trading cu energie electrică sau de furnizare a energiei electrice” nu include consumatorii finali care desfășoară oricare dintre activitățile de producere a energiei electrice, de trading și/sau furnizare a energiei electrice, direct sau prin intermediul întreprinderilor asupra cărora aceștia exercită controlul, individual sau în comun, cu condiția ca, consumatorii finali, inclusiv în ceea ce privește din cotele lor din energia electrică produsă de întreprinderile controlate, să fie, din punctul de vedere al mediei anuale, consumatori neți de energie electrică și cu condiția ca valoarea economică a energiei electrice pe care o vând terților să fie nesemnificativă în raport cu celelalte operațiuni comerciale ale acestora.

(6) Obligația prevăzută la alin. (1) se consideră îndeplinită în cazul în care două sau mai multe întreprinderi care dețin rețele electrice de transport au creat o asocieră în participațiune care exercită, în două sau mai multe Părți Contractante ale Comunității Energetice, rolul de operator al sistemului de transport în legătură cu acele rețele electrice de transport. Nicio altă întreprindere nu poate face parte din asocieră în participațiune, cu excepția cazului în care a fost desemnată ca operator al sistemului de transport sau operator de sistem independent, care face obiectul cerințelor relevante de separare și certificării în conformitate cu termenii și condițiile prevăzute în prezenta lege.

(7) În cazul în care persoana sau persoanele menționate la alin. (2) reprezintă o autoritate publică, o autoritate a administrației publice centrale, două autorități publice separate, două autorități distincte ale administrației publice centrale de specialitate care exercită controlul asupra operatorului sistemului de transport sau asupra rețelelor electrice de transport, pe de o parte, și asupra unei întreprinderi care desfășoară una dintre activitățile de producere a energiei electrice, de trading cu energie electrică sau de furnizare a energiei electrice, pe de altă parte, nu se consideră că sunt aceeași persoană sau aceleași persoane.

(8) Operatorul sistemului de transport care a făcut parte dintr-o întreprindere electroenergetică integrată pe verticală i se interzice să transmită informații care constituie un secret comercial menționat la Articolul 31, precum și să transfere personalul propriu către întreprinderi care desfășoară una dintre activitățile de producere a energiei electrice, de trading cu energie electrică sau de furnizare a energiei electrice.

(9) În cazul în care, până la data de 6 octombrie 2011, rețeaua electrică de transport este deținută cu titlu de proprietate de o întreprindere electroenergetică integrată pe verticală, prin derogare de la alin. (1) și alin. (2), este permisă implementarea modelului de operator de sistem independent, în condițiile stabilite la Articolul 27.

(10) Întreprinderile electroenergetice care desfășoară oricare dintre activitățile de producere a energiei electrice, de trading cu energie electrică sau de furnizare a energiei electrice nu pot să exercite, direct sau indirect, controlul sau să exercite vreun drept asupra operatorilor sistemelor de transport separați în conformitate cu alin. (1) și (2).

Articolul 27. Operatorul de sistem independent

(1) În cazul în care rețelele electrice de transport aparțin unei întreprinderi electroenergetice integrată pe verticală la data de 6 octombrie 2011, prin derogare de la Articolul 26 alin. (1), la propunerea proprietarului rețelelor electrice de transport, Agenția desemnează un operator de sistem independent, cu condiția îndeplinirii următoarelor condiții:

a) operatorul care urmează să fie desemnat ca operator de sistem independent (operatorul candidat) demonstrează că îndeplinește cerințele prevăzute la Articolul 26 alin. (2);

b) operatorul candidat demonstrează că are la dispoziție resursele financiare, tehnice, fizice și umane necesare pentru îndeplinirea funcțiilor și obligațiilor stabilite în prezenta lege pentru operatorul sistemului de transport, în special la Articolul 35;

c) operatorul candidat și-a asumat angajamentul să respecte planul de dezvoltare a rețelelor electrice de transport pentru 10 ani, a cărui realizare este monitorizată de Agenție;

d) proprietarul rețelelor electrice de transport demonstrează că dispune de capacitatea de a-și îndeplini obligațiile prevăzute la Articolul 28 alin. (4). În acest scop, acesta trebuie să prezinte Agenției toate proiectele de contracte cu operatorul candidat și cu orice altă entitate relevantă;

e) operatorul candidat demonstrează că dispune de capacitatea necesară de a îndeplini obligațiile privind acordarea accesului la rețelele electrice de transport și privind cooperarea cu operatorii sistemelor de transport la nivel european și regional.

(2) Prin derogare de la prevederile articolului 9 alin. (2) lit. i) din Legea nr. 29/2018 privind delimitarea proprietății publice, actul normativ/contractul de dare în folosință a activelor către operatorul candidat va specifica bunurile din domeniul public al statului aflate în evidența contabilă a operatorului sistemului de transport la data transmiterii/semnării contractului, iar lista bunurilor respective va fi actualizată după finalizarea inventarierii și delimitării acestora.

(3) În cazul în care Agenția stabilește că cerințele prevăzute la alin. (2) sunt îndeplinite, aceasta desemnează operatorul candidat ca operator de sistem independent prin aplicarea procedurii de certificare prevăzute la Articolul 30.

Articolul 28. Obligațiile operatorului de sistem independent și ale proprietarului rețelelor electrice de transport

(1) Întreprinderea electroenergetică care a îndeplinit condițiile prevăzute la Articolul 27 și care a fost desemnată ca operator de sistem independent are următoarele obligații:

a) să acorde și să gestioneze accesul terților la rețelele electrice de transport și să colecteze plățile pentru prestarea serviciului de transport al energiei electrice în baza tarifelor reglementate aprobate în conformitate cu prezenta lege, plățile aferente gestionării congestiilor, precum și plățile în cadrul mecanismului de compensare între operatorii sistemelor de transport;

b) să exploateze, să întrețină, să modernizeze și să dezvolte rețelele electrice de transport, să asigure capacitatea pe termen lung a rețelelor electrice de transport de a satisface cererea rezonabilă privind transportul energiei electrice, elaborând și executând planurile de dezvoltare a rețelelor electrice de transport pentru 10 ani și a planurilor anuale de investiții. În scopul modernizării și dezvoltării rețelelor electrice de transport, operatorul de sistem independent este responsabil de planificarea, construirea și darea în exploatare a noii infrastructuri. În acest sens, operatorul de sistem independent acționează ca operator al sistemului de transport și îndeplinește funcțiile și obligațiile prevăzute la Articolul 35.

(2) Operatorul de sistem independent exercită toate atribuțiile și beneficiază de drepturile prevăzute în conformitate cu prezenta lege pentru operatorul sistemului de transport.

(3) Proprietarul rețelelor electrice de transport nu poate îndeplini funcțiile privind acordarea și administrarea accesului terților la rețelele electrice de transport pe care le deține, nici cele privind elaborarea și implementarea planurilor de dezvoltare a rețelelor electrice de transport pentru 10 ani și a planurilor de investiții.

(4) În cazul în care a fost desemnat un operator de sistem independent, proprietarul rețelelor electrice de transport are următoarele obligații:

a) să coopereze cu operatorul de sistem independent și să îi ofere acestuia suportul necesar pentru îndeplinirea funcțiilor și a obligațiilor sale prevăzute în prezenta lege, precum și să furnizeze informațiile necesare în acest sens;

b) să finanțeze investițiile asupra cărora a decis operatorul de sistem independent și care au fost aprobate de Agenție sau își exprime consimțământul pentru finanțare din partea oricărei părți interesate, inclusiv din partea operatorului de sistem independent. Toate aranjamentele financiare relevante se aprobă de către Agenție. Înainte de aprobare, Agenția urmează să consulte proprietarul rețelelor electrice de transport, precum și alte părți interesate;

c) să își asume răspunderea în legătură cu activele rețelei electrice de transport, cu excepția răspunderii aferente funcțiilor și obligațiilor operatorului de sistem independent;

d) să ofere garanții pentru a facilita finanțarea dezvoltării rețelelor electrice de transport, cu excepția investițiilor pentru care și-a dat acordul să fie finanțate de către orice parte interesată, inclusiv de operatorul de sistem independent, în conformitate cu lit. b).

(5) Monitorizarea respectării de către proprietarul rețelelor electrice de transport a obligațiilor prevăzute la alin. (4) se realizează de către Agenție și Consiliul Concurenței, în limitele atribuțiilor stabilite de lege.

(6) Operatorul de sistem independent și proprietarul rețelelor electrice de transport transmit Agenției informațiile privind îndeplinirea obligațiilor prevăzute în prezentul articol, precum și a celor de la Articolul 29 în termenele și în conformitate cu procedurile stabilite de Agenție.

Articolul 29. Separarea proprietarului rețelelor electrice de transport

(1) În cazul în care, în condițiile prevăzute la Articolul 27 alin. (1), a fost desemnat un operator de sistem independent, proprietarul rețelelor electrice de transport care face parte dintr-o întreprindere electroenergetică integrată pe verticală trebuie să fie independent, cel puțin din punct de vedere funcțional, decizional și al a formei sale juridice de organizare, față de alte activități care nu au legătură cu transportul energiei electrice.

(2) Pentru a asigura independența proprietarului rețelelor electrice de transport, în conformitate cu alin. (1), urmează să fie respectate următoarele condiții minime:

a) persoanele cu funcții de conducere în cadrul proprietarului rețelelor electrice de transport să nu participe în structurile întreprinderii electroenergetice integrate care este responsabilă, direct sau indirect, de îndeplinirea zilnică a activității de producere a energiei electrice, de distribuție a energiei electrice, de trading cu energie electrică sau de furnizare a energiei electrice;

b) să fie întreprinse măsurile necesare pentru a garanta că interesele profesionale ale persoanelor cu funcții de conducere în cadrul proprietarului rețelelor electrice de transport sunt luate în considerare în așa fel încât să se asigure faptul că aceștia au posibilitatea să acționeze în mod independent;

c) proprietarul rețelelor electrice de transport să elaboreze un program de conformitate, care să conțină măsurile întreprinse pentru a asigura excluderea comportamentului discriminatoriu și să asigure monitorizarea adecvată a respectării acestui program. Programul de conformitate stabilește obligațiile specifice impuse angajaților proprietarului rețelelor electrice de transport pentru îndeplinirea obiectivelor

respective. Persoana sau organul responsabil de monitorizarea programului de conformitate își desfășoară activitatea cu aplicarea prin analogie a prevederilor Articolul 62 și înaintează Agenției, în termenele stabilite, un raport anual în care prezintă măsurile întreprinse pentru implementarea programului de conformitate. Raportul respectiv se publică pe site-ul web al proprietarului rețelelor electrice de transport.

(3) Interdicția prevăzută la alin. (2) lit. a) și b) se aplică și în cazul cenzorilor sau persoanelor care dețin funcții de răspundere în cadrul comitetului de cenzori, în funcție de forma juridică de organizare a întreprinderii.

(4) În cazul nerespectării de către proprietarul rețelelor electrice de transport a obligațiilor prevăzute în prezentul articol, Agenția este în drept să inițieze în mod repetat procedura de certificare pentru evaluarea respectării cerințelor de separare și independență a operatorului sistemului de transport în temeiul prevăzut la Articolul 32 alin. (1) lit. b).

Articolul 30. Desemnarea și certificarea operatorului sistemului de transport

(1) Înainte de a fi desemnată ca operator al sistemului de transport, prin eliberarea licenței pentru transportul energiei electrice, întreprinderea electroenergetică trebuie să fie certificată conform procedurii prevăzute în prezentul articol.

(2) După îndeplinirea tuturor cerințelor privind separarea și independența operatorului sistemului de transport, stabilite la Articolul 26, alin. (1) și (2) sau alin. (9), întreprinderea electroenergetică va notifica în scris Agenția despre acest fapt, va solicita certificarea și va prezenta toate documentele, datele și informațiile corespunzătoare.

(3) În termen de cel mult 4 luni de la data depunerii de către operatorul sistemului de transport a notificării conform alin. (2) și sub rezerva prezentării tuturor documentelor, datelor și informațiilor care atestă respectarea de către operatorul sistemului de transport a cerințelor privind separarea și independența, Agenția aprobă o hotărâre privind certificarea provizorie a operatorului sistemului de transport.

(4) Dacă, în termenul stabilit la alin. (3), Agenția nu a aprobat hotărârea privind certificarea provizorie sau nu notifică, în scris, operatorului sistemului de transport despre refuzul privind certificarea, aceasta se consideră acordată pe baza principiului aprobării tacite. După expirarea termenului stabilit, la cererea operatorului sistemului de transport, Agenția este obligată, în termen de 5 zile lucrătoare, să aprobe o hotărâre cu privire la constatarea aprobării tacite privind certificarea provizorie a operatorului sistemului de transport.

(5) Agenția notifică fără întârziere Secretariatul Comunității Energetice despre hotărârea privind certificarea provizorie a operatorului sistemului de transport, aprobată în mod explicit sau tacit, și prezintă acestuia documentele și informațiile relevante. În termen de 2 luni de la primirea notificării, sau 4 luni în cazul în care se solicită avizul Comitetul de Reglementare al Comunității Energetice, Secretariatul Comunității Energetice prezintă Agenției avizul său privind îndeplinirea de către operatorul sistemului de transport a condițiilor de certificare. În cazul în care, în termenul stabilit, Secretariatul Comunității Energetice nu emite un aviz, se consideră că acesta nu a avut careva obiecții la hotărârea Agenției privind certificarea provizorie a operatorului sistemului de transport.

(6) În termen de cel mult două luni de la primirea avizului Secretariatului Comunității Energetice cu privire la îndeplinirea de către operatorul sistemului de transport a condițiilor de certificare, Agenția aprobă hotărârea finală cu privire la certificarea operatorului sistemului de transport, luând în considerare, în cea mai mare măsură, avizul Secretariatului Comunității Energetice.

(7) Hotărârea Agenției privind certificarea operatorului sistemului de transport și avizul Secretariatului Comunității Energetice se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, pe site-ul web oficial al Agenției și pe cea a Secretariatului Comunității Energetice. În cazul în care hotărârea Agenției privind certificarea operatorului sistemului de transport diferă de opinia Secretariatului

Comunității Energetice, Agenția indică în hotărâre și publică împreună cu aceasta motivele care au stat la baza deciziei sale divergente și, de asemenea, informează Secretariatul Comunității Energetice.

(8) În cadrul procedurii de certificare, Agenția, Secretariatul Comunității Energetice și Comitetul de Reglementare al Comunității Energetice au dreptul să solicite operatorului sistemului de transport și întreprinderilor electroenergetice care îndeplinesc oricare dintre funcțiile de producere a energiei electrice, de trading cu energie electrică sau de furnizare a energiei electrice, să prezinte orice informații necesare cu privire la îndeplinirea cerințelor din prezentul articol.

(9) Agenția, Secretariatul Comunității Energetice și Comitetul de Reglementare al Comunității Energetice sunt obligate să nu divulge informații care constituie secret comercial.

(10) Operatorul sistemului de transport se consideră certificat numai după publicarea în Monitorul Oficial al Republicii Moldova a hotărârii privind certificarea operatorului sistemului de transport, aprobată de Agenție la finalizarea procedurii prevăzute în prezentul articol.

Articolul 31. Cerințe de confidențialitate și transparență pentru operatorul sistemului de transport și proprietarul rețelelor electrice de transport

(1) Fără a aduce atingere obligației legale de a divulga informații în temeiul prezentei legi și al altor acte normative, operatorul sistemului de transport și proprietarul rețelelor electrice de transport păstrează confidențialitatea informațiilor care constituie secret comercial obținute în cursul desfășurării activității sale și împiedică divulgarea în mod discriminatoriu a informațiilor despre propriile sale activități care pot fi avantajoase din punct de vedere economic. Operatorul sistemului de transport, proprietarul rețelelor electrice de transport nu dezvăluie nicio informație care constituie secret comercial celorlalte părți ale întreprinderii electroenergetice integrată pe verticală, cu excepția cazului în care această dezvăluire este necesară pentru efectuarea unei tranzacții comerciale. Pentru a asigura respectarea deplină a normelor privind separarea informațiilor, proprietarul rețelelor electrice de transport și partea rămasă a întreprinderii nu utilizează servicii comune, cum ar fi serviciile juridice comune, în afară de funcțiile pur administrative sau informatice.

(2) Operatorului sistemului de transport i se interzice, în contextul vânzării sau cumpărării energiei electrice de către întreprinderi înrudite, să utilizeze abuziv informații care constituie secret comercial obținute de la terți în contextul oferirii sau negocierii accesului la rețelele electrice de transport.

(3) Informațiile necesare asigurării unei concurențe efective și funcționării eficiente a pieței energiei electrice se fac publice. Această obligație nu aduce atingere păstrării confidențialității informațiilor care constituie secret comercial.

Articolul 32. Monitorizarea implementării cerințelor de separare

(1) Agenția monitorizează respectarea continuă de către operatorul sistemului de transport a cerințelor privind separarea și independența acestuia, prevăzute în prezenta lege. În acest scop, Agenția este în drept să inițieze în mod repetat procedura de certificare pentru evaluarea îndeplinirii cerințelor privind separarea și independența operatorului sistemului de transport în următoarele cazuri:

a) la notificarea de către operatorul sistemului de transport în conformitate cu alin. (2);

b) din oficiu, când are cunoștință că modificarea planificată a drepturilor sau influenței asupra proprietarilor rețelelor electrice de transport sau asupra operatorului sistemului de transport poate conduce la încălcarea condițiilor privind separarea și independența operatorului sistemului de transport sau când are motive să creadă că s-ar fi produs o astfel de încălcare;

c) la cererea motivată a Secretariatului Comunității Energetice.

(2) Operatorul sistemului de transport este obligat să notifice Agenția cu privire la orice tranzacție planificată care poate necesita o reevaluare a respectării de către acesta a condițiilor privind separarea și independența operatorului sistemului de transport.

(3) În termen de cel mult 4 luni de la data apariției cazurilor indicate la alin. (1) Agenția aprobă hotărârea privind certificarea provizorie a operatorului sistemului de transport, iar prevederile art. 30 alin. (4) – (10) se aplică în mod corespunzător în cazul certificării repetate a operatorului sistemului de transport.

(4) În cazul în care Agenția constată că au fost încălcate cerințele privind separarea și/sau independența operatorului sistemului de transport, operatorul sistemului de transport, proprietarul/proprietarii rețelelor electrice de transport este/sunt obligat/obligați să înlăture aceste încălcări în termenele stabilite în hotărârea Agenției. Operatorul sistemului de transport prezintă Agenției toate documentele, datele și informațiile care atestă înlăturarea încălcărilor constatate.

(5) În cazul în care operatorul sistemului de transport nu înlătură, în termenele stabilite, încălcările constatate, Agenția este în drept să inițieze procedura de retragere a licenței pentru transportul energiei electrice, în conformitate cu Articolul 23 alin. (2) lit. h) și aplică sancțiunea financiară stabilită la Articolul 145 alin. (4) lit. f).

Articolul 33. Certificarea în raport cu țările terțe

(1) În cazul în care Agenția înregistrează o cerere de certificare din partea operatorului sistemului de transport sau a proprietarului rețelelor electrice de transport care este controlată de o persoană sau persoane dintr-o țară terță sau din mai multe țări terțe, Agenția este obligată să notifice Secretariatul Comunității Energetice în legătură cu acest fapt.

(2) Agenția notifică, de asemenea, fără întârziere Secretariatul Comunității Energetice cu privire la orice circumstanțe în urma cărora o persoană sau persoane din una sau mai multe țări terțe ar putea obține controlul asupra unei rețele electrice de transport sau al unui operator al sistemului de transport. Operatorul sistemului de transport este obligat să informeze Agenția despre survenirea oricăror circumstanțe în baza cărora o persoană sau persoane din una sau mai multe țări terțe ar obține controlul asupra unei rețele electrice de transport sau al operatorului sistemului de transport.

(3) Certificarea în raport cu țările terțe se realizează cu respectarea procedurii stabilite la Articolul 30, ținând cont de cerințele specifice stabilite în prezentul articol.

(4) Agenția refuză certificarea operatorului sistemului de transport dacă nu se demonstrează că:

1) entitatea în cauză respectă cerințele stabilite la Articolul 26;

2) acordarea certificării nu pune în pericol securitatea aprovizionării cu energie electrică a Republicii Moldova și a Comunității Energetice. La examinarea acestui aspect, Agenția ține cont de:

a) drepturile și obligațiile Comunității Energetice față de respectiva țară terță, în conformitate cu principiile dreptului internațional, inclusiv drepturile și obligațiile care decurg din orice acord încheiat cu una sau mai multe țări terțe la care Comunitatea Energetică este parte și care abordează problemele securității aprovizionării cu energie electrică;

b) drepturile și obligațiile Republicii Moldova față de țara terță în cauză în conformitate cu acordurile încheiate cu țara respectivă, în măsura în care nu contravin Tratatului Comunității Energetice;

c) drepturile și obligațiile care rezultă din Acordul de Asociere dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană sau din acordurile comerciale încheiate între Republica Moldova și Uniunea Europeană;

d) alte circumstanțe specifice cazului dat și țării terțe implicate.

(5) Organul central de specialitate al administrației publice în domeniul energiei și/sau alte autorități ale administrației publice centrale sunt obligate să ofere Agenției, la cerere, un aviz asupra aspectelor menționate la alin. (4).

(6) Agenția, înainte de a aproba hotărârea privind certificarea operatorului sistemului de transport controlat de o persoană sau persoane din una sau mai multe țări terțe, solicită un aviz de la Secretariatul Comunității Energetice cu privire la faptul că:

- a) entitatea în cauză respectă cerințele prevăzute la Articolul 26;
- b) acordarea certificării nu va pune în pericol securitatea aprovizionării cu energie electrică în Comunitatea Energetică.

Articolul 34. Proprietatea instalațiilor de stocare a energiei de către operatorul sistemului de transport

(1) Operatorul sistemului de transport nu trebuie să dețină, să dezvolte, să administreze sau să exploateze instalații de stocare a energiei.

(2) Prin derogare de la alin. (1), operatorul sistemului de transport poate deține, dezvolta, administra sau exploata instalații de stocare a energiei, în cazul în care acestea sunt componente de rețea complet integrate și Agenția a aprobat printr-o hotărâre dedicată acordării unei derogări sau în cazul în care sunt îndeplinite cumulativ următoarele condiții:

a) în urma unei proceduri de licitație deschisă, transparentă și nediscriminatorie, organizată de operatorul sistemului de transport și supusă în prealabil aprobării de către Agenție, nu a fost atribuit altor părți dreptul de a deține, dezvolta, administra sau exploata astfel de instalații sau acestea nu au fost în măsură să furnizeze aceste servicii la un cost rezonabil și în timp util;

b) astfel de instalații de stocare a energiei sau servicii de sistem care nu au ca scop stabilitatea frecvenței sunt necesare pentru ca operatorul sistemului de transport să își îndeplinească obligațiile care îi revin în temeiul prezentei legi pentru a asigura funcționarea eficientă, fiabilă și sigură a rețelelor electrice de transport și acestea nu sunt utilizate pentru cumpărarea sau vânzarea energiei electrice pe piața energiei electrice;

c) Agenția a evaluat necesitatea unei astfel de derogări, a efectuat o evaluare ex ante a aplicării procedurii de licitație, inclusiv a condițiilor procedurii de licitație, și și-a dat acordul printr-o hotărâre dedicată aprobată în acest sens.

(3) Agenția elaborează instrucțiuni sau clauze de achiziție pentru a ajuta operatorul sistemului de transport să asigure o procedură de licitație echitabilă.

(4) Agenția notifică Secretariatul Comunității Energetice și Comitetului de Reglementare al Comunității Energetice cu privire la aprobarea hotărârii de acordare a unei derogări menționată la alin. (2) și prezintă informații relevante despre cerere și motivele acordării derogării.

(5) Agenția efectuează cel puțin o dată la cinci ani, o consultare publică cu privire la instalațiile de stocare a energiei existente pentru a evalua disponibilitatea potențială și interesul altor părți de a investi în astfel de instalații, precum și eficiența din punct de vedere al costurilor a potențialei încetări treptate a activităților legate de stocarea energiei, desfășurate de către operatorul sistemului de transport. În cazul în care în urma consultării publice și a evaluării efectuate, Agenția constată că alte părți sunt capabile să dețină, să dezvolte, să exploateze sau să gestioneze astfel de instalații într-un mod eficient din punct de vedere al costurilor, Agenția emite o hotărâre justificată prin care obligă operatorul sistemului de transport să înceteze treptat desfășurarea activităților legate de stocarea energiei. Obligația de eliminare treptată a activității de stocare a energiei urmează a fi realizată în termen de 18 luni de la data stabilită de Agenție în hotărârea aprobată în conformitate cu prezentul alineat.

(6) Odată cu impunerea obligației operatorului sistemului de transport de a elimina treptat activitățile legate de stocarea energiei, în conformitate cu prevederile alin. (5), Agenția poate decide cu privire la acordarea unei compensații rezonabile operatorului sistemului de transport pentru recuperarea valorii reziduale a investițiilor efectuate în instalația/instalațiile de stocare a energiei.

(7) Prevederile alin. (5) nu se aplică componentelor de rețea complet integrate sau pentru perioada obișnuită de amortizare a noilor instalații de stocare a energiei în raport cu care există o decizie finală de investiție până în 2026, cu condiția ca astfel de instalații de stocare a energiei:

- a) să fie racordate la rețeaua electrică de transport în cel mult doi ani după aceea;
- b) să fie integrate în rețeaua electrică de transport;
- c) să fie utilizate exclusiv pentru restabilirea instantanee reactivă a securității rețelei electrice în cazul unor situații neprevăzute în rețea, dacă o astfel de măsură de restabilire începe imediat și se încheie în momentul în care redispecerizarea aplicată în mod obișnuit poate soluționa problema apărută;
- d) să nu fie utilizate pentru achiziționarea sau vânzarea energiei electrice pe piața energiei electrice, inclusiv pentru echilibrare.

Secțiunea 2

Funcțiile și obligațiile generale ale operatorului sistemului de transport

Articolul 35. Funcțiile și obligațiile operatorului sistemului de transport

(1) Operatorul sistemului de transport trebuie să îndeplinească următoarele funcții și obligații:

a) să asigure capacitatea pe termen lung a rețelelor electrice de transport de a satisface cererile rezonabile pentru transportul energiei electrice, prin elaborarea și implementarea planurilor de dezvoltare a rețelelor electrice pentru 10 ani, ținând cont de prognoza producerii și a consumului de energie electrică, în strânsă cooperare cu operatorii sistemelor de transport și operatorii sistemelor de distribuție învecinați;

b) să dispună de mijloace financiare, tehnice și de personal adecvate pentru a asigura îndeplinirea obligațiilor care îi revin;

c) să exploateze, să întrețină, să modernizeze și să dezvolte rețelele electrice de transport în condiții de securitate, fiabilitate și eficiență, cu respectarea prevederilor menite să asigure protecția mediului și în strânsă cooperare cu operatorii sistemelor de transport și de distribuție învecinați. La exploatarea, întreținerea, modernizarea și dezvoltarea rețelelor electrice de transport, operatorul sistemului de transport trebuie să aplice metode moderne de management al eficienței energetice și/sau al cererii și să utilizeze toate sursele disponibile de flexibilitate și digitalizare prin integrarea tehnologiilor inovatoare în sistemul electroenergetic;

d) să contribuie la securitatea aprovizionării cu energie electrică prin rețele electrice de transport întreținute și exploatate în mod corespunzător, prin asigurarea de capacități de transport adecvate și să contribuie la fiabilitatea sistemului electroenergetic și să transmită informațiile aferente organului central de specialitate al administrației publice în domeniul energiei în conformitate cu prezenta Lege;

e) să gestioneze fluxurile de energie electrică în rețelele electrice de transport, ținând cont de schimburile cu alte sisteme electroenergetice cu care acestea sunt interconectate. În acest scop, operatorul sistemului de transport asigură funcționarea sigură, fiabilă și eficientă a rețelelor electrice de transport, precum și disponibilitatea tuturor serviciilor de sistem necesare, inclusiv a celor oferite de consumul dispecerizabil și instalațiile de stocare a energiei, în măsura în care această disponibilitate nu depinde de un alt sistem de transport cu care este interconectată rețeaua sa;

f) să îndeplinească funcția de gestionare a congestiilor în rețelele electrice de transport, inclusiv în interconexiuni, precum și să asigure utilizarea eficientă a capacităților rețelelor electrice de transport, inclusiv capacitatea interzonală;

g) să încaseze veniturile rezultate din gestionarea congestiilor, precum și plățile efectuate în cadrul mecanismului de compensare între operatorii sistemelor de transport;

h) să acorde și să gestioneze accesul terților la rețeaua electrică de transport și să ofere explicații motivate în cazul în care accesul la rețeaua electrică de transport este refuzat;

i) să asigure un tratament nediscriminatoriu între utilizatorii de sistem sau categoriile de utilizatori de sistem, evitând, în special, discriminarea în favoarea întreprinderilor înrudite;

j) să prezinte altor operatori de sistem ai altor rețele electrice cu care rețelele sale sunt interconectate suficiente informații pentru a asigura securitatea și eficiența exploatarei, precum și dezvoltarea coordonată și interoperabilitatea rețelelor electrice interconectate;

k) să prezinte, într-un mod inteligibil, cuantificabil și accesibil, toate informațiile necesare utilizatorilor de sistem pentru accesul eficient la rețelele electrice de transport și pentru utilizarea acestor rețele, precum și informații privind serviciile pe care le prestează și condițiile relevante aplicate, inclusiv cele privind capacitatea contractată și capacitatea disponibilă, fără a se limita la informații tehnice, cu excepția informațiilor determinate de Agenție ca fiind informații oficiale cu accesibilitate limitată;

l) să răspundă oricărei solicitări de serviciu în termenele și condițiile stabilite în prezenta lege și în actele normative de reglementare, aprobate de Agenție;

m) să efectueze racordarea, deconectarea și reconectarea la rețelele electrice de transport în termenele și condițiile stabilite în prezenta lege și în actele normative de reglementare aprobate de Agenție;

n) să procure servicii de sistem pentru asigurarea securității operaționale;

o) să preia și să adopte cadrul de cooperare și coordonare între centrele de coordonare regionale;

p) să participe la evaluarea adecvănței resurselor la nivel european și național;

q) să asigure digitalizarea rețelei electrice de transport;

r) să se ocupe de gestionarea datelor, inclusiv de dezvoltarea sistemelor de gestionare a datelor, de securitatea cibernetică și de protecția datelor, sub rezerva normelor aplicabile și fără a aduce atingere competenței altor autorități;

s) să publice zilnic pe site-ul web informații operative și tehnice privind funcționarea sistemului electroenergetic. Lista informațiilor care urmează să fie publicate se aprobă de Agenție;

t) să efectueze lucrări de defrișare sau tăieri de modelare a vegetației pentru a crea și menține distanța de apropiere față de rețelele electrice de transport în zonele de protecție ale rețelelor electrice;

u) să îndeplinească alte funcții și obligații stabilite în prezenta lege și actele normative de reglementare, aprobate de Agenție;

v) să prezinte lunar datele privind producătorii și centralele electrice care utilizează surse regenerabile instituției publice care asigură suportul în implementarea politicii statului în domeniul eficienței energetice și al promovării utilizării energiei din surse regenerabile publică de suport

(2) Operatorul sistemului de transport este obligat să organizeze, în conformitate cu licența pentru conducerea centralizată a sistemului electroenergetic, dirijarea operativ-tehnologică unică a sistemului electroenergetic și gestionarea fluxurilor de energie electrică provenite din sistemele electroenergetice ale țărilor vecine sau direcționate către acestea, într-un mod echitabil, transparent și nediscriminatoriu.

(3) Operatorul sistemului de transport este obligat să construiască capacitate transfrontalieră suficientă pentru a interconecta sistemul electroenergetic al Republicii Moldova cu sistemele electroenergetice ale altor Părți Contractante ale Comunității Energetice și ale Statelor Membre ale Uniunii Europene și/sau să-l integreze în piața regională, răspunzând tuturor solicitărilor justificate din punct de vedere tehnic și economic privind capacitatea și ținând cont de necesitatea asigurării securității aprovizionării cu energie electrică.

(4) În conformitate cu licența pentru conducerea centralizată a sistemului electroenergetic, operatorul sistemului de transport este responsabil pentru echilibrarea sistemului electroenergetic. La

îndeplinirea obligației prevăzute la alin. (1) lit. n), operatorul sistemului de transport achiziționează servicii de echilibrare cu respectarea următoarelor condiții:

a) utilizarea unor proceduri transparente, nediscriminatorii și bazate pe piață, stabilite în Regulile pieței energiei electrice și cu respectarea principiilor stabilite la Articolul 91;

b) participarea tuturor întreprinderilor electroenergetice calificate și a participanților la piață, inclusiv participanții la piață care oferă energie din surse regenerabile, participanții de pe piață care oferă servicii de consum dispecerizabil, operatorii de instalații de stocare a energiei și agregatorii. În acest scop, operatorul sistemului de transport elaborează cerințe tehnice de calificare pentru participare la piața serviciilor de sistem și le prezintă spre aprobare Agenției, după consultarea participanților la piață.

(5) Cerințele stabilite la alin. (4) se aplică la achiziția de servicii de sistem care nu au ca scop stabilitatea frecvenței, cu excepția cazului în care, în urma unei evaluări a circumstanțelor actuale din sectorul electroenergetic, Agenția constată că achiziția și prestarea acestor servicii de sistem prin aplicarea mecanismelor de piață nu este eficientă din punct de vedere a costurilor și aprobă o derogare în acest scop. Operatorul sistemului de transport are dreptul, în conformitate cu Regulile pieței energiei electrice, să achiziționeze servicii de sistem care nu au ca scop stabilitatea frecvenței și de la participanții la piață implicați în servicii de consum dispecerizabil sau de la operatorii de instalații de stocare a energiei și trebuie să utilizeze măsuri de eficiență energetică atunci când aceste servicii atenuează în mod eficient din punct de vedere al costurilor, necesitatea de a moderniza sau de a înlocui capacitățile de producere a energiei electrice și de a sprijini funcționarea eficientă și sigură a rețelelor electrice de transport. Obligația de a procura servicii de sistem care nu au ca scop stabilitatea frecvenței menționată în prezentul alineat nu se aplică în raport cu componentele de rețea complet integrate.

(6) Operatorul sistemului de transport stabilește, în urma unui proces transparent și participativ, care include utilizatorii de sistem relevanți și operatorii sistemelor de distribuție, specificații pentru serviciile de sistem achiziționate și, după caz, produse de piață standardizate pentru serviciile respective cel puțin la nivel național. Specificațiile se prezintă Agenției pentru aprobare și trebuie să asigure participarea efectivă și nediscriminatorie a tuturor participanților la piață, inclusiv a participanților la piață care oferă energie electrică din surse regenerabile, a participanților la piață implicați în servicii de consum dispecerizabil, a operatorilor instalațiilor de stocare a energiei și a participanților la piață implicați în agregare. Operatorul sistemului de transport face schimb de informații și coordonează cu operatorii sistemelor de distribuție măsuri pentru a asigura utilizarea optimă a resurselor, pentru a asigura funcționarea sigură și eficientă a sistemului electroenergetic și pentru a facilita dezvoltarea piețelor de energie electrică. Costurile rezonabile și justificate suportate de operatorul sistemului de transport în legătură cu achiziționarea de servicii de sistem care nu au ca scop stabilitatea frecvenței, inclusiv costurile legate de transmiterea de date și costurile asociate cu infrastructura de comunicații, se iau în considerare de către Agenție la stabilirea tarifelor reglementate pentru serviciul de transport al energiei electrice în conformitate cu prevederile metodologiei de determinare, aprobare și aplicare a tarifelor reglementate pentru acest serviciu.

(7) Operatorul sistemului de transport este obligat să achiziționeze, în mod transparent și nediscriminatoriu, folosind mecanisme bazate pe piață, energia electrică necesară pentru acoperirea consumului tehnologic și a pierderilor de energie electrică din rețelele electrice de transport, pe care le exploatează în procesul desfășurării activității licențiate. Costurile aferente achiziției de energie electrică în conformitate cu prezentul alineat se iau în considerare de către Agenție la aprobarea tarifului pentru serviciul de transport al energiei electrice.

(8) La desfășurarea activității de transport al energiei electrice, operatorul sistemului de transport trebuie să încheie și să execute contractele stabilite în prezenta lege și în actele normative de reglementare aprobate de Agenție, inclusiv în codurile rețelelor electrice și în liniile directoare.

(9) La îndeplinirea atribuțiilor care îi revin în temeiul prezentului articol, operatorul sistemului de transport facilitează în primul rând integrarea pieței. În cadrul activității sale, operatorul sistemului de transport trebuie să țină cont de recomandările emise de centrul de coordonare regională.

(10) Operatorul sistemului de transport participă la cuplarea piețelor pentru ziua următoare și a piețelor pe parcursul zilei și îndeplinește atribuțiile asociate, în conformitate cu Codul rețelelor electrice privind alocarea capacității și gestionarea congestiilor, aprobat de Agenție în conformitate cu Articolul 39. La executarea atribuțiilor și funcțiilor legate de cuplarea pieței, operatorul sistemului de transport cooperează cu operatorul piețelor de energie electrică desemnat, precum și cu operatorii sistemelor de transport și cu operatorii pieței energiei electrice desemnați din Părțile Contractante al Comunității Energetice și/sau din Statele Membre ale Uniunii Europene.

(11) În cazurile și în condițiile stabilite în codurile rețelelor electrice și în liniile directoare, operatorul sistemului de transport poate delega, în totalitate sau parțial, sarcinile care îi sunt atribuite conform actelor normative respective. În acest caz, operatorul sistemului de transport rămâne responsabil pentru asigurarea respectării obligațiilor pe care le-a delegat părții terțe – operator delegat, inclusiv pentru asigurarea accesului la informațiile necesare monitorizării de către Agenție.

(12) Operatorul sistemului de transport cooperează cu Rețeaua Europeană a Operatorilor Sistemelor de Transport a Energiei Electrice (ENTSO-E) și, acolo unde este necesar în conformitate cu cerințele stabilite în cadrul Comunității Energetice, transmite ENTSO-E toate informațiile și datele necesare în conformitate cu prezenta lege și cu actele normative de reglementare aprobate de Agenție, inclusiv codurile rețelelor electrice și liniile directoare, sau în modul stabilit de ENTSO-E.

(13) Operatorul sistemului de transport cooperează cu ACER și furnizează orice informații necesare pentru îndeplinirea sarcinilor ACER în conformitate cu cadrul normativ al Comunității Energetice, precum și întreprinde măsurile și acțiunile necesare pentru a pune în aplicare opiniile, recomandările și deciziile ACER. Operatorul sistemului de transport este în drept să formuleze opinii cu privire la subiectele examinate de ACER în cadrul procedurii de consultare organizată de aceasta. Operatorul sistemului de transport este în drept să conteste decizia ACER care îl vizează sau decizia ACER care, deși vizează alte persoane, este de interes direct pentru operatorul sistemului de transport, precum și să sesizeze Curtea Europeană de Justiție pentru anularea unei decizii emise ACER sau pentru că ACER nu a întreprins acțiunile necesare în termenele stabilite.

(14) Operatorul sistemului de transport este în drept să desfășoare alte activități decât cele prevăzute în prezenta lege, în cazul în care astfel de activități sunt necesare pentru ca acesta să își îndeplinească obligațiile care îi revin în temeiul prezentei legi, cu condiția ca autoritatea de reglementare să fi stabilit necesitatea unei astfel de derogări. Principiul stabilit în prezentul alineat nu aduce atingere dreptului operatorului sistemului de transport să dezvolte sau să exploateze alte tipuri de rețele decât cele electrice.

Articolul 36. Funcțiile specifice ale operatorului sistemului de transport în legătură cu securitatea aprovizionării cu energie electrică

(1) Pentru a asigura securitatea sistemului și a contribui la securitatea aprovizionării cu energie electrică, operatorul sistemului de transport cooperează cu operatorii sistemelor de transport din blocul de reglaj frecvență-putere din care face parte, cu alți operatori ai sistemului de transport ai aceleiași regiuni de calcul a capacității, cu operatorii pieței energiei electrice desemnați și alte entități desemnate sau delegate să execute funcții de piață în zona sa de reglaj, precum și cu alte părți interesate relevante, în conformitate cu prezenta lege și cu codurile rețelelor electrice și liniile directoare care stabilesc reguli tehnice privind gestionarea incidentelor la nivel operațional.

(2) Operatorul sistemului de transport trebuie să asigure continuitatea tranzacțiilor cu energie electrică, iar în timpul stării de urgență, a stării de colaps sau de restaurare a sistemului electroenergetic, suspendă activitățile de piață și procesele aferente acestora doar în ultimă instanță, în conformitate cu codul rețelelor electrice privind starea de urgență și restaurarea sistemului electroenergetic.

(3) O criză de energie electrică se constată de către operatorul sistemului de transport și se confirmă de către Comisia pentru Situații Excepționale în modul stabilit în Planul de acțiuni pentru

situații excepționale în sectorul electroenergetic. Pe perioada crizei de energie electrică, operatorul sistemului de transport este obligat să întreprindă acțiunile stabilite în prezenta lege, în Planul de acțiuni pentru situații excepționale în sectorul electroenergetic, precum și în deciziile Comisiei pentru Situații Excepționale. În timpul crizei de energie electrică, operatorul sistemului de transport trebuie să respecte în continuare pe deplin regulile operaționale, stabilite în codul rețelilor electrice privind starea de urgență și restaurarea sistemului electroenergetic.

(4) Restricționarea tranzacțiilor, inclusiv limitarea capacității inter-zonale deja alocate, limitarea capacității inter-zonale oferite pentru alocare sau limitarea prezentării de programe se inițiază doar în conformitate cu Articolul 44 alin. (2) din prezenta lege și cu respectarea cerințelor stabilite în codurile rețelilor electrice și în liniile directe relevante, menționate la Articolul 39.

(5) Măsurile care nu sunt bazate pe piață, cum ar fi reducerea forțată a consumului de energie electrică, se iau de către operatorul sistemului de transport numai în ultimă instanță, atunci când toate posibilitățile oferite de piață au fost epuizate sau când este evident că, singure, măsurile bazate pe piață nu sunt suficiente pentru a preveni o deteriorare suplimentară a situației de aprovizionare cu energie electrică. Orice reducere forțată a consumului de energie electrică se aplică numai după ce au fost epuizate toate posibilitățile de deconectare voluntară a instalațiilor de utilizare ale consumatorilor finali. Operatorul sistemului de transport aplică măsuri care nu sunt bazate pe piață doar dacă acestea sunt necesare, proporționale, nediscriminatorii și temporare.

(6) Măsurile luate de operatorul sistemului de transport, precum și de alți participanți la piață în timpul crizei de energie electrică, în conformitate cu Planul de acțiuni pentru situații excepționale în sectorul electroenergetic și cu deciziile Comisiei pentru Situații Excepționale sunt obligatorii și prevalează în raport cu prevederile contractuale și actele normative în domeniu.

(7) În ceea ce privește asigurarea securității aprovizionării cu energie electrică, operatorul sistemului de transport efectuează în conformitate cu Articolul 50 alin. (1) evaluarea națională a adecvanței resurselor, precum și îndeplinește alte funcții prevăzute de prezenta lege.

Articolul 37. Planul de dezvoltare a rețelilor electrice de transport pentru 10 ani

(1) Operatorul sistemului de transport efectuează dezvoltarea rețelilor electrice de transport în legătură cu creșterea cererii de energie electrică, astfel încât să fie asigurată fiabilitatea și continuitatea în aprovizionarea cu energie electrică a consumatorilor, cu respectarea prevederilor prezentei legi. Cheltuielile de dezvoltare a rețelilor electrice de transport sunt suportate de operatorul sistemului de transport și se iau în considerare la stabilirea tarifelor reglementate pentru serviciul de transport al energiei electrice, cu condiția ca acestea să fie efectuate în conformitate cu prevederile prezentului articol și ale Articolul 38, precum și cu Regulamentul privind planificarea, aprobarea și efectuarea investițiilor în sectorul electroenergetic (denumit în continuare - Regulamentul privind investițiile), aprobat de Agenție.

(2) Prin derogare de la principiul stabilit la alin. (1), solicitantul care solicită accesul la rețeaua electrică de transport, poate consimți să suporte costurile aferente dezvoltării rețelei electrice de transport necesare racordării dacă dezvoltarea porțiunii respective de rețea nu este inclusă în planul de dezvoltare a rețelilor electrice de transport pentru 10 ani, este în beneficiul solicitantului respectiv și nu este necesară pentru utilizatorii de sistem existenți. Costurile care urmează să fie suportate de solicitant se stabilesc pe baza lucrărilor prevăzute în studiul de soluție elaborat în condițiile stabilite în Regulamentul privind racordarea. Solicitantul respectiv achită operatorului sistemului de transport costurile aferente dezvoltării rețelei electrice de transport în cauză, iar lucrările legate de dezvoltarea rețelei electrice de transport sunt efectuate de către operatorul sistemului de transport respectiv. Finanțarea de către solicitant a construcției rețelei electrice de transport nu acordă acestuia dreptul de proprietate asupra porțiunii de rețea respective, aceasta fiind în proprietatea operatorului sistemului de transport. Eventualele neînțelegeri dintre operatorul sistemului de transport și solicitant în legătură cu construcția porțiunii respective de rețea se examinează de Agenție în conformitate cu articolul 141 din prezenta lege.

(3) În contextul obligației stabilite la alin. (1), operatorul sistemului de transport prezintă Agenției spre examinare și aprobare cel puțin o dată la doi ani un plan de dezvoltare a rețelelor electrice de transport pentru 10 ani, elaborat ținând cont de cererea și de oferta actuală și prognozată de energie electrică, de Strategia Energetică a Republicii Moldova și după consultarea prealabilă a părților interesate.

(4) Planul de dezvoltare a rețelelor electrice de transport pentru 10 ani trebuie să cuprindă măsuri eficiente pentru garantarea fiabilității sistemului electroenergetic, adecvanței sistemului și securitatea aprovizionării cu energie electrică, precum și să cuprindă, fără a se limita la acestea:

a) descrierea infrastructurii existente, a stării ei actuale și a gradului de uzură, lista intervențiilor efectuate în ultimul an, precum și rezultatele obținute în urma studiilor efectuate privind dezvoltarea rețelelor electrice de transport și instalării sistemelor de măsurare inteligente;

b) descrierea rețelelor electrice de transport și a obiectivelor aferente care trebuie construite sau modernizate în următorii 10 ani. În legătură cu executarea acestei prevederi, operatorul sistemului de transport trebuie să descrie scenariile de integrare a centralelor electrice care utilizează surse regenerabile de energie din perspectiva analizei cost-beneficiu, în conformitate cu obiectivele naționale stabilite în actele normative din domeniul energiei regenerabile;

c) calendarul proiectelor de investiții planificate a fi realizate în următorii 10 ani;

d) estimarea capacităților necesare, prognoza evoluției producerii de energie electrică, inclusiv producerea din surse regenerabile de energie, măsuri de eficiență energetică, de stocare a energiei și alte soluții de flexibilitate, prognoza consumului și estimări privind punerea în liberă circulație (importurile) de energie electrică;

e) descrierea mijloacelor și investițiilor necesare pentru a satisface cererea prognozată de energie electrică;

f) descrierea investițiilor deja aprobate și identificarea investițiilor noi care trebuie realizate în următorii 3 ani;

g) calendarul implementării tuturor proiectelor de investiții;

h) obiectivele planificate a fi obținute în urma implementării planului de dezvoltare a rețelelor electrice de transport pentru 10 ani, în special în ceea ce privește durata întreruperilor și tensiunea în rețelele electrice de transport.

(5) La elaborarea planului de dezvoltare a rețelelor electrice de transport pentru 10 ani, operatorul sistemului de transport trebuie să țină cont pe deplin de potențialul de utilizare a consumului dispecerizabil, a instalațiilor de stocare a energiei sau a altor resurse ca alternativă la extinderea sistemului, precum și de consumul de energie electrică preconizat, de comerțul cu energie electrică cu alte țări și de planurile de investiții în rețelele electrice la nivel regional și la nivelul Comunității Energetice, după caz. În acest scop, operatorul sistemului de transport colaborează cu operatorii sistemelor de transport din țările vecine.

(6) Agenția consultă utilizatorii de sistem și alte părți interesate cu privire la planul de dezvoltare a rețelelor electrice de transport pentru 10 ani, în mod deschis și transparent, publicând planul pe site-ul web oficial al Agenției. Agenția publică rezultatele procesului de consultare, în special posibilele necesități de investiții.

(7) Agenția examinează dacă planul de dezvoltare a rețelelor electrice de transport pentru 10 ani acoperă toate necesitățile de investiții identificate pe parcursul procesului de consultare publică și dacă este în concordanță cu planul neobligatoriu al Uniunii Europene de dezvoltare a rețelei electrice de transport pe zece ani, precum și cu planul național integrat privind energia și clima, prevăzut la art. 7² din Legea nr. 174/2017 cu privire la energetică. În cazul în care există îndoieli cu privire la concordanța cu planul de dezvoltare a rețelelor electrice de transport pentru 10 ani la nivelul Uniunii Europene, Agenția consultă ACER.

(8) Agenția solicită operatorului sistemului de transport să modifice planul de dezvoltare a rețelelor electrice de transport pentru 10 ani, inclusiv dacă acesta nu corespunde necesităților de investiții identificate în procesul de consultare publică, precum și să respecte recomandările ACER prezentate în contextul alin. (7).

(9) După examinarea și evaluarea planului de dezvoltare a rețelelor electrice de transport pentru 10 ani, inclusiv prin prisma abordării necesităților de investiții identificate în procesul de consultare publică, Agenția aprobă planul de dezvoltare respectiv.

(10) Planul de dezvoltare a rețelelor electrice de transport pentru 10 ani se publică pe site-ul web al operatorului sistemului de transport și pe site-ul web oficial al Agenției. Operatorul sistemului de transport inițiază, la necesitate sau la solicitarea Agenției, procedura de modificare a planului de dezvoltare a rețelelor electrice de transport pentru 10 ani, cu respectarea principiilor stabilite în prezentul articol.

Articolul 38. Executarea planului de dezvoltare a rețelelor electrice de transport pentru 10 ani și a planului de investiții

(1) Agenția monitorizează și evaluează implementarea planului de dezvoltare a rețelelor electrice de transport pentru 10 ani.

(2) În cazul în care operatorul sistemului de transport, din motive neimputabile lui, nu execută o investiție care, conform planului de dezvoltare a rețelelor electrice de transport pentru 10 ani, urma să fie executată în următorii 3 ani și care este încă relevantă, conform celui mai recent plan de dezvoltare, Agenția are obligația de a lua cel puțin una dintre următoarele măsuri pentru a garanta realizarea investiției în cauză:

a) să solicite operatorului sistemului de transport să execute investiția în cauză;

b) să organizeze o procedură de licitație pentru realizarea investiției în cauză, deschisă tuturor investitorilor interesați;

c) să oblige operatorul sistemului de transport să accepte o majorare de capital pentru a finanța investițiile necesare și să permită investitorilor independenți să participe la capital.

(3) În cazul în care Agenția a făcut uz de competențele prevăzute la alin. (2), lit. b), aceasta poate obliga operatorul sistemului de transport să accepte una sau mai multe dintre următoarele măsuri:

a) finanțarea de către o parte terță;

b) construirea de către o parte terță;

c) construirea rețelei electrice de transport de către operatorul sistemului de transport însuși;

d) exploatarea noii rețele electrice de transport de către operatorul sistemului de transport însuși.

(4) Operatorul sistemului de transport este obligat să prezinte investitorilor toate informațiile necesare realizării investiției, să conecteze noua rețea electrică de transport la rețelele electrice de transport existente și să depună toate eforturile necesare pentru a facilita implementarea proiectului de investiții. Aranjamentele financiare relevante se supun aprobării de către Agenție.

(5) În cazul în care Agenția a făcut uz de competențele prevăzute la alin. (2), costurile investițiilor respective se includ în tariful reglementat pentru serviciul de transport al energiei electrice, aprobat de Agenție.

(6) În baza planului de dezvoltare a rețelelor electrice de transport pentru 10 ani aprobat, ținând cont de solicitările primite de la utilizatorii de sistem, existenți sau potențiali, precum și de informații actualizate privind starea și gradul de uzură al rețelelor electrice de transport, operatorul sistemului de transport întocmește și înaintează Agenției spre aprobare, anual, până la data de 30 septembrie, planul de investiții pentru anul următor. Planurile anuale de investiții se elaborează de către operatorul sistemului de transport în conformitate cu cerințele stabilite în Regulamentul privind investițiile.

(7) Agenția examinează și aprobă, până la data de 30 noiembrie, planul anual de investiții prezentat de operatorul sistemului de transport, cu posibilitatea extinderii termenului de examinare cu cel mult o lună. La examinarea planului anual de investiții, Agenția, în caz de necesitate, solicită operatorului sistemului de transport să consulte autoritățile publice, întreprinderile electroenergetice și anumiți utilizatori de sistem, existenți sau potențiali, în legătură cu planul anual de investiții și să prezinte Agenției informații cu privire la rezultatele consultărilor. În cazul în care planul anual de investiții depus de operatorul sistemului de transport nu corespunde cerințelor stabilite în Regulamentul privind investițiile, Agenția are dreptul de a solicita operatorului sistemului de transport să efectueze modificările necesare.

(8) Operatorul sistemului de transport publică pe site-ul web planul anual de investiții aprobat, cu specificarea detaliată a proiectelor care urmează să fie realizate de operator.

(9) Operatorul sistemului de transport realizează măsurile stabilite în planul anual de investiții și, după caz, în baza situației reale din rețeaua electrică de transport și ținând cont de solicitările primite de la utilizatorii de sistem, existenți sau potențiali, operatorul sistemului de transport se adresează Agenției în vederea modificării planului anual de investiții. Agenția examinează cererea de modificare a planului anual de investiții în termen de cel mult 30 de zile calendaristice. Necesitatea modificării planului anual de investiții nu implică necesitatea modificării planului de dezvoltare a rețelelor electrice de transport pentru 10 ani aprobat.

(10) În cazuri excepționale, în conformitate cu cerințele prevăzute de Regulamentul privind investițiile, operatorul sistemului de transport este în drept să efectueze intervenții în rețelele electrice de transport care nu sunt stabilite în planul anual de investiții, aprobat de Agenție.

(11) Anual, până la data de 31 martie, operatorul sistemului de transport prezintă Agenției un raport privind implementarea în anul precedent a planului de dezvoltare a rețelelor electrice de transport pentru 10 ani și a planului anual de investiții. Raportul respectiv trebuie să reflecte, inter alia, investițiile realizate de operatorul sistemului de transport în conformitate cu alin. (10). Agenția examinează raportul prezentat și aprobă în scopul recuperării prin tarif a investițiilor efectuate, cu respectarea cerințelor prevăzute în Regulamentul privind investițiile. Agenția aprobă, în scopul recuperării prin tarifele reglementate, investițiile realizate de operatorul sistemului de transport care corespund planurilor anuale de investiții aprobate de Agenție, precum și costurile necesare și justificate suportate în legătură cu intervențiile efectuate în conformitate cu alin. (10).

Articolul 39. Codurile rețelelor electrice, liniile directe și TCM

(1) La îndeplinirea funcțiilor și obligațiilor care îi revin în conformitate cu prezenta lege, operatorul sistemului de transport trebuie să respecte regulile și procedurile stabilite în codurile rețelelor electrice și în liniile directe, aprobate de Agenție în conformitate cu cerințele stabilite în cadrul Comunității Energetice, în special în legătură cu:

a) stabilirea normelor privind siguranța și fiabilitatea rețelei electrice, inclusiv norme privind capacitatea de rezervă tehnică de transport pentru a asigura securitatea operațională a rețelei electrice, precum și interoperabilitatea;

b) accesul terților la rețeaua electrică;

c) alocarea capacității și gestionarea congestiilor;

d) tranzacționarea legată de asigurarea, din punct de vedere tehnic și operațional, a prestării serviciilor de acces la rețeaua electrică și echilibrarea sistemului, inclusiv norme privind rezerva de putere aferentă rețelei;

e) furnizarea nediscriminatorie, transparentă de servicii de sistem care nu au ca scop stabilitatea frecvenței;

f) consumul dispecerizabil, inclusiv norme privind agregarea, stocarea energiei și norme privind reducerea forțată a consumului de energie electrică;

- g) racordarea la rețea;
- h) schimbul de date, decontarea și transparența;
- i) stabilirea procedurilor operaționale pentru situații de urgență și restaurare în caz de urgență;
- j) reguli specifice sectorului privind aspectele de securitate cibernetică asociate fluxurilor transfrontaliere de energie electrică.

(2) Codurile rețelelor electrice și liniile directoare se elaborează de către operatorul sistemului de transport în conformitate cu codurile rețelelor electrice și liniile directoare respective, adoptate în cadrul Comunității Energetice. Operatorii de sistem sunt obligați să colaboreze cu operatorul respectiv al sistemului de transport pentru elaborarea codurilor rețelelor electrice și liniilor directoare.

(3) Agenția publică pe site-ul web oficial proiectele codurilor rețelelor electrice și ale liniilor directoare prezentate de operatorul sistemului de transport și consultă public utilizatorii de sistem, participanții la piață, precum și autoritățile competente în conformitate cu actele normative în domeniu. Propunerile primite, precum și decizia privind acceptarea sau respingerea acestora, se reflectă în sinteza obiecțiilor și a propunerilor care se publică pe site-ul web oficial al Agenției.

(4) Codurile rețelelor electrice, liniile directoare aprobate de Agenție se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova și se plasează pe site-ul web oficial al Agenției și pe site-ul web al operatorului sistemului de transport. În cazul în care, în cadrul Comunității Energetice sunt modificate codurile rețelelor electrice, liniile directoare adoptate, operatorul sistemului de transport, din proprie inițiativă sau la cererea Agenției, inițiază modificarea actului normativ respectiv, urmând procedura stabilită în prezentul articol.

(5) Agenția poate solicita avizul Comitetului de Reglementare al Comunității Energetice cu privire la conformitatea unei hotărâri aprobate de Agenție cu codul/codurile rețelelor electrice sau cu liniile directoare adoptate în cadrul Comunității Energetice. Comitetul de reglementare al Comunității Energetice prezintă avizul său în termen de trei luni de la data primirii solicitării.

(6) În cazul în care Agenția decide să nu se conformeze avizului Comitetului de Reglementare al Comunității Energetice, aceasta informează în acest sens Comitetul de Reglementare al Comunității Energetice în termen de patru luni de la data primirii avizului respectiv.

(7) În cazul în care Agenția consideră că o decizie relevantă pentru comerțul transfrontalier de energie electrică adoptată de o altă autoritate de reglementare nu este conformă cu codurile rețelelor electrice și cu liniile directoare specificate în acest articol, Agenția este în drept să informeze Secretariatul Comunității Energetice în termen de două luni de la data respectivei decizii.

(8) În cazul în care Secretariatul Comunității Energetice, în urma evaluării conformității unei hotărâri adoptate de Agenție, efectuată în baza notificării depuse de Comitetul de Reglementare al Comunității Energetice, de către o altă autoritate de reglementare sau din proprie inițiativă, constată că respectiva hotărâre ridică îndoieli majore în ceea ce privește compatibilitatea acesteia cu codurile rețelelor electrice sau cu liniile directoare adoptate în cadrul Comunității Energetice și decide să continue examinarea mai detaliată a cazului, aceasta invită Agenția să își prezinte observațiile și justificările relevante legate de hotărârea adoptată. În cazul în care Secretariatul Comunității Energetice, în urma procedurilor și a termenelor stabilite în cadrul Comunității Energetice, emite o decizie finală prin care recomandă abrogarea hotărârii examinate, Agenția va ține seama în cea mai mare măsură de decizia respectivă și va întreprinde acțiunile necesare pentru abrogarea hotărârii respective, în termen de două luni de la primirea deciziei finale a Secretariatului Comunității Energetice. Agenția informează Secretariatul Comunității Energetice cu privire la acțiunile întreprinse în acest sens.

(9) Pentru implementarea codurilor rețelelor electrice, a liniilor directoare, operatorul sistemului de transport elaborează și prezintă TCM-urile spre aprobare Agenției în condițiile prevăzute de cadrul normativ al Comunității Energetice. Operatorul sistemului de transport elaborează și înaintează propuneri de TCM, precum și propuneri de TCM modificate, în conformitate cu cerințele și termenele

stabilite în respectivele coduri ale rețelelor electrice și ale liniilor directoare, inclusiv cu respectarea cerințelor stabilite în cadrul Comunității Energetice.

(10) Operatorul sistemului de transport elaborează și înaintează spre aprobare Agenției lista TCM-urilor aprobate de ACER și de Comitetul de Reglementare al Comunității Energetice. Hotărârea Agenției privind punerea în aplicare deciziilor ACER, a deciziilor Comitetului de Reglementare al Comunității Energetice prin care au fost aprobate TCM-urile respective se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova. TCM-urile se publică pe site-ul web oficial al Agenției și pe site-ul web al operatorului sistemului de transport.

(11) În cazul în care, în conformitate cu codurile rețelelor electrice sau liniile directoare respective, o propunere de TCM urmează a fi elaborată și agreată de operatorul sistemului de transport în comun cu alți operatori ai sistemului de transport din Părțile Contractante ale Comunității Energetice și/sau Statele Membre ale Uniunii Europene, operatorul sistemului de transport cooperează strâns cu operatorii sistemelor de transport respectivi. Operatorul sistemului de transport informează în mod regulat Agenția, Comitetul de Reglementare al Comunității Energetice și, după caz, ACER cu privire la progresul elaborării TCM-urilor, în condițiile stabilite în cadrul de reglementare al Comunității Energetice.

(12) Agenția decide cu privire la proiectele de TCM prezentate în legătură cu implementarea codurilor rețelelor electrice, a liniilor directoare în termenele stabilite în codurile rețelelor electrice și în liniile directoare respective. Înainte de aprobare, Agenția revizuieste textul proiectelor de TCM propuse și poate solicita opinia Comitetului de Reglementare al Comunității Energetice sau a ENTSO-E, pentru a se asigura că acestea sunt în conformitate cu scopul codului de rețea sau al liniei directoare pentru a cărei implementare se aprobă proiectul de TCM respectiv și că aceasta contribuie la integrarea piețelor de energie electrică, la nediscriminare, la concurența efectivă și la funcționarea corespunzătoare a piețelor de energie electrică.

(13) În cazul în care în conformitate cu codurile rețelelor electrice sau liniile directoare, o propunere de TCM necesită aprobarea de către toate autoritățile de reglementare din Părțile Contractante ale Comunității Energetice și/sau din Statele Membre ale Uniunii Europene, Agenția consultă și cooperează strâns cu autoritățile de reglementare respective pentru a ajunge la un acord asupra propunerii de TCM comune, inclusiv în cazul în care este nevoie de revizuirea unui TCM. Această propunere se notifică către Comitetul de Reglementare al Comunității Energetice sau ACER în cazurile prevăzute de cadrul normativ al Comunității Energetice Agenție. Agenția sesizează Comitetul de Reglementare al Comunității Energetice sau ACER, în măsura în care sunt afectate Statele Membre ale Uniunii Europene, pentru emiterea unei decizii în modul și cazurile prevăzute de cadrul normativ al Comunității Energetice.

(14) Hotărârea Agenției privind aprobarea TCM-urilor se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, iar TCM-urile se publică pe site-ul web oficial al Agenției și pe site-ul web al operatorului sistemului de transport.

Articolul 40. Furnizarea de informații

(1) Operatorul sistemului de transport publică pe site-ul web informații despre serviciile prestate, condițiile relevante aplicate, precum și informațiile tehnice necesare asigurării unui acces eficient al utilizatorilor de sistem la rețelele electrice de transport.

(2) Operatorul sistemului de transport pune în aplicare mecanisme de coordonare și schimb de informații pentru a asigura securitatea rețelelor electrice de transport în contextul gestionării congestiilor.

(3) Operatorul sistemului de transport publică pe site-ul web oficial standardele de siguranță, de exploatare și de planificare utilizate la prestarea serviciului de transport al energiei electrice. Informațiile publicate trebuie să includă o schemă generală pentru calculul capacității totale de transfer și a marjei de fiabilitate a rețelei electrice de transport, bazată pe caracteristicile electrice și fizice ale rețelei electrice de transport. Aceste scheme sunt supuse aprobării de către Agenție.

(4) Operatorul sistemului de transport publică pe site-ul web estimări ale capacității de transfer disponibile pentru fiecare zi, indicând orice capacitate de transfer care este deja rezervată. Informațiile respective se publică, la intervale specificate, înainte de ziua transportului energiei electrice și includ, în orice caz, estimări pentru săptămâna și luna următoare, precum și o indicație cantitativă a fiabilității scontate a capacității disponibile.

(5) Operatorul sistemului de transport publică pe site-ul web date relevante privind cererea agregată prognozată și efectivă, despre disponibilitatea și utilizarea reală a centralelor electrice și a instalațiilor de consum, despre disponibilitatea și utilizarea rețelelor electrice de transport și interconexiunilor, precum și asupra energiei de echilibrare și capacitatea de rezervă și la disponibilitatea flexibilității. Pentru disponibilitatea și utilizarea reală a centralelor electrice mici și a instalațiilor de consum mici, pot fi utilizate date estimative agregate.

(6) Operatorul sistemului de transport publică în mod clar și transparent informații privind capacitatea disponibilă de a efectua noi racordări în zona sa de operare, cu o granularitate spațială ridicată, respectând siguranța publică și confidențialitatea datelor, inclusiv capacitatea la care se referă cererea de racordare și cazurile în care este posibilă încheierea unui acord de racordare în condiții flexibile în zone congestionate. Publicarea respectivelor informații include informații referitoare la criteriile pentru calcularea capacității disponibile pentru racordările noi. Operatorul sistemului de transport actualizează aceste informații în mod regulat, cel puțin o dată pe lună.

(7) Operatorul sistemului de transport furnizează utilizatorilor de sistem, în mod transparent informații clare cu privire la situația și tratarea cererilor de eliberare a avizelor de racordare, inclusiv, dacă este cazul, informații referitoare la acordurile de racordare în condiții flexibile. Operatorul sistemului de transport furnizează aceste informații în termen de trei luni de la depunerea cererii. În cazul în care racordarea solicitată nu este nici acordată, nici respinsă definitiv, operatorul sistemului de transport actualizează aceste informații în mod regulat, cel puțin trimestrial.

(8) Utilizatorii de sistem și participanții la piețele de energie electrică furnizează operatorului sistemului de transport datele relevante în conformitate cu prezenta lege și actele normative de reglementare aprobate de Agenție.

(9) Operatorul sistemului de transport cooperează cu operatorii sistemelor de transport din Părțile Contractante ale Comunității Energetice și din Statele Membre ale Uniunii Europene și fac schimb în mod regulat de seturi de date suficient de precise privind rețelele electrice de transport și fluxurile de sarcină pentru a permite calculul fluxurilor de sarcină pentru fiecare operator al sistemului de transport din zona sa de interes. Același set de date va fi pus la dispoziția Agenției și a Secretariatului Comunității Energetice, a Statelor Membre ale Uniunii Europene și a Părților Contractante din Comunitatea Energetică, la cerere. Agenția tratează datele primite în mod confidențial și se asigură că un tratament confidențial este acordat și de către orice consultant care efectuează lucrări analitice la cererea sa, pe baza acestor date.

(10) Operatorul sistemului de transport este obligat să elaboreze și să prezinte, până la data de 31 martie, organului central de specialitate al administrației publice în domeniul energiei și Agenției un raport anual, care să cuprindă informații privind activitatea desfășurată în anul precedent, cu privire la echilibrul dintre cerere și ofertă pe piața energiei electrice, prognoza cererii și capacităților de producție planificate sau în construcție, calitatea serviciului de transport al energiei electrice și nivelul de întreținere a rețelelor electrice de transport, măsurile întreprinse pentru acoperirea sarcinii de vârf, nivelul consumului tehnologic și pierderile de energie electrică în rețelele electrice de transport, alocarea capacității și gestionarea congestiilor, utilizarea efectivă a veniturilor din congestii, precum și în ceea ce privește securitatea aprovizionării cu energie electrică. Raportul se publică pe site-ul web al operatorului sistemului de transport.

Articolul 41. Derogări pentru interconexiuni noi

(1) Pentru capacitatea integrală sau parțială a interconexiunilor noi de curent continuu sau a extensiilor acestora, poate fi acordată, la solicitare, derogare de la prevederile Articolul 9 alin. (1) lit. j) și alin. (3) de la Articolul 26, de la Articolul 47 alin. (2) și (3), precum și de la Articolul 71 dacă sunt îndeplinite următoarele condiții:

- a) investiția contribuie la dezvoltarea concurenței în contextul furnizării energiei electrice;
- b) având în vedere gradul de risc, investiția poate fi realizată numai dacă se acordă o derogare;
- c) interconexiunea este în proprietatea unei persoane fizice sau juridice care este separată, cel puțin din punct de vedere al formei juridice, de operatorii de sistem în sistemele cărora va fi construită interconexiunea;
- d) plățile pentru utilizare urmează a fi achitate de utilizatorii interconexiunii respective;
- e) din iulie 2007, nicio parte din capitalul sau costurile de exploatare ale interconexiunii nu a fost recuperată de la nici o componentă a tarifelor aplicate pentru utilizarea rețelelor electrice de transport sau de distribuție legate de interconexiunea respectivă;
- f) derogarea nu trebuie să fie în detrimentul concurenței sau în detrimentul funcționării eficiente a pieței energiei electrice din Republica Moldova, în una sau mai multe regiuni, sau în detrimentul funcționării eficiente a rețelei electrice de transport reglementate la care este conectată interconexiunea respectivă.

(2) Prevederile alin. (1) se aplică și în cazul creșterii semnificative a capacității în interconexiunile existente, precum și în cazuri excepționale, pentru interconexiunile de curent alternativ, cu condiția că costurile și riscurile investiționale în cauză să fie suficient de mari în comparație cu costurile și riscurile suportate în mod normal la conectarea a două sisteme naționale de transport învecinate prin interconexiunea de curent alternativ.

(3) Derogarea prevăzută la alin. (1) și (2) se acordă, pentru fiecare caz în parte, prin hotărâre a Agenției în coordonare cu autoritatea de reglementare în cauză din Statul Membru al Uniunii Europene și/sau din Partea Contractantă a Comunității Energetice. Hotărârea privind acordarea derogării poate acoperi integral sau parțial capacitatea interconexiunii noi sau a interconexiunii existente, cu o capacitate majorată semnificativ.

(4) La primirea cererii de acordare a derogării, Agenția notifică fără întârziere Secretariatul Comunității Energetice, Comitetul de Reglementare al Comunității Energetice sau, în măsura în care Statele Membre ale Uniunii Europene sunt afectate, ACER, cu privire la cererea primită și transmite o copie a acesteia. Comitetul de Reglementare al Comunității Energetice sau, în măsura în care Statele Membre ale Uniunii Europene sunt afectate, ACER, în termen de două luni de la primirea cererii de derogare de către ultima autoritate de reglementare în cauză, prezintă, dacă consideră necesar, un aviz consultativ Agenției. Agenția își poate baza hotărârea de derogare pe avizul primit în conformitate cu prezentul alineat.

(5) Pentru a decide cu privire la acordarea unei derogări, Agenția va lua în considerare, în fiecare caz în parte, necesitatea impunerii unor condiții privind durata derogării și accesul nediscriminatoriu la interconexiune. La stabilirea acestor condiții, Agenția ține cont, în special, de capacitatea suplimentară ce urmează să fie construită sau modificată, durata proiectului și specificul sistemului electroenergetic.

(6) Înainte de acordarea unei derogări, Agenția și autoritatea de reglementare a Părții Contractante din Comunitatea Energetică și/sau a Statului Membru al Uniunii Europene în cauză decid asupra regulilor și mecanismelor care trebuie utilizate pentru gestionarea și alocarea capacităților. Regulile privind gestionarea congestiilor vor include obligația de a oferi capacitatea neutilizată pe piața energiei electrice, precum și dreptul utilizatorilor interconexiunii respective de a comercializa capacitățile contractate pe piața secundară. La evaluarea criteriilor prevăzute la alin. (1) lit. a), b) și f), Agenția trebuie să țină cont de rezultatele procedurii de alocare a capacităților.

(7) Agenția poate consulta, dacă este cazul, organele centrale de specialitate ale administrației publice cu privire la aprobarea hotărârii de acordare a derogării. Avizele primite de Agenție se publică pe site-ul web oficial al Agenției.

(8) Agenția aprobă hotărârea privind acordarea derogării dacă, în termen de 6 luni de la primirea cererii de acordare a derogării, a ajuns la un acord comun cu autoritatea de reglementare a Părții Contractante din Comunitatea Energetică și/sau a Statului Membru al Uniunii Europene în cauză. Hotărârea privind acordarea derogării va fi motivată în mod corespunzător și va fi publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova și plasată pe site-ul web oficial al Agenției.

(9) În cazul în care în termenul stabilit la alin. (8) Agenția nu a ajuns la un acord comun cu autoritatea de reglementare a Părții Contractante din Comunitatea Energetică și/sau a Statului Membru al Uniunii Europene în cauză, sau la cererea comună a Agenției și autorității de reglementare vizate, decizia privind acordarea derogării este luată de Comitetul de Reglementare al Comunității Energetice și, în măsura în care Statele Membre ale Uniunii Europene sunt afectate, de ACER. Înainte de a lua o astfel de decizie, Comitetul de Reglementare al Comunității Energetice sau, în măsura în care Statele Membre ale Uniunii Europene sunt afectate, ACER, consultă autoritățile de reglementare în cauză și solicitanții.

(10) Agenția notifică fără întârziere Secretariatul Comunității Energetice, Comitetul de Reglementare al Comunității Energetice și, în măsura în care Statele Membre ale Uniunii Europene sunt afectate, ACER și Comisia Europeană cu privire la adoptarea hotărârii privind acordarea derogării sau privind respingerea cererii de acordare a derogării și transmiterea copiei de pe hotărârea de acordare/respingere a derogării adoptată, a cererii de acordare a derogării, precum și alte informații relevante. Aceste informații pot fi transmise în formă agregată, permițând Secretariatului Comunității Energetice sau, în măsura în care Statele Membre ale Uniunii Europene sunt afectate, Comisiei Europene să ia o decizie întemeiată. În special, informațiile trebuie să conțină:

a) motivele detaliate pe baza cărora a fost acordată sau refuzată acordarea derogării, inclusiv informațiile financiare care justifică necesitatea derogării;

b) analiza efectuată cu privire la efectul derogării asupra concurenței și asupra funcționării efective a pieței energiei electrice;

c) motivele care justifică durata și cota din capacitatea totală a interconexiunii în cauză pentru care se acordă derogarea;

d) rezultatul consultării autorităților de reglementare implicate.

(11) În termen de 50 de zile lucrătoare de la data primirii notificării conform alin. (10), Secretariatul Comunității Energetice sau, în măsura în care Statele Membre ale Uniunii Europene sunt afectate, Comisia Europeană poate emite un aviz prin care să invite Agenția să modifice sau să abroge hotărârea privind acordarea derogării. Acest termen poate fi prelungit cu încă 50 de zile lucrătoare în cazul în care sunt solicitate informații suplimentare de către Secretariatul Comunității Energetice sau, în măsura în care Statele Membre ale Uniunii Europene sunt afectate, Comisia Europeană. Perioada suplimentară începe în ziua următoare primirii informațiilor complete. Perioada inițială poate fi prelungită și cu acordul Secretariatului Comunității Energetice sau, în măsura în care Statele Membre ale Uniunii Europene sunt afectate, al Comisiei Europene și al Agenției, precum și al altei autorități de reglementare în cauză.

(12) În cazul în care Secretariatul Comunității Energetice, sau, în măsura în care Statele Membre ale Uniunii Europene sunt afectate, Comisia Europeană solicită informații suplimentare în conformitate cu alin. (11), iar informațiile solicitate nu au fost furnizate în termenul stabilit în cererea respectivă, notificarea depusă în conformitate cu alin. (10) se consideră retrasă, cu excepția cazului în care, înainte de expirarea termenului stabilit:

a) perioada de transmitere a informațiilor se prelungește prin acordul comun al Secretariatului Comunității Energetice sau, în măsura în care Statele Membre ale Uniunii Europene sunt afectate, al Comisiei Europene și al Agenției; sau

b) Agenția informează Secretariatul Comunității Energetice sau, în măsura în care Statele Membre ale Uniunii Europene sunt afectate, Comisia Europeană, printr-o declarație motivată corespunzător, că consideră notificarea ca fiind completă.

(13) Agenția ține cont în cea mai mare măsură de avizul Secretariatului Comunității Energetice sau, în măsura în care Statele Membre ale Uniunii Europene sunt afectate, de avizul Comisiei Europene care recomandă modificarea sau retragerea hotărârii privind acordarea derogării. În cazul în care hotărârea finală a Agenției diferă de avizul Secretariatului Comunității Energetice sau, în măsura în care Statele Membre ale Uniunii Europene sunt afectate, de avizul Comisiei Europene, Agenția furnizează și publică, împreună cu respectiva hotărâre, raționamentul care stă la baza hotărârii sale.

(14) În cazul în care construcția interconexiunii nu a început încă în termen de doi ani de la data aprobării de către Agenție a hotărârii privind acordarea derogării, sau după 5 ani de la data aprobării, dacă interconexiunea nu a devenit operațională, hotărârea privind acordarea derogării expiră, cu excepția cazului în care Secretariatul Comunității Energetice sau, în măsura în care Statele Membre ale Uniunii Europene sunt afectate, Comisia Europeană decide, pe baza unei cereri motivate a Agenției și a autorității de reglementare în cauză, că orice întârziere se datorează unor impedimente majore, independente de voința persoanei căreia i s-a acordat derogarea.

(15) În cazul în care Agenția și autoritatea de reglementare în cauză, decid să modifice hotărârea privind acordarea derogării, acestea notifică fără întârziere decizia lor Secretariatului Comunității Energetice sau, în măsura în care Statele Membre ale Uniunii Europene sunt afectate, Comisiei Europene, împreună cu toate informațiile relevante cu privire la hotărârea respectivă. Alineatele (1) - (13) se aplică hotărârii de modificare a hotărârii privind acordarea derogării, ținând cont de particularitățile derogării existente.

(16) Secretariatul Comunității Energetice sau, în măsura în care Statele Membre ale Uniunii Europene sunt afectate, Comisia Europeană poate, la cerere sau din proprie inițiativă, să redeschidă procedurile referitoare la o cerere de acordare a derogării, în cazul în care:

a) ținând cont în mod corespunzător de așteptările legitime ale părților și de echilibrul economic realizat în hotărârea inițială privind acordarea derogării, s-a produs o modificare materială în oricare dintre faptele pe care s-a întemeiat hotărârea;

b) întreprinderile în cauză acționează contrar angajamentelor asumate; sau

c) hotărârea sa bazat pe informații incomplete, incorecte sau înșelătoare, care au fost furnizate de părți.

(17) Investitorul care a obținut derogarea în condițiile prezentului articol își desfășoară activitatea în baza licenței pentru transportul energiei electrice, eliberată de Agenție în condițiile prezentei legi.

Secțiunea 3

Schimbul transfrontalier de energie electrică și gestionarea congestiilor

Articolul 42. Stabilirea și revizuirea zonei de ofertare

(1) În cadrul Comunității Energetice, la data intrării în vigoare a prezentei legi, întregul teritoriu al Republicii Moldova va fi considerat ca o singură zonă de ofertare.

(2) Zona de ofertare stabilită la alin. (1) poate fi revizuită și reconfigurată în conformitate cu principiile stabilite în Anexa la prezenta lege, precum și cu prevederile stabilite în prezentul articol.

(3) Zonele de ofertare trebuie definite astfel încât să asigure lichiditatea pieței energiei electrice, gestionarea eficientă a congestiilor și eficiența globală a pieței energiei electrice. Zonele de ofertare trebuie să fie identice pentru toate intervalele de timp ale pieței energiei electrice.

(4) Granițele zonei de ofertare se bazează pe congestiile structurale pe termen lung din rețeaua electrică de transport. Zonele de ofertare nu conțin astfel de congestii structurale, decât dacă nu au impact asupra zonelor de ofertare învecinate sau, ca o derogare temporară, impactul acestora asupra zonelor de ofertare învecinate este atenuat prin utilizarea unor acțiuni de remediere, iar respectivele congestii structurale nu conduc la reduceri ale capacității de tranzacționare interzonală în conformitate cu cerințele Articolul 45. Configurația zonelor de ofertare va fi concepută astfel încât să maximizeze eficiența economică și să maximizeze oportunitățile de tranzacționare interzonală în conformitate cu Articolul 45, menținând în același timp securitatea aprovizionării cu energie electrică.

(5) Operatorul sistemului de transport cooperează cu Secretariatul Comunității Energetice și ENTSO-E atunci când acesta din urmă întocmește raportul privind congestiile structurale și alte congestii fizice majore între și în interiorul zonelor de ofertare, inclusiv locația și frecvența acestor congestii.

(6) În cazul în care congestia structurală a fost identificată în raportul elaborat de ENTSO-E care acoperă Părțile Contractante ale Comunității Energetice sau în raportul operatorului sistemului de transport aprobat de Agenție, Guvernul decide să stabilească planuri de acțiuni naționale sau multinaționale, în conformitate cu Articolul 43 ori să revizuiască și să modifice configurația zonei de ofertare. Proiectul de hotărâre a Guvernului se elaborează de către organul central de specialitate al administrației publice în domeniul energiei, cu contribuția Agenției și a operatorului sistemului de transport, în termen de șase luni de la primirea raportului ENTSO-E. Hotărârea se notifică fără întârziere Secretariatului Comunității Energetice și Comitetului de Reglementare al Comunității Energetice.

(7) În cazul în care în conformitate cu alin. (6), Guvernul decide să modifice configurația zonei de ofertare, acesta cooperează cu autoritățile corespunzătoare din Părțile Contractante relevante ale Comunității Energetice și/sau din Statele Membre ale Uniunii Europene din aceeași regiune de calcul a capacității pentru a ajunge la un acord, în termen de șase luni de la notificarea menționată la alin. (6). Alte State Membre ale Uniunii Europene și/sau Părți Contractante ale Comunității Energetice din aceeași regiune de calcul a capacității pot prezenta observații, care vor fi luate în considerare la adoptarea deciziei unanime menționate în prezentul alineat. Decizia trebuie să fie motivată și se notifică Secretariatului Comunității Energetice și Comitetului de Reglementare al Comunității Energetice.

(8) În cazul în care Guvernul și autoritățile corespunzătoare din Părțile Contractante relevante ale Comunității Energetice nu reușesc să ia o decizie unanimă în cele șase luni, organul central de specialitate al administrației publice în domeniul energiei va notifica de îndată Comitetul de Reglementare al Comunității Energetice. Ca măsură de ultimă instanță, Comitetul de Reglementare al Comunității Energetice, după consultarea Secretariatului Comunității Energetice, adoptă o decizie privind modificarea sau menținerea configurației zonei de ofertare între acele Părți Contractante ale Comunității Energetice în termen de șase luni de la primirea notificării menționate.

(9) Guvernul și Comitetul de Reglementare al Comunității Energetice consultă părțile interesate relevante înainte de a adopta o decizie în temeiul prezentului articol.

(10) Orice decizie adoptată în temeiul prezentului articol va specifica data punerii în aplicare a oricăror modificări. Data de punere în aplicare pune în balanță necesitatea promptitudinii și cu considerațiile de ordin practic, inclusiv tradingul la termen cu energie electrică. Decizia poate stabili măsuri tranzitorii adecvate.

(11) În cazul în care Comitetul de Reglementare al Comunității Energetice adoptă o decizie în conformitate cu alin. (8), organul central de specialitate al administrației publice în domeniul energiei va întreprinde măsurile necesare pentru a asigura implementarea acestei decizii.

Articolul 43. Planul de acțiuni pentru abordarea congestiilor structurale

(1) Planul de acțiuni prevăzut la Articolul 42 alin. (6) se elaborează de către organul central de specialitate al administrației publice în domeniul energiei în cooperare cu Agenția și operatorul sistemului de transport. Planul de acțiuni va conține un calendar concret pentru adoptarea măsurilor de

reducere a congestiilor structurale identificate, în termen de patru ani de la adoptarea deciziei în temeiul hotărârii Guvernului adoptată în acest sens.

(2) Indiferent de evoluția concretă a planului de acțiuni și fără a aduce atingere derogărilor acordate în temeiul prevederilor de la Articolul 44 alin. (12) sau abateri de la Articolul 44 alin. (3), se asigură creșterea anuală a capacității pentru comerțul interzonal până la atingerea capacității minime prevăzută la Articolul 44 alin. (10). Capacitatea minimă respectivă va fi atinsă până la 31 decembrie 2027.

(3) Respectivele creșteri anuale se realizează printr-o traiectorie liniară. Punctul de pornire al acestei traiectorii este capacitatea alocată la frontieră sau la un element critic de rețea în anul anterior adoptării planului de acțiuni sau valoarea medie a capacității respective pentru trei ani anteriori adoptării planului de acțiuni, oricare este mai mare. Pe durata implementării planului de acțiuni, capacitatea pusă la dispoziție pentru comerțul interzonal în conformitate cu Articolul 44 alin. (10) trebuie să fie cel puțin egală cu valorile traiectoriei liniare, inclusiv prin utilizarea măsurilor de remediere în regiunea de calcul a capacităților.

(4) Costul măsurilor de remediere necesare realizării traiectoriei liniare menționate la alin. (3) sau punerii la dispoziție a capacității interzonale la frontieră sau pe elementele critice ale rețelei electrice vizate de planul de acțiuni este suportat de operatorul sistemului de transport și/sau de către Partea (părțile) Contractante din Comunitatea Energetică și/sau Statul(ele) Membru(e) al Uniunii Europene care implementează planul de acțiuni.

(5) Anual, pe parcursul implementării planului de acțiuni și în termen de șase luni de la expirarea acestuia, operatorul sistemului de transport evaluează pentru ultimele 12 luni dacă capacitatea transfrontalieră disponibilă a atins traiectoria liniară sau dacă, de la 1 ianuarie 2028, capacitățile minime prevăzute la Articolul 44 alin. (10) au fost atinse. Rezultatele evaluării, inclusiv toate datele relevante, vor fi incluse într-un raport care va fi înaintat Agenției spre aprobare și notificat Comitetului de Reglementare al Comunității Energetice și organului central de specialitate al administrației publice în domeniul energiei. În cazul în care este necesară o contribuție din partea altor operatori ai sistemului de transport din Partea (părțile) Contractante ale Comunității Energetice și/sau Statele Membre ale Uniunii Europene relevante, operatorul sistemului de transport cooperează cu acești operatori ai sistemului de transport.

(6) În cazul în care evaluarea prevăzută la alin. (5) demonstrează că operatorul sistemului de transport nu a respectat traiectoria liniară, Guvernul va decide dacă modifică sau menține configurația zonei de ofertare. Proiectul de hotărâre a Guvernului se elaborează de către organul central de specialitate al administrației publice în domeniul energiei în termen de șase luni de la primirea raportului de evaluare prevăzut la alin. (5), după consultarea operatorului sistemului de transport și a Agenției. Decizia este notificată imediat Secretariatului Comunității Energetice și Comitetului de Reglementare al Comunității Energetice.

(7) În cazul în care în conformitate cu alin. (6), Guvernul decide să modifice configurația zonei de ofertare, acesta va coopera cu autoritățile corespunzătoare din Părțile Contractante relevante ale Comunității Energetice și/sau din Statele Membre ale Uniunii Europene din aceeași regiune de calcul a capacității pentru a ajunge la un acord comun în acest sens. Alte State Membre ale Uniunii Europene și/sau Părți Contractante ale Comunității Energetice din aceeași regiune de calcul a capacității pot prezenta observații, care vor fi luate în considerare la adoptarea deciziei unanime menționate în prezentul alineat. Decizia este motivată și se notifică Secretariatului Comunității Energetice și Comitetului de Reglementare al Comunității Energetice.

(8) În cazul în care Guvernul și autoritățile corespunzătoare din Părțile Contractante relevante ale Comunității Energetice nu reușesc să hotărască în unanimitate, în termenul stabilit la alin. (6), organul central de specialitate al administrației publice în domeniul energiei va notifica Comitetul de Reglementare al Comunității Energetice cu privire la aceasta. Ca măsură de ultimă instanță, Secretariatul Comunității Energetice și după consultarea ACER și a Comitetului de Reglementare al Comunității

Energetice, adoptă o decizie privind modificarea sau menținerea configurației zonei de ofertare, în termen de șase luni de la primirea notificării menționate în prezentul alineat.

(9) Cu șase luni înainte de expirarea planului de acțiuni, Guvernul decide dacă abordează congestiile rămase prin modificarea zonei de ofertare sau dacă abordează congestiile interne rămase cu acțiuni de remediere, precizând modul în care vor fi acoperite costurile. Proiectul de hotărâre a Guvernului se elaborează de către organul central de specialitate al administrației publice în domeniul energiei, după consultarea operatorului sistemului de transport și a Agenției.

(10) În cazul în care nu este stabilit un plan de acțiuni în termen de șase luni de la identificarea congestiei structurale în temeiul Articolul 46 alin. (6), operatorul sistemului de transport evaluează, în termen de 12 luni de la identificarea unei astfel de congestii structurale, dacă capacitatea transfrontalieră disponibilă a atins capacitățile minime prevăzute la Articolul 44 alin. (10) în ultimele 12 luni. Rezultatele acestei evaluări, inclusiv toate datele relevante, vor fi incluse într-un raport care va fi înaintat Agenției spre aprobare și notificat Comitetului de Reglementare al Comunității Energetice. În cazul în care este necesară o contribuție din partea altor operatori ai sistemelor de transport din Partea (părțile) Contractante ale Comunității Energetice și/sau Statele Membre ale Uniunii Europene relevante, operatorul sistemului de transport cooperează cu acești operatori ai sistemului de transport.

(11) În cazul în care evaluarea demonstrează că un operator al sistemului de transport nu a respectat capacitatea minimă prevăzută la Articolul 44 alin. (10), se aplică procesul decizional prevăzut la alin. (6) - (8) din prezentul articol.

(12) În cazul în care Secretariatul Comunității Energetice adoptă o decizie conform alin. (8), organul central de specialitate al administrației publice în domeniul energiei va întreprinde măsurile necesare pentru a asigura implementarea acestei decizii.

Articolul 44. Principii generale de alocare a capacității și de gestionare a congestiilor

(1) Operatorul sistemului de transport trebuie să abordeze problemele de congestie a rețelelor electrice de transport cu soluții nediscriminatorii bazate pe mecanismele pieței, care oferă semnale economice eficiente participanților la piață și altor operatori ai sistemului de transport implicați. Problemele de congestie a rețelelor electrice de transport se rezolvă prin metode care nu se bazează pe tranzacții, și anume metode care nu implică o selecție între contractele participanților individuali la piața energiei electrice. Atunci când ia măsuri operaționale pentru a se asigura că rețelele sale electrice de transport rămân în stare normală, operatorul sistemului de transport ia în considerare efectul acestor măsuri asupra zonelor de control învecinate și coordonează astfel de măsuri cu alți operatori ai sistemului de transport afectați, astfel cum este prevăzut în liniile directoare privind alocarea capacității și gestionarea congestiilor.

(2) Operatorul sistemului de transport utilizează procedurile de restricționare a tranzacțiilor numai în caz de urgență, și anume atunci când trebuie să acționeze cu promptitudine și redispecerizarea sau tranzacționarea în contrapartidă nu este posibilă. Orice astfel de procedură se aplică într-o manieră nediscriminatorie. Cu excepția cazurilor de atestare a impedimentelor justificatoare de neexecutare a obligațiilor de către operatorul sistemului de transport, participanții la piața energiei electrice cărora li s-a alocat capacitate primesc compensație pentru orice astfel de restricționare.

(3) Capacitățile transfrontaliere se calculează în mod coordonat de către centrul de coordonare regională din care face parte operatorul sistemului de transport, în conformitate cu alin. (6) și (10) din prezentul articol, în conformitate cu prevederile de la Articolul 56 alin. (7) lit. a) și Articolul 58 alin. (1). Centrul de coordonare regională calculează capacitățile interzonale respectând limitele de securitate operațională, utilizând date de la operatorii sistemelor de transport, inclusiv date privind disponibilitatea tehnică a acțiunilor de remediere, fără a include reducerea sarcinii de consum. În cazul în care centrul de coordonare regională concluzionează că acele acțiuni de remediere disponibile în regiunea de calcul a capacității sau între regiunile de calcul a capacității nu sunt suficiente pentru a atinge traiectoria liniară în temeiul Articolul 43 alin. (3) sau capacitățile minime prevăzute la alin. (10) din prezentul articol,

respectând limitele de securitate operațională, acestea pot, ca măsură de ultimă instanță, să stabilească acțiuni coordonate care să reducă în mod corespunzător capacitățile interzonale. Operatorul sistemului de transport, împreună cu operatorii sistemelor de transport din aceeași regiune de operare a sistemului, se pot abate de la acțiunile coordonate în ceea ce privește calculul coordonat al capacității și analiza coordonată de securitate numai în conformitate cu Articolul 58 alin. (2).

(4) La fiecare trei luni, centrul de coordonare regională va transmite un raport autorităților de reglementare din regiunea de funcționare a sistemelor relevante, Comitetului de Reglementare al Comunității Energetice și, în măsura în care Statele Membre ale Uniunii Europene sunt afectate, ACER cu privire la orice reducere a capacității sau abatere din acțiunile coordonate în temeiul alin. (3) al prezentului articol și evaluează incidentele și face recomandări, dacă este necesar, cu privire la modul de evitare a unor astfel de abateri în viitor. În cazul în care ACER sau Comitetul de Reglementare al Comunității Energetice concluzionează că condițiile prealabile pentru o abatere în temeiul alin. (3) nu sunt îndeplinite sau sunt de natură structurală, Comitetul de Reglementare al Comunității Energetice, ACER va transmite un aviz autorităților de reglementare din regiunea de funcționare a sistemului, Comisiei Europene și Secretariatului Comunității Energetice. Autoritățile de reglementare competente iau măsurile corespunzătoare împotriva operatorilor sistemelor de transport sau a centrului de coordonare regională în conformitate cu Articolul 9 - Articolul 11, dacă nu au fost îndeplinite condițiile prealabile pentru o abatere în temeiul alin. (3) din prezentul articol.

(5) Abaterile de natură structurală sunt abordate într-un plan de acțiuni prevăzut la Articolul 42 alin. (6) sau într-o actualizare a unui plan de acțiune existent.

(6) Nivelul maxim de capacitate al interconexiunilor și al rețelelor electrice de transport afectate de capacitatea transfrontalieră se pune la dispoziția participanților la piața energiei electrice care respectă standardele de siguranță ale exploatarea sigure a rețelelor electrice de transport. Operatorul sistemului de transport folosește comercializarea în contrapartidă și redispecerizarea, inclusiv redispecerizarea transfrontalieră, ca acțiuni de remediere pentru a maximiza capacitățile disponibile pentru a atinge capacitatea minimă prevăzută la alin. (10) din prezentul articol. Pentru a permite o astfel de maximizare, acțiunile de remediere transfrontaliere se aplică printr-un proces coordonat și nediscriminatoriu, în urma implementării unei metodologii de partajare a costurilor pentru comercializarea în contrapartidă și redispecerizare și de compensare a tranzacționării menționate la Articolul 46.

(7) Capacitatea se alocă prin licitații explicite de capacitate sau licitații implicite care includ atât capacitate, cât și energie electrică. Ambele metode pot coexista pe aceeași interconexiune. Pentru comerțul intrazilnic, se va utiliza tranzacționarea continuă, care poate fi suplimentată prin licitații.

(8) În cazul congestiei, sunt declarate câștigătoare ofertele valabile cu cea mai mare valoare pentru capacitatea rețelei electrice de transport, indiferent că sunt formulate implicit sau explicit, și care oferă cea mai mare valoare pentru capacitatea de transport limitată într-un interval de timp dat. În afară de cazul noilor interconexiuni care beneficiază de o scutire în temeiul stabilit la Articolul 41, este interzisă stabilirea prețurilor de rezervă în metodele de alocare a capacității.

(9) Capacitatea este liber tranzacționabilă pe piața secundară, cu condiția ca operatorul sistemului de transport să fie informat cu suficient timp înainte. În cazul în care operatorul sistemului de transport refuză orice tranzacție secundară, acest fapt este comunicat și explicat în mod clar și transparent tuturor participanților la piața energiei electrice de către operatorul sistemului de transport și notificat Agenției.

(10) Operatorul sistemului de transport nu trebuie să limiteze capacitatea de interconexiune care trebuie puse la dispoziția participanților la piață ca mijloc de rezolvare a congestiei în interiorul zonei sale de ofertare sau ca modalitate de a gestiona fluxurile rezultate din tranzacțiile interne ale zonei de ofertare. Fără a aduce atingere aplicării derogărilor prevăzute la alin. (3) și (12) din prezentul articol și aplicării Articolul 43 alin. (2), prezentul alineat se consideră a fi respectat atunci când sunt atinse următoarele niveluri minime ale capacității disponibile pentru comerțul interzonal:

a) pentru frontierele care utilizează o abordare coordonată a capacității nete de transport, capacitatea minimă va fi de 70% din capacitatea de transport, respectând limitele de securitate

operațională după scăderea contingentelor, determinate în conformitate cu liniile directoare privind alocarea capacității și gestionarea congestiilor;

b) pentru frontierele care utilizează o abordare bazată pe flux, capacitatea minimă este o marjă stabilită în procesul de calcul al capacității, disponibilă pentru fluxurile induse de schimbul interzonal. Marja va fi de 70% din capacitate, respectând limitele de securitate operațională ale elementelor critice de rețea interne și interzonale, luând în considerare situațiile neprevăzute, determinate în conformitate cu liniile directoare privind alocarea capacității și gestionarea congestiilor.

(11) Suma totală rămasă de 30% din capacitatea de transport poate fi utilizată pentru marjele de fiabilitate, fluxurile de buclă și fluxurile interne pe fiecare element critic al rețelei electrice de transport.

(12) La cererea operatorului sistemului de transport, Agenția poate acorda o derogare de la alin. (10), din motive previzibile, dacă este necesar pentru menținerea securității operaționale. Asemenea derogări, care nu se referă la restricționarea capacităților deja alocate în temeiul alin. (2) al prezentului articol, se acordă pentru cel mult un an sau, dacă amploarea derogării se diminuează semnificativ după primul an, pentru maxim doi ani. Amploarea acestor derogări se limitează strict la ceea ce este necesar pentru menținerea securității operaționale și evită discriminarea între schimburile interne și interzonale.

(13) Înainte de acordarea unei derogări prevăzute la alin. (12), Agenția va consulta autoritățile de reglementare ale altor State Membre ale Uniunii Europene și Părțile Contractante din Comunitatea Energetică care fac parte din regiunea de calcul a capacității afectată. În cazul în care Agenția sau altă autoritate de reglementare nu este de acord cu derogarea propusă, Comitetul de Reglementare al Comunității Energetice și, în măsura în care Statele Membre ale Uniunii Europene sunt afectate – ACER, decide dacă aceasta ar trebui acordată în conformitate cu Articolul 11 alin. (1) lit. f). Justificarea și motivele derogării se publică pe site-ul web oficial al Agenției.

(14) În cazul în care se acordă o derogare, operatorul sistemului de transport, împreună cu operatorii relevanți ai sistemului de transport din regiunea de calcul a capacității, elaborează și publică o metodologie și proiecte care să ofere o soluție pe termen lung la problema pe care vizează să o remedieze derogarea. Derogarea expiră la atingerea termenului limită pentru derogare sau la aplicarea soluției identificate, oricare dintre acestea survine prima.

(15) Participanții la piața energiei electrice informează operatorul sistemului de transport cu suficient timp înainte de perioada de funcționare relevantă, dacă intenționează să utilizeze capacitatea alocată, în conformitate cu liniile directoare privind alocarea capacității și gestionarea congestiei, menționate la Articolul 39. Orice capacitate alocată care nu va fi utilizată, va fi pusă din nou la dispoziție pe piață, într-un mod deschis, transparent și nediscriminatoriu.

(16) În măsura în care este posibil din punct de vedere tehnic, operatorul sistemului de transport va compensa solicitările de capacitate ale oricăror fluxuri de energie electrică în direcția opusă pe linia de interconexiune congestionată pentru a utiliza acea linie la capacitatea sa maximă. Având în vedere pe deplin securitatea rețelei electrice de transport, tranzacțiile care diminuează congestia nu vor fi refuzate.

(17) Consecințele financiare ale neîndeplinirii obligațiilor asociate cu alocarea capacității se atribuie operatorului sistemului de transport sau OPEED care este responsabil pentru o astfel de nerespectare. În cazul în care participanții la piața energiei electrice nu reușesc să folosească capacitatea pe care s-au angajat să o utilizeze sau, în cazul capacității care a făcut obiectul unei licitații explicite, nu reușesc să tranzacționeze capacitatea pe piața secundară sau nu restituie capacitatea în condițiile stabilite în conformitate cu codurile rețelelor electrice și liniile directoare relevante, respectivii participanți la piața energiei electrice își pierd drepturile asupra acestei capacități și plătesc o penalitate care reflectă costurile incluse de această situație. Toate penalitățile care reflectă costurile pentru neutilizarea capacității trebuie să fie justificate și proporționale, cu excepția cazurilor de atestare a impedimentelor justificatoare de neexecutare a obligației de către operatorul sistemului de transport. În cazul în care operatorul sistemului de transport nu își îndeplinește obligația de a furniza capacitate fermă de transport, acesta este obligat să despăgubească participantul la piață pentru pierderea drepturilor de a utiliza capacitățile. Prejudiciile indirecte nu vor fi luate în considerare în acest scop. Conceptele și metodele de

bază pentru determinarea responsabilităților în caz de neîndeplinire a obligațiilor sunt stabilite în prealabil în ceea ce privește consecințele financiare și sunt supuse revizuirii și aprobării de către Agenție.

(18) Alocarea costurilor acțiunilor de remediere între operatorii sistemelor de transport se bazează pe analiza care stabilește în ce măsură fluxurile rezultate din tranzacțiile interne ale zonelor de ofertare contribuie la congestia dintre două zone de ofertare analizate. Costurile respective se alocă între operatorii sistemului de transport din zonele de ofertare care creează asemenea fluxuri, cu excepția costurilor generate de fluxurile rezultate din tranzacții interne ale zonelor de ofertare, care sunt sub nivelul așteptat în cazul lipsei congestiei structurale într-o zonă de ofertare. Nivelul fluxurilor respective se analizează și se definește de către operatorul sistemului de transport în comun cu alți operatori ai sistemelor de transport din regiunea de calcul a capacității pentru fiecare frontieră individuală a zonei de ofertare și se supune spre aprobare Agenției care acționează în conformitate cu art. 39 alin. (13).

Articolul 45. Alocarea capacității interzonale pe intervale de timp

(1) Operatorul sistemului de transport trebuie să recalculeze capacitatea interzonală disponibilă cel puțin după ora de închidere a porții pieței pentru ziua următoare și după ora de închidere a porții pieței pe parcursul zilei interzonale. Operatorul sistemului de transport alocă capacitatea interzonală disponibilă, precum și restul de capacitate interzonală care nu a fost alocată în prealabil și orice capacitate interzonală eliberată de către deținătorii de drepturi fizice de transport din alocările anterioare în cadrul următorului proces de alocare a capacității interzonale.

(2) Operatorul sistemului de transport elaborează o structură corespunzătoare pentru alocarea capacității interzonale pe intervale de timp, inclusiv pentru ziua următoare, pe parcursul zilei și pentru echilibrare, urmând principiile și procesele stabilite în liniile directoare prevăzute la Articolul 39 și în TCM-urile corespunzătoare. Structura elaborată de alocare a capacității interzonale se prezintă Agenției spre examinare și aprobare. La elaborarea propunerii, operatorul sistemului de transport ia în considerare:

- a) caracteristicile piețelor;
- b) condițiile de funcționare a sistemului electroenergetic, cum ar fi consecințele soldării programelor declarate ferme;
- c) nivelul de armonizare a valorilor procentuale alocate diferitelor intervale de timp și intervalelor de timp adoptate pentru diferitele mecanisme de alocare a capacității interzonale care sunt deja implementate.

(3) În cazul în care capacitatea interzonală este disponibilă după ora de închidere a porții pieței pe parcursul zilei interzonale, operatorul sistemului de transport utilizează capacitatea interzonală pentru schimbul de energie de echilibrare sau pentru operarea procesului de compensare a dezechilibrelor.

(4) În cazul în care se alocă capacitate interzonală pentru schimbul de capacitate de echilibrare sau partajarea rezervelor, operatorul sistemului de transport utilizează metodologiile elaborate în conformitate cu liniile directoare privind echilibrarea, aprobate de Agenție.

(5) Operatorul sistemului de transport nu mărește marja de fiabilitate calculată ca urmare a schimbului de capacitate de echilibrare sau a utilizării în comun a rezervelor.

Articolul 46. Redispecerizarea și comercializarea în contrapartidă

(1) Pentru a face față congestiilor interne și interzonale, precum și pentru menținerea securității operaționale, operatorul sistemului de transport poate aplica acțiuni de remediere, precum comercializarea în contrapartidă sau redispecerizarea.

(2) Operatorul sistemului de transport aplică redispecerizarea coordonată de relevanță transfrontalieră sau comercializarea în contrapartidă cu alți operatori relevanți al sistemului de transport la nivel regional, în conformitate cu o metodologie comună privind comercializarea în contrapartidă și redispecerizarea coordonată. Costurile asociate aplicării redispecerizării coordonate de relevanță

transfrontalieră sau comercializarea în contrapartidă cu alți operatori relevanți ai sistemelor de transport sunt distribuite între operatorii sistemelor de transport implicați în conformitate cu o metodologie de partajare a costurilor pentru redispecerizare și comercializare în contrapartidă.

(3) Operatorul sistemului de transport se abține de la aplicarea măsurilor unilaterale sau necoordonate de redispecerizare sau de comercializare în contrapartidă cu relevanță transfrontalieră. Operatorii sistemelor de transport coordonează utilizarea resurselor de redispecerizare sau de comercializare în contrapartidă, luând în considerare impactul acestora asupra siguranței în funcționare și eficienței economice.

(4) Metodologia comună pentru comercializarea în contrapartidă și redispecerizarea coordonată, precum și metodologia de partajare a costurilor pentru redispecerizare și comercializare în contrapartidă menționate la alin. (2) se elaborează de către operatorul sistemului de transport, împreună cu ceilalți operatori ai sistemelor de transport din aceeași regiune de calcul a capacității și se aprobă în conformitate cu liniile directe privind alocarea capacității și gestionarea congestiilor.

(5) Redispecerizarea cu relevanță transfrontalieră sau comercializarea în contrapartidă se coordonează cu redispecerizarea sau comercializarea în contrapartidă aplicată în interiorul zonei de control.

(6) Redispecerizarea capacităților de producere și redispecerizarea consumului dispecerizabil se bazează pe criterii obiective, transparente și nediscriminatorii. Acestea sunt deschise tuturor tehnologiilor de producere, serviciilor de stocare a energiei și de consum dispecerizabil, inclusiv celor situate în alte State Membre ale Uniunii Europene sau Părți Contractante ale Comunității Energetice, cu excepția cazului în care aceasta nu este fezabil din punct de vedere tehnic.

(7) Resursele redispecerizate se selectează dintre centralele electrice, instalațiile de stocare a energiei sau instalațiile de consum dispecerizabil prin aplicare a mecanismelor bazate pe piață și se compensează financiar, în conformitate cu actele normative de reglementare, aprobate de Agenție. Ofertele de energie electrică de echilibrare utilizate pentru redispecerizare nu sunt utilizate la stabilirea prețului energiei electrice de echilibrare.

(8) Redispecerizarea centralelor electrice, a instalațiilor de stocare a energiei și a instalațiilor de consum dispecerizabil, care nu se bazează pe mecanisme de piață, poate fi utilizată numai în cazul în care:

- a) nu este disponibilă nicio alternativă bazată pe mecanisme de piață;
- b) au fost utilizate toate resursele disponibile bazate pe piață;
- c) numărul centralelor electrice, al instalațiilor de stocare a energiei sau al instalațiilor de consum dispecerizabil, disponibile, este prea mic pentru a asigura o concurență efectivă în zona în care se află instalații adecvate pentru furnizarea serviciului;
- d) situația actuală a rețelelor electrice de transport duce la congestii în mod periodic și previzibil încât redispecerizarea bazată pe mecanisme de piață ar duce la prezentarea periodică de oferte strategice care ar crește nivelul congestiilor interne și, în acest context, este adoptat un plan de acțiuni pentru abordarea acestor congestii în conformitate cu Articolul 43 sau a fost asigurat nivelul minim al capacității pentru comerțul interzonal în conformitate cu Articolul 44 alin. (10).

(9) Operatorul sistemului de transport raportează anual Agenției cu privire la:

- a) nivelul de dezvoltare și eficacitate a mecanismelor de redispecerizare bazate pe mecanisme de piață pentru centralele electrice, instalațiile de stocare a energiei și pentru instalațiile de consum dispecerizabil;
- b) motivele, cantitățile în MWh și tipul sursei de producere supuse redispecerizării;
- c) măsurile luate pentru a reduce necesitatea redispecerizării descendente a centralelor electrice care utilizează surse regenerabile de energie sau a centralelor electrice de cogenerare de înaltă

eficiență în viitor, inclusiv investiții în digitalizarea infrastructurii rețelei electrice de transport și în servicii care sporesc flexibilitatea.

(10) Agenția va transmite raportul Comitetului de Reglementare al Comunității Energetice și va publica un rezumat al datelor menționate la alin. (9) lit. a) - c) împreună cu recomandări de îmbunătățire, acolo unde este necesar.

(11) Sub rezerva cerințelor referitoare la menținerea fiabilității și a siguranței rețelelor electrice, pe baza unor criterii transparente și nediscriminatorii stabilite de Agenție, operatorul de sistem:

a) garantează capacitatea rețelelor electrice de a transporta energia electrică produsă din surse regenerabile de energie sau în regim de cogenerare de înaltă eficiență cu un grad minim posibil de redispecerizare, ceea ce nu împiedică planificarea rețelei electrice de transport luând în considerare un grad limitat de redispecerizare, în cazul în care operatorul de sistem este capabil să demonstreze într-un mod transparent, că acest lucru este mai eficient din punct de vedere economic și nu depășește 5% din energia electrică produsă anual în instalațiile care utilizează surse regenerabile de energie și care sunt racordate direct la rețeaua electrică respectivă. În cazul în care energia electrică produsă de centrale electrice care utilizează surse regenerabile de energie sau de cogenerare de înaltă eficiență reprezintă mai mult de 50 % din consumul final brut anual de energie electrică în Republica Moldova, Agenția poate stabili un nivel diferit de redispecerizare;

b) ia măsuri operaționale adecvate legate de rețea și de piață pentru a minimiza redispecerizarea descendentă a energiei electrice produse din surse regenerabile de energie sau în cogenerare de înaltă eficiență;

c) se asigură că rețelele electrice de transport sale sunt suficient de flexibile pentru a le putea gestiona.

(12) În cazul în care se utilizează redispecerizare descendentă care nu este bazată pe mecanisme de piață, se aplică următoarele principii:

a) CENTRALELE electrice care utilizează surse regenerabile de energie vor fi supuse redispecerizării descendente numai dacă nu există altă alternativă sau dacă alte soluții ar conduce la costuri disproporționate semnificativ sau la riscuri severe pentru securitatea rețelei electrice;

b) energia electrică produsă într-un proces de cogenerare de înaltă eficiență va fi supusă redispecerizării descendente numai dacă, în afară de redispecerizarea descendentă a centralelor electrice care utilizează surse regenerabile de energie, nu există altă alternativă sau dacă alte soluții ar conduce la costuri disproporționate sau riscuri severe în ceea ce privește securitatea rețelei electrice;

c) energia electrică autoprodusă provenind de la centrale electrice care utilizează surse regenerabile de energie sau cogenerare de înaltă eficiență și care nu este livrată în rețelele electrice, nu va fi supusă redispecerizării descendente, cu excepția cazului în care nicio altă soluție nu ar rezolva problemele de securitate a rețelei electrice;

d) redispecerizarea descendentă în temeiul lit. a) - c) trebuie să fie justificată în mod corespunzător și transparent. Justificarea va fi inclusă în raportul menționat la alin. (9).

(13) În cazul în care, pentru a face față congestiilor în rețelele electrice de transport sau pentru a menține securitatea operațională, operatorul sistemului de transport trebuie să aplice redispecerizarea descendentă a centralelor electrice în funcțiune, acesta va evita pe cât posibil redispecerizarea descendentă a centralelor electrice de termoficare urbane, în cazul în care o astfel de acțiune ar afecta continuitatea furnizării de energie termică către consumatorii finali de energie termică în perioada rece a anului.

(14) În cazul în care operatorul sistemului de transport aplică redispecerizarea care nu se bazează pe mecanisme de piață, acesta urmează să achite compensație financiară producătorului, operatorului instalației de stocare a energiei sau consumatorului în raport cu care a fost aplicată această măsură, cu excepția cazului în care producătorul a încheiat un acord de racordare în condiții flexibile, în temeiul căruia livrarea energiei nu este garantată în mod ferm. Această compensație financiară trebuie să fie cel

puțin egală cu valoarea mai mare dintre următoarele elemente sau o combinație a acestora, dacă aplicarea doar a valorii mai mari ar conduce la o compensație nejustificat de mică sau nejustificat de mare:

a) costuri de exploatare suplimentare cauzate de redispecerizare, cum ar fi costuri suplimentare cu combustibilul în cazul redispecerizării ascendente sau livrarea de căldură de rezervă în cazul redispecerizării descendente a centralelor electrice de cogenerare de înaltă eficiență;

b) veniturile nete din vânzarea energiei electrice pe piața pentru ziua următoare pe care centrala electrică, instalația de stocare a energiei sau instalația de consum dispecerizabil le-ar fi generat în absența solicitării de redispecerizare; în cazul în care centrala electrică, instalația de stocare a energiei sau instalației de consum dispecerizabil beneficiază de sprijin financiar stabilit în baza cantității de energie electrică produsă sau consumată, sprijinul financiar care s-ar fi acordat în absența cererii de redispecerizare este considerat parte a veniturilor nete.

Articolul 47. Veniturile din congestii

(1) Procedurile de gestionare a congestiilor asociate cu un interval de timp prestabilit pot genera venituri numai în cazul în care se produce o congestie în acel interval de timp, cu excepția cazului noilor interconexiuni care beneficiază de o scutire conform prevederilor Articolul 41. Procedura de distribuire a acestor venituri se prezintă Agenției pentru aprobare de către operatorul sistemului de transport și nu trebuie să denatureze procesul de alocare în favoarea niciunei părți care solicită capacități sau energie și nici nu trebui să constituie factor de descurajare pentru reducerea congestiilor.

(2) La alocarea veniturilor care decurg din alocarea capacității interzonale au prioritate următoarele obiective:

a) garantarea disponibilității reale a capacității alocate, inclusiv compensarea pentru fermitate;

b) menținerea sau creșterea capacităților interzonale prin optimizarea utilizării capacității interconexiunilor existente prin măsuri coordonate de remediere, dacă este cazul, sau prin acoperirea costurilor generate din investițiile în rețeaua electrică relevantă pentru reducerea congestionării capacității interconexiunilor.

(3) În cazul în care obiectivele prioritare prevăzute la alin. (2) au fost îndeplinite în mod corespunzător, veniturile pot fi utilizate ca venituri care trebuie luate în considerare de către Agenție la aprobarea metodologiei de calculare, aprobare și aplicare a tarifelor reglementate pentru serviciul de transport al energiei electrice și a tarifelor reglementate corespunzătoare. Veniturile reziduale se plasează într-un cont intern separat până la momentul în care pot fi cheltuite în scopurile prevăzute la alin. (2).

(4) Operatorul sistemului de transport utilizează veniturile rezultate din alocarea capacității interzonale în scopurile prevăzute la alin. (2) în conformitate cu termenii și condițiile stabilite în metodologia de utilizare a veniturilor din congestii adoptată de ACER.

(5) Pentru a asigura monitorizarea corespunzătoare a utilizării veniturilor din congestii, operatorul sistemului de transport urmează să creeze un cont intern separat în care urmează să indice respectivele venituri, și să administreze contul respectiv cu respectarea cerințelor stabilite în metodologia prevăzută la alin. (4).

(6) Operatorul sistemului de transport trebuie să stabilească în mod clar, în prealabil, modul în care vor fi utilizate veniturile din congestii și să raporteze Agenției cu privire la utilizarea efectivă a acestor venituri. Până la data de 1 martie a fiecărui an, Agenția informează Comitetul de Reglementare al Comunității Energetice și publică un raport în care să prezinte:

a) suma veniturilor colectate pentru perioada de 12 luni care se încheie la 31 decembrie a anului precedent;

b) modul în care au fost utilizate veniturile în conformitate cu alin. (2), incluzând proiectele specifice pentru care au fost utilizate veniturile, precum și suma plasată pe contul separat;

c) suma care a fost utilizată la calcularea tarifelor reglementate pentru serviciul de transport al energiei electrice;

d) verificarea faptului că suma menționată la litera c) a fost obținută respectând cerințele stabilite în prezentul articol și în metodologia menționată la alin. (4).

(7) În cazul în care o parte din veniturile din congestii sunt luate în calcul la determinarea tarifelor reglementate pentru serviciul de transport al energiei electrice, în raport se precizează modul în care operatorul sistemului de transport și-a îndeplinit obiectivele prioritare prevăzute la alin. (2), după caz.

Articolul 48. Mecanismul de compensare între operatorii sistemelor de transport

(1) Operatorul sistemului de transport plătește și are dreptul să primească compensații pentru costurile aferente găzduirii fluxurilor transfrontaliere de energie electrică în rețelele electrice de transport pe care le operează, în conformitate cu principiile stabilite în prezentul articol și în liniile directoare corespunzătoare menționate la Articolul 39.

(2) Compensațiile prevăzute la alin. (1) se plătesc de către operatorii sistemelor de transport ai sistemelor de transport naționale de unde provin fluxurile transfrontaliere de energie electrică și de către operatorii sistemelor de transport ai sistemelor de transport naționale unde ajung în final aceste fluxuri de energie electrică.

(3) Plățile de compensare se efectuează periodic, raportat la o anumită perioadă din trecut. Ajustările ulterioare ale compensațiilor plătite se efectuează, după caz, pentru a reflecta costurile efectiv suportate.

(4) Cantitatea fluxurilor transfrontaliere de energie electrică găzduite și cantitatea fluxurilor transfrontaliere de energie electrică desemnate ca provenind sau ajungând în sistemele naționale de transport se stabilesc pe baza fluxurilor fizice de energie electrică măsurate efectiv într-o anumită perioadă.

(5) Costurile aferente găzduirii fluxurilor transfrontaliere de energie electrică se stabilesc pe baza costurilor marginale medii previzionate pe termen lung, luând în considerare pierderile, investițiile în infrastructură nouă și un procent corespunzător din costul infrastructurii existente, în măsura în care această infrastructură este utilizată pentru transportul fluxurilor transfrontaliere de energie electrică, ținând cont în special de necesitatea garantării securității aprovizionării cu energie electrică.

(6) La determinarea costurilor suportate în conformitate cu alin. (5), operatorii sistemelor de transport utilizează metodologii de stabilire a costurilor standard recunoscute. Avantajele pe care le prezintă rețeaua electrică de transport ca urmare a găzduirii fluxurilor transfrontaliere de energie electrică se iau în considerare pentru a reduce compensațiile primite.

(7) Doar în scopul aplicării mecanismului de compensare între operatorii sistemelor de transport și pentru a se evita situația ca fluxurile de energie electrică în interiorul blocului de control să fie considerate ca fiind fluxuri transfrontaliere și dând naștere plăților compensatorii în conformitate cu alin. (1) din prezentul articol, în cazul în care rețelele electrice de transport ale Republicii Moldova și rețelele electrice de transport ale unui sau a mai multor State Membre ale Uniunii Europene și/sau ale uneia sau mai multor Părți Contractante ale Comunității Energetice fac parte, integral sau parțial, dintr-un singur bloc de control, blocul de control în ansamblu urmează a fi considerat ca făcând parte din rețeaua electrică de transport a unui dintre Statele Membre ale Uniunii Europene sau Părțile Contractante ale Comunității Energetice în cauză. Agenția, împreună cu autoritățile de reglementare ale Statelor Membre ale Uniunii Europene și/sau ale Părților Contractante ale Comunității Energetice în cauză, pot decide în care dintre Statele Membre ale Uniunii Europene sau dintre Părțile Contractante ale Comunității Energetice în cauză se consideră că blocul de control face parte integrantă a rețelei electrice de transport.

Secțiunea 4

Adecvanța resurselor

Articolul 49. Adecvanța resurselor pe piața energiei electrice

(1) Adecvanța resurselor pe teritoriul Republicii Moldova se monitorizează pe baza evaluării adecvanței resurselor la nivel european. În scopul completării evaluării adecvanței resurselor la nivel european, operatorul sistemului de transport efectuează evaluarea adecvanței resurselor la nivel național în conformitate cu Articolul 50.

(2) Operatorul sistemului de transport furnizează ENTSO-E datele de care are nevoie pentru a efectua evaluarea adecvanței resurselor la nivel european. Producătorii și alți participanți la piață oferă operatorului sistemului de transport date privind utilizarea preconizată a resurselor de producere, având în vedere disponibilitatea resurselor primare și scenariile corespunzătoare asupra pronosticurilor privind cererea și oferta energiei electrice.

(3) În cazul în care evaluarea adecvanței resurselor la nivel european sau evaluarea adecvanței resurselor la nivel național identifică o problemă de adecvanță a resurselor, organul central de specialitate al administrației publice în domeniul energiei, cu contribuția Agenției, identifică eventuale denaturări în materie de reglementare sau disfuncționalități ale piețelor de energie electrică care au cauzat sau au contribuit la apariția problemei privind adecvanța resurselor și elaborează un plan de punere în aplicare, însoțit un calendar pentru adoptarea de măsuri de eliminare a denaturărilor în materie de reglementare sau a disfuncționalităților identificate ale piețelor de energie electrică.

(4) La abordarea problemelor legate de adecvanța resurselor și la elaborarea planului de punere în aplicare menționat la alin. (3), organul central de specialitate al administrației publice în domeniul energiei va ține cont în special de principiile privind funcționarea piețelor de energie electrică, stabilite la Articolul 82 și va lua în considerare următoarele măsuri:

- a) eliminarea denaturărilor în materie de reglementare;
- b) eliminarea plafoanelor la prețuri, în conformitate cu Articolul 94;
- c) introducerea unei funcții de stabilire a prețurilor pentru energia de echilibrare în cazul deficitului, în conformitate cu cerințele stabilite în codurile rețelelor electrice;
- d) asigurarea achiziționării eficiente din punct de vedere al costurilor și bazate pe piață a serviciilor de echilibrare și a serviciilor de sistem;
- e) majorarea capacităților rețelelor electrice de distribuție și a rețelelor electrice de transport, precum și a capacităților de interconectare în vederea atingerii cel puțin a obiectivelor de interconectare stabilite în cadrul Comunității Energetice;
- f) abilitarea producției proprii de energie electrică, a stocării energiei, implementarea măsurilor legate de cerere și de eficiența energetică prin adoptarea de măsuri pentru eliminarea denaturărilor identificate în materie de reglementare;
- g) eliminarea prețurilor reglementate pentru furnizarea energiei electrice stabilite conform prezentei legi.

(5) Organul central de specialitate al administrației publice în domeniul energiei va prezenta spre examinare proiectul planului de punere în aplicare Secretariatului Comunității Energetice. În termen de până la patru luni de la primirea planului de punere în aplicare, Secretariatul Comunității Energetice emite un aviz în care precizează dacă măsurile sunt suficiente pentru a elimina denaturările în materie de reglementare sau disfuncționalitățile piețelor de energie electrică care au fost identificate conform alin. (4). Organul central de specialitate al administrației publice în domeniul energiei poate modifica proiectul planului de punere în aplicare în conformitate cu avizul Secretariatului Comunității Energetice.

(6) Planul de punere în aplicare se supune aprobării Guvernului. Planul de punere în aplicare aprobat se prezintă fără întârziere Secretariatului Comunității Energetice și se publică pe site-ul web oficial al organului central de specialitate al administrației publice în domeniul energiei.

(7) În cazul în care măsurile stabilite în planul de punere în aplicare cad sub incidența ajutorului de stat, planul de punere în aplicare se examinează în raport cu conformitatea acestuia cu principiile ajutorului de stat. Organul central de specialitate al administrației publice în domeniul energiei va notifica Consiliului Concurenței planul de punere în aplicare respectiv în conformitate cu cerințele stabilite în Legea nr.139/2012 cu privire la ajutorul de stat, înainte de a-l transmite spre aprobare Guvernului.

(8) Organul central de specialitate al administrației publice în domeniul energiei monitorizează implementarea planului de punere în aplicare și publică pe site-ul web oficial un raport anual în care reflectă rezultatele monitorizării. Organul central de specialitate al administrației publice în domeniul energiei prezintă raportul anual respectiv Secretariatului Comunității Energetice. Secretariatul Comunității Energetice emite un aviz în care precizează dacă planul de punere în aplicare a fost implementat în mod suficient și dacă problemele legate de adecvanța resurselor au fost soluționate.

(9) Măsurile specificate în planul de punere în aplicare vor continua să fie aplicabile și după soluționarea problemei identificate de adecvanță a resurselor.

Articolul 50. Evaluarea adecvanței resurselor la nivel național

(1) Pentru identificarea problemelor legate de adecvanța resurselor și, în consecință, a măsurilor suplimentare pentru soluționarea problemelor respective, precum și pentru a asigura un nivel corespunzător al securității aprovizionării cu energie electrică, operatorul sistemului de transport evaluează adecvanța generală a sistemului electroenergetic din perspectiva capacității acestuia de a satisface cererea actuală și prognozată de energie electrică la nivel național. În acest scop, operatorul sistemului de transport elaborează și înaintează organului central de specialitate al administrației publice în domeniul energiei, cel târziu la data de 30 noiembrie a fiecărui an, o evaluare a adecvanței resurselor la nivel național, realizată în conformitate cu metodologia aprobată de ACER.

(2) Evaluarea adecvanței resurselor la nivel național trebuie să conțină scenariile principale de referință ale cererii și ofertei prognozate de energie electrică, incluzând o evaluare economică a probabilității scoaterii din funcțiune, suspendării, construcției unor noi centrale electrice, unități generatoare și măsuri pentru atingerea Țintelor de eficiență energetică și de interconectare a rețelelor electrice, stabilite în cadrul Comunității Energetice, precum și sensibilitățile corespunzătoare cu privire la fenomenele meteorologice extreme, condițiile hidrologice, evoluțiile prețurilor angro și ale prețurilor pentru emisiile de carbon.

(3) La efectuarea evaluării adecvanței resurselor la nivel național pot fi luate în considerare sensibilități suplimentare față de cele menționate la alin. (2). În acest caz, în cadrul evaluării adecvanței resurselor la nivel național pot fi:

a) formulate ipoteze care să țină seama de particularitățile cererii și ofertei naționale de energie electrică;

b) utilizate instrumente și date recente complementare celor utilizate de ENTSO-E pentru evaluarea adecvanței resurselor la nivel european.

(4) Evaluarea adecvanței resurselor la nivel național, precum și evaluarea adecvanței resurselor la nivel european se publică pe site-ul web al operatorului sistemului de transport și a organului central de specialitate al administrației publice în domeniul energiei.

(5) În cazul în care evaluarea adecvanței resurselor la nivel național identifică o problemă de adecvanță în cadrul sistemului electroenergetic al Republicii Moldova care nu a fost identificată în contextul evaluării adecvanței resurselor la nivel european, în evaluarea adecvanței resurselor la nivel național vor fi specificate motivele divergențelor existente între cele două evaluări ale adecvanței

resurselor, inclusiv detalii despre sensibilitățile utilizate și ipotezele admise. În acest caz, organul central de specialitate al administrației publice în domeniul energiei transmise Secretariatului Comunității Energetice evaluarea adecvanței resurselor la nivel național, care este în drept să emită o opinie în care indică dacă diferențele dintre evaluarea adecvanței la nivel național și evaluarea adecvanței la nivel european sunt justificate.

(6) Operatorul sistemului de transport ține cont în mod corespunzător de avizul Secretariatului Comunității Energetice și, dacă este necesar, modifică evaluarea adecvanței resurselor la nivel național. În cazul în care decide să nu ia pe deplin în considerare avizul Secretariatului Comunității Energetice, operatorul sistemului de transport informează cu privire la aceasta organul central de specialitate al administrației publice în domeniul energiei și prezintă un raport cu o argumentare detaliată.

(7) Raportul cu argumentarea detaliată, însoțit de avizul Secretariatului Comunității Energetice și al Comitetului de Reglementare al Comunității Energetice, se publică pe site-ul web al operatorului sistemului de transport și pe site-ul web oficial al organului central de specialitate al administrației publice în domeniul energiei.

Articolul 51. Principii generale pentru mecanismele de asigurare a capacității

(1) Organul central de specialitate al administrației publice în domeniul energiei poate, concomitent cu punerea în aplicare a măsurilor prevăzute la Articolul 49 alin. (4), propune Guvernului introducerea unor mecanisme de asigurare a capacității, și elaborează proiectul Hotărârii de Guvern în acest sens.

(2) Organul central de specialitate al administrației publice în domeniul energiei în strânsă cooperare cu Agenția și operatorul sistemului de transport identifică și elaborează mecanismul corespunzător de asigurare a capacității. Prin hotărârea aprobată potrivit alin. (1), Guvernul poate stabili atribuții specifice Agenției pentru a asigura implementarea corespunzătoare a mecanismului respectiv de asigurare a capacității.

(3) Înainte de introducerea mecanismelor de asigurare a capacității, organul central de specialitate al administrației publice în domeniul energiei efectuează un studiu cuprinzător al posibilelor efecte ale unor astfel de mecanisme asupra Părților Contractante ale Comunității Energetice învecinate și Statelor Membre ale Uniunii Europene învecinate, consultând părțile interesate relevante ale acelor Părți Contractante ale Comunității Energetice și ale Statelor Membre ale Uniunii Europene respective. La necesitate, organul central de specialitate al administrației publice în domeniul energiei poate solicita suportul operatorului sistemului de transport și/sau al Agenției în scopul realizării studiului.

(4) Nu se introduc mecanisme de asigurare a capacității în cazul în care atât evaluarea adecvanței resurselor la nivel european, precum și evaluarea adecvanței resurselor la nivel național sau, în absența unei evaluări a adecvanței resurselor la nivel național, evaluarea adecvanței resurselor la nivel european, nu a identificat o problemă legată de adecvanța resurselor.

(5) Mecanismele de asigurare a capacității nu se introduc până la recepționarea avizului Secretariatului Comunității Energetice prevăzut la Articolul 49 alin. (5) în legătură cu planul de punere în aplicare prevăzut la Articolul 49 alin. (3).

(6) În cazul în care un mecanism de asigurare a capacității sub forma unei rezerve strategice nu este în măsură să remedieze problemele de adecvanță a resurselor, poate fi implementat un alt tip de mecanism de asigurare a capacității.

(7) În cazul implementării unui mecanism de asigurare a capacității, organul central de specialitate al administrației publice în domeniul energiei revizuieste mecanismul de asigurare a capacității respectiv și înaintează spre aprobare Guvernului un proiect de hotărâre prin care se interzice încheierea de noi contracte în cadrul mecanismului în următoarele cazuri:

a) atât evaluarea adecvanței resurselor la nivel european, precum și evaluarea adecvanței resurselor la nivel național nu au identificat o problemă de adecvanță a resurselor;

b) în absența unei evaluări adecvanței resurselor la nivel național, evaluarea adecvanței resurselor la nivel european nu a identificat o problemă privind adecvanța resurselor;

c) Secretariatul Comunității Energetice nu a emis avizul prevăzut la Articolul 49 alin. (5) în legătură cu planul de punere în aplicare prevăzut la Articolul 49 alin. (3).

(8) Mecanismul de asigurare a capacității se examinează în raport cu respectarea principiilor aferente ajutorului de stat. Înainte de a prezenta Guvernului spre aprobare proiectul de hotărâre privind mecanismul de asigurare a capacității, organul central de specialitate al administrației publice în domeniul energiei va notifica decizia respectivă Consiliului Concurenței în conformitate cu cerințele stabilite în Legea nr.139/2012 cu privire la ajutorul de stat, și informează Secretariatul Comunității Energetice despre aceasta.

(9) Mecanismele de asigurare a capacității se aprobă pe o perioadă de maximum 10 ani. Mărimea capacităților angajate în cadrul mecanismelor de asigurare a capacității se reduce pe baza planurilor de punere în aplicare prevăzute la Articolul 49 alin. (3).

(10) Planul de punere în aplicare urmează să fie aplicat și după introducerea mecanismului de asigurare a capacității.

Articolul 52. Principii de elaborare a mecanismelor de asigurare a capacității

(1) Mecanismele de asigurare a capacității trebuie să respecte următoarele principii și cerințe:

a) să nu creeze denaturări nejustificate ale piețelor de energie electrică și să nu limiteze comerțul interzonal;

b) să nu depășească ceea ce este necesar pentru a rezolva problemele de adecvanță menționate la Articolul 49;

c) selectarea furnizorilor de capacitate să aibă loc prin intermediul unui proces transparent, nediscriminatoriu și competitiv;

d) să ofere stimulente pentru ca furnizorii de capacitate să fie disponibili în perioadele preconizate de suprasolicitare a sistemului electroenergetic;

e) să asigure că remunerația este determinată printr-un proces competitiv;

f) condițiile tehnice de participare a furnizorilor de capacitate să fie stabilite înaintea procesului de selecție;

g) să fie deschise participării tuturor resurselor care sunt capabile să asigure performanța tehnică necesară, inclusiv stocării de energie și gestionarea cererii;

h) să prevadă sancțiuni corespunzătoare furnizorilor de capacitate care nu au disponibilă capacitatea în perioadele de maximă suprasolicitare a sistemului electroenergetic.

(2) La elaborarea mecanismelor de asigurare a capacității sub formă de rezerve strategice, urmează a fi respectate următoarele cerințe:

a) în cazul în care un mecanism de asigurare a capacității a fost elaborat ca rezervă strategică, resursele din cadrul acestuia sunt dispacerizate numai dacă este probabil ca operatorul sistemului de transport să-și epuizeze resursele de echilibrare pentru a menține echilibrul dintre cerere și ofertă;

b) în perioadele de decontare a dezechilibrelor în care sunt dispacerizate resurse din rezerva strategică, dezechilibrele de pe piețele de energie electrică trebuie să fie decontate cel puțin la valoarea pierderilor datorate întreruperii aprovizionării cu energie electrică sau la o valoare mai mare decât limita tehnică de preț intrazilnic menționat la Articolul 95, luându-se în considerare valoarea cea mai mare dintre acestea;

c) producția asociată rezervei strategice după dispecerizare să fie atribuită părților responsabile pentru echilibrare prin intermediul mecanismului de decontare a dezechilibrelor;

d) resursele incluse în rezerva strategică să nu fie remunerate prin intermediul piețelor angro de energie electrică sau al pieței de echilibrare;

e) resursele din rezerva strategică să fie păstrate în afara piețelor de energie electrică cel puțin pe durata perioadei contractuale.

(3) Cerința prevăzută la alin. (2) lit. a) nu aduce atingere activării resurselor înainte de dispecerizarea propriu-zisă pentru a respecta constrângerile de rampă și cerințele de funcționare ale resurselor. Producția asociată rezervei strategice în timpul activării nu se atribuie părților responsabile pentru echilibrare prin intermediul piețelor angro de energie electrică și nu modifică dezechilibrele acestora.

(4) Pe lângă cerințele prevăzute la alin. (1), mecanismele de asigurare a capacității, altele decât rezervele strategice, trebuie să corespundă următoarelor cerințe:

a) să fie elaborate astfel încât să se asigure că prețul plătit pentru disponibilitate să tindă automat spre zero atunci când nivelul de capacitate furnizată corespunde nivelului capacității solicitate;

b) resursele participante să fie remunerate numai pentru disponibilitatea acestora, iar remunerarea să nu afecteze deciziile furnizorului de capacitate de a produce sau nu;

c) obligațiile privind capacitatea să fie transferabile între furnizorii de capacitate eligibili.

(5) Mecanismele de asigurare a capacității trebuie să includă următoarele cerințe privind limitele emisiilor de CO₂:

a) capacitățile de producere care au început producția comercială la sau după 15 decembrie 2022 și care au emisii mai mari de 550 g de CO₂ din combustibili fosili per kWh de energie electrică nu va fi angajată și nici nu va primi plăți sau angajamente pentru plăți viitoare în cadrul unui mecanism de asigurare a capacității;

b) capacitățile de producere care au început producția comercială înainte de 15 decembrie 2022 și care au emisii mai mari de 550 g de CO₂ din combustibili fosili per kWh de energie electrică și mai mari de 350 kg CO₂ din combustibili fosili în medie pe an pe kWe instalat să nu fie angajate și nici să nu primească plăți sau angajamente pentru plăți viitoare în cadrul unui mecanism de asigurare a capacității începând cu 1 iulie 2025.

(6) Limita emisiilor de 550 g CO₂ din combustibili fosili per kWh de energie electrică și limita de 350 kg CO₂ din combustibili fosili în medie pe an per kWe instalat menționate la alin. (5) lit. a) și b) se calculează pe baza eficienței de proiect a unității generatoare, în conformitate cu instrucțiunile prevăzute în orientările tehnice specificate la alin. (7).

(7) Evaluarea conformității unităților generatoare cu cerințele stabilite la alin. (5) se efectuează în conformitate cu orientările tehnice privind calculul valorilor de emisii stabilite în opinia ACER adoptată în acest sens.

Articolul 53. Standardul de fiabilitate

(1) Mecanismele de asigurare a capacității se aplică numai dacă există un standard de fiabilitate. Standardul de fiabilitate se aprobă de Guvern și indică în mod transparent nivelul necesar de securitate a aprovizionării cu energie electrică a Republicii Moldova. Standardul de fiabilitate se elaborează de către organul central de specialitate al administrației publice în domeniul energiei, în baza propunerii inițiale ale Agenției. În cazul în care Republica Moldova face parte dintr-o zonă de ofertare transfrontalieră, standardul de fiabilitate se stabilește în comun cu autoritățile competente din țările respective.

(2) Standardul de fiabilitate se bazează pe metodologia relevantă aprobată de ACER.

(3) Standardul de fiabilitate se calculează utilizând cel puțin valoarea pierderilor datorate întreruperii aprovizionării cu energie electrică și costul unei noi intrări într-un anumit interval de timp și se exprimă ca „previziune de energie nefurnizată” și „previziune de pierderi datorate întreruperii aprovizionării cu energie electrică”.

(4) În scopul aplicării alin. (3), Agenția stabilește o estimare unică a valorii pierderilor datorate întreruperii aprovizionării cu energie electrică pe teritoriul Republicii Moldova. Hotărârea corespunzătoare se publică pe site-ul web oficial al Agenției. În cazul în care Republica Moldova face parte dintr-o zonă de ofertare transfrontalieră, Agenția, împreună cu autoritățile de reglementare vizate sau alte autorități competente desemnate, va determina o estimare unică a valorii pierderilor datorate întreruperii aprovizionării cu energie electrică pentru zona de ofertare transfrontalieră, în conformitate cu metodologia relevantă aprobată de ACER.

(5) Valoarea pierderilor datorate întreruperii aprovizionării cu energie electrică se actualizează cel puțin o dată la cinci ani sau mai frecvent în cazul în care Agenția sau autoritățile de reglementare în cauză/alte autorități competente desemnate constată o modificare semnificativă a acestora.

(6) La aplicarea mecanismelor de asigurare a capacității, parametrii care determină mărimea capacității achiziționate în cadrul mecanismului de asigurare a capacității se aprobă de Guvern. Proiectul de hotărâre a Guvernului se elaborează de către organul central de specialitate al administrației publice în domeniul energiei, pe baza propunerii înaintate de Agenție.

Articolul 54. Participarea transfrontalieră la mecanismul de asigurare a capacității

(1) Mecanismele de asigurare a capacității, altele decât rezervele strategice și, acolo unde este fezabil din punct de vedere tehnic, rezervele strategice sunt deschise participării directe transfrontaliere a furnizorilor de capacitate situați într-un Stat Membru al Uniunii Europene sau o Parte Contractantă a Comunității Energetice, în condițiile stabilite în prezentul articol.

(2) Capacitatea externă care poate asigura performanțe tehnice echivalente cu capacitățile interne, are posibilitatea de a participa la același proces competitiv ca și capacitatea internă. În criteriile de selecție ale procesului competitiv poate fi inclusă o cerință ca capacitatea externă să fie localizată într-un Stat Membru al Uniunii Europene sau într-o Parte Contractantă a Comunității Energetice care are interconexiuni directă cu sistemul electroenergetic al Republicii Moldova.

(3) Capacitatea care este situată pe teritoriul Republicii Moldova poate participa la mecanismele de asigurare a capacității ale Statelor Membre ale Uniunii Europene sau ale altor Părți Contractante ale Comunității Energetice.

(4) Participarea transfrontalieră la mecanismele de asigurare a capacității nu modifică sau afectează în nici un mod programele interzonale sau fluxurile fizice între Republica Moldova și Statul Membru al Uniunii Europene sau Partea Contractantă a Comunității Energetice. Programele și fluxurile respective vor fi determinate exclusiv de rezultatul alocării capacității în conformitate cu Secțiunea 3 din prezentul capitol.

(5) Furnizorii de capacitate sunt în drept să participe la mai multe mecanisme de asigurare a capacității. În cazul în care furnizorii de capacitate participă la mai mult de un mecanism de asigurare a capacității pentru aceeași perioadă de livrare, aceștia vor participa în limitele disponibilității preconizate a interconexiunilor și luând în considerare probabilitatea suprasolicitării în același timp a sistemului electroenergetic unde se aplică mecanismul de asigurare a capacității și a sistemului electroenergetic în care este situată capacitatea externă, în conformitate cu metodologia de calcul a capacității maxime de intrare pentru participarea transfrontalieră, aprobată de ACER și avizată de către Agenție pentru aplicare.

(6) În scopul transmiterii unei recomandări către operatorul sistemului de transport, centrul de coordonare regională calculează anual capacitatea maximă de intrare disponibilă pentru participarea capacității externe. La acest calcul se va ține cont de disponibilitatea interconexiunii preconizate și de probabilitatea suprasolicitării în același timp a sistemului electroenergetic unde se aplică mecanismul de

asigurare a capacității și a sistemului electroenergetic în care se află capacitatea externă. Acest calcul se efectuează pentru fiecare frontieră a zonei de ofertare. Operatorul sistemului de transport stabilește anual capacitatea maximă de intrare disponibilă pentru participarea capacității externe pe baza recomandării centrului de coordonare regională.

(7) Capacitatea de intrare menționată la alin. (6) este alocată furnizorilor de capacitate eligibili într-un mod transparent, nediscriminatoriu, bazat pe mecanisme de piață.

(8) Agenția verifică dacă capacitățile au fost calculate în conformitate cu metodologia de calculare a capacității maxime de intrare pentru participarea transfrontalieră, aprobată de ACER și avizată de către Agenție pentru aplicare.

(9) Capacitățile alocate în conformitate cu alin. (7) sunt transferabile între furnizorii de capacitate eligibili. Datele referitoare la orice astfel de transfer se includ în registrul menționat la alin. (13) lit. a), în baza notificărilor expediate de către furnizorii de capacitate eligibili.

(10) Furnizorii de capacitate sunt obligați să efectueze plăți de indisponibilitate pentru perioadele în care capacitatea lor nu este disponibilă. În cazul în care furnizorii de capacitate participă la mai mult de un mecanism de asigurare a capacității pentru aceeași perioadă de furnizare, aceștia au obligația de a face plăți de indisponibilitate multiple în cazul în care nu sunt în măsură să îndeplinească angajamente multiple.

(11) În cazul în care mecanismele de asigurare a capacității permit participarea transfrontalieră atât în Republica Moldova, cât și într-un Stat Membru al Uniunii Europene învecinat sau într-o altă Parte Contractantă a Comunității Energetice, toate veniturile care rezultă din alocarea menționată la alin. (7) revin operatorilor sistemelor de transport vizați și se partajează între aceștia în conformitate cu metodologia corespunzătoare aprobată de ACER sau în conformitate cu o metodologie comună aprobată de Agenție și de alte autorități de reglementare relevante. În cazul în care Statul Membru vecin al Uniunii Europene sau Partea Contractantă a Comunității Energetice nu aplică un mecanism de asigurare a capacității sau aplică un mecanism de asigurare a capacității care nu este deschis participării transfrontaliere, cota din venituri care îi revine operatorului sistemului de transport din țara vecină se aprobă de Agenție după ce a solicitat avizul autorității de reglementare a Statului Membru vecin al Uniunii Europene sau a Părții Contractante din Comunitatea Energetică. Operatorul sistemului de transport utilizează aceste venituri în scopurile prevăzute la Articolul 47 alin. (2).

(12) În cazul în care un furnizor de capacitate național intenționează să participe la un mecanism de asigurare a capacității al unui Stat Membru al Uniunii Europene sau al unei Părți Contractante din Comunitatea Energetică, acesta notifică fără întârziere operatorul sistemului de transport.

(13) În cazul în care un furnizor de capacitate național intenționează să participe sau participă la un mecanism de asigurare a capacității al unui Stat Membru al Uniunii Europene sau al unei Părți Contractante din Comunitatea Energetică, operatorul sistemului de transport:

a) stabilește dacă furnizorul de capacitate interesat poate oferi performanța tehnică necesară pentru mecanismul de asigurare a capacității la care intenționează să participe furnizorul de capacitate și înregistrează furnizorul de capacitate respectiv ca furnizor de capacitate eligibil în registrul întocmit în acest scop de ENTSO-E;

b) efectuează verificări de disponibilitate, în conformitate cu liniile directe corespunzătoare aprobate de ACER;

c) notifică operatorului sistemului de transport din Statul Membru al Uniunii Europene sau din Partea Contractantă a Comunității Energetice care aplică mecanismul de asigurare a capacității despre intenția furnizorului de capacitate național de a participa la mecanismul respectiv de asigurare a capacității și prezintă informațiile pe care le obține în temeiul lit. a) și b) din prezentul alineat.

(14) Agenția întreprinde acțiunile necesare pentru a asigura că participarea transfrontalieră la mecanismele de asigurare a capacității este organizată într-un mod eficient și nediscriminatoriu. Agenția

stabilește printr-o hotărâre reguli și cerințe în legătură cu aplicarea plăților de indisponibilitate, în conformitate cu alin. (10).

Secțiunea 5

Coordonarea regională a operatorilor sistemelor de transport

Articolul 55. Cooperarea regională a operatorilor sistemelor de transport

(1) Operatorul sistemului de transport cooperează cu alți operatori ai sistemului de transport la nivelul Comunității Energetice prin intermediul ENTSO-E, în scopul promovării creării și funcționării pieței interne de energie electrică și a comerțului interzonal, precum și pentru a asigura gestionarea optimă, exploatarea coordonată și evoluția tehnică solidă a rețelei europene de transport a energiei electrice. În acest scop, operatorul sistemului de transport are un acord încheiat cu ENTSO-E.

(2) Operatorul sistemului de transport suportă costurile aferente participării în cadrul ENTSO-E, iar aceste costuri sunt luate în considerare la calcularea tarifelor reglementate pentru serviciul de transport al energiei electrice, cu condiția ca respectivele costuri să fie rezonabile și proporționale.

(3) Operatorul sistemului de transport instituie, în măsura posibilității, o cooperare regională în cadrul ENTSO-E, în special în ceea ce privește obligația de a publica planul regional de investiții la fiecare doi ani și luarea deciziilor de investiții pe baza respectivului plan regional de investiții.

(4) Operatorul sistemului de transport promovează acorduri operaționale pentru a asigura gestionarea optimă a rețelelor electrice de transport și dezvoltarea schimburilor de energie, alocarea coordonată de capacitate transfrontalieră prin soluții nediscriminatorii bazate pe mecanismele pieței, acordând o atenție deosebită meritelor speciale ale licitațiilor implicite pentru alocările pe termen scurt, precum și integrarea mecanismelor de echilibrare și a celor privind rezerva de putere.

Articolul 56. Înființarea și atribuțiile centrului de coordonare regională

(1) Operatorul sistemului de transport împreună cu operatorii sistemelor de transport din regiunea de operare a sistemului din care face parte (în continuare – *regiunea de operare a sistemului*) participă în cadrul unui centru de coordonare regională.

(2) În cazul în care centrul de coordonare regională este înființat în Republica Moldova, acesta funcționează în conformitate cu principiile și cerințele stabilite în prezenta secțiune.

(3) În propunerea de înființare a centrului de coordonare regională în conformitate cu prezentul articol, operatorii sistemelor de transport din regiunea de operare a sistemului includ măsurile necesare pentru acoperirea răspunderii legate de îndeplinire a atribuțiilor centrului de coordonare regională. Metoda utilizată pentru acoperirea răspunderii legale trebuie să țină cont de statutul juridic al centrului regional de coordonare și de nivelul de acoperire oferit de asigurarea comercială disponibilă.

(4) Forma juridică a centrului de coordonare regională va fi societate comercială care este acceptabilă pentru îndeplinirea atribuțiilor centrului de coordonare regională într-o zonă geografică determinată.

(5) La exercitarea atribuțiilor sale, centrul de coordonare regională acționează independent de interesele naționale individuale și de interesele operatorilor sistemelor de transport participanți.

(6) Centrul de coordonare regională completează rolul operatorului sistemului de transport prin îndeplinirea atribuțiilor de interes regional care îi sunt atribuite în conformitate cu prezentul articol. Operatorul sistemului de transport este responsabil pentru gestionarea fluxurilor de energie electrică și

asigurarea unui sistem electroenergetic sigur, fiabil și eficient în conformitate cu Articolul 35 alin. (1) lit. e).

(7) Centrul de coordonare regională îndeplinește cel puțin toate atribuțiile de interes regional în regiunea de operare a sistemului pentru care este înființat și cooperează cu alte centre regionale de coordonare care desfășoară atribuții în aceeași regiune de exploatare a sistemului, după cum urmează:

- a) efectuarea calculului coordonat al capacităților;
- b) efectuarea analizei coordonate de securitate;
- c) crearea de modele comune de rețele;
- d) sprijinirea evaluării consecvenței planurilor de apărare și a planurilor de restaurare ale operatorului sistemului de transport;
- e) realizarea prognozelor privind adecvanța sistemului de nivel regional pentru săptămâna următoare și cel puțin pentru ziua următoare, și pregătirea acțiunilor de reducere a riscurilor;
- f) realizarea coordonării planificării întreruperilor regionale;
- g) formarea și certificarea personalului care lucrează pentru centrul de coordonare regională;
- h) sprijinirea coordonării și optimizării restaurării la nivel regional, la cererea operatorului sistemului de transport;
- i) efectuarea de analize post-operaționale și post-perturbare și raportarea;
- j) dimensionarea regională a capacității de rezervă;
- k) facilitarea achiziției regionale de capacitate de echilibrare;
- l) sprijinirea operatorului sistemului de transport, la cererea acestuia, în optimizarea decontărilor dintre operatorii sistemelor de transport;
- m) îndeplinirea atribuțiilor legate de identificarea scenariilor regionale de criză de energie electrică în cazul și în măsura în care acestea sunt delegate centrului de coordonare regională;
- n) îndeplinirea atribuțiilor legate de evaluările adecvanței sezoniere în cazul și în măsura în care acestea sunt delegate centrului de coordonare regională;
- o) calcularea valorii capacității maxime de intrare disponibile pentru participarea capacității externe la mecanismele de asigurare a capacității în scopul emiterii unei recomandări conform prevederilor de la Articolul 54 alin. (6).
- p) îndeplinirea atribuțiilor legate de sprijinirea operatorului sistemului de transport în identificarea necesităților de capacități noi de transport, de modernizare a capacităților de transport existente sau a alternativelor la acestea, care trebuie prezentate grupurilor regionale și incluse în planul de dezvoltare a rețelelor electrice de transport pentru 10 ani prevăzut la Articolul 37;
- q) alte atribuții stabilite în cadrul normativ al Comunității Energetice.

(8) Atribuțiile menționate la alin. (7) sunt stabilite detaliat în cadrul normativ al Comunității Energetice. Atribuțiile prevăzute la alin. (7) lit. a)-f) se realizează în conformitate cu metodologiile, procedurile elaborate în conformitate cu codurile rețelelor electrice și liniile directoare menționate la Articolul 39.

(9) Atribuțiile centrului regional de coordonare prevăzute în prezentul articol care nu sunt acoperite de codurile rețelelor electrice sau liniile directoare relevante prevăzute la Articolul 39 se realizează în conformitate cu deciziile relevante adoptate de ACER.

(10) Operatorul sistemului de transport furnizează centrului regional de coordonare informațiile necesare îndeplinirii atribuțiilor sale. Centrul de coordonare regională furnizează operatorilor sistemelor de transport toate informațiile necesare pentru implementarea acțiunilor coordonate și recomandărilor emise de centrul de coordonare regională.

(11) Centrul de coordonare regională cooperează cu ACER și furnizează orice informații necesare pentru îndeplinirea atribuțiilor ACER în conformitate cu cadrul normativ al Comunității Energetice, precum și pentru a întreprinde măsurile necesare pentru implementarea avizelor, recomandărilor și a deciziilor ACER. În conformitate cu termenele și procedura stabilite în cadrul Comunității Energetice, centrul de coordonare regională este în drept să conteste o decizie a ACER care îl vizează sau o decizie care, deși vizează alte persoane, este de interes direct pentru centrul de coordonare regională, precum și este în drept să sesizeze Curtea Europeană de Justiție pentru anularea unei decizii emise de ACER sau pentru că ACER nu a întreprins acțiunile necesare în termenele stabilite.

Articolul 57. Structura organizatorică și regulile de funcționare ale centrului regional de coordonare

(1) Coordonarea zilnică în cadrul centrului regional de coordonare și între centrele regionale de coordonare este gestionată prin procese bazate pe cooperare între operatorii sistemelor de transport participanți, inclusiv pe modalități de coordonare cu alte centre regionale de coordonare, după caz. Procesul de cooperare se bazează pe:

a) acorduri de lucru pentru abordarea aspectelor legate de planificare și operaționale relevante pentru atribuțiile menționate la Articolul 56;

b) o procedură de partajare a analizelor și consultarea propunerilor centrului regional de coordonare cu operatorii sistemelor de transport din regiunea de operare a sistemului și părțile interesate relevante și cu alte centre regionale de coordonare, într-un mod eficient și incluziv, în exercitarea atribuțiilor și sarcinilor operaționale, în conformitate cu alin. (9) și (10) din prezentul articol;

c) o procedură pentru adoptarea de acțiuni coordonate și recomandări în conformitate cu Articolul 58.

(2) Centrul de coordonare regională elaborează acorduri de lucru eficiente, incluzive, transparente și care facilitează consensul, pentru a aborda aspectele de planificare și pe cele operaționale legate de atribuțiile de îndeplinit, luând în considerare, în special, caracteristicile și cerințele acestor atribuții. Centrul de coordonare regională elaborează, de asemenea, un proces de revizuire a acestor acorduri de lucru. Centrul de coordonare regională se asigură că acordurile de lucru menționate în prezentul alineat, conțin norme pentru notificarea părților vizate.

(3) În vederea adoptării măsurilor legate de guvernanta și al monitorizării performanței acestuia, centrul de coordonare regională instituie un consiliu de administrație care va fi compus din membri care reprezintă toți operatorii sistemelor de transport care participă la centrul de coordonare regională relevant.

(4) Consiliul de administrație este responsabil pentru:

a) elaborarea și aprobarea statutului și regulamentului de procedură al centrului regional de coordonare;

b) luarea deciziilor cu privire la structura organizatorică și punerea lor în aplicare;

c) pregătirea și aprobarea bugetului anual;

d) elaborarea și aprobarea proceselor bazate pe cooperare în conformitate cu alin. (1).

(5) Competențele consiliului de administrație le exclud pe cele care sunt legate de activitățile curente ale centrului regional de coordonare și de îndeplinirea atribuțiilor acestuia.

(6) Operatorii sistemelor de transport din regiunea de operare a sistemului stabilesc structura organizatorică a centrului regional de coordonare care sprijină siguranța atribuțiilor lor. Structura organizatorică va specifica:

a) competențele, atribuțiile și responsabilitățile personalului;

b) relațiile și raporturile ierarhice dintre diferitele părți componente și procese ale organizației.

(7) Centrul de coordonare regională poate înființa birouri regionale pentru a aborda particularitățile subregionale sau poate înființa un centru regional de coordonare de rezervă pentru exercitarea eficientă și fiabilă a atribuțiilor lor, acolo unde se dovedește a fi strict necesar.

(8) Centrul de coordonare regională este dotat cu toate resursele umane, tehnice, fizice și financiare necesare pentru îndeplinirea obligațiilor ce îi revin în temeiul prezentei legi și exercitării atribuțiilor care îi revin în mod independent și imparțial.

(9) Centrul de coordonare regională elaborează o procedură pentru a organiza, în exercitarea atribuțiilor și sarcinilor sale operaționale zilnice, consultarea corespunzătoare și periodică a operatorilor sistemelor de transport din regiunea de operare a sistemului, a altor centre regionale de coordonare și a părților interesate relevante. Pentru a se asigura că problemele de reglementare pot fi abordate, Agenția este implicată atunci când este necesar.

(10) Centrul de coordonare regională consultă Statele Membre ale Uniunii Europene și Părțile Contractante ale Comunității Energetice din regiunea de operare a sistemului și, în cazul în care există, forumurile regionale ale acestora cu privire la chestiuni de relevanță politică, excluzând activitățile curente ale centrului regional de coordonare și executarea atribuțiilor acestora. Centrul de coordonare regională ține cont în mod corespunzător de recomandările Statelor Membre ale Uniunii Europene și ale Părților Contractante ale Comunității Energetice și, după caz, ale forumurilor lor regionale.

(11) Centrul de coordonare regională elaborează un proces prin care se asigură implicarea părților interesate și organizează reuniuni periodice cu părțile interesate pentru a discuta aspecte legate de funcționarea eficientă, sigură și fiabilă a sistemului interconectat și pentru a identifica deficiențe și a propune îmbunătățiri.

(12) Centrul de coordonare regională funcționează în deplină transparență față de părțile interesate și publicul larg. Acesta publică toate documentele relevante pe site-ul web oficial.

Articolul 58. Procedura de adoptare și revizuire a acțiunilor coordonate și a recomandărilor

(1) Operatorul sistemului de transport împreună cu alți operatori ai sistemului de transport din regiunea de operare a sistemului elaborează o procedură pentru adoptarea și revizuirea acțiunilor coordonate și recomandărilor emise de centrul de coordonare regional în conformitate cu criteriile prevăzute la alin. (2) – (4) din prezentul articol.

(2) Centrul de coordonare regională stabilește acțiuni coordonate operatorului sistemului de transport cu privire la sarcinile prevăzute la Articolul 56 alin. (7) lit. a) și b). Operatorul sistemului de transport pune în aplicare acțiunile coordonate, cu excepția cazului în care punerea în aplicare a acțiunilor coordonate ar duce la o încălcare a limitelor de securitate în funcționare definite de operatorul sistemului de transport în conformitate cu liniile directe privind operarea sistemului de transport, elaborat și aprobat în conformitate cu principiile stabilite la Articolul 39.

(3) În cazul în care operatorul sistemului de transport decide să nu pună în aplicare o acțiune coordonată din motivele prevăzute la alin. (2), acesta raportează în mod transparent și fără întârzieri nejustificate motivele detaliate centrului regional de coordonare și operatorilor sistemelor de transport din regiunea de operare a sistemului. În astfel de cazuri, centrul de coordonare regională evaluează impactul deciziei respective asupra celorlalți operatori ai sistemelor de transport din regiunea de operare a sistemului și poate propune un alt set de acțiuni coordonate sub rezerva procedurii prevăzute la alin. (1).

(4) Centrul de coordonare regională emite recomandări operatorilor sistemelor de transport în legătură cu atribuțiile enumerate la Articolul 56 alin. (7) lit. (c) - (p) sau atribuite conform regulilor stabilite în cadrul Comunității Energetice.

(5) În cazul în care operatorul sistemului de transport decide să se abată de la o recomandare prevăzută la alin. (1), acesta prezintă, fără întârziere nejustificată, o justificare a deciziei sale centrului

regional de coordonare și celorlalți operatori ai sistemelor de transport din regiunea de operare a sistemului.

(6) Revizuirea acțiunilor coordonate sau a unei recomandări se declanșează la cererea unuia sau mai multor operatori ai sistemelor de transport din regiunea de operare a sistemului. În urma revizuirii acțiunii coordonate sau recomandării, centrul de coordonare regională confirmă sau modifică măsura.

(7) În cazul în care o acțiune coordonată este supusă revizuirii în conformitate cu alin. (6), cererea de revizuire nu are efect suspensiv asupra acțiunii coordonate decât în cazul în care punerea în aplicare a acțiunii coordonate ar duce la o încălcare a limitelor de securitate în funcționare definite de fiecare operator al sistemului de transport individual în conformitate cu liniile directe menționate la alin. (2).

(8) La propunerea unui Stat Membru al Uniunii Europene sau a unei Părți Contractante a Comunității Energetice din regiunea de operare a sistemului, Statele Membre ale Uniunii Europene sau Părțile Contractante ale Comunității Energetice din regiunea de operare a sistemului pot decide în comun acordarea competenței de a emite acțiuni coordonate centrului regional de coordonare pentru una sau mai multe dintre atribuțiile prevăzute la Articolul 56 alin. (7) lit. c) - p).

Articolul 59. Monitorizarea și raportarea

(1) Centrul de coordonare regională stabilește un proces pentru a monitoriza continuu cel puțin:

- a) performanța sa operațională;
- b) acțiunile coordonate și recomandările emise, gradul de punere în aplicare a acțiunilor coordonate și recomandările de către operatorii sistemelor de transport și rezultatul obținut;
- c) eficacitatea și eficiența fiecăreia dintre atribuțiile pentru care este responsabil și, după caz, rotația respectivelor atribuții.

(2) Centrul de coordonare regională își justifică costurile în mod transparent și le raportează Comitetului de Reglementare al Comunității Energetice și, în măsura în care sunt implicate Statele Membre ale Uniunii Europene, ACER, precum și Agenției și altor autorități de reglementare din regiunea de operare a sistemului.

(3) Centrul de coordonare regională va transmite către ENTSO-E, ACER, Comitetului de Reglementare al Comunității Energetice, Grupului de coordonare privind securitatea aprovizionării din cadrul Comunității Energetice, precum și către Agenție și către alte autorități de reglementare din regiunea de operare a sistemului, un raport anual cu privire la rezultatul monitorizării prevăzute la alin. (1) și informații cu privire la performanța acestuia.

(4) Centrul de coordonare regională raportează orice deficiențe identificate în procesul de monitorizare prevăzut la alin. (1) către ENTSO-E, ACER, Comitetul de Reglementare al Comunității Energetice, Grupul de coordonare privind securitatea aprovizionării din cadrul Comunității Energetice, Agenției și altor autorități de reglementare din regiunea de operare a sistemului, precum și autorităților competente ale Statelor Membre ale Uniunii Europene și Părților Contractante din Comunitatea Energetică responsabile cu prevenirea și gestionarea situațiilor de criză. Pe baza acestui raport, Agenția împreună cu autoritățile de reglementare relevante din regiunea de operare a sistemului, pot propune centrului regional de coordonare măsuri pentru remedierea deficiențelor.

(5) Fără a aduce atingere necesității de a proteja securitatea și confidențialitatea informațiilor care constituie secret comercial, centrul de coordonare regională trebuie să publice rapoartele prevăzute la alin. (3) și (4).

(6) În termen de 6 luni de la înființare, centrul de coordonare regională prezintă Agenției, precum și altor autorități de reglementare din regiunea de operare a sistemului:

- a) măsurile organizatorice, financiare și operaționale necesare pentru a asigura funcționarea eficientă, sigură și fiabilă a sistemului de transport interconectat;

- b) un plan de punere în aplicare pentru punerea în funcțiune a centrului regional de coordonare;
- c) statutul și regulamentul de procedură al centrului regional de coordonare;
- d) descrierea proceselor bazate pe cooperare în conformitate cu Articolul 57 alin. (1);
- e) descrierea dispozițiilor privind răspunderea centrului regional de coordonare în conformitate cu Articolul 56 alin. (3).

(7) În conformitate cu Articolul 11 alin. (1) lit. f), Agenția coordonează cu autoritățile de reglementare relevante din regiunea de operare a sistemului pentru a identifica în comun dacă centrul de coordonare regională nu respectă atribuțiile sale și ia măsurile corespunzătoare.

(8) În cazul în care la solicitarea Agenției, a altor autorități de reglementare din regiunea de operare a sistemului sau din proprie inițiativă, ACER emite un aviz motivat prin care se identifică un caz de potențială nerespectare de către centrul de coordonare regională a obligațiilor sale respective, Agenția împreună cu autoritățile de reglementare în cauză iau în unanimitate decizii coordonate prin care se stabilește dacă există nerespectare a obligațiilor relevante și, după caz, se stabilesc măsurile care trebuie luate de centrul de coordonare regională pentru a remedia consecințele nerespectării. În cazul în care Agenția și autoritățile de reglementare în cauză nu iau astfel de decizii coordonate în unanimitate în termen de patru luni de la data primirii avizului motivat al ACER, chestiunea este înaintată ACER pentru adoptarea unei decizii.

(9) Fără a aduce atingere celor menționate la alin. (8), ACER, în strânsă cooperare cu Agenția, alte autorități de reglementare din grupul de coordonare regională și ENTSO-E, monitorizează și analizează performanța centrului regional de coordonare, ținând cont de rapoartele prevăzute în prezentul articol. În acest sens, ACER realizează, în special următoarele:

- a) decide cu privire la configurația regiunii de operare a sistemului;
- b) solicită informații de la centrul de coordonare regională, după caz;
- c) emite avize și recomandări Consiliului Ministerial al Comunității Energetice, Grupului Permanent la Nivel Înalt al Comunității Energetice, Comitetului de Reglementare al Comunității Energetice, Secretariatului Comunității Energetice și Comisiei Europene;
- d) emite avize și recomandări centrului regional de coordonare.

Capitolul V

DISTRIBUȚIA ENERGIEI ELECTRICE

Articolul 60. Operatorul sistemului de distribuție

(1) Întreprinderea electroenergetică care deține în proprietate și exploatează rețelele electrice de distribuție își desfășoară activitatea de operator al sistemului de distribuție în baza unei licențe pentru distribuția energiei electrice, eliberată de Agenție.

(2) Operatorul sistemului de distribuție este organizat în calitate de întreprindere electroenergetică specializată și independentă, cu statut de persoană juridică.

(3) Operatorul sistemului de distribuție își desfășoară activitatea în conformitate cu prevederile prezentei legi, condițiile prevăzute în licența pentru distribuția energiei electrice și cu respectarea actelor normative de reglementare aprobate de Agenție.

(4) În îndeplinirea funcțiilor și obligațiilor sale, operatorul sistemului de distribuție trebuie să acționeze independent de orice activități care nu au legătură cu distribuția energiei electrice.

Articolul 61. Separarea operatorului sistemului de distribuție

(1) Operatorul sistemului de distribuție care face parte dintr-o întreprindere electroenergetică integrată pe verticală este independent, cel puțin în ceea ce privește forma sa juridică, organizarea și procesul decizional, față de alte activități care nu au legătură cu activitatea de distribuție a energiei electrice.

(2) Principiul independenței operatorului sistemului de distribuție stabilit la alin. (1) nu impune obligația de a separa proprietatea asupra activelor operatorului sistemului de distribuție de întreprinderea electroenergetică integrată pe verticală.

(3) Pentru a asigura independența operatorului sistemului de distribuție trebuie îndeplinite următoarele condiții minime:

a) persoanele cu funcții de conducere ale operatorului sistemului de distribuție nu vor participa în structurile întreprinderii electroenergetice integrată care este responsabilă, direct sau indirect, de îndeplinirea zilnică a activităților de producere a energiei electrice, de transport al energiei electrice, de trading cu energie electrică sau de furnizare a energiei electrice;

b) se fie luate măsurile corespunzătoare pentru a asigura faptul că interesele profesionale ale persoanelor cu funcții de conducere ale operatorului sistemului de distribuție sunt luate în considerare astfel încât aceste persoane să aibă posibilitatea să acționeze în mod independent;

c) operatorul sistemului de distribuție să aibă competențe efective de luare a deciziilor, independent de întreprinderea electroenergetică integrată, cu privire la activele necesare pentru exploatarea, întreținerea sau dezvoltarea rețelei electrice de distribuție. Pentru a îndeplini aceste funcții, operatorul sistemului de distribuție trebuie să dispună de resursele necesare, inclusiv resurse umane, tehnice, fizice și financiare;

d) operatorul sistemului de distribuție elaborează un program de conformitate și stabilește un agent de conformitate în conformitate cu Articolul 62.

(4) Independența operatorului sistemului de distribuție nu împiedică întreprinderea-mamă să aprobe planul financiar anual sau orice alt instrument echivalent, precum și să stabilească plafonul maxim de îndatorare al operatorului sistemului de distribuție, persoană juridică controlată.

(5) Se interzice întreprinderii-mamă să dea instrucțiuni operatorului sistemului de distribuție cu privire la exploatarea zilnică și cu privire la deciziile individuale privind modernizarea și dezvoltarea rețelelor electrice de distribuție, care nu depășesc limitele stabilite în planul financiar aprobat sau în orice alt instrument echivalent.

(6) Operatorului sistemului de distribuție îi este interzis să obțină avantaje din faptul că face parte din întreprinderea electroenergetică integrată pe verticală pentru a denatura concurența pe piețele de energie electrică. În special, atunci când își desfășoară activitățile de comunicare și de publicitate, operatorul sistemului de distribuție care face parte din întreprinderea electroenergetică integrată pe verticală nu are dreptul să creeze confuzie cu privire la identitatea sa separată în cadrul întreprinderii electroenergetice integrată pe verticală și să utilizeze denumiri si/sau logouri similare altor întreprinderi electroenergetice afiliate.

(7) Întreprinderile electroenergetice care au luat deja măsuri aferente separării contabile, funcționale sau juridice, care asigură o independență mai mare a operatorului sistemului de distribuție în cadrul întreprinderii electroenergetice integrată pe verticală, nu pot anula aceste măsuri sau măsurile luate pentru separarea operatorului sistemului de distribuție.

(8) Agenția monitorizează respectarea de către operatorul sistemului de distribuție a cerințelor legate de separare și independență a acestuia.

(9) Cerințele referitoare la separarea operatorului sistemului de distribuție, stabilite în prezentul articol, nu împiedică funcționarea unui operator combinat de transport și de distribuție, cu condiția ca operatorul respectiv să respecte cerințele privind separarea și independența operatorului sistemului de transport.

Articolul 62. Programul de conformitate și agentul de conformitate

(1) Operatorul sistemului de distribuție este obligat să elaboreze un program de conformitate care să cuprindă măsurile întreprinse pentru a garanta excluderea comportamentelor și practicilor discriminatorii, precum și pentru a asigura monitorizarea corespunzătoare a îndeplinirii acestui program. Programul de conformitate trebuie să conțină, de asemenea, informații privind obligațiile specifice impuse angajaților operatorului sistemului de distribuție pentru realizarea obiectivelor respective. Monitorizarea respectării de către operatorul sistemului de distribuție a programului de conformitate se asigură de către un agent de conformitate, care nu substituie funcțiile de monitorizare ale Agenției, stabilite în prezenta lege.

(2) Persoana fizică sau juridică care urmează să exercite funcțiile agentului de conformitate este propusă spre aprobare Agenției de către operatorul sistemului de distribuție. Concomitent, operatorul sistemului de distribuție va înainta Agenției proiectul contractului ce urmează să fie încheiat de acesta cu agentul de conformitate și care trebuie să cuprindă inclusiv prevederile referitoare la începerea, durata și rezoluțiunea contractului, condițiile de salarizare, drepturile și obligațiile de bază, alte drepturi și obligații.

(3) Agentul de conformitate trebuie să fie independent în toate acțiunile sale în raport cu întreprinderea electroenergetică integrată pe verticală. Pentru a asigura independența agentului de conformitate, trebuie îndeplinite următoarele condiții:

a) agentul de conformitate nu poate deține nicio funcție sau nu poate avea nicio responsabilitate profesională, nu poate avea niciun interes sau nu poate fi în relație de afaceri, direct sau indirect, cu întreprinderea electroenergetică integrată pe verticală, cu vreo întreprindere a acesteia, cu acționarii majoritari sau cu fondatorii acesteia, cu excepția operatorului sistemului de distribuție;

b) cu cel puțin 3 ani până la data desemnării, agentul de conformitate nu poate deține nicio funcție sau nu poate avea nicio responsabilitate profesională, nu poate avea niciun interes sau nu poate fi într-o relație de afaceri, direct sau indirect, cu întreprinderea electroenergetică integrată pe verticală, cu vreo întreprindere a acesteia, cu acționarii majoritari sau cu fondatorii acesteia, cu excepția operatorului sistemului de distribuție;

c) timp de 4 ani după încetarea mandatului deținut în cadrul operatorului sistemului de distribuție, agentul de conformitate nu poate deține nicio funcție sau nu poate avea nicio responsabilitate profesională, nu poate avea niciun interes sau nu poate fi în relație de afaceri, direct sau indirect, cu întreprinderea electroenergetică integrată pe verticală, cu vreo întreprindere a acesteia, cu acționarii majoritari sau fondatorii acesteia, cu excepția operatorului sistemului de distribuție;

d) agentul de conformitate nu poate avea niciun interes și nu poate primi, direct sau indirect, beneficii financiare de la întreprinderea electroenergetică integrată pe verticală, de la o întreprindere a acesteia, de la acționarii majoritari sau de la fondatorii acesteia, cu excepția operatorului sistemului de distribuție.

(4) Agenția examinează propunerea primită în conformitate cu alin. (2) în termen de o lună de la data primirii. Agenția este în drept să respingă persoana propusă în calitate de agent de conformitate din motive de lipsă de independență sau de capacitate profesională. La examinarea proiectului contractului ce urmează a fi încheiat între operatorul sistemului de distribuție și agentul de conformitate, Agenția este în drept să solicite operatorului sistemului de distribuție să modifice condițiile contractului respectiv dacă acestea afectează independența agentului de conformitate.

(5) După încheierea contractului corespunzător cu agentul de conformitate, operatorul sistemului de distribuție poate să modifice condițiile contractuale sau poate rezoluționa acest contract numai dacă a obținut, în prealabil, acordul Agenției în acest sens. Termenul de examinare de către Agenție a cererii operatorului sistemului de distribuție de modificare sau rezoluțiune a contractului cu agentul de conformitate nu poate depăși o lună. În cazul în care există îndoieli cu privire la justificarea rezoluțiunii contractului de către operatorul sistemului de distribuție, Agenția nu își dă acordul în acest sens. La solicitarea Agenției, operatorul sistemului de distribuție este obligat să rezoluționeze contractul cu

agentul de conformitate din motive de lipsă de independență sau de capacitate profesională, care afectează buna îndeplinire a obligațiilor prevăzute de lege.

(6) Pe durata mandatului său, agentul de conformitate nu poate deține o altă funcție, nu poate avea altă responsabilitate profesională sau interes, direct sau indirect, în raport cu vreo parte a întreprinderii electroenergetice integrate pe verticală, cu acționarii majoritari sau cu fondatorii acesteia.

(7) Agentul de conformitate are următoarele funcții:

a) monitorizează implementarea programului de conformitate;

b) anual, până la 31 martie, elaborează un raport cuprinzând măsurile întreprinse de operatorul sistemului de distribuție în legătură cu îndeplinirea programului de conformitate și prezintă raportul respectiv Agenției. Raportul privind măsurile întreprinse de operatorul sistemului distribuție în legătură cu îndeplinirea programului de conformitate este publicat pe site-ul web al operatorului sistemului de distribuție;

c) raportează organelor de conducere ale operatorului sistemului de distribuție cu privire la respectarea programului de conformitate și punerea în aplicare a acestuia, formulează recomandări în acest sens;

d) notifică Agenția cu privire la orice încălcare gravă a punerii în aplicare a programului de conformitate, în termen de 7 zile calendaristice din ziua în care a aflat despre încălcarea respectivă;

e) raportează Agenției cu privire la orice relații comerciale sau financiare dintre operatorul sistemului de distribuție și întreprinderea electroenergetică integrată pe verticală.

(8) În îndeplinirea atribuțiilor sale, agentul de conformitate este independent în toate acțiunile sale în raport cu operatorul sistemului de distribuție. Operatorul sistemului de distribuție trebuie să asigure toate condițiile necesare agentului de conformitate pentru desfășurarea activității și asigurarea independenței acestuia, precum și să îi asigure accesul la toate informațiile relevante pentru îndeplinirea funcțiilor acestuia, care sunt deținute de operatorul sistemului de distribuție în cauză și de către orice întreprindere înrudită.

Articolul 63. Deținerea în proprietate a instalațiilor de stocare a energiei de către operatorii sistemelor de distribuție

(1) Operatorul sistemului de distribuție nu deține, nu dezvoltă, nu administrează sau nu exploatează instalații de stocare a energiei.

(2) Prin derogare de la alin. (1), operatorul sistemului de distribuție poate deține, dezvolta, administra sau exploata instalații de stocare a energiei, în cazul în care acestea sunt componente de rețea complet integrate și Agenția a aprobat printr-o hotărâre dedicată acordarea unei derogări sau în cazul în care sunt îndeplinite cumulativ următoarele condiții:

a) în urma unei proceduri de licitație deschisă, transparentă și nediscriminatorie, organizată de operatorul sistemului de distribuție și sub rezerva aprobării prealabile a Agenției, nu li s-a atribuit altor părți dreptul de a deține, de a dezvolta, de a administra sau de a exploata astfel de instalații de stocare a energiei sau aceste alte părți nu pot furniza respectivele servicii la un cost rezonabil și în timp util;

b) astfel de instalații de stocare a energiei sunt necesare pentru ca operatorul sistemului de distribuție să își îndeplinească obligațiile care îi revin în temeiul prezentei legi pentru exploatarea eficientă, fiabilă și sigură a rețelei electrice de distribuție și aceste instalații nu sunt utilizate pentru a cumpăra sau vinde energie electrică pe piețele de energie electrică;

c) Agenția a evaluat necesitatea unei astfel de derogări și a efectuat o evaluare a procedurii de licitație, inclusiv a condițiilor procedurii de licitație, și a acordat aprobarea printr-o hotărâre dedicată.

(3) Agenția va întocmi orientări sau clauze de achiziție pentru a ajuta operatorul sistemului de distribuție să asigure o procedură de licitație echitabilă.

(4) Agenția efectuează cel puțin o dată la cinci ani, o consultare publică cu privire la instalațiile existente de stocare a energiei și realizează o evaluare pentru a analiza disponibilitatea potențială și interesul de a investi în astfel de instalații, precum și rentabilitatea eliminării treptate a activităților de stocare a energiei de către operatorul sistemului de distribuție. În cazul în care, în urma consultării publice și a evaluării efectuate, Agenția constată că părțile terțe sunt capabile să dețină, să dezvolte, să administreze sau să exploateze astfel de instalații într-un mod eficace din punctul de vedere al costurilor, Agenția emite o hotărâre justificată prin care obligă operatorul sistemului de distribuție să asigure încetarea treptată a desfășurării activităților legate de stocarea energiei. Obligația de încetare treptată a activității de stocare a energiei va fi îndeplinită în termen de 18 luni de la data stabilită de Agenție în hotărârea aprobată în conformitate cu prezentul alineat. Prevederile prezentului alineat nu se aplică componentelor de rețea complet integrate.

(5) Odată cu impunerea obligației operatorului sistemului de distribuție de încetare treptată a activității legate de stocarea energiei, în conformitate cu prevederile alin. (4), Agenția poate decide acordarea unei compensații rezonabile operatorului sistemului de distribuție pentru recuperarea valorii reziduale a investițiilor efectuate în instalația(iile) de stocare a energiei.

Articolul 64. Funcțiile și obligațiile operatorului sistemului de distribuție

(1) Operatorul sistemului de distribuție trebuie să îndeplinească următoarele funcții și obligații:

a) să asigure capacitatea pe termen lung a rețelei electrice de distribuție pentru a răspunde cererilor rezonabile de distribuție a energiei electrice, de a exploata, întreține și dezvolta în condiții economice o rețea electrică de distribuție sigură, fiabilă și eficientă în zona sa, ținând cont de mediu și eficiența energetică;

b) să gestioneze fluxurile de energie electrică din rețelele electrice de distribuție;

c) la dispecerizare, să acorde prioritate energiei electrice de la centralele electrice care utilizează surse regenerabile de energie și energiei electrice produse de centralele electrice de termoficare urbane în conformitate cu Articolul 74;

d) să nu facă discriminare între utilizatorii de sistem sau între categoriile de utilizatori de sistem, inclusiv între comunitățile de energie din surse regenerabile și comunitățile de energie ale cetățenilor, în special discriminarea în favoarea întreprinderilor înrudite ale sale;

e) să facă schimb de date și să coopereze cu alți operatori ai sistemului de distribuție, precum și cu operatorul sistemului de transport în conformitate cu Articolul 75;

f) să prezinte utilizatorilor de sistem informațiile de care au nevoie pentru accesul și utilizarea eficientă a sistemului;

g) să ofere utilizatorilor de sistem opțiunea de a solicita racordarea la rețelele electrice de distribuție și de a transmite documentele relevante exclusiv în format digital;

h) să realizeze digitalizarea rețelelor electrice de distribuție;

i) să fie responsabil pentru gestionarea datelor, inclusiv pentru dezvoltarea sistemelor de management al datelor, pentru securitatea cibernetică și pentru protecția datelor, sub rezerva normelor aplicabile și fără a aduce atingere competenței altor autorități;

j) să răspundă la orice solicitare de serviciu în termenele și condițiile stabilite în prezenta lege și în actele normative de reglementare aprobate de Agenție;

k) să efectueze racordarea, deconectarea și reconectarea la rețelele electrice de distribuție în termenele și condițiile stabilite în prezenta lege și în actele normative de reglementare aprobate de Agenție;

l) să întreprindă alte măsuri necesare pentru prestarea serviciului de distribuție a energiei electrice, precum și pentru îndeplinirea obligațiilor de serviciu public, în condiții reglementate, echitabile

și nediscriminatorii pentru toți utilizatorii de sistem, în condițiile prevăzute în licență, cu prevederile prezentei legi și actelor normative de reglementare aprobate de Agenție;

m) să respecte, în activitatea licențiată, documentele normativ-tehnice care reglementează modul de amenajare a rețelelor electrice, alte documente normativ-tehnice, standarde tehnice și documente normativ-tehnice în domeniul protecției mediului, stabilite prin lege, în vederea reducerii impactului rețelelor electrice de distribuție asupra mediului;

n) să efectueze lucrări de defrișare sau tăieri a vegetației pentru a crea și menține distanța de apropiere față de rețelele electrice de distribuție în zonele de protecție ale rețelelor electrice;

o) să prezinte lunar datele privind producătorii și centralele electrice care utilizează surse regenerabile instituției publice care asigură suportul în implementarea politicii statului în domeniul eficienței energetice și al promovării utilizării energiei din surse regenerabile publică de suport;

p) să îndeplinească alte funcții și obligații, stabilite în prezenta lege și în actele normative de reglementare aprobate de Agenție.

(2) Operatorul sistemului de distribuție este obligat să presteze serviciul de distribuție a energiei electrice în baza unui contract pentru prestarea serviciului de distribuție a energiei electrice, încheiat în condițiile prezentei legi, în condițiile stabilite în actele normative de reglementare aprobate de Agenție.

(3) În exercitarea atribuțiilor prevăzute la alin. (1), lit. f), operatorul sistemului de distribuție publică în mod clar și transparent informații privind capacitatea disponibilă de a efectua noi racordări în zona sa de operare cu granularitate spațială ridicată, respectând siguranța publică și confidențialitatea datelor, inclusiv capacitatea la care se referă cererea de racordare și la posibilitatea unei racordări flexibile în zonele congestionate. Publicarea informațiilor respective include informații referitoare la criteriile pentru calcularea capacității disponibile pentru racordările noi. Operatorul sistemului de distribuție actualizează aceste informații în mod regulat, cel puțin trimestrial. În cazul în care racordarea solicitată nu este nici acordată, nici respinsă definitiv, operatorii sistemelor de distribuție furnizează informații despre stadiul și tratarea cererii lor în mod regulat, cel puțin trimestrial.

(4) Operatorul sistemului de distribuție acționează ca un facilitator de piață neutru la achiziționarea energiei electrice pentru a acoperi consumul tehnologic și pierderile de energie electrică din rețelele electrice de distribuție conform unor proceduri transparente, nediscriminatorii și bazate pe piață, stabilite în Regulile pieței energiei electrice.

(5) Operatorul sistemului de distribuție achiziționează produsele și serviciile necesare exploataării eficiente, fiabile și sigure a rețelelor electrice de distribuție, pe baza unor reguli obiective, transparente și nediscriminatorii elaborate de operatorul sistemului de distribuție în coordonare cu operatorul sistemului de transport și alți participanți la piață relevanți în conformitate cu TCM-urile aprobate de Agenție stabilite în mod nediscriminatoriu și care reflectă costurile, și aplicabile livrării unor astfel de produse și servicii către operatorul sistemului de distribuție.

(6) La îndeplinirea atribuțiilor prevăzute la alin. (5), operatorul sistemului de distribuție trebuie să achiziționeze serviciile de sistem care nu au ca scop stabilitatea frecvenței și care sunt necesare pentru sistemul său, conform unor proceduri transparente, nediscriminatorii și bazate pe piață, cu excepția cazului în care Agenția a determinat că prestarea prin aplicarea mecanismelor de piață a serviciilor de sistem care nu au ca scop stabilitatea frecvenței nu este rentabilă și a acordat o derogare. Obligația de a procura servicii de sistem care nu au ca scop stabilitatea frecvenței nu se aplică componentelor de rețea complet integrate.

(7) La achiziționarea produselor și a serviciilor prevăzute la alin. (5) operatorul sistemului de distribuție trebuie să ofere posibilitatea participării efective a tuturor participanților la piață care îndeplinesc cerințele, inclusiv a participanților la piață care oferă energie electrică din surse regenerabile, a participanților la piață care oferă servicii de consum dispecerizabil, a operatorilor de instalații de stocare a energiei și a participanților la piață implicați în agregare. În acest scop, operatorul sistemului de distribuție elaborează, în strânsă cooperare cu toți participanții la piață, precum și cu operatorul sistemului

de transport, cerințele tehnice pentru participarea pe piețele respective, pe baza caracteristicilor tehnice ale acelor piețe și a capacităților tuturor participanților la piață, și le prezintă spre aprobare Agenției.

(8) Pentru gestionarea congestiilor din rețelele sale electrice, operatorul sistemului de distribuție poate aplica redispecerizarea în conformitate cu actele normative de reglementare aprobate de Agenție și sub rezerva cerințelor stabilite la Articolul 46 alin. (6) – (14).

(9) Operatorul sistemului de distribuție cooperează cu operatorul sistemului de transport pentru a asigura participarea efectivă pe piața cu amănuntul a energiei electrice, pe piața angro a energiei electrice și pe piața de echilibrare a participanților la piață racordați la rețelele lor electrice. Prestarea serviciilor de echilibrare care rezultă din resursele situate în rețelele electrice de distribuție este convenită cu operatorul sistemului de transport în conformitate cu Articolul 75.

(10) Fără a aduce atingere Articolul 133, operatorul sistemului de distribuție este obligat să se abțină de la divulgarea informațiilor oficiale cu accesibilitate limitată obținute în timpul desfășurării activității licențiate, precum și de la divulgarea, în mod discriminatoriu, a informațiilor despre propria activitate, care poate fi avantajoasă, din punct de vedere comercial, pentru utilizatorii de sistem.

(11) Se interzice operatorului sistemului de distribuție să utilizeze în mod abuziv informații sensibile din punct de vedere comercial obținute de la părțile terțe în legătură cu acordarea accesului la rețelele electrice de distribuție în contextul vânzării sau cumpărării energiei electrice de către întreprinderile înrudite.

(12) Operatorul sistemului de distribuție se asigură că toate părțile eligibile au acces la date, în condiții nediscriminatorii, clare și de egalitate, cu respectarea prevederilor Legii nr.133/2011 privind protecția datelor cu caracter personal. În cazul în care sistemele de măsurare inteligente au fost introduse în conformitate cu Articolul 77, programul de conformitate menționat la Articolul 61 alin. (3) lit. d) va include măsuri specifice pentru a exclude accesul discriminatoriu la date al părților eligibile.

(13) Operatorul sistemului de distribuție cooperează cu operatorii sistemelor de distribuție ai Părților Contractante ale Comunității Energetice prin intermediul Grupului de coordonare al operatorilor sistemelor de distribuție ai Comunității Energetice pentru a promova finalizarea și operarea pieței unice de energie electrică, precum și pentru a promova gestionarea optimă și exploatarea coordonată a sistemelor de distribuție și de transport al gazelor naturale. Operatorii sistemelor de distribuție cooperează cu Entitatea europeană pentru operatorii de distribuție în modul stabilit în conformitate cu cadrul legal al Comunității Energetice sau în mod direct, prin semnarea unui acord de cooperare în acest sens.

(14) Operatorii sistemelor de distribuție sunt în drept să desfășoare alte activități decât cele prevăzute în prezenta lege, în cazul în care astfel de activități sunt necesare pentru ca aceștia să își îndeplinească obligațiile care le revin în temeiul prezentei legi, cu condiția ca autoritatea de reglementare să fi stabilit necesitatea unei astfel de derogări. Principiul stabilit în prezentul alineat nu aduce atingere dreptului operatorilor sistemelor de distribuție de a deține, de a dezvolta sau de a exploata alte tipuri de rețele decât cele electrice.

Articolul 65. Stimulente pentru utilizarea flexibilității în rețelele electrice de distribuție

(1) Agenția stabilește în Regulile pieței energiei electrice și în alte acte normative relevante măsuri care să stimuleze operatorul sistemului de distribuție să achiziționeze servicii de flexibilitate, inclusiv gestionarea congestiilor în regiunea pe care o deservește, în vederea îmbunătățirii eficienței în exploatarea și dezvoltarea rețelelor electrice de distribuție. Operatorului sistemului de distribuție i se permite să achiziționeze astfel de servicii de la entitățile care oferă servicii de producție distribuită, de consum dispecerizabil sau de stocare a energiei pentru a promova luarea de măsuri de eficiență energetică, în cazul în care astfel de servicii reduc în mod eficient din punct de vedere al costurilor necesitatea de modernizare sau de înlocuire a capacităților de energie electrică și susțin funcționarea în siguranță a rețelei electrice de distribuție. Operatorul sistemului de distribuție achiziționează astfel de

servicii conform unor proceduri transparente, nediscriminatorii și bazate pe piață, cu excepția cazului în care, în urma unei evaluări a circumstanțelor din sectorul electroenergetic în ceea ce privește serviciile de flexibilitate, Agenția a stabilit că achiziția acestor servicii nu este eficientă din punct de vedere economic sau că o astfel de achiziție ar duce la denaturări grave ale pieței sau la congestii mai ridicate. Atunci când efectuează evaluarea respectivă, Agenția consultă operatorii de sistem, participanții la piață relevanți, utilizatorii de sistem în vederea identificării tipurilor de servicii de flexibilitate care pot fi oferite pe piață și a evaluării disponibilității acestora.

(2) Operatorul sistemului de distribuție elaborează, pe baza unui proces transparent și participativ, care include toți utilizatorii de sistem relevanți și operatorul sistemului de transport, specificațiile pentru serviciile de flexibilitate pe care intenționează să le achiziționeze și, după caz, produsele de piață standardizate pentru aceste tipuri de servicii. Operatorul sistemului de distribuție cooperează în vederea armonizării specificațiilor și a categoriilor de produse de piață standardizate. Specificațiile trebuie să asigure participarea efectivă și nediscriminatorie a tuturor participanților la piață, inclusiv a participanților la piață care oferă energie electrică din surse regenerabile, a participanților la piață care oferă servicii de consum dispecerizabil, a operatorilor instalațiilor de stocare a energiei și a agregatorilor. Operatorul sistemului de distribuție prezintă spre aprobare Agenției specificațiile și, după caz, propunerile de produse de piață standardizate pentru aceste tipuri de servicii. Agenția examinează propunerile prezentate de operatorul sistemului de distribuție și aprobă, după consultarea părților interesate, specificațiile pentru serviciile de flexibilitate și, după caz, produsele de piață standardizate pentru astfel de tipuri de servicii.

(3) Operatorul sistemului de distribuție face schimb de toate informațiile necesare și se coordonează cu operatorul sistemului de transport pentru a asigura utilizarea optimă a resurselor, pentru a asigura funcționarea sigură și eficientă a sistemului și pentru a facilita dezvoltarea piețelor de energie electrică.

(4) Costurile rezonabile și justificate suportate de operatorul sistemului de distribuție în legătură cu achiziționarea de servicii de flexibilitate, inclusiv cheltuielile cu tehnologiile de transmitere a datelor și infrastructura de comunicații, se iau în considerare de către Agenție la stabilirea tarifelor reglementate pentru serviciul de distribuție a energiei electrice în conformitate cu prevederile metodologiei de calculare, aprobare și aplicare a tarifelor respective.

Articolul 66. Integrarea electromobilității în rețeaua electrică

(1) Operatorul sistemului de distribuție cooperează în mod nediscriminatoriu cu orice întreprindere care deține, dezvoltă, exploatează sau administrează puncte de reîncărcare pentru vehiculele electrice, inclusiv în ceea ce privește acordarea accesului la rețelele electrice de distribuție.

(2) Operatorul sistemului de distribuție nu deține, nu dezvoltă, nu administrează sau nu exploatează puncte de reîncărcare pentru vehiculele electrice, cu excepția cazului în care operatorul sistemului de distribuție deține puncte de reîncărcare private exclusiv pentru uz propriu.

Articolul 67. Cerințe privind transparența, prezentarea informațiilor și confidențialitatea

(1) Operatorul sistemului de distribuție este obligat să publice pe site-ul web al său informații despre serviciile prestate, condițiile relevante aplicate, precum și informațiile de ordin tehnic necesare asigurării accesului eficient al utilizatorilor de sistem la rețelele electrice de distribuție.

(2) Pentru a asigura tarife transparente, obiective și nediscriminatorii și pentru a facilita utilizarea eficientă a rețelelor electrice de distribuție, operatorul sistemului de distribuție publică pe site-ul web informații privind modul de formare a tarifelor pentru serviciile prestate și metodologia de calcul și structura tarifelor.

(3) Operatorul sistemului de distribuție este obligat să elaboreze și să prezinte, până la 30 aprilie, organului central de specialitate al administrației publice în domeniul energiei și Agenției un raport

anual, care să cuprindă informații privind activitatea desfășurată în anul precedent, calitatea serviciului de distribuție a energiei electrice, nivelul de întreținere a rețelelor electrice de distribuție, măsurile de acoperire a sarcinii de vârf, consumul tehnologic și pierderile de energie electrică în rețelele electrice de distribuție. Raportul se publică pe site-ul web oficial al operatorului sistemului de distribuție.

(4) La cererea operatorului sistemului de distribuție, producătorii, furnizorii, agregatorii și consumatorii instalațiile electrice ale cărora sunt racordate la rețelele electrice de distribuție vor prezenta operatorului sistemului de distribuție datele și informațiile necesare pentru:

a) dezvoltarea și exploatarea rețelelor electrice de distribuție, precum și pentru înregistrarea și analiza evenimentelor operative;

b) examinarea caracteristicilor consumului de energie electrică, producerii de energie electrică, serviciilor de flexibilitate disponibile, altor informații necesare pentru îndeplinirea funcțiilor operatorului sistemului de distribuție;

c) acordarea accesului la rețelele electrice de distribuție și utilizarea rețelelor electrice de distribuție, precum și pentru elaborarea planului de investiții și a planului de dezvoltare a rețelelor electrice de distribuție;

d) monitorizarea calității serviciului de distribuție a energiei electrice;

e) monitorizarea securității aprovizionării cu energie electrică.

(5) Fără a aduce atingere obligației legale de a divulga informații în temeiul prezentei legi și altor acte normative, operatorul sistemului de distribuție trebuie să asigure confidențialitatea informațiilor sensibile din punct de vedere comercial obținute în cursul desfășurării activității sale și să împiedice divulgarea discriminatorie a informațiilor despre propriile activități care ar putea fi avantajoase din punct de vedere comercial.

Articolul 68. Dezvoltarea rețelelor electrice de distribuție și planurile de investiții

(1) Operatorul sistemului de distribuție efectuează dezvoltarea rețelelor electrice de distribuție în legătură cu creșterea cererii de energie electrică astfel încât să asigure fiabilitatea și continuitatea în aprovizionarea consumatorilor cu energie electrică, cu respectarea prevederilor prezentei legi și ale Regulamentului privind dezvoltarea rețelelor electrice de distribuție. Cheltuielile de dezvoltare a rețelelor electrice de distribuție se suportă de operatorul sistemului de distribuție și se iau în considerare la stabilirea tarifelor reglementate pentru serviciul de distribuție a energiei electrice cu condiția ca acestea să fi fost efectuate în conformitate cu prevederile prezentului articol, Regulamentul privind dezvoltarea rețelelor electrice de distribuție, precum și Regulamentul privind investițiile, aprobate de Agenție.

(2) Prin derogare de la prevederile alin. (1), solicitantul care solicită racordarea la rețelele electrice de distribuție poate consimți să suporte costurile aferente dezvoltării rețelei electrice de distribuție necesare racordării, dacă dezvoltarea porțiunii respective de rețea nu este prevăzută în planul de dezvoltare a rețelelor electrice de distribuție pentru următorii 5 ani, este în beneficiul solicitantului respectiv și nu este necesară pentru utilizatorii de sistem existenți. Costurile care urmează să fie suportate de solicitant se stabilesc pe baza lucrărilor indicate de operatorul sistemului de distribuție. Solicitantul respectiv achită operatorului sistemului de distribuție costurile aferente dezvoltării rețelei electrice de distribuție, iar lucrările legate de dezvoltarea rețelei electrice de distribuție se efectuează de către operatorul sistemului de distribuție respectiv. Finanțarea de către solicitant a construcției rețelei electrice de distribuție nu acordă acestuia dreptul de proprietate asupra porțiunii de rețea respective, aceasta fiind în proprietatea operatorului sistemului de distribuție. Eventualele neînțelegeri dintre operatorul sistemului de transport și solicitant în legătură cu construcția porțiunii respective de rețea se examinează de Agenție în conformitate cu Articolul 141 din prezenta lege.

(3) În contextul obligației stabilite la alin. (1), operatorul sistemului de distribuție va prezenta Agenției spre examinare și aprobare cel puțin o dată la doi ani un plan de dezvoltare a rețelelor electrice de distribuție, elaborat pe baza ofertei și cererii existente și prognozate, ținând cont de Strategia

Energetică a Republicii Moldova, de Planul național integrat privind energie și clima și, după consultarea prealabilă a părților interesate. Planul de dezvoltare a rețelelor electrice de distribuție trebuie să conțină informații transparente cu privire la serviciile de flexibilitate necesare pe termen mediu și lung și trebuie să stabilească investițiile planificate pentru următorii cinci ani, punând un accent deosebit pe infrastructura de distribuție principală care este necesară pentru a racorda noile capacități de producere și noile sarcini, inclusiv punctele de reîncărcare pentru vehiculele electrice. Planul de dezvoltare a rețelelor electrice de distribuție trebuie să cuprindă măsuri eficiente pentru garantarea fiabilității rețelelor electrice de distribuție ale operatorului sistemului de distribuție respectiv, precum și, fără a se limita la:

- a) descrierea infrastructurii existente și a stării actuale a acesteia;
- b) descrierea rețelelor electrice de distribuție, care trebuie construite, modernizate în următorii ani, pentru fiecare nivel de tensiune, cu indicarea volumului total a investițiilor, lungimea rețelelor electrice, numărul și capacitatea posturilor de transformare. În legătură cu executarea respectivei prevederi, operatorul sistemului de distribuție trebuie să descrie scenariile de integrare a centralelor electrice care utilizează surse regenerabile energie din perspectiva analizei cost-beneficiu, în conformitate cu obiectivele naționale stabilite în actele normative în domeniul energiei regenerabile;
- c) măsurile de eficiență energetică și prognoza consumului;
- d) descrierea mijloacelor și investițiilor necesare pentru a satisface cererea prognozată de energie electrică;
- e) descrierea investițiilor care au fost aprobate și care urmează să fie aprobate și efectuate în următorii cinci până la zece ani;
- f) obiectivele planificate a fi obținute în urma implementării planului de dezvoltare;
- g) utilizarea consumului dispecerizabil, a eficienței energetice, a instalațiilor de stocare a energiei sau a altor resurse pe care operatorul sistemului de distribuție urmează să le folosească ca alternativă la extinderea rețelei electrice de distribuție.

(4) La întocmirea planului de dezvoltare a rețelei electrice de distribuție, operatorul sistemului de distribuție trebuie să formuleze ipoteze rezonabile privind distribuția energiei electrice, ținând cont de planurile de investiții pentru rețelele adiacente. În acest scop, operatorul sistemului de distribuție consultă toți utilizatorii de sistem relevanți și colaborează cu operatorul sistemului de transport și alți operatori ai sistemului de distribuție. La întocmirea planului de dezvoltare a rețelelor electrice de distribuție, operatorul sistemului de distribuție va lua în considerare și planurile urbanistice care conțin informații despre sarcinile electrice.

(5) Operatorul sistemului de distribuție publică pe site-ul web rezultatele procesului de consultare împreună cu planul de dezvoltare a rețelelor electrice de distribuție și le transmite Agenției pentru examinare și aprobare. La examinarea planului de dezvoltare, Agenția este în drept să solicite operatorului sistemului de distribuție modificarea planului de dezvoltare a rețelei electrice de distribuție, inclusiv dacă acesta nu corespunde necesităților de investiții identificate în procesul de consultare.

(6) După examinarea și evaluarea planului de dezvoltare a rețelei electrice de distribuție, inclusiv prin prisma abordării necesităților de investiții identificate în procesul de consultare publică, Agenția aprobă planul de dezvoltare respectiv. Agenția monitorizează și evaluează implementarea planului de dezvoltare a rețelei electrice de distribuție aprobat.

(7) Planul de dezvoltare a rețelelor electrice de distribuție aprobat urmează a fi publicat pe site-ul web al operatorului sistemului de distribuție și pe site-ul web oficial al Agenției. Operatorul sistemului de distribuție inițiază, la necesitate sau la cererea Agenției, procedura de modificare a planului de dezvoltare a rețelei electrice de distribuție aprobat urmând principiile stabilite în prezentul articol.

(8) În baza planului de dezvoltare a rețelei electrice de distribuție aprobat, ținând cont de solicitările primite de la utilizatorii de sistem, existenți sau potențiali, precum și de informațiile actualizate privind starea și gradul de uzură a rețelelor electrice de distribuție, operatorul sistemului de distribuție este obligat să elaboreze și să transmită Agenției spre aprobare, anual, până la data de

31 octombrie, planul de investiții pentru anul următor. Planul anual de investiții se elaborează de către operatorul sistemului de distribuție în conformitate cu cerințele stabilite în Regulamentul privind investițiile .

(9) Agenția examinează și aprobă, până la data de 31 decembrie, planul anual de investiții pentru anul următor prezentat de operatorul sistemului de distribuție, cu posibilitatea extinderii termenului de examinare cu cel mult o lună. La examinarea planului anual de investiții pentru anul următor, Agenția, dacă este necesar, solicită operatorului sistemului de distribuție să consulte autoritățile administrației publice, întreprinderile electroenergetice și anumiți utilizatori de sistem, existenți sau potențiali, în legătură cu planul anual de investiții și să prezinte Agenției informații cu privire la rezultatele consultărilor. În cazul în care planul anual de investiții pentru anul următor prezentat de operatorul sistemului de distribuție nu îndeplinește cerințele stabilite în Regulamentul privind investițiile, Agenția are dreptul să solicite operatorului sistemului de distribuție efectuarea modificărilor necesare.

(10) Operatorul sistemului de distribuție publică pe site-ul web planul anual de investiții aprobat, cu specificarea detaliată a proiectelor de investiții ce urmează a fi realizate de operator. Anual sau la solicitarea operatorului sistemului de transport, operatorul sistemului de distribuție va transmite operatorului sistemului de transport planul de dezvoltare a rețelelor electrice de distribuție și planul de investiții pentru a contribui la elaborarea planului de dezvoltare a rețelelor electrice de transport pentru 10 ani.

(11) Operatorul sistemului de distribuție va implementa proiecte de investiții stabilite în planul anual de investiții și, după caz, în funcție de situația reală din rețelele electrice de distribuție și ținând cont de solicitările primite de la utilizatorii de sistem, existenți sau potențiali, operatorul sistemului de distribuție se adresează Agenției în vederea modificării planului anual de investiții. Agenția examinează cererea de modificare a planului anual de investiții în termen de cel mult 30 de zile calendaristice. Necesitatea modificării planului anual de investiții nu implică necesitatea modificării planului de dezvoltare a rețelei electrice de distribuție aprobat.

(12) Prin derogare, în cazuri excepționale, în conformitate cu cerințele prevăzute în Regulamentul privind investițiile, operatorul sistemului de distribuție este în drept să efectueze intervenții în rețelele electrice de distribuție care nu sunt prevăzute în planul anual de investiții aprobat de către Agenție.

(13) Anual, până la data de 30 aprilie, operatorul sistemului de distribuție prezintă Agenției un raport privind implementarea în anul precedent a planului de dezvoltare a rețelei electrice de distribuție și a planului de investiții. Raportul trebuie să reflecte, inter alia, investițiile realizate de operatorul sistemului de distribuție în conformitate cu alin. (12). Agenția examinează raportul prezentat și îl aprobă în scopul recuperării investițiilor prin tarife, cu respectarea cerințelor prevăzute în Regulamentul privind investițiile. Agenția aprobă, în scopul recuperării prin tarife, investițiile realizate de operatorul sistemului de distribuție care corespund planurilor anuale de investiții aprobate de Agenție, precum și costurile necesare și justificate suportate în legătură cu intervențiile efectuate în conformitate cu alin. (12), cu respectarea cerințelor prevăzute în Regulamentul privind investițiile.

Articolul 69. Sisteme de distribuție închise

(1) Persoanele fizice și juridice se alimentează cu energie electrică printr-un sistem de distribuție închis, în condițiile stabilite în prezentul articol.

(2) Sistem de distribuție închise sunt considerate rețele electrice de distribuție în sensul prezentei legi. Operatorul unui sistem de distribuție închis este exceptat de la îndeplinirea următoarelor cerințe, aplicabile operatorilor sisteme de distribuție în conformitate cu prezenta lege:

a) cerința prevăzută la Articolul 64 alin. (5) și (7) de a achiziționa energia electrică pe care o folosește pentru a acoperi pierderile de energie și serviciile de sistem care nu au ca scop stabilitatea frecvenței din sistemul său, conform unor proceduri transparente, nediscriminatorii și bazate pe piață;

b) cerința prevăzută la Articolul 71 alin. (2) ca tarifele să fie aprobate anterior intrării în vigoare a acestora;

c) cerințele prevăzute la Articolul 65 alin. (1), să achiziționeze servicii de flexibilitate și, în temeiul prevăzut la Articolul 67, să dezvolte sistemul operatorului pe baza planurilor de dezvoltare a rețelei și a planurilor de investiții;

d) cerința prevăzută la Articolul 66 alin. (2) să nu dețină, să nu dezvolte, să nu administreze sau să nu exploateze puncte de reîncărcare pentru vehiculele electrice;

e) cerința prevăzută la Articolul 63 alin. (1) să nu dețină, să nu dezvolte, să nu administreze sau să nu exploateze instalații de stocare a energiei;

f) cerințele legate de separare și independența operatorului sistemului de distribuție.

(3) Asigurarea alimentării cu energie electrică prin sistemul de distribuție închis și a furnizării de energie electrică utilizatorilor sistemului de distribuție închis nu implică necesitatea obținerii unei licențe pentru distribuția energiei electrice și a unei licențe pentru furnizarea energiei electrice. Pentru a asigura distribuția energiei electrice și furnizarea energiei electrice utilizatorilor sistemului de distribuție închis, operatorul sistemului de distribuție închis este obligat să obțină autorizație de la Agenție. La solicitarea unei persoane juridice, Agenția eliberează autorizația pentru sistemul de distribuție închis care distribuie energie electrică într-o zonă industrială, comercială sau de servicii comune și care nu aprovizionează consumatori casnici, cu excepția situației prevăzute la alin. (5), și cu condiția respectării următoarelor cerințe:

a) din motive tehnice sau de siguranță specifice, procesul de funcționare sau procesul de producție al utilizatorilor sistemului de distribuție închis este integrat;

b) sistemul de distribuție respectiv aprovizionează cu energie electrică persoana care îl deține, persoana care exploatează acest sistem sau întreprinderile lor înrudite.

(4) În vederea obținerii autorizației pentru sistemul de distribuție închis, solicitantul persoană juridică este obligat să prezinte Agenției copia deciziei de înregistrare a întreprinderii, schema electrică a instalațiilor electrice din sistemul de distribuție închis, actul de corespundere emis de organul supravegherii energetice de stat care confirmă corespunderea sistemului de distribuție închis cu cerințele de siguranță, precum și informații despre utilizatorii sistemului de distribuție închis.

(5) Sistemele de distribuție închise pot aproviziona un număr mic de consumatori casnici, care se află în raporturi de muncă sau în alte raporturi similare cu proprietarul sistemului de distribuție închis la care sunt racordate instalațiile de utilizare.

(6) În cazul modificării numărului de utilizatori ai sistemului de distribuție închis, operatorul respectiv al sistemului de distribuție închis este obligat să anunțe Agenția.

(7) Operatorul sistemului de distribuție închis este în drept să procure energie electrică pentru acoperirea propriului consum și pentru alimentarea utilizatorilor sistemului său pe piețele de energie electrică, cu condiția respectării obligațiilor aferente participanților la piață. În cazul în care operatorul sistemului de distribuție închis nu îndeplinește obligațiile stabilite în prezentul articol și la Articolul 70, utilizatorii sistemului de distribuție închis au dreptul să adreseze o reclamație la Agenție în conformitate cu prezenta lege.

(8) Agenția este în drept să retragă autorizația pentru sistemul de distribuție închis în cazul în care operatorul sistemului de distribuție închis încalcă în mod repetat obligațiile prevăzute la prezentul articol și la Articolul 70 și refuză să se conformeze deciziilor sau hotărârilor Agenției.

(9) Eliberarea, prelungirea valabilității, reperfectarea, suspendarea, reluarea valabilității sau retragerea autorizației pentru sistemul de distribuție închis, precum și eliberarea duplicatului acesteia, se efectuează în condițiile stabilite în prezentul articol și în conformitate cu regulamentul aprobat de Agenție.

(10) Întovărășirile pomicole, cooperativele de construcție a garajelor, alte asociații de coproprietari de acest tip care nu constituie sisteme de distribuție închise în sensul alin. (3) pot obține, la cerere, autorizație pentru sistemul de distribuție închis cu respectarea tuturor condițiilor stabilite de prezentul articol. În cazul în care nu se solicită eliberarea autorizației pentru sistem de distribuție închis, raporturile juridice din cadrul întovărășirilor pomicole, cooperativelor de construcție a garajelor, altor asociații de coproprietari de acest tip se stabilesc pe baza actului de constituire și a deciziilor luate în cadrul adunării asociațiilor respective, iar eventualele neînțelegeri dintre membri și asociație se soluționează conform procedurilor stabilite în actul de constituire.

(11) Operatorul sistemului de distribuție închis, Întovărășirile pomicole, cooperativele de construcție a garajelor, alte asociații de coproprietari de acest tip sunt în drept să transmită instalațiile lor electrice, cu titlu gratuit, operatorului de sistem cu condiția ca acestea să îndeplinească cerințele avizului de racordare, eliberat acestora de către operatorul de sistem pentru racordarea instalațiilor electrice, cu respectarea condițiilor stabilite la Articolul 73 alin. (4) și alin. (5).

Articolul 70. Raporturile juridice dintre operator și utilizatorii sistemului de distribuție închis

(1) Pentru alimentarea cu energie electrică a utilizatorilor sistemului de distribuție închis, operatorul sistemului de distribuție închis este în drept să perceapă doar tariful calculat în conformitate cu metodologia de calculare a tarifului pentru operarea sistemului de distribuție închis, aprobată de Agenție, publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova și pe site-ul web oficial al Agenției.

(2) Agenția elaborează și aprobă metodologia de calculare a tarifului pentru operarea sistemului de distribuție închis, care se va baza pe următoarele principii:

a) costul energiei electrice furnizate se determină în baza prețului de cumpărare a energiei electrice;

b) tariful pentru serviciul prestat de operatorul sistemului de distribuție închis se determină ținând cont de cheltuielile justificate ale operatorului sistemului de distribuție închis necesare pentru exploatarea și întreținerea sistemului și pentru desfășurarea activității de livrare a energiei electrice, de cheltuielile necesare pentru acoperirea consumului tehnologic și a pierderilor de energie electrică în sistemul de distribuție închis, precum și marja rezonabilă de profit, care nu va depăși 5% din valoarea netă a activelor utilizate de operatorul sistemului de distribuție închis în legătură cu activitatea autorizată. Marja de profit se aplică în cazul operatorilor sistemelor de distribuție închise care desfășoară activitatea de întreținător.

(3) La solicitarea unuia dintre utilizatorii sistemului de distribuție închis, Agenția este obligată să verifice dacă tariful aplicat de operatorul sistemului de distribuție închis corespunde principiilor stabilite în metodologia de calculare a tarifului pentru operarea sistemului de distribuție închis. Operatorul sistemului de distribuție închis este obligat să prezinte Agenției toate documentele necesare pentru verificarea respectării de către operator a metodologiei aprobate. În cazul în care Agenția constată că tariful include mai multe costuri decât cele stabilite conform metodologiei, aceasta va revizui tariful care trebuie să fie aplicat de operatorul sistemului de distribuție închis în raport cu utilizatorii sistemului său și emite o hotărâre prin care obligă operatorul sistemului de distribuție închis să aplice tariful revizuit. În cazul în care operatorul sistemului de distribuție închis nu respectă hotărârea privind tariful revizuit, Agenția aplică sancțiunea prevăzută la Articolul 145 alin. (4) lit. c).

(4) Tariful revizuit pentru operarea sistemului de distribuție închis prevăzut la alin. (3) se aplică până la actualizarea acestuia de către operatorul sistemului de distribuție închis, în condițiile prevăzute în metodologia de calculare a tarifului pentru operarea sistemului de distribuție închis. Operatorul sistemului de distribuție închis notifică utilizatorii sistemului de distribuție închis și Agenția despre modificarea tarifului și data aplicării, cu prezentarea argumentelor justificative în acest sens..

(5) Operatorul sistemului de distribuție închis nu este în drept să perceapă alte plăți în legătură cu activitatea desfășurată în baza autorizației pentru sistemul de distribuție închis.

(6) Utilizatorul sistemului de distribuție închis este în drept să încheie contract de furnizare a energiei electrice cu orice furnizor la alegerea sa. În acest caz, operatorul sistemului de distribuție închis este obligat să recalculeze tariful aplicat în raport cu utilizatorul respectiv și să includă în tarif doar costurile aferente serviciului prestat de operatorul sistemului de distribuție închis. Se interzice operatorului sistemului de distribuție închis să împiedice în orice mod utilizatorul să își exercite dreptul de schimbare a furnizorului. Raporturile juridice dintre operatorul sistemului de distribuție închis, utilizatorul sistemului care a optat pentru schimbarea furnizorului și furnizorul acestuia se stabilesc într-un regulament aprobat de Agenție.

Capitolul VI

DISPOZIȚII COMUNE PRIVIND SERVICIILE DE TRANSPORT ȘI DE DISTRIBUȚIE A ENERGIEI ELECTRICE

Articolul 71. Accesul la rețelele electrice

(1) Operatorul de sistem este obligat să acorde acces la rețelele electrice de transport și de distribuție tuturor utilizatorilor de sistem, existenți sau potențiali, în mod transparent, obiectiv și nediscriminatoriu, ținând cont de principiile legate de dispecerizarea producerii și consumului dispecerizabil, stabilit la Articolul 74.

(2) Accesul la rețelele electrice de transport și de distribuție se acordă pe baza tarifelor stabilite în conformitate cu metodologiile de calculare a tarifelor reglementate pentru serviciul de transport și pentru serviciul de distribuție a energiei electrice, aprobate de Agenție, publicate în Monitorul Oficial al Republicii Moldova și se aplică tuturor utilizatorilor de sistem într-o manieră obiectivă și nediscriminatorie.

(3) Operatorul de sistem poate refuza accesul la rețelele electrice de transport sau de distribuție în cazul în care nu dispune de capacitățile necesare, cu excepțiile prevăzute la Articolul 37 alin. (2) și la Articolul 68 alin. (2) sau cu excepția situației în care solicitantul respectiv este de acord să încheie un acord de racordare în condiții flexibile, conform prevederilor de la Articolul 72 alin. (7). Operatorul de sistem refuză eliberarea avizului de racordare a clădirilor rezidențiale și nerezidențiale care sunt construite în zonele de protecție ale rețelelor electrice stabilite în conformitate cu Regulamentul cu privire la zonele de protecție ale rețelelor electrice. Refuzul trebuie motivat în mod corespunzător și pe baza unor criterii obiective, justificate din punct de vedere tehnic și economic. Refuzul privind accesul la rețeaua electrică trebuie formulat în scris de către operatorul de sistem, cu prezentarea motivelor justificate din punct de vedere tehnic și economic și cu prezentarea informațiilor relevante privind măsurile necesare înlăturării motivelor de refuz, inclusiv cu privire la măsurile necesare pentru dezvoltarea rețelelor electrice de transport și de distribuție și despre termenele concrete de dezvoltare a acestora. Aceste informații sunt furnizate în toate cazurile în care s-a refuzat accesul la rețeaua electrică a punctelor de reîncărcare pentru vehiculele electrice.

(4) În legătură cu racordarea la rețelele electrice cu capacități limitate, operatorii de sistem sunt în drept să organizeze licitații în modul și cazurile prevăzute în Regulamentul privind racordarea la rețelele electrice și prestarea serviciilor de transport și de distribuție a energiei electrice (denumit în continuare - *Regulamentul privind racordarea*), aprobat de Agenție. Procedura de organizare a licitațiilor se elaborează de operatorii de sistem și se prezintă Agenției spre aprobare, iar veniturile obținute de operatorii de sistem, urmare a organizării licitațiilor urmează a fi utilizate de aceștia pentru dezvoltarea rețelelor electrice.

(5) Operatorul sistemului de transport nu are dreptul să refuze racordarea unei noi centrale electrice sau a unei noi instalații de stocare a energiei la rețeaua electrică de transport prin invocarea unor viitoare limitări posibile ale capacităților rețelei electrice de transport disponibile, cum ar fi congestia în zonele îndepărtate ale rețelei electrice de transport.

(6) Fără a aduce atingere principiului stabilit alin. (4), operatorul sistemului de transport poate oferi racordarea la rețeaua electrică de transport sub rezerva limitărilor operaționale sau poate limita capacitatea de racordare garantată pentru a asigura eficiența economică a noilor centrale electrice sau a instalațiilor de stocare a energiei, cu condiția ca aceste limitări să fie în conformitate cu Regulamentul privind racordarea și Codurile rețelelor electrice. În Regulamentul privind racordarea, Agenția se asigură că orice limitări ale capacității de racordare garantată sau limitări operaționale sunt aplicate pe baza unor proceduri transparente și nediscriminatorii și nu creează bariere nejustificate la intrarea pe piață. În cazul în care deținătorul centralei electrice sau al instalației de stocare a energiei suportă costurile legate de asigurarea racordării fără limitări, nu se aplică nicio limitare.

(7) Operatorului sistemului de transport nu este în drept să refuze un nou punct de racordare al unei centrale electrice sau al unei instalații de stocare a energiei pe motiv că acest lucru ar duce la costuri suplimentare generate de creșterea necesară a capacității elementelor de sistem în perimetrul imediat al punctului de racordare, suplimentară celor aprobate conform planului anual de investiții. În acest caz, operatorul sistemului de transport procedează în conformitate cu prevederile art. 37, alin. (2) din prezenta lege.

(8) Operatorul sistemului de transport este obligat să informeze lunar Agenția cu privire la orice cazuri în care unui participant la piață sau unui solicitant i-a fost refuzat accesul la rețelele electrice de transport.

(9) Solicitanții cărora li s-a refuzat accesul la rețelele electrice de transport sau de distribuție au dreptul să depună o reclamație la Agenție în acest sens, în condițiile prezentei legi. La examinarea reclamației, Agenția verifică dacă operatorii de sistem și-au îndeplinit obligațiile stabilite în prezenta lege, inclusiv cu privire la prezentarea de informații pertinente despre măsurile necesare pentru dezvoltarea rețelelor electrice și despre termenele concrete de realizare a dezvoltării acestora.

(10) Operatorul de sistem limitează accesul la rețelele electrice de transport sau de distribuție numai în cazurile prevăzute în prezentul articol.

(11) Operatorul de sistem este obligat să publice pe site-ul web informațiile necesare pentru asigurarea accesului eficient la rețelele electrice de transport și de distribuție și pentru utilizarea acestor rețele electrice.

Articolul 72. Procesul de racordare la rețelele electrice

(1) În vederea racordării la rețelele electrice, solicitantul, persoană fizică sau juridică, va depune la operatorul de sistem care își desfășoară activitatea în limitele teritoriului autorizat prin licență o cerere de racordare în modul și cu respectarea principiilor și a procedurii stabilite în prezenta lege, în Regulamentul privind racordare și în codurile rețelelor electrice prevăzute la Articolul 39.

(2) În condițiile prevăzute în Regulamentul privind racordarea, operatorul de sistem eliberează, cu titlu gratuit, solicitantului, potențialului consumator final, inclusiv consumatorilor activi, un aviz de racordare în următoarele termene, cu condiția ca solicitantul respectiv să fi anexat la cererea respectivă toate documentele necesare:

a) 15 zile calendaristice de la înregistrarea cererii unui potențial consumator final în cazul racordării la rețeaua electrică de transport;

b) 10 zile calendaristice de la înregistrarea cererii unui potențial consumator final în cazul racordării la rețeaua electrică de distribuție.

(3) În cazul în care un consumator casnic existent sau potențial solicită racordarea la rețeaua electrică de distribuție a unei centrale electrice care utilizează surse regenerabile de energie, destinată acoperirii consumului propriu de energie electrică, cu o capacitate instalată care nu depășește puterea sa contractată, operatorul sistemului de distribuție este obligat să elibereze avizul de racordare în termen de 10 zile calendaristice de la înregistrarea cererii, cu condiția că solicitantul anexează la cererea respectivă toate documentele necesare stabilite în Regulamentul privind racordarea. În cazul în care solicitantul,

potențial consumator casnic solicită concomitent racordarea instalației de utilizare și racordarea centralei electrice care utilizează surse regenerabile de energie, operatorul sistemului de distribuție eliberează un singur aviz de racordare. Dacă este necesară redimensionarea instalațiilor electrice ale solicitantului consumator casnic, operatorul sistemului de distribuție este obligat să precizeze în anexa la avizul de racordare informațiile grafice și datele tehnice complete pentru estimarea costurilor necesare, în vederea redimensionării instalației respective.

(4) Solicitanții care solicită racordarea centralelor electrice și a instalațiilor de stocare a energiei trebuie să semneze un contract de racordare cu operatorul de sistem. Cerințele legate de încheierea contractelor de racordare și alte cerințe legate de centralele electrice și de instalațiile de stocare a energiei se stabilesc în Regulamentul privind racordarea și în Codul rețelilor electrice cu privire la racordarea la rețea a unităților generatoare. Pentru a asigura un acces eficient la rețelele electrice, operatorii de sistem percep garanții financiare de bună execuție de la solicitanții care solicită racordarea centralei electrice/centralelor electrice cu capacitatea cumulată mai mare de 200 kW, per solicitant, sau racordarea unor instalații de stocare a energiei cu o capacitate de injecție de 1 MW și mai mare. Condițiile, cerințele, cuantumul, termenele de depunere și de restituire a garanțiilor financiare de bună execuție, precum și cazurile în care garanția financiară de bună execuție se utilizează de către operatorul de sistem pentru dezvoltarea rețelei electrice, se stabilesc prin hotărârea Agenției privind garanțiile financiare de bună execuție a avizelor de racordare. Eventualele venituri obținute de operatorii de sistem în conformitate cu prezentul alineat urmează a fi utilizate de aceștia pentru dezvoltarea rețelilor electrice.

(5) Operatorul de sistem cooperează cu solicitantul la alegerea și realizarea celei mai avantajoase soluții de racordare, ținând cont de puterea solicitată, caracteristicile specifice ale instalației de utilizare, ale instalației de stocare a energiei sau ale centralei electrice care urmează să fie racordată și caracteristicile rețelei electrice la care se solicită racordarea, pe baza căreia se stabilește punctul de racordare și se proiectează instalația de racordare. Operatorul de sistem va prezenta solicitantului costul estimativ pentru construcția instalației de racordare, în cazul în care solicitantul solicită realizarea instalației de racordare de către operatorul de sistem. Se interzice operatorului de sistem impunerea către solicitant a cerințelor nejustificate, care nu sunt stabilite expres în documentele normativ-tehnice.

(6) Opțiunea de racordare se identifică de către operatorul de sistem pe baza informațiilor specificate în cererea de racordare și a documentelor depuse în conformitate cu cerințele Regulamentului privind racordarea.

(7) În cazul în care capacitatea rețelei electrice este limitată sau nu este disponibilă pentru racordări noi, la solicitarea solicitantului și în condițiile posibilităților tehnice, operatorul de sistem oferă solicitantului posibilitatea de a semna un contract de racordare în condiții flexibile, în conformitate cu Regulamentul privind racordarea.

(8) După obținerea avizului de racordare, titularii avizelor de racordare a centralelor electrice cu capacitatea mai mare de 200 kW, sunt obligați să depună la operatorul de sistem garanții financiare de bună execuție a avizelor de racordare, în conformitate cu alin. (4). Operatorul de sistem anulează avizele de racordare eliberate în cazul în care titularii avizelor de racordare nu depun garanția financiară de bună execuție în conformitate cu prezentul alineat.

(9) Sunt scutiți de depunerea garanțiilor financiare de bună execuție a avizului de racordare, titularii de avize de racordare pentru centrala sau centralele electrice pentru care au obținut statut de producător eligibil, precum și comunitățile de energie ale cetățenilor și comunitățile energetice din surse regenerabile. Garanția financiară de bună execuție a avizului de racordare depusă până la oferirea statutului de producător eligibil, se restituie, la cerere, titularului de aviz de racordare pentru centrala sau centralele electrice pentru care a obținut statut de producător eligibil.

(10) Proiectarea, executarea și punerea sub tensiune a unei instalații de racordare a unui solicitant, potențial consumator final, inclusiv consumator activ, al unei instalații de stocare a energiei sau a unei centrale electrice se realizează de către operatorul de sistem, în conformitate cu termenele și condițiile stabilite în contractul de racordare semnat de operatorul de sistem cu solicitantul. În acest scop,

solicitantul și operatorul de sistem vor încheia un contract de racordare, iar solicitantul este obligat să achite costul integral de proiectare și tariful de racordare aprobat de Agenție în condițiile legii.

(11) Termenul de executare și punere sub tensiune de către operatorul de sistem a instalației de racordare a unui potențial consumator final, inclusiv a consumatorului activ, nu poate depăși:

a) 10 zile lucrătoare, pentru racordarea la rețeaua electrică de distribuție de tensiune joasă, cu condiția să nu fie necesare lucrări de terasament;

b) 40 de zile calendaristice, în toate celelalte cazuri legate de racordarea unei instalații de utilizare la rețeaua electrică de distribuție de tensiune joasă;

c) 60 de zile calendaristice, pentru racordarea instalației de utilizare la rețeaua electrică de distribuție de tensiune medie și tensiune înaltă.

(12) Prin derogare de la prevederile alin. (11), în cazul racordării specifice a instalațiilor de utilizare aparținând consumatorilor finali, inclusiv consumatorilor activi, la stațiile electrice de 35 kV sau 110 kV, precum și la instalațiile de 6 kV sau de 10 kV, operatorul de sistem și solicitantul sunt în drept să negocieze și să stabilească alte termene de racordare, cu respectarea principiului transparenței și a nediscriminării între solicitanți.

(13) În cazul racordării centralelor electrice și a instalațiilor de stocare a energiei, termenul de executare de către operatorul de sistem a instalației de racordare și, respectiv, de punere sub tensiune, se stabilește în contractul de racordare, în baza complexității lucrării preconizate, inclusiv în conformitate cu opțiunea de racordare identificată, precum și în baza cerințelor și procedurii de punere în funcțiune a centralelor electrice, stabilite în Regulamentul privind racordarea și în codul rețelelor electrice cu privire la racordarea la rețelele electrice.

(14) Solicitantul poate contracta un proiectant și/sau un electrician autorizat pentru proiectarea și respectiv executarea instalației de racordare. Dreptul respectiv al solicitantului de a contracta un terț pentru pregătirea documentației de proiect și/sau executarea instalației de racordare, ca alternativă la contractarea serviciilor operatorului de sistem conform alin. (8) – (13) din prezentul articol trebuie specificate în avizul de racordare.

(15) În cazul în care în scopul racordării este necesară întretăierea liniei electrice cu instalarea ulterioară a elementelor de rețea, executarea instalațiilor de racordare se realizează de către operatorul de sistem, iar costurile aferente se suportă de către solicitant.

(16) În cazul în care potențialul consumator casnic solicită racordarea concomitentă a unei instalații de utilizare și a unei centrale electrice care utilizează surse regenerabile de energie, destinată acoperirii propriului consum de energie electrică, se realizează o singură instalație de racordare.

(17) În cazul racordării la rețeaua electrică a centralelor electrice, a instalațiilor de stocare a energiei sau a instalațiilor de utilizare cu excepția celor indicate la alin. (18), admiterea în exploatare se confirmă prin declarația electricianului autorizat. După admiterea în exploatare a centralelor electrice, solicitantul trebuie să parcurgă procedura de notificare în cazurile și modul stabilite în Regulamentul privind racordarea și în Codul rețelelor electrice privind racordarea la rețelele electrice.

(18) Admiterea în exploatare se face în baza actului de corespundere emis, de organul supravegherii energetice de stat în conformitate cu Regulamentul de admitere în exploatare a instalațiilor electrice, aprobat de Agenție, în cazul racordării la rețelele electrice de transport a instalațiilor electrice, precum și în cazul racordării la rețelele electrice de distribuție a:

- a) instalațiilor de utilizare cu o putere contractată mai mare de 150 kW;
- b) instalațiilor electrice ce implică instalarea posturilor de transformare;
- c) instalațiilor electrice ale instituțiilor preșcolare;
- d) instalațiilor electrice ale instituțiilor de învățământ;
- e) instalațiilor electrice ale instituțiilor medicale;

- f) instalațiilor electrice ale azilurilor de bătrâni și ale orfelinatelor;
- g) surselor de energie electrică de rezervă ale instituțiilor specificate la lit. c) – lit. f);
- h) rețelelor de iluminat public.

Articolul 73. Dispoziții specifice privind procesul de racordare la rețelele electrice și transmitere în proprietatea operatorului de sistem a instalațiilor, echipamentelor, liniilor electrice aparținând terților

(1) În legătură cu racordarea, solicitantul poate fi obligat să suporte doar cheltuielile de executare a unei instalații de racordare care să corespundă puterii electrice solicitate. Nerespectarea acestei cerințe atrage rambursarea de către operatorul de sistem a diferenței dintre cheltuielile efectiv suportate de solicitant și cele care urmează să fie suportate conform legii.

(2) Operatorul de sistem este în drept să refuze racordarea la rețele electrice numai în cazurile și în condițiile prevăzute la Articolul 71 alin. (3). Se interzice operatorului de sistem să condiționeze racordarea de transmiterea de către solicitant, cu titlu gratuit, a liniilor sau stațiilor electrice deținute de acesta cu titlu de proprietate operatorului de sistem, cu excepția cazurilor prevăzute la Articolul 37 alin. (2) și la Articolul 68 alin. (2).

(3) Operatorul de sistem este în drept să elibereze avize de racordare și în cazul în care capacitatea instalației de racordare a unui consumator final existent, producător existent permite racordarea instalației de utilizare sau a centralelor electrice a altor potențiali consumatori finali sau a altor potențiali producători. Eliberarea avizelor de racordare în astfel de situații se efectuează după semnarea unui acord tripartit între operatorul de sistem, consumatorul final existent/producătorul existent și potențialul consumator final/producător prin care semnatarii stabilesc drepturile și obligațiile asumate. În acordul tripartit se prevăd termenele și condițiile de utilizare în comun a instalației de racordare a consumatorului final sau producătorului existent, inclusiv responsabilitățile privind asigurarea continuității serviciului de distribuție și a caracteristicilor de tensiune ale energiei electrice în punctul de racordare a instalației electrice a consumatorului final potențial sau a producătorului potențial de energie electrică. Cerințele respective se includ în avizul de racordare. Proiectul instalațiilor electrice se coordonează de către operatorul de sistem, iar furnizorul include aceleași condiții în contractul de furnizare a energiei electrice sau în contractul de achiziționare a energiei electrice ca și în cazul unui consumator final sau producător ale cărui instalații electrice sunt racordate direct la rețeaua electrică.

(4) Instalațiile de racordare ale consumatorilor finali care au fost executate de operatorul de sistem devin proprietatea operatorului de sistem, care răspunde de exploatarea, întreținerea și modernizarea acestora. Instalațiile de racordare executate de electricieni autorizați aparțin consumatorilor finali care sunt în drept să le transmită, cu titlu gratuit, în proprietatea operatorului de sistem în condițiile stabilite la alin. (5) - (5) din prezentul articol.

(5) Persoanele fizice și persoanele juridice, indiferent de tipul de proprietate și forma juridică de organizare, care au în proprietate instalații de racordare, linii electrice, stații electrice, puncte de distribuție, posturi de transformare, prin care poate fi asigurată livrarea energiei electrice și către alți utilizatori de sistem, sunt în drept să le transmită, cu titlu gratuit, în proprietatea operatorului sistemului de transport, a operatorului sistemului de distribuție la rețelele cărui sunt racordate nemijlocit instalațiile respective. Operatorul sistemului de transport este obligat să primească liniile și stațiile electrice cu tensiunea de 35 kV și mai mare, transmise cu titlu gratuit, în cazul în care proprietarul instalațiilor electrice a îndeplinit cerințele tehnice și de securitate stabilite de operatorul sistemului de transport. Operatorul sistemului de distribuție este obligat să primească instalațiile de racordare, liniile electrice, stațiile electrice, punctele de distribuție și posturile de transformare respective transmise cu titlu gratuit, cu condiția efectuării de către proprietarul instalațiilor de racordare, a liniilor electrice, a stațiilor electrice, a punctelor de distribuție sau a posturilor de transformare a lucrărilor necesare pentru a asigura corespunderea acestora cu cerințele de securitate.

(6) În sensul alin. (5) din prezentul articol, corespunderea liniilor electrice, a posturilor de transformare, a instalațiilor de racordare, care urmează să fie transmise în proprietatea operatorului de sistem, se atestă în baza actului de corespundere, eliberat proprietarului acestora de către organul supravegherii energetice de stat în conformitate cu Regulamentul de admitere în exploatare a instalațiilor electrice. Activele dobândite cu titlu gratuit nu se iau în considerare la calcularea bazei reglementate a activelor operatorului de sistem

(7) Procedura și condițiile de racordare la rețelele electrice de transport și de distribuție, inclusiv managementul cererilor de eliberare a avizelor de racordare la rețeaua electrică și a listei de așteptare care cuprinde cererile de eliberare a avizelor de racordare pentru care operatorul de sistem a refuzat accesul la rețeaua electrică, cerințele legate de depunerea garanției financiare, cerințele legate de încheierea contractului de racordare, precum și cerințele față de alte tipuri de contracte încheiate între operatorii de sistem și utilizatorii de sistem se stabilesc în Regulamentul privind racordarea aprobat de Agenție.

(8) Racordarea la rețeaua electrică de distribuție a blocurilor de locuit, a complexelor locative se efectuează în baza unui proiect unic, coordonat cu operatorul sistemului de distribuție. În termen de 3 luni de la finalizarea construcției și darea în exploatare a blocului / complexului locativ antreprenorul / investitorul care a edificat blocul / complexul locativ este obligat să transmită operatorului sistemului de distribuție și/sau asociației de locatari rețelele și instalațiile electrice aferente blocului/complexului locativ conform proiectului. Se interzice darea în exploatare și recepția blocurilor/complexelor locative racordate pe scheme temporare de aprovizionare cu energie electrică puse în funcțiune pentru asigurarea construcției blocului /complexului locativ. Pentru încălcarea obligației stabilite în prezenta lege, antreprenorul/investitorul poartă răspundere contravențională în conformitate cu prevederile Codului contravențional.

Articolul 74. Dispecerizarea producerii și a consumului dispecerizabil

(1) Dispecerizarea centralelor electrice și a instalațiilor de consum dispecerizabil trebuie să se facă în condiții nediscriminatorii, transparente și, în cazul în care nu se prevede altfel, precum la alin. (2) – (6), trebuie să se bazeze pe mecanisme de piață.

(2) Fără a aduce atingere cerințelor prevăzute în actele normative privind ajutorul de stat, la dispecerizarea centralelor electrice, operatorul sistemului de transport acordă prioritate centralelor electrice care utilizează surse regenerabile de energie în măsura în care aceasta nu afectează exploatarea în siguranță a sistemului electroenergetic, prin aplicarea de criterii transparente și nediscriminatorii și în cazul în care centralele electrice sunt fie:

a) centrale electrice care utilizează surse regenerabile de energie și au o capacitate instalată de producere a energiei electrice mai mică de 400 kW;

b) proiecte demonstrative pentru tehnologii inovatoare în sensul Legii cu privire la spațiile de testare inovativă în materie de reglementare în domeniul energiei sau proiectele supuse aprobării de către Agenție, cu condiția ca această prioritate să fie limitată la durata și amploarea necesare pentru îndeplinirea scopurilor demonstrative;

c) instalații de cogenerare de înaltă eficiență cu o putere instalată mai mică de 400 kW;

d) centrale electrice care utilizează surse regenerabile de energie și au statut tranzitoriu astfel cum este definit la alin. (3).

(3) În sensul alin. (2) lit. d), se consideră că are statut tranzitoriu centrala electrică care utilizează surse regenerabile de energie și care îndeplinește cumulativ următoarele condiții:

a) centrala electrică respectivă a obținut statutul de centrală electrică eligibilă care utilizează surse regenerabile de energie și a fost semnat un contract corespunzător cu furnizorul central de energie electrică înainte de intrarea în vigoare a prezentei legi;

b) centrala electrică respectivă a fost pusă în funcțiune înainte de intrarea în vigoare a prezentei legi.

(4) În cazul în care după intrarea în vigoare a prezentei legi în legătură cu o centrală electrică prevăzută la alin. (2) lit. d) are loc unul din evenimentele prevăzute la alin. (5), centrala electrică respectivă urmează să fie tratată ca pierzând statutul tranzitoriu, cu efect de la data acelui eveniment. Dacă după intrarea în vigoare a prezentei legi au loc cel puțin două din evenimentele menționate, se va considera că centrala electrică respectivă și-a pierdut statutul tranzitoriu cu efect de la data celui mai vechi dintre aceste evenimente.

(5) În sensul alin. (4), un eveniment relevant are loc în legătură cu o centrală electrică care utilizează surse regenerabile de energie atunci când:

a) centrala electrică respectivă face obiectul unei modificări care necesită eliberarea unui nou aviz de racordare de către operatorul de sistem;

b) se mărește capacitatea centralei electrice respective;

c) contractul reglementat pentru achiziționarea energiei electrice din surse regenerabile încheiat pentru respectiva centrală electrică eligibilă care utilizează surse regenerabile de energie se substituie cu un contract pentru diferențe în conformitate cu art. 38¹ din Legea nr. 10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile.

(6) Fără a aduce atingere contractelor încheiate înainte de intrarea în vigoare a prezentei legi, centralele electrice de termoficare urbane care au fost puse în funcțiune înainte de intrarea în vigoare a prezentei legi și care fac obiectul dispecerizării prioritare vor continua să beneficieze de dispecerizare prioritară pe o perioadă de până la 2030 inclusiv sau până la data producerii a cel puțin unuia dintre următoarele evenimente după intrarea în vigoare a prezentei legi (sau, dacă intervin mai multe astfel de evenimente, cu efect de la data cel mai vechi dintre aceste evenimente):

a) centrala electrică face obiectul unei modificări care necesită eliberarea unui nou aviz de racordare de către operatorul de sistem;

b) se mărește capacitatea de producere a centralei electrice;

c) Agenția a emis o hotărâre de retragere a dispecerizării prioritare pentru centrala electrică pe baza evaluării efectuate în conformitate cu alin. (7).

(7) Agenția efectuează o evaluare cost-beneficiu pentru centralele electrice de termoficare urbane pentru a evalua activitatea producătorilor respectivi pe piața energiei electrice și a energiei termice, definește scenarii de repartizare a costurilor între producția de energie termică și energie electrică pentru centralele electrice de termoficare urbane respective, ținând cont de securitatea furnizării energiei termice consumatorilor finali instalațiile cărora sunt racordate la sistemul centralizat de alimentare cu energie termică. În urma evaluării efectuate, Agenția va modifica politica tarifară de stabilire a prețurilor pentru centralele electrice de termoficare urbane și stabilește printr-o hotărâre dedicată data de la care dispecerizarea prioritară nu se va mai aplica în raport cu centralelor electrice de termoficare urbane, dar nu mai târziu de șase ani de la intrarea în vigoare a prezentei legi.

(8) Dispecerizarea prioritară nu trebuie să periclitizeze funcționarea în siguranță a sistemului electroenergetic, nu trebuie să fie utilizată ca justificare pentru restricționarea capacităților interzonale dincolo de ceea ce este prevăzut la Articolul 44 și trebuie să se bazeze pe criterii transparente și nediscriminatorii.

Articolul 75. Cooperarea dintre operatorul sistemului de distribuție și operatorul sistemului de transport

(1) Operatorul sistemului de distribuție și operatorul sistemului de transport cooperează între ei în legătură cu dezvoltarea și exploatarea rețelelor lor electrice. În special, operatorul sistemului de distribuție și operatorul sistemului de transport fac schimb de toate informațiile și de date necesare

privind performanța centralelor electrice și a consumului dispecerizabil, exploatarea zilnică a rețelelor lor electrice și la planificarea pe termen lung a investițiilor în rețelele electrice, în scopul de a asigura dezvoltarea și exploatarea eficientă din punct de vedere al costurilor, în siguranță și în mod fiabil a rețelelor electrice ale acestora.

(2) Operatorul sistemului de distribuție și operatorul sistemului de transport cooperează între ei pentru a asigura un acces coordonat la resurse precum producerea distribuită, stocarea energiei sau consumul dispecerizabil, care pot sprijini necesitățile specifice atât ale operatorului sistemului de distribuție, cât și ale operatorului sistemului de transport.

(3) Operatorul sistemului de transport și operatorul sistemului de distribuție cooperează în vederea facilitării și permiterii furnizării de rezerve de putere activă prin intermediul grupurilor de furnizare a rezervelor sau al unităților de furnizare a rezervelor situate în sistemele de distribuție în conformitate cu cerințele stabilite în Codul rețelelor electrice directoare privind operarea sistemului electroenergetic, precum și în vederea îndeplinirii altor funcții și atribuții stabilite în prezenta lege, precum și în codurile rețelelor electrice și liniile directoare prevăzute la Articolul 39.

(4) Operatorul sistemului de transport și operatorii sistemelor de distribuție cooperează între ei pentru a publica, în mod consecvent, informații coerente privind capacitatea disponibilă de a efectua noi racordări în zonele lor de operare respective care oferă o vizibilitate suficient de detaliată dezvoltatorilor de noi proiecte energetice și altor potențiali utilizatori de sistem.

(5) Cooperarea dintre operatorul sistemului de transport și operatorii sistemelor de distribuție, inclusiv schimbul de informații și date, se va realiza în conformitate cu prevederile prezentei legi și ale actelor normative de reglementare aprobate de Agenție și acordurile de interacțiune între operatorul sistemului de transport și operatorii sistemelor de distribuție.

Articolul 76. Evidența și măsurarea energiei electrice

(1) Energia electrică produsă, livrată, furnizată și consumată se măsoară prin intermediul echipamentelor de măsurare. Echipamentele de măsurare utilizate pentru măsurarea fluxurilor de energie electrică, pentru determinarea și decontarea consumului de energie electrică între părțile contractante sunt supuse verificării metrologice conform Legii metrologiei nr. 19/2016, iar operatorii de sistem sunt responsabili de instalarea și de sigilarea acestora în condițiile stabilite în prezentul articol.

(2) Locul instalării echipamentului de măsurare și măsurarea energiei electrice în scopuri comerciale se efectuează în conformitate cu prevederile Regulamentului privind măsurarea energiei electrice în scopuri comerciale aprobat de Agenție, care se aplică în mod nediscriminatoriu operatorilor de sistem și utilizatorilor de sistem.

(3) Măsurarea energiei electrice în scopuri comerciale se realizează cu ajutorul echipamentelor de măsurare ale căror tipuri sunt incluse în Registrul de stat al mijloacelor de măsurare, publicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova și plasat pe site-ul web oficial al Institutului Național de Metrologie. Operatorul de sistem efectuează lucrările de montare, demontare a echipamentelor de măsurare ale consumatorului final, precum și lucrările de conectare a echipamentelor de măsurare ale consumatorilor finali, ale producătorilor sau ale operatorilor instalațiilor de stocare la sistemul automatizat de măsurare a energiei electrice al operatorului de sistem respectiv.

(4) Cheltuielile legate de cumpărarea, montarea, sigilarea, verificarea metrologică, întreținerea, repararea și înlocuirea echipamentelor de măsurare pentru consumatorii casnici sunt suportate de operatorul sistemului de distribuție din sursele incluse în tarifele reglementate pentru serviciul de distribuție a energiei electrice, cu excepția cazurilor în care consumatorul casnic solicită instalarea unui echipament de măsurare inteligent în conformitate cu Articolul 77. În acest din urmă caz, consumatorul casnic respectiv suportă cheltuielile de cumpărare, întreținere și înlocuire a echipamentului de măsurare respectiv.

(5) Prin derogare de la prevederile alin. (4) din prezentul articol și ale articolul 24 alin. (4) din Legea nr.174/2017 cu privire la energetică, cheltuielile privind cumpărarea, instalarea, sigilarea, verificarea metrologică, întreținerea, repararea și înlocuirea echipamentelor de măsurare pentru consumatorii casnici care dețin centrale electrice care utilizează surse regenerabile de energie sunt suportate de către aceștia.

(6) Cheltuielile legate de cumpărarea, montarea, sigilarea, verificarea metrologică, întreținerea, repararea și înlocuirea echipamentelor de măsurare și de conectare a echipamentelor de măsurare la sistemul automatizat de măsurare a energiei electrice al operatorului de sistem pentru consumatorii noncasnici sunt suportate integral de către aceștia.

(7) La cererea scrisă a consumatorului noncasnic, operatorul sistemului de distribuție efectuează verificarea metrologică periodică a contorului electric conectat direct la rețeaua electrică de distribuție. În acest caz, consumatorul noncasnic urmează să achite tariful pentru prestarea acestui serviciu auxiliar, aprobat de Agenție în conformitate cu Metodologia de calculare, aprobare și aplicare a tarifelor reglementate pentru serviciile auxiliare prestate de operatorii de sistem din sectorul electroenergetic.

(8) Producătorii, operatorii instalațiilor de stocare a energiei și consumatorii finali sunt obligați să acorde acces reprezentanților operatorilor de sistem la echipamentele de măsurare care se află în limitele proprietății acestora în vederea exercitării funcțiilor stabilite pentru operatorii de sistem în prezenta lege și în Regulamentul privind măsurarea energiei electrice în scopuri comerciale.

(9) Producătorii, operatorii instalațiilor de stocare a energiei și consumatorii finali sunt obligați să păstreze intacte și să nu intervină asupra echipamentelor de măsurare instalate în limitele proprietății lor. În cazul în care deteriorarea echipamentului de măsurare este cauzată din vina consumatorului respectiv, acesta va suporta cheltuielile de demontare, reparare, verificare metrologică, instalare sau de înlocuire a echipamentului de măsurare deteriorat.

(10) Consumatorii finali trebuie să poată citi cu ușurință indicațiile echipamentelor de măsurare, fie direct, fie indirect, printr-o interfață online sau printr-o altă interfață adecvată.

Articolul 77. Sisteme de măsurare inteligente

(1) Pentru a promova eficiența energetică și a abilitării consumatorilor finali, întreprinderile electroenergetice și alți participanți la piață depun eforturi să optimizeze utilizarea energiei electrice, printre altele, prin furnizarea de servicii de gestionare a energiei, prin elaborarea de formule inovatoare de stabilire a prețului și prin introducerea unor sisteme de măsurare inteligente care sunt interoperabile, în special cu sistemele consumatorilor de gestionare a energiei și cu rețelele inteligente, în conformitate cu actele normative care reglementează protecția datelor.

(2) Agenția stabilește în Regulamentul privind măsurarea energiei electrice în scopuri comerciale, cerințele funcționale și tehnice minime aplicabile sistemelor de măsurare inteligente care urmează să fie introduse în conformitate cu prezentul articol, asigurând în același timp interoperabilitatea acestor sisteme de măsurare inteligente, conectarea lor la sistemul automatizat de măsurare a energiei electrice al operatorului de sistem, precum și capacitatea lor de a transmite informații sistemelor de gestionare a energiei ale consumatorilor finali.

(3) În sensul alin. (1), operatorii de sistem efectuează o evaluare cost-beneficiu a implementării sistemelor de măsurare inteligente în limitele teritoriului autorizat prin licență, în conformitate cu principiile și cerințele stabilite printr-o hotărâre a Agenției, la elaborarea căreia Agenția ține cont de cerințele și funcționalitățile minime ale sistemelor de măsurare inteligente aplicabile la nivelul Uniunii Europene. Operatorii de sistem prezintă Agenției evaluările cost-beneficiu. În cazul în care implementarea sistemelor de măsurare inteligente este evaluată pozitiv ca urmare a evaluării cost-beneficiu (denumită în continuare - *ECB pozitiv*), evaluarea respectivă trebuie să fie însoțită de un program de implementare a sistemelor de măsurare inteligente și de o propunere de partajare a costurilor legate de punerea în aplicare a programului de implementare a sistemelor de măsurare inteligente, care va lua în considerare beneficiile pe termen lung pentru întregul lanț valoric. La elaborarea programului

de implementare a sistemelor de măsurare inteligente, operatorul de sistem trebuie să asigure că cel puțin 80% din consumatorii finali racordați la rețelele sale electrice vor dispune de echipamente de măsurare inteligente în termen de cel mult șapte ani de la data efectuării evaluării cost-beneficiu respective.

(4) În cazul în care evaluarea cost-beneficiu prezentată de operatorul de sistem nu corespunde cerințelor stabilite în hotărârea Agenției menționată la alin. (3), operatorul de sistem va revizui evaluarea cost-beneficiu respectivă în termenele și în conformitate cu cerințele stabilite de Agenție.

(5) În cazul unui ECB pozitiv, Agenția examinează și aprobă programul de implementare a sistemelor de măsurare inteligente și stabilește prin hotărâre principiile de partajare a costurilor asociate. Programul de implementare a sistemelor de măsurare inteligente aprobat va fi inclus în planul de dezvoltare a rețelelor electrice și planul de investiții al operatorului de sistem respectiv. Agenția monitorizează punerea în aplicare a programului de implementare a sistemelor de măsurare inteligente pentru a evalua beneficiile aduse consumatorilor finali.

(6) La punerea în aplicare a programului de implementare a sistemelor de măsurare inteligente aprobat, operatorul de sistem ține cont, în mod corespunzător, de standardele europene, cerințele stabilite de Agenție în conformitate cu alin. (3), precum și de următoarele cerințe:

a) sistemele de măsurare inteligente trebuie să măsoare cu acuratețe consumul real de energie electrică și să fie capabil să furnizeze consumatorilor finali informații despre timpul efectiv de utilizare. Datele privind consumul anterior validate trebuie să fie disponibile și vizualizate cu ușurință și în siguranță pentru consumatorii finali, la cerere și fără costuri suplimentare. Datele privind consumul în timp aproape real nevalidat sunt, de asemenea, puse la dispoziția consumatorilor finali cu ușurință și în siguranță, fără costuri suplimentare, prin intermediul unei interfețe standardizate sau prin acces de la distanță, pentru a sprijini programe automate de eficiență energetică, consum dispecerizabil și alte servicii;

b) securitatea sistemelor de măsurare inteligente și a comunicațiilor de date trebuie să respecte actele normative care reglementează regulile de securitate, ținând cont de cele mai bune tehnici disponibile pentru asigurarea celui mai înalt nivel de protecție în materie de securitate cibernetică, și ținând cont în același timp de costuri și de principiul proporționalității;

c) asigurarea confidențialității consumatorilor finali și protecția datelor acestora trebuie să se realizeze în conformitate cu actele normative care reglementează protecția datelor și a normelor de confidențialitate;

d) operatorii de sistem asigură că echipamentele de măsurare a energiei electrice ale consumatorilor activi care livrează energie electrică în rețea înregistrează energia electrică livrată în rețeaua electrică de la sediul consumatorilor activi;

e) la cererea consumatorului final, operatorul de sistem pune la dispoziție datele privind energia electrică livrată în rețea și datele despre consumul lui de energie electrică, în conformitate cu cerințele de interoperabilitate și procedurile de acces la datele prevăzute la Articolul 78 alin. (7), printr-o interfață standardizată de comunicație sau prin acces de la distanță, sau către o parte terță care acționează în numele lui, într-un format ușor de înțeles care să îi permită să compare oferte în condiții similare. În acest scop, consumatorii finali vor putea să-și recupereze datele de măsurare sau să le transmită unei alte părți fără costuri suplimentare și în conformitate cu dreptul lor la portabilitatea datelor prevăzut de actele normative care reglementează protecția datelor;

f) consumatorilor finali li se acordă consiliere și informații corespunzătoare înainte de sau în momentul instalării sistemului de măsurare inteligent, în special în privința întregului potențial al acestuia în legătură cu gestionarea citirilor și monitorizarea consumului de energie și în privința colectării și prelucrării datelor cu caracter personal în conformitate cu actele normative care reglementează protecția datelor;

g) sistemele de măsurare inteligente permit măsurarea și decontarea consumatorilor finali, în aceeași interval de timp, ca intervalul de decontare a dezechilibrelor pe piața energiei electrice.

(7) În cazul în care implementarea sistemelor de măsurare inteligente a fost evaluată negativ ca urmare a evaluării cost-beneficiu (denumită în continuare - *ECB negativ*), operatorii de sistem revizuiesc periodic evaluările respective conform periodicității stabilite de Agenție în hotărârea prevăzută la alin. (3) dar nu mai rar decât odată la 4 ani. Agenția notifică Secretariatul Comunității Energetice cu privire la rezultatul evaluărilor cost-beneficiu actualizate pe măsură ce acestea devin disponibile.

(8) În cazul unui ECB negativ sau în cazul în care sistemele de măsurare inteligente nu sunt încă implementate de către operatorul de sistem, consumatorul final are dreptul, la cerere, suportând costurile aferente, să instaleze sau, după caz, să modernizeze, în condiții echitabile, rezonabile și eficiente din punctul de vedere al costurilor, un sistem de măsurare inteligent. Sistemul de măsurare inteligent trebuie să respecte cerințele stabilite în Regulamentul privind măsurarea energiei electrice în scopuri comerciale, să fie interoperabil și capabil să ofere conectivitatea dorită a infrastructurii de măsurare cu sistemele de gestionare a energiei în timp aproape real.

(9) La solicitarea consumatorului final în temeiul alin. (8), operatorul de sistem va prezenta o ofertă pentru sistemele de măsurare inteligente care precizează și descrie în mod clar cel puțin informații despre funcțiile și interoperabilitatea pe care le poate oferi sistemul de măsurare inteligent propus, serviciile fezabile, precum și beneficiile care pot fi obținute în mod realist cu ajutorul respectivului sistem de măsurare inteligent la acel moment, precum și costurile conexe care urmează să fie suportate de consumatorul final. Operatorul de sistem instalează sistemul de măsurare inteligent în cel mult patru luni de la data primirii cererii respective, confirmarea ofertei și semnării contractului privind instalarea sistemului de măsurare inteligent.

(10) Prevederile prezentului articol se aplică instalațiilor viitoare și instalațiilor care înlocuiesc sistemele de măsurare inteligente mai vechi. Sistemele de măsurare inteligente care au fost deja instalate sau pentru care a început „demararea lucrărilor”, înainte de 30 noiembrie 2021, pot rămâne în funcțiune pe toată durata de viață, dar în cazul sistemelor de măsurare inteligente care nu îndeplinesc cerințele stabilite la alin. (6), precum și cerințele menționate la alin. (2), nu vor rămâne în funcțiune după 5 iulie 2031. În sensul prezentului alineat, „demararea lucrărilor” înseamnă fie demararea lucrărilor de construcții în cadrul investiției, fie primul angajament ferm de comandă pentru echipamente sau alt angajament prin care investiția devine ireversibilă, oricare dintre acestea survine mai întâi. Cumpărarea de terenuri și lucrările pregătitoare, precum obținerea permiselor și efectuarea studiilor preliminare de fezabilitate, nu sunt considerate drept demarare a lucrărilor. În cazul preluărilor de întreprinderi, „demararea lucrărilor” înseamnă data de achiziționare a activelor direct legate de unitatea preluată.

Articolul 78. Gestionarea datelor, schimbul de date și procedurile de acces la date

(1) Accesul la datele consumatorilor finali de către părțile eligibile se asigură în conformitate cu prezentul articol și cu regulile și cerințele stabilite în legislația relevantă care reglementează accesul la date și stocarea datelor. În sensul prezentei legi, datele includ datele furnizate de echipamentele de măsurare și datele privind consumul, precum și datele ce țin de schimbarea furnizorului, de consumul dispecerizabil și de alte servicii care intră sub incidența prezentei legi.

(2) Operatorii de sistem, în calitate de părți responsabile de gestionarea datelor, trebuie să organizeze gestionarea datelor astfel încât să asigure accesul și schimbul de date eficient și securizat, precum și protecția și securitatea datelor, în conformitate cu cerințele stabilite în legislația relevantă care reglementează accesul la date și stocarea datelor. Prelucrarea datelor cu caracter personal se efectuează în conformitate cu cerințele Legii nr. 133/2011 privind protecția datelor cu caracter personal.

(3) Operatorii de sistem vor oferi acces la datele consumatorilor finali oricărei părți eligibile. Părțile eligibile vor avea la dispoziție datele solicitate în mod nediscriminatoriu și simultan. Accesul la date trebuie să fie ușor, iar procedurile relevante pentru obținerea accesului la date trebuie făcute publice.

(4) În vederea gestionării accesului la rețelele electrice de transport și de distribuție, operatorul de sistem are obligația să țină un registru electronic în care urmează să indice, pentru fiecare punct de acces, identificat printr-un număr specific, toate datele necesare gestionării accesului la rețeaua electrică,

inclusiv datele privind identitatea persoanei cu care este încheiat contractul pentru prestarea serviciului de transport sau de distribuție a energiei electrice, privind furnizorul(ii) existent(ți), adresa locului de consum, puterea contractată, punctul de racordare, punctul de delimitare, tensiunea nominală la punctul de delimitare, caracteristicile aparatelor de protecție pentru corelarea protecției la punctele de delimitare, caracteristicile echipamentului de măsurare, precum și mențiunea cu privire la faptul dacă respectivul loc de consum este racordat la sau deconectat de la rețeaua electrică.

(5) Datele din registrul electronic prevăzut la alin. (4) pot fi accesate de către consumatorii finali respectivi, consumatorii activi sau de către furnizorii de energie electrică, agregatori în baza acceptului scris a respectivului consumator final sau în baza contractului relevant încheiat între consumatorul final și furnizorul de energie electrică, agregatorul care solicită accesul la informațiile din registrul electronic.

(6) Nu se impun costuri suplimentare consumatorilor finali pentru accesul la datele acestora sau pentru solicitările de punere la dispoziție a datelor acestora. Agenția are acces gratuit și necondiționat la registrul electronic.

(7) Eventualele reclamații în legătură cu modul în care operatorii de sistem își exercită funcțiile și obligațiile prevăzute de prezentul Articol se examinează de către Agenție.

(8) Pentru a promova concurența pe piața cu amănuntul a energiei electrice și pentru a evita costurile administrative excesive pentru părțile eligibile, operatorii de sistem vor aplica cerințele de interoperabilitate și procedurile de acces la date stabilite într-o hotărârea aprobată de Agenție în acest sens.

Articolul 79. Întreruperi, limitări și încetarea livrării energiei electrice

(1) Operatorul de sistem este în drept să întrerupă prestarea serviciului de transport al energiei electrice, a serviciului de distribuție a energiei electrice pentru o pentru un interval de timp cât mai scurt, în situațiile și în condițiile stabilite în prezentul articol, în Regulamentul cu privire la calitatea serviciilor de transport și de distribuție a energiei electrice, Regulamentul privind racordarea, în codurile rețelilor electrice și liniile directe prevăzute la Articolul 39, în Regulamentul cu privire la protecția rețelilor electrice, precum și în caz de criză de energie electrică în conformitate cu prevederile Regulamentul privind situațiile excepționale în sectorul electroenergetic și Planul de acțiuni pentru situații excepționale în sectorul electroenergetic.

(2) În termenele și condițiile stabilite prin Regulamentul cu privire la calitatea serviciilor de transport și de distribuție a energiei electrice, operatorul de sistem informează în prealabil utilizatorii de sistem cu privire la data și durata întreruperii serviciului de transport sau de distribuție a energiei electrice, dacă întreruperea nu este cauzată de o criză de energie electrică.

(3) Operatorul de sistem este în drept să limiteze sau să înceteze prestarea serviciului de transport sau de distribuție a energiei electrice în situațiile și în condițiile stabilite în Regulamentul privind racordarea. Cu excepțiile stabilite la Articolul 10 alin. (3) lit. g) și la Articolul 141, operatorul de sistem nu poate fi obligat să presteze în continuare serviciul de transport sau de distribuție a energiei electrice utilizatorului de sistem care nu își onorează obligațiile de plată sau care nu respectă condițiile de prestare a acestor servicii, stabilite în Regulamentul privind racordarea.

(4) Operatorul de sistem este în drept să impună plata preventivă în legătură cu serviciile furnizate utilizatorilor de sistem care au întârziat plata de cel puțin 2 ori, cu cel puțin 30 de zile, într-un interval de timp de cel mult 12 luni consecutive. Mărimea plății preventive este determinată ca valoarea medie lunară a facturilor de plată emise în ultimele 3 luni. Operatorul de sistem scutește de obligația de plată preventivă orice utilizator de sistem care și-a îndeplinit obligațiile de plată în termen de 12 luni de la stabilirea plății preventive.

(5) În cazul racordării neautorizate a instalațiilor electrice sau a aparatelor electrice la rețeaua electrică sau în cazul consumului de energie electrică prin evitarea echipamentului de măsurare sau prin intervenție în funcționarea echipamentului de măsurare, operatorul de sistem deconectează de la rețeaua

electrică instalațiile electrice racordate neautorizat sau aparatele electrice respective, documentând acest fapt în conformitate cu Regulamentul privind racordarea.

(6) Fără a aduce atingere măsurilor luate pentru protejarea consumatorilor vulnerabili, la solicitarea furnizorului, operatorul de sistem este obligat să deconecteze instalațiile electrice ale utilizatorilor de sistem în termenele și condițiile stabilite în Regulamentul privind racordarea și în Regulamentul privind furnizarea energiei electrice.

(7) Operatorul de sistem este obligat să reia prestarea serviciului de transport sau de distribuție a energiei electrice după ce utilizatorul de sistem a înlăturat cauzele care au condus la sistarea prestării serviciului de transport sau de distribuție a energiei electrice din vina utilizatorului de sistem și după achitarea tarifului de reconectare.

(8) Operatorul de sistem este obligat să repare prejudiciul cauzat de limitarea, întreruperea sau încetarea prestării serviciului de transport a energiei electrice, a serviciului de distribuție a energiei electrice, dacă aceasta a fost efectuată cu încălcarea prevederilor prezentului articol.

Articolul 80. Calitatea serviciilor de transport și de distribuție a energiei electrice

(1) Calitatea serviciilor de transport și de distribuție a energiei electrice se evaluează pe baza indicatorilor de calitate, stabiliți în Regulamentul cu privire la calitatea serviciilor de transport și de distribuție a energiei electrice, care reflectă continuitatea livrării energiei electrice, parametrii de calitate a energiei electrice livrate și calitatea relațiilor dintre operatorul de sistem și utilizatorii de sistem. Agenția stabilește indicatori generali, care se calculează pentru operatorul de sistem și indicatori garantați, care vizează utilizatorul de sistem individual, precum și valorile limită ale indicatorilor de calitate, care se actualizează în funcție de situația obiectivă din sectorul electroenergetic și cu cerințele utilizatorilor de sistem și monitorizează conformitatea de către operatorii de sistem cu indicatorii de calitate.

(2) Pentru nerespectarea valorilor limită ale indicatorilor de calitate, Agenția este în drept să reducă tarifele reglementate pentru serviciile de transport a energiei electrice, pentru serviciile de distribuție a energiei electrice cu pana la 10% din valoarea respectivelor tarife reglementate.

(3) În cazul nerespectării valorilor limită ale indicatorilor de calitate, operatorul de sistem plătește compensații individuale utilizatorilor de sistem în cazurile prevăzute expres în Regulamentul cu privire la calitatea serviciilor de transport și de distribuție a energiei electrice.

(4) Operatorul de sistem este obligat să țină evidența tuturor cererilor, sesizărilor, solicitărilor referitoare la calitatea serviciului de transport a energiei electrice, a serviciului de distribuție a energiei electrice și să prezinte anual Agenției, în termenele stabilite în Regulamentul cu privire la calitatea serviciilor de transport și de distribuție a energiei electrice, rapoarte privind calitatea serviciilor de transport și de distribuție a energiei electrice.

(5) Operatorul de sistem este obligat să înființeze serviciul telefonic 24/24 și să asigure funcționarea acestuia pentru a recepționa sesizările utilizatorilor de sistem cu privire la calitatea serviciului de transport sau de distribuție a energiei electrice, precum și cu privire la necesitatea înlăturării eventualelor defecte ale utilajului sau ale rețelelor electrice.

Articolul 81. Linii electrice directe

(1) Un producător sau un furnizor stabilit pe teritoriul lor are dreptul să furnizeze energie electrică propriilor sedii, filiale sau consumatori prin intermediul unei linii electrice directe, fără a face obiectul unor proceduri administrative sau costuri disproporționate.

(2) Toți consumatorii de pe teritoriul lor au dreptul să fie aprovizionați cu energie electrică, individual sau în comun, printr-o linie electrică directă de către un producător sau furnizor.

(3) Posibilitatea de a furniza energie electrică prin linia electrică directă nu exclude posibilitatea de a contracta energie electrică în conformitate cu Articolul 71.

(4) Construirea unei linii electrice directe se poate realiza cu condiția obținerii autorizației pentru linia electrică directă, eliberată de Agenție, precum și a actelor permissive emise în condițiile Codului urbanismului și construcțiilor nr. 434/2023.

(5) Agenția poate condiționa eliberarea autorizației pentru linia electrică directă de imposibilitatea sau refuzului accesului la rețeaua electrică, fie de examinarea extrajudiciară de către Agenție a reclamațiilor privind accesul la rețeaua electrică. Agenția acordă autorizația pentru linia electrică directă pe baza unor criterii obiective și nediscriminatorii stabilite în conformitate cu regulamentul aprobat de Agenție.

(6) Agenția are dreptul să refuze eliberarea autorizației pentru linia electrică directă în cazul în care aceasta ar obstrucționa punerea în aplicare a prevederilor legii, menite să asigure executarea obligațiilor de serviciu public, a garanțiilor serviciului universal și protecția consumatorilor. Refuzul privind eliberarea autorizației pentru linia electrică directă trebuie formulat în scris, cu prezentarea motivelor justificate în modul corespunzător.

(7) Eliberarea, prelungirea valabilității, reperfectarea, suspendarea și reluarea valabilității sau retragerea autorizației pentru linia electrică directă, precum și eliberarea duplicatului acesteia, se efectuează în condițiile stabilite în prezentul articol și în conformitate cu regulamentul aprobat de Agenție.

Capitolul VII

PIEȚELE DE ENERGIE ELECTRICĂ

Secțiunea 1

Dispoziții generale

Articolul 82. Principii generale

(1) Întreprinderile electroenergetice sunt libere să intre pe piețele de energie electrică și să iasă de pe acestea, cu condiția că respectă prevederile prezentei legi și ale actelor normative de reglementare aprobate de Agenție. Întreprinderile electroenergetice, precum și alte persoane fizice sau juridice, individual sau prin agregare, au dreptul să participe la piețele de energie electrică pentru a vinde sau a procura energie electrică.

(2) Toate tranzacțiile de vânzare-cumpărare a energiei electrice, a serviciilor de sistem, a energiei de echilibrare, a altor produse conexe se efectuează pe piețele angro de energie electrică și pe piața cu amănuntul a energiei electrice.

(3) Funcționarea piețelor de energie electrică, precum și reglementarea drepturilor și a obligațiilor participanților la piață se efectuează în conformitate cu termenele și condițiile stabilite în prezenta lege, Regulile pieței energiei electrice și Codurile rețelelor electrice privind echilibrarea sistemului electroenergetic, privind alocarea capacității și gestionarea congestiilor și privind alocarea capacității pe termen lung, aprobate de Agenție în conformitate cu Articolul 39, precum și TCM-uri relevante.

(4) Agenția, operatorul sistemului de transport, operatorii sistemelor de distribuție, operatorul pieței energiei electrice/OPEED trebuie să asigure că piețele de energie electrică sunt operate în conformitate cu următoarele principii:

- a) prețurile se formează în funcție de cerere și ofertă;
- b) se încurajează formarea liberă a prețurilor și se evită acțiunile care împiedică formarea prețurilor în funcție de cerere și ofertă;
- c) se facilitează dezvoltarea unei producții de energie electrică mai flexibile, durabile, cu emisii reduse de carbon, și o cerere mai flexibilă;

d) consumatorii finali sunt în măsură să beneficieze de oportunitățile de piață și de creșterea concurenței pe piața cu amănuntul a energiei electrice și pot acționa în calitate de participanți la piață și la tranziția energetică;

e) participarea pe piață a consumatorilor finali și a întreprinderilor mici este posibilă prin agregarea producerii de la mai multe centrale electrice sau a sarcinii de la mai multe instalații de consum dispecerizabil pentru a face oferte comune pe piețele de energie electrică și pentru a fi exploatate în comun în sistemul electroenergetic, în conformitate cu Legea concurenței nr. 183/2012;

f) decarbonizarea sistemului electroenergetic și, astfel, a economiei, inclusiv prin facilitarea integrării energiei electrice din surse regenerabile de energie și prin oferirea de stimulente pentru eficiența energetică;

g) oferirea stimulentele adecvate pentru investiții în producere, în special pentru investiții pe termen lung într-un sistem electroenergetic decarbonizat și durabil, în stocarea energiei, în eficiența energetică și în consum dispecerizabil, pentru a răspunde necesităților pieței și pentru a facilita concurența loială, asigurând astfel securitatea aprovizionării cu energie electrică;

h) înlăturarea progresivă a barierelor în calea fluxurilor transfrontaliere de energie electrică între zonele de ofertare sau Părțile Contractante ale Comunității Energetice și tranzacțiile transfrontaliere pe piețele de energie electrică și piețele de servicii conexe;

i) promovarea cooperării regionale;

j) producerea, stocarea energiei și consumul dispecerizabil în condiții de siguranță și durabilitate participă pe piețele de energie electrică în condiții de egalitate;

k) toți producătorii sunt responsabili direct sau indirect de vânzarea energiei electrice pe care o produc;

l) este permisă dezvoltarea de proiecte demonstrative în domeniul unor surse de energie, tehnologii sau sisteme durabile, sigure și cu emisii scăzute de carbon, care trebuie să fie realizate și utilizate în beneficiul societății;

m) permite dispecerizarea eficientă a centralelor electrice, a stocării energiei și a consumului dispecerizabil;

n) intrarea și ieșirea producătorilor de energie electrică, a operatorilor instalațiilor de stocare a energiei și a furnizorilor de energie electrică sunt permise pe baza evaluării efectuate de către întreprinderile respective cu privire la viabilitatea economică și financiară a operațiunilor lor;

o) pentru a permite protecția participanților la piață împotriva riscurilor de volatilitate a prețurilor pe baza pieței, și pentru a reduce incertitudinea referitoare la randamentul viitor al investițiilor, produsele de acoperire a riscurilor pe termen lung sunt tranzacționabile pe bursele de energie electrică într-un mod transparent, iar contractele de furnizare a energiei electrice pe termen lung sunt negociabile pe piața contractelor bilaterale, sub rezerva respectării Legii concurenței nr. 183/2012;

p) comerțul cu produse în Comunitatea Energetică va fi facilitat, iar modificările în materie de reglementare iau în considerare efectele atât pe termen scurt, cât și pe termen lung asupra piețelor la termen și asupra produselor;

q) participanții pieței energiei electrice au dreptul de a obține acces la rețelele electrice în condiții obiective, transparente și nediscriminatorii.

(5) Participanții la piață sunt în drept să intre liber pe piețele de energie electrică, să opereze și să iasă de pe piețele de energie electrică, precum și să facă comerț transfrontalier. Pe piețele de energie electrică participanții la piață convin în mod liber asupra cantității și a prețului energiei electrice furnizate.

(6) Participanții la piață trebuie să-și exercite drepturile cu bună-credință și le este interzis să își exercite drepturile în sensul restrângerii concurenței, al prejudicierii intereselor legitime ale consumatorilor finali, precum și să întreprindă alte acțiuni care au ca obiect sau pot avea ca efect

restrângerea, prevenirea sau denaturarea concurenței, în special prin încheierea de acorduri anticoncurențiale sau prin abuzul de poziție dominantă pe piață.

(7) Operatorul sistemului de transport, operatorii sistemelor de distribuție, furnizorul central de energie electrică, operatorul piețelor de energie electrică/OPEED sunt participanți la piață specifici și au dreptul să acționeze pe piețele de energie electrică numai în condițiile specifice stabilite în prezenta lege, în Regulile pieței energiei electrice, precum și în alte acte normative de reglementare prevăzute la alin. (3).

(8) Toate grupurile de consumatori finali au acces la piețele de energie electrică pentru a-și comercializa flexibilitatea și energia electrică autoprodusă. Consumatorilor finali li se permite să utilizeze pe deplin avantajele agregării producției și ofertei față de regiunile mai mari și să beneficieze de concurența transfrontalieră.

(9) Toți participanții la piață sunt obligați să își asume responsabilitatea financiară și să plătească pentru dezechilibrele pe care le-au generat în sistemul electroenergetic, în conformitate cu Articolul 90. Participanții la piață care doresc să participe pe piețele angro de energie electrică trebuie să se înregistreze în Registrul participanților piețelor angro de energie, precum și să se înregistreze la operatorul licențiat care gestionează piață angro respectivă în conformitate cu Articolul 85 alin. (7).

(10) Participanții la piață sunt obligați să plătească pentru energia electrică și pentru serviciile de care beneficiază la scadențele prevăzute în contractele încheiate între părți, precum și să depună garanții financiare pentru a evita riscurile de neplată asupra piețelor de energie electrică, în termenele și condițiile stabilite în Regulile pieței energiei electrice. Participanții la piață trebuie să îndeplinească alte obligații stabilite în conformitate cu prezenta lege, Regulile pieței energiei electrice și alte acte normative de reglementare prevăzute la alin. (3).

Articolul 83. Interzicerea acordurilor anticoncurențiale și a abuzului de poziție dominantă pe piețele de energie electrică

(1) Se interzic și sunt nule orice înțelegeri pe piețele de energie electrică care au ca obiect sau efect restrângerea, prevenirea sau denaturarea concurenței pe piețele de energie electrică, în special cele care:

- a) stabilesc, direct sau indirect, prețurile de cumpărare sau vânzare sau orice alte condiții de tranzacționare;
- b) limitează sau controlează producerea, comercializarea, dezvoltarea tehnică sau investițiile;
- c) împart piețele sau sursele de aprovizionare;
- d) participă cu oferte trucate la licitații sau la orice alte forme de concurs de oferte;
- e) aplică, în raporturile cu partenerii comerciali, condiții inegale la tranzacții echivalente, creând astfel acestora un dezavantaj concurențial;
- f) condiționează încheierea contractelor de acceptarea de către cealaltă parte a unor obligații suplimentare care, prin natura lor sau în conformitate cu uzanțele comerciale, nu au legătură cu obiectul acestor contracte.

(2) Se interzice întreprinderilor electroenergetice să facă abuz de poziție dominantă pe piețele de energie electrică, ceea ce este incompatibil cu principiile de funcționare a piețelor de energie electrică. Aceste practici abuzive pot consta, în special, în:

- a) impunerea, direct sau indirect, a prețurilor de cumpărare sau de vânzare inechitabile sau a altor condiții de tranzacționare inechitabile;
- b) limitarea producerii, a comercializării sau a dezvoltării tehnice în prejudiciul consumatorilor finali;

c) aplicarea, în raporturile cu partenerii comerciali, a unor condiții inegale la tranzacții echivalente, creând astfel acestora un dezavantaj concurențial;

d) condiționarea încheierii contractelor de acceptarea de către cealaltă parte a unor obligații suplimentare care, prin natura lor sau în conformitate cu uzanțele comerciale, nu au legătură cu obiectul acestor contracte;

e) practicarea unui preț excesiv sau a unui preț de ruinare în scopul înlăturării concurenților;

f) refuzul neîntemeiat de a contracta cu un anumit furnizor sau de a face livrări către un anumit beneficiar;

g) ruperea unei relații contractuale stabilite anterior pe piața relevantă pentru singurul motiv că partenerul refuză să se supună unor condiții comerciale nejustificate.

Articolul 84. Piața cu amănuntul a energiei electrice

(1) Pe piața cu amănuntul a energiei electrice furnizorii, agregatorii și consumatorii finali încheie contracte de furnizare a energiei electrice, la prețuri de piață și în conformitate cu prezenta lege și cu Regulamentul privind furnizarea energiei electrice, aprobat de Agenție.

(2) Contractele de furnizare a energiei electrice și contractele de agregare a energiei electrice pe piața cu amănuntul a energiei electrice se desfășoară în mod transparent, public și nediscriminatoriu. Furnizorii, agregatorii se abțin de la orice formă de discriminare a consumatorilor finali.

(3) În contextul obligațiilor de serviciu public, pe piața cu amănuntul a energiei electrice, furnizorii serviciului universal și furnizorii de ultimă opțiune furnizează energie electrică consumatorilor finali în condițiile stabilite la Articolul 113 și Articolul 114 și în Regulamentul privind furnizarea energiei electrice.

Articolul 85. Piețele angro de energie electrică

(1) Pe piețele angro de energie electrică se încheie următoarele tranzacții: tranzacțiile de vânzare-cumpărare a energiei electrice, inclusiv în contextul schimburilor transfrontaliere de energie electrică, tranzacțiile ce țin de serviciile de echilibrare și alte servicii de sistem, tranzacțiile ce țin de capacitățile de interconectare, precum și tranzacțiile cu alte produse angro de energie electrică. Sunt participanți pe piețele angro de energie electrică: producătorii, operatorul sistemului de transport, operatorii sistemelor de distribuție, operatorul piețelor de energie electrică /OPEED, furnizorul central de energie electrică, traderii, furnizorii, agregatorii, operatorii instalațiilor de stocare a energiei, comunitățile de energie ale cetățenilor, comunitățile de energie din surse regenerabile, consumatorii, inclusiv consumatorii activi.

(2) Piețele angro de energie electrică se organizează și funcționează în conformitate cu prezenta lege, cu Regulile pieței energiei electrice, precum și cu codurile rețelelor electrice și liniile directoare prevăzute la Articolul 39. În funcție de tipul produsului comercializat, piețele angro de energie electrică pot fi operate de către operatorul sistemului de transport, de către operatorul piețelor de energie electrică/OPEED, de către o altă persoană care intermediază tranzacții cu titlu profesional.

(3) Piețele angro de energie electrică constau din piața contractelor bilaterale, burse de energie electrică, piețe pentru comercializarea energiei electrice, a capacităților, a serviciilor de sistem, inclusiv a serviciilor de echilibrare, în toate intervalele de timp, inclusiv piețele la termen, pentru ziua următoare și pe parcursul zilei.

(4) Costurile justificate și necesare suportate de operatorul sistemului de transport în legătură cu organizarea și gestionarea piețelor de alocare a capacităților, a piețelor serviciilor de sistem, inclusiv a piețelor serviciilor de echilibrare se recuperează în timp util, evitându-se totodată subvenționările încrucișate între activitățile desfășurate.

(5) La bursele de energie electrică prețurile se formează în funcție de cerere și ofertă, ca urmare a aplicării unor mecanisme concurențiale. Legislația privind bursele de mărfuri și tranzacționarea cu acțiuni nu se aplică burselor de energie electrică.

(6) Persoanele care intenționează să participe pe piețele angro de energie electrică trebuie să se înregistreze în Registrul participanților la piețele angro de energie conform Articolul 86. Participanților la piață le este interzis să efectueze tranzacții pe piețele angro de energie electrică dacă nu sunt înregistrați în Registrul respectiv.

(7) Pentru a participa pe bursele de energie electrică, pe piețele de comercializare a energiei, a capacităților, a serviciilor de sistem, inclusiv a serviciilor de echilibrare, participanții la piață interesați trebuie să se înregistreze la operatorul licențiat care gestionează piața respectivă și să depună garanții financiare operatorului sistemului de transport, operatorului pieței energiei electrice/OPEED, în condițiile stabilite în Regulile pieței energiei electrice. Participanții la piață se pot retrage sau pot fi excluși de pe piețele respective de energie electrică în cazurile și în condițiile stabilite în Regulile pieței energiei electrice și în alte acte normative de reglementate prevăzute la art. 82., alin. (3)

(8) În cazul în care Agenția constată că un participant la piață a efectuat tranzacții pe piețele angro de energie electrică cu încălcarea principiului stabilit la alin. (6), aplică respectivului participant la piață sancțiunea financiară prevăzută la Articolul 145 alin. (1) lit. d) și stabilește un termen limită pentru înregistrare în Registrul participanților la piețele angro de energie. În cazul în care respectivul participant la piață nu se înregistrează în termenul stabilit, Agenția îi suspendă licența în conformitate cu Articolul 22 alin. (3) lit. d) în cazul titularului de licență, sau aplică o sancțiune financiară în conformitate cu Articolul 145 alin. (2), în cazul participantului la piață care nu are obligația să dețină licență..

(9) Consumatorii pot participa pe piețele angro de energie electrică dacă îndeplinesc cerințele prevăzute la alin. (6) și (7) din prezentul articol, precum și la Articolul 90 alin. (5).

(10) Operatorul sistemului de transport, operatorul piețelor de energie electrică/OPEED, participanții la piață și alte persoane enumerate la Articolul 100 alin. (4) lit. b) – e) în numele lor vor transmite Agenției informații cu privire la tranzacțiile încheiate. Modul de raportare și periodicitatea raportării se stabilesc printr-o hotărâre a Agenției adoptată în acest sens. Aceste persoane sunt obligate să păstreze informațiile și documentele aferente tranzacțiilor încheiate timp de cel puțin 5 ani.

(11) Executarea de către operatorul sistemului de transport, de către operatorul piețelor de energie electrică/OPEED a obligației stabilite la alin. (10) nu îi scutește de îndeplinirea obligațiilor stabilite la Articolul 98.

Articolul 86. Înregistrarea participanților la piețele angro de energie electrică

(1) Participanții la piețele angro de energie electrică ce efectuează tranzacții cu produse energetice angro sau care manifestă interesul de a participa la astfel de tranzacții prin intermediul notificărilor de tranzacționare sunt obligați să se înregistreze în Registrul participanților la piețele angro de energie.

(2) Prin derogare de la Legea nr. 71/2007 cu privire la registre, Agenția instituie și ține Registrul participanților la piețele angro de energie cu respectarea formatului și a cerințelor stabilite în cadrul Comunității Energetice și în conformitate cu cerințele prevăzute în prezentul articol.

(3) Registrul participanților piețelor angro de energie se actualizează în mod continuu și conține, fără a se limita la acestea, cel puțin următoarele informații despre fiecare participant la piața angro a energiei electrice:

- a) codul unic de identificare;
- b) codul fiscal, codul de înregistrare pentru TVA;
- c) adresa sediului/adresa de domiciliu;

d) persoanele responsabile pentru deciziile operaționale ale participantului respectiv și pentru cele referitoare la tranzacții;

e) beneficiarul final al activităților de tranzacționare ale participantului respectiv;

f) alte informații care permit identificarea participantului respectiv.

(4) Procedura de înregistrare și modul de actualizare a Registrului participanților la piețele angro de energie se stabilește în Regulamentul privind Registrul participanților la piețele angro de energie, aprobat de Agenție.

(5) Participanții la piețele angro de energie electrică, înainte de a efectua o tranzacție cu produse energetice angro, depun la Agenție o cerere de înregistrare în Registrul respectiv.

(6) Participanții înregistrați în Registrul participanților la piețele angro de energie sunt obligați să notifice fără întârziere Agenția despre orice modificare care a avut loc în ceea ce privește informațiile prezentate anterior în cererea de înregistrare.

(7) Executarea obligației de înregistrare în Registrul participanților la piețele angro de energie nu exonerează participantul la piețele angro a energiei electrice de alte obligații impuse acestuia în temeiul prezentei legi, Regulilor pieței energiei electrice și actelor normative prevăzute la Articolul 82 alin. (3), inclusiv obligațiile ce îi revin în calitate de parte responsabilă pentru echilibrare.

(8) Agenția transmite informațiile din Registrul participanților la piețele angro de energie către Comitetul de Reglementare al Comunității Energetice în termenele și condițiile stabilite de cadrul normativ al Comunității Energetice.

(9) Înregistrarea participanților la piețele angro a energiei electrice care s-au înregistrat deja la Agenție ca participanți la piață, nu trebuie să conducă la dubla înregistrare a acestora și trebuie să se limiteze la modificarea listei activităților prestate care au fost înregistrate pentru respectivul participant.

(10) Prelucrarea datelor cu caracter personal din Registrul participanților la piețele angro de energie se efectuează în conformitate cu prevederile Legii nr. 133/2011 privind protecția datelor cu caracter personal.

Articolul 87. Piața contractelor bilaterale

(1) Pe piața contractelor bilaterale, tranzacțiile de vânzare-cumpărare a energiei electrice se desfășoară de către participanții la piață în baza contractelor bilaterale, care se formează ținându-se cont de cerere și ofertă, ca rezultat al unor mecanisme concurențiale sau al negocierilor. Participanții la piața contractelor bilaterale au dreptul să efectueze tranzacții bilaterale, inclusiv tranzacții bilaterale de export sau de punerea în liberă circulație (import) al energiei electrice, cu respectarea cerințelor stabilite în prezenta lege, în Regulile pieței energiei electrice, precum și a codurilor rețelelor electrice a și a liniilor directe prevăzute la Articolul 39.

(2) Pe piața contractelor bilaterale tranzacțiile de vânzare-cumpărare a energiei electrice se desfășoară în mod transparent, public și nediscriminatoriu.

(3) Prin derogare de la alin. (1), furnizorul central de energie electrică cumpără energie electrică de la producătorii care dețin centrale electrice eligibile care utilizează surse regenerabile de energie și de la producătorii care dețin centrale electrice de termoficare urbane și revinde energia electrică furnizorilor, în conformitate cu algoritmul prestabilit de Agenție, la prețuri reglementate aprobate de către aceasta cu respectarea prevederilor prezentei legi, ale Legii nr. 10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile și Regulile pieței energiei electrice. Furnizorii sunt obligați să cumpere de la furnizorul central de energie electrică cantitățile de energie electrică stabilite de Agenție în conformitate cu Regulile pieței energiei electrice, în funcție de cotele deținute de aceștia pe piața cu amănuntul a energiei electrice, la prețurile reglementate aprobate de Agenție.

(4) Participanții la piață notifică Agenția în conformitate cu Articolul 85 alin. (10) cu privire la contractele bilaterale încheiate. Participanții la piață notifică operatorul sistemului de transport despre

cantitățile de energie electrică tranzacționate conform contractelor încheiate pe piața contractelor bilaterale. În baza acestei notificări, respectivele cantități vor fi incluse în programele zilnice de energie electrică și vor servi ca bază la decontarea dezechilibrelor pentru participanții respectivi la piața în cauză.

(5) În conformitate cu Regulile pieței energiei electrice, operatorul piețelor de energie electrică poate înființa în mod transparent și nediscriminatoriu o platformă de tranzacționare pentru contracte bilaterale de energie electrică.

Articolul 88. Piețe la termen

(1) Operatorul sistemului de transport emite drepturi de transport pe termen lung sau pune în aplicare măsuri echivalente pentru a permite participanților la piață, inclusiv producătorilor de energie electrică din surse regenerabile de energie, să își acopere riscurile în materie de preț dincolo de granițele zonei de ofertare, cu excepția cazului în care Agenția și autoritățile de reglementare ale graniței zonei de ofertare au adoptat decizii coordonate de a nu emite drepturi de transport pe termen lung la granița zonei de ofertare. Decizia menționată în prezentul alineat trebuie să se bazeze pe evaluarea pieței la termen, care indică faptul că există suficiente oportunități de acoperire a riscurilor în zonele de ofertare în cauză.

(2) Drepturile de transport pe termen lung se alocă în mod transparent și nediscriminatoriu, pe baza mecanismelor de piață și prin intermediul unei platforme unice de alocare.

(3) Sub rezerva respectării actelor normative privind concurența, operatorul piețelor de energie electrică este în drept să dezvolte produse de acoperire a riscului la termen, inclusiv produse de acoperire a riscului pe termen lung, pentru a oferi participanților la piață, inclusiv producătorilor de energie electrică din surse regenerabile de energie, posibilități adecvate pentru acoperirea riscurilor financiare rezultate din fluctuațiile prețurilor. Activitatea de acoperire a riscurilor nu se limitează la tranzacțiile din zona de ofertare a Republicii Moldova.

(4) Piețele la termen se organizează și funcționează în conformitate cu prezenta lege, precum și cu orientările cadru privind alocarea capacității pe termen lung aprobat de Agenție în conformitate cu Articolul 39, TCM-urile corespunzătoare, precum și cu Regulile pieței energiei electrice.

Articolul 89. Piețele pentru ziua următoare și pe parcursul zilei. Cuplarea piețelor

(1) Piețele pentru ziua următoare și pe parcursul zilei se organizează și funcționează în conformitate cu prezenta lege, Regulile pieței energiei electrice, precum și cu liniile directoare privind alocarea capacității și gestionarea congestiilor, aprobat de Agenție în conformitate cu Articolul 39 și TCM corespunzătoare.

(2) În sensul prezentului articol, prin cuplarea piețelor pentru ziua următoare și pe parcursul zilei se înțelege fuziunea pieței pentru ziua următoare și a pieței pe parcursul zilei din Republica Moldova cu o singură piață paneuropeană interzonală pentru ziua următoare și pe parcursul zilei. Operatorul sistemului de transport și OPEED organizează în comun gestionarea piețelor integrate pentru ziua următoare și pe parcursul zilei. Operatorul sistemului de transport și OPEED cooperează la nivelul Comunității Energetice sau, după caz, la nivel regional, pentru a maximiza eficiența și eficacitatea tranzacționării pentru ziua următoare și pe parcursul zilei a energiei electrice din Comunitatea Energetică. Obligația de a coopera nu aduce atingere aplicării Legii concurenței nr. 183/2012. La exercitarea funcțiilor lor, operatorul sistemului de transport și OPEED trebuie să îndeplinească obligațiile ce țin de transparență, iar Comitetul de Reglementare al Comunității Energetice, Agenția monitorizează activitatea acestora, inclusiv sub aspectul manipulării pieței.

(3) Piețele pentru ziua următoare și pe parcursul zilei se organizează și funcționează în conformitate cu următoarele principii:

- a) sunt organizate în așa fel încât să fie nediscriminatorii;
- b) maximizează capacitatea tuturor participanților la piață de a-și gestiona dezechilibrele;

- c) maximizează posibilitățile tuturor participanților la piață de a participa la comerțul interzonal și intrazonal în mod nediscriminatoriu și cât mai aproape posibil de timpul real în toate zonele de ofertare;
- d) să fie organizate astfel încât să asigure partajarea lichidității între toate OPEED, în orice moment, atât pentru comerțul interzonal, cât și pentru comerțul intrazonal;
- e) oferă prețuri care reflectă principiile fundamentale ale pieței, inclusiv valoarea energiei electrice în timp real, pe care participanții la piață se pot baza atunci când contractează produse de acoperire a riscurilor pe termen lung;
- f) asigură siguranța în funcționare, permițând, în același timp, utilizarea la maxim a capacității de transport;
- g) sunt transparente și, dacă este cazul, furnizează informații de către unități generatoare, protejând în același timp confidențialitatea informațiilor sensibile din punct de vedere comercial și asigurând caracterul anonim al tranzacționării;
- h) nu fac distincție între tranzacțiile efectuate în zona de ofertare a Republicii Moldova și cele efectuate între zone de ofertare;
- i) sunt organizate în așa fel încât să asigure că toți participanții pieței energiei electrice pot avea acces la piață în mod individual sau prin agregare.

(4) OPEED permite participanților la piață să tranzacționeze energie cât mai aproape posibil de timpul real, și cel puțin până la ora de închidere a porții pieței pe parcursul zilei interzonale. Toți furnizorii sunt în drept să participe pe piețele pentru ziua următoare și pe parcursul zilei.

(5) OPEED oferă participanților la piață posibilitatea de a tranzacționa energie electrică în intervale de timp cel puțin la fel de scurte ca intervalul de decontare a dezechilibrelor, atât pe piața pentru ziua următoare, precum și pe piața pe parcursul zilei.

(6) OPEED furnizează produse pentru tranzacționare pe piețele pentru ziua următoare și pe parcursul zilei, care să fie de dimensiuni suficient de mici, dimensiunea ofertei minime fiind de 100 kW sau mai puțin, pentru a permite participarea eficientă a consumului dispecerizabil, a stocării energiei și a surselor regenerabile de energie de capacitate la scară mică, inclusiv participarea directă sau prin agregare a participanților la piață.

(7) Intervalul de decontare a dezechilibrelor se stabilește în Regulile pieței energiei electrice.

Articolul 90. Responsabilitatea privind echilibrarea și decontarea dezechilibrelor

(1) Operatorul sistemului de transport asigură echilibrul în sistemul electroenergetic și îndeplinește funcții de decontare a dezechilibrelor, precum și alte atribuții conexe stabilite în prezenta lege, Regulile pieței energiei electrice, Codul rețelelor electrice privind echilibrarea sistemului electroenergetic aprobat de Agenție în conformitate cu Articolul 39 și TCM-urile corespunzătoare.

(2) În scopul asigurării echilibrului între producere, punerea în liberă circulație (import) și consum, al asigurării executării neobstrucționate a tranzacțiilor de vânzare-cumpărare a energiei electrice, al separării tranzacțiilor financiare de furnizarea fizică și în scopul decontării corecte a acestora, toți participanții pieței energiei electrice sunt responsabili pentru dezechilibrele pe care le cauzează în sistemul electroenergetic. În acest scop, participanții la piață sunt considerați părți responsabile pentru echilibrare și sunt responsabili din punct de vedere financiar pentru dezechilibrele lor și depun eforturi să fie echilibrați sau contribuie la echilibrarea sistemului electroenergetic.

(3) Un participant la piață poate acționa ca parte responsabilă pentru echilibrare direct sau poate delega prin contract responsabilitatea pentru echilibrare unei alte părți responsabile pentru echilibrare la alegerea sa (reprezentantul părții responsabile pentru echilibrare). Părțile responsabile pentru echilibrare își îndeplinesc obligațiile stabilite în conformitate cu prezenta lege, Regulile pieței energiei electrice, precum și Codul rețelelor electrice privind echilibrarea sistemului electroenergetic aprobat de Agenție în conformitate cu Articolul 39.

(4) Pentru soluționarea dezechilibrelor cu operatorul sistemului de transport, furnizorii și/sau agregatorii acționează ca reprezentanți ai consumatorilor finali cărora le furnizează energie electrică pe piața cu amănuntul a energiei electrice și cu care au încheiat un contract pentru vânzarea reducerii sau creșterii cererii lor pe piața de echilibrare. Prevederile prezentului alineat nu aduc atingere dreptului consumatorilor finali de a-și exercita direct responsabilitatea pentru echilibrare și de a-și soluționa dezechilibrele direct cu operatorul sistemului de transport.

(5) Participantul la piață care acționează direct ca parte responsabilă pentru echilibrare sau reprezentantul ales al acestuia este obligat să se înregistreze în Registrul pentru părților responsabile pentru echilibrare administrat de operatorul sistemului de transport, să încheie contracte de echilibrare cu operatorul sistemului de transport, să depună garanții financiare și să plătească fără întârziere facturile emise de operatorul sistemului de transport în legătură cu decontarea dezechilibrelor create de către respectivul participant la piață. Un contract de echilibrare activ cu operatorul sistemului de transport constituie o condiție obligatorie pentru toate părțile responsabile pentru echilibrare care exercită responsabilitatea financiară pentru dezechilibre direct sau prin intermediul reprezentanților aleși ai acestora.

(6) Garanțiile financiare se depun sub forma unei garanții bancare plătilă la prima cerere fără drept de reclamație sau a unei alte garanții financiare echivalente în beneficiul operatorului sistemului de transport în conformitate cu Regulile pieței energiei electrice. În cazul în care un participant la piață nu depune garanția financiară după notificarea repetată a operatorului sistemului de transport, contractul de echilibrare se consideră suspendat de drept, începând cu ziua care urmează zilei în care a expirat termenul de depunere a garanției financiare indicat în notificarea repetată a operatorului sistemului de transport.

(7) Contestația în instanța de judecată împotriva facturii pentru decontarea dezechilibrelor nu suspendă obligația de plată a participanților respectivi la piață și nu restrânge dreptul operatorului sistemului de transport de a executa garanția financiară pentru acoperirea plății datorate.

(8) Decontarea dezechilibrelor se realizează în conformitate cu Regulile pieței energiei electrice și se bazează pe principiul descurajării participanților la piață de la producerea dezechilibrelor în sistemul electroenergetic, precum și pe principiul acoperirii costurilor operatorului sistemului de transport, fără a permite operatorului sistemului de transport să obțină profit din activitatea de echilibrare a sistemului electroenergetic.

(9) În mod excepțional, Agenția poate acorda derogări de la responsabilitatea pentru echilibrare numai în ceea ce privește:

a) proiectele demonstrative pentru tehnologii inovatoare în sensul Legii cu privire la spațiile de testare inovativă în materie de reglementare în domeniul energiei sau proiectele supuse aprobării de către Agenție, cu condiția ca respectivele derogări să se limiteze la durata și în amplitudinea necesară pentru realizarea scopurilor demonstrative;

b) centralele electrice care utilizează surse regenerabile de energie cu o capacitate instalată de producere a energiei electrice mai mică de 400 kW;

c) instalațiile care beneficiază de sprijin autorizat de Consiliul Concurenței în temeiul Legii nr. 139/2012 cu privire la ajutorul de stat și puse în funcțiune înainte de 15 decembrie 2022.

(10) Fără a aduce atingere Legii nr. 139/2012 cu privire la ajutorul de stat, participanții la piață menționați la alin. (9) care beneficiază integral sau parțial de derogări de la responsabilitatea pentru echilibrare pot beneficia de stimulente pentru a accepta integral responsabilitatea pentru echilibrare.

(11) În cazul în care se acordă o derogare în conformitate cu alin. (9), responsabilitatea financiară pentru dezechilibre revine unui alt participant la piață, în conformitate cu hotărârea Agenției prin care a fost oferită derogarea respectivă, iar costurile aferente nu pot fi socializate prin tariful reglementat pentru serviciul de transport al energiei electrice.

(12) Pentru centralele electrice puse în funcțiune de la 1 ianuarie 2026, alin. (9) lit. b) se aplică numai centralelor electrice care utilizează surse regenerabile de energie cu o capacitate electrică instalată mai mică de 200 kW.

(13) În sensul prezentului articol, operatorul sistemului de transport achiziționează servicii de echilibrare pe piața de echilibrare sau prin alte mecanisme reglementate în conformitate cu Articolul 92.

Articolul 91. Piața de echilibrare

(1) Piața de echilibrare se organizează de către operatorul sistemului de transport în conformitate cu prezenta lege, Regulile pieței energiei electrice, precum și cu Codul rețelilor electrice privind echilibrarea sistemului electroenergetic aprobat de Agenție în conformitate cu Articolul 39 și TCM corespunzătoare.

(2) Piața de echilibrare, inclusiv procesele de precalificare, se organizează în așa mod încât:

a) să asigure nediscriminarea efectivă între participanții la piață, ținând cont de diferitele necesități tehnice ale sistemului electroenergetic și de diferitele capacități tehnice ale surselor de producere, de stocare a energiei și ale consumului dispecerizabil;

b) să asigure că serviciile de echilibrare sunt definite într-o manieră transparentă și neutră din punct de vedere tehnologic și că acestea sunt achiziționate printr-o procedură transparentă, bazată pe mecanisme de piață;

c) să asigure accesul nediscriminatoriu tuturor participanților la piața energiei electrice, individual sau prin agregare, inclusiv pentru energia electrică produsă din surse regenerabile de energie variabile, la consumul dispecerizabil și la serviciile de stocare a energiei;

d) să respecte necesitatea de a integra ponderea tot mai mare de producere variabilă, creșterea consumului dispecerizabil și apariția unor noi tehnologii de producere a energiei electrice.

(3) Participarea la piața de echilibrare se reglementează printr-un contract de prestare a serviciilor de echilibrare încheiat între operatorul sistemului de transport și furnizorul de servicii de echilibrare, în baza contractului-cadru aprobat de Agenție. Operatorul sistemului de transport gestionează calcularea și decontarea obligațiilor pentru serviciile de echilibrare prestate și efectuează calculul și plata serviciilor achiziționate de la furnizorii de servicii de echilibrare.

(4) Prețul energiei de echilibrare nu trebuie să fie prestabilit în contractele privind capacitatea de echilibrare. Procesele de achiziție se organizează în mod transparent conform Articolul 35 alin. (4), respectând în același timp confidențialitatea informațiilor sensibile din punct de vedere comercial.

(5) Piața de echilibrare trebuie să asigure siguranța în funcționare a sistemului electroenergetic, permițând în același timp, utilizarea la maxim și alocarea eficientă a capacității interzonale de la un interval de timp la altul, în conformitate cu Articolul 45.

(6) Decontarea energiei de echilibrare pentru produsele de echilibrare standard și produsele de echilibrare specifice se bazează pe prețuri marginale (*pay-as-cleared*), cu excepția cazului în care Agenția aprobă o metodă alternativă de stabilire a prețurilor pe baza unei propuneri depuse de operatorul sistemului de transport, în urma unei analize care demonstrează că acea metodă alternativă de stabilire a prețurilor este mai eficientă. Participanților pieței energiei electrice li se va permite să liciteze cât mai aproape posibil de timpul real, iar ora de închidere a porții pentru energia de echilibrare nu poate preceda ora de închidere a porții pe parcursul zilei interzonale.

(7) Dezechilibrele se decontează la un preț care reflectă valoarea energiei electrice în timp real. Zona prețului de dezechilibru este echivalentă cu zona de ofertare.

(8) Dimensionarea capacității de rezervă se realizează de către operatorul sistemului de transport, care va coopera în acest sens cu alți operatori ai sistemelor de transport din regiune.

(9) Operatorul sistemului de transport va transmite Agenției rapoarte lunare privind contractele încheiate cu furnizorii de servicii de echilibrare.

Articolul 92. Dispoziții specifice privind piața de echilibrare. Derogări

(1) Achiziția capacității de echilibrare se efectuează de către operatorul sistemului de transport, care poate coopera cu alți operatori ai sistemelor de transport din regiune pentru a facilita achiziția capacității de echilibrare la nivel regional. Rezervarea capacității transfrontaliere în acest scop poate fi limitată. Achiziția capacității de echilibrare se bazează pe mecanisme de piață și este organizată în așa fel încât să fie nediscriminatorie pentru participanții la piață în procesul de precalificare, în conformitate cu Articolul 35 alin. (4), indiferent dacă participanții la piață participă în mod individual sau prin agregare. Achiziția capacității de echilibrare se realizează pe piață primară ~~serviciilor de sistem~~, cu excepția cazului și în măsura în care Agenția a aprobat o derogare pentru a permite utilizarea altor forme de achiziții bazate pe mecanisme piață din cauza lipsei concurenței pe piața de echilibrare. Derogările de la obligația de efectuare a achiziției capacității de echilibrare prin intermediul piețelor primare se revizuiesc la fiecare trei ani.

(2) Achiziția capacității de echilibrare la creștere de putere și a capacității de echilibrare de descreștere de putere se efectuează separat, cu excepția cazului în care Agenția aprobă o derogare de la acest principiu pe baza faptului că aceasta ar conduce la o eficiență economică mai mare, fapt demonstrat printr-o evaluare efectuată de operatorul sistemului de transport. Contractele pentru capacitatea de echilibrare se încheie cu cel mult o zi înainte de furnizarea capacității de echilibrare, pentru o perioadă de maxim o zi, cu excepția cazului și în măsura în care, pentru a asigura securitatea aprovizionării sau pentru a îmbunătăți eficiența economică, Agenția a aprobat posibilitatea încheierii contractelor mai devreme de o zi înainte de furnizarea capacității de echilibrare sau pe durate mai lungi ale contractului.

(3) În cazul în care se acordă o derogare în conformitate cu alin. (2), pentru cel puțin 40% din produsele de echilibrare standard și pentru cel puțin 30% din toate produsele utilizate pentru capacitatea de echilibrare, contractele pentru capacitatea de echilibrare se încheie cu cel mult o zi înainte de furnizarea capacității de echilibrare, iar durata contractului trebuie să fie de maxim o zi. Contractarea părții rămase din capacitatea de echilibrare se execută cu cel mult o lună înainte de furnizarea capacității de echilibrare și pentru cel mult o lună.

(4) La cererea operatorului sistemului de transport, Agenția poate decide să prelungească durata contractului pentru partea rămasă din capacitatea de echilibrare menționată la alin. (3) pe o perioadă de maxim douăsprezece luni, cu condiția ca o astfel de decizie să fie limitată în timp, iar efectele pozitive în ceea ce privește reducerea costurilor pentru consumatorii finali să depășească efectele negative asupra pieței energiei electrice. Cererea operatorului sistemului de transport include:

- a) perioada de timp pe parcursul căreia s-ar aplica derogarea;
- b) mărirea capacității de echilibrare pentru care s-ar aplica derogarea;
- c) o analiză a impactului derogării asupra participării resurselor de echilibrare;
- d) o justificare a derogării care să demonstreze că aceasta ar duce la costuri mai mici pentru consumatorii finali.

(5) Până la 1 ianuarie 2028 Agenția raportează Secretariatului Comunității Energetice și Comitetului de Reglementare al Comunității Energetice cu privire la cota parte din puterea totală care face obiectul unor contracte cu o durată mai mare de o zi sau cu o perioadă de achiziție mai mare de o zi, în termenele stabilite conform cadrului de reglementare al Comunității Energetice.

(6) Operatorul sistemului de transport publică cât mai curând posibil, dar cu o întârziere de maxim 30 de minute după livrare, bilanțul actual al sistemului din zona sa de programare, prețurile de dezechilibru estimate și prețurile estimate ale energiei de echilibrare.

(7) În cazul în care produsele de echilibrare standard nu sunt suficiente pentru a asigura siguranța în funcționare a sistemului electroenergetic sau în cazul în care unele resurse de echilibrare nu

pot participa la piața de echilibrare prin produse de echilibrare standard, operatorul sistemului de transport poate, propune, iar Agenția poate aproba, derogări de la Articolul 91 aliniatele (4) și (6) pentru produse de echilibrare specifice care sunt activate local fără a le schimba cu alți operatori ai sistemelor de transport. Propunerile de derogări includ o descriere a măsurilor propuse pentru a reduce utilizarea anumitor produse care fac obiectul eficienței economice, o argumentare a faptului că produsele specifice nu creează ineficiențe și denaturări semnificative pe piața de echilibrare fie din interiorul, fie din afara zonei de programare, precum și, după caz, norme și informații pentru procesul de transformare a ofertelor de energie de echilibrare din produse de echilibrare specifice în oferte de energie de echilibrare din produse de echilibrare standard.

(8) În cazul lipsei concurenței pe piața capacităților de echilibrare, Agenția poate prevedea o derogare de la achizițiile capacităților de echilibrare în baza mecanismelor de piață, inclusiv prin impunerea de obligații temporare de serviciu public operatorului sistemului de transport în ceea ce privește achiziția capacităților de echilibrare și/sau potențialilor furnizori ai capacităților de echilibrare. Prețurile pentru capacitățile de echilibrare, în contextul obligației temporare de serviciu public, se determină în baza unei metodologii nediscriminatorii și transparente, elaborată și aprobată de Agenție. Atât metodologia, cât și obligațiile temporare de serviciu public sunt coordonate cu Secretariatul Comunității Energetice înainte de aprobarea acestora. Aceste obligații de serviciu public vor înceta în momentul în care achiziția capacităților de echilibrare se va putea efectua în baza mecanismelor de piață, acest moment urmând a fi coordonat cu Secretariatul Comunității Energetice.

(9) În măsura în care indisponibilitatea surselor de echilibrare nu este rezultatul unor probleme ce țin de reglementare sau de deficiențe ale pieței energiei electrice ori nu poate fi eliminată prin măsurile menționate la alin.(1), Agenția, în cooperare cu Secretariatul Comunității Energetice, poate elabora și introduce mecanisme de stimulare a investițiilor în capacități de echilibrare. Aceste mecanisme de stimulare a investițiilor în capacități de echilibrare se elimină de îndată ce deficiențele menționate la alin.(1) încetează să mai existe.

(10) La cererea operatorului sistemului de transport sau din oficiu, Agenția poate acorda alte derogări de la anumite cerințe legate de echilibrarea sistemului electroenergetic în condițiile și cu respectarea procedurii stabilite în liniile directoare privind echilibrarea sistemului electroenergetic. Procesul de derogare va fi transparent, nediscriminatoriu, bine documentat, în timp ce hotărârea privind acordarea derogării va fi justificată și bazată pe o cerere motivată.

(11) Agenția notifică hotărârile privind derogarea operatorului sistemului de transport, Comitetului de Reglementare al Comunității Energetice, Secretariatului Comunității Energetice, precum și le publică pe site-ul web oficial.

(12) Agenția creează și menține un registru al tuturor derogărilor pe care le-a acordat sau refuzat și furnizează Comitetului de Reglementare al Comunității Energetice un registru actualizat și consolidat cel puțin o dată la șase luni, a cărui copie va fi transmisă ENTSO-E. Registrul va conține, în special: prevederile în raport cu care se acordă sau se refuză derogarea, conținutul derogării, motivele pentru acordarea sau refuzul derogării, precum și consecințele care decurg din acordarea derogării.

(13) În cazul în care lipsa surselor de echilibrare în aria de control a operatorului sistemului de transport determină o problemă de adecvanță a resurselor în contextul evaluării naționale de adecvanță menționată la Articolul 49 alin. (1), problema de adecvanță respectivă va fi abordată în conformitate cu mecanismele și procedurile specificate la Articolul 49 - Articolul 54.

Articolul 93. Operatorul piețelor de energie electrică

(1) Operatorul piețelor de energie electrică este responsabil de funcționarea piețelor pentru ziua următoare și pe parcursul zilei cu produse standardizate și livrare fizică pe teritoriul Republicii Moldova, în conformitate cu principiile stabilite la Articolul 89.

(2) Operatorul piețelor de energie electrică se înființează ca persoană juridică, separată de orice întreprindere electroenergetică și acționează independent de interesele oricărui participant la piață, cu

respectarea prevederilor prezentei legi, a Regulilor pieței energiei electrice și a altor acte normative de reglementare, aprobate de Agenție. Operatorul piețelor de energie electrică îndeplinește în special următoarele funcții:

- a) asigură organizarea și gestionarea piețelor pentru ziua următoare și pe parcursul zilei;
- b) asigură compensarea și decontarea financiară a tranzacțiilor încheiate pe piețele pentru ziua următoare și pe parcursul zilei;
- c) ține registrele privind participarea pe piețele pentru ziua următoare și pe parcursul zilei;
- d) întocmește și raportează operatorului sistemului de transport a graficelor zilnice ale tranzacțiilor încheiate pe piețele de energie electrică pe care le gestionează în conformitate cu Regulile pieței energiei electrice;
- e) colectează, analizează și publică datele pentru a asigura transparența funcționării piețelor de energie electrică pe care le gestionează;
- f) publică pe site-ul web informații privind organizarea și funcționarea piețelor de energie electrică pe care le gestionează;
- g) notifică fără întârziere Agenția cu privire la orice activități suspecte pe piețele de energie electrică pe care le gestionează, în conformitate cu Articolul 93;
- h) transmite Agenției informații cu privire la tranzacțiile încheiate pe piețele de energie electrică pe care le gestionează, în conformitate cu Articolul 85 alin. (10);
- i) realizează alte funcții stabilite în prezenta lege și în Regulile pieței energiei electrice.

(3) Operatorul piețelor de energie electrică își îndeplinește funcțiile și obligațiile cu respectarea principiului transparenței, al obiectivității și al nediscriminării, sub supravegherea Agenției.

(4) Operatorul piețelor de energie electrică se abține de la divulgarea informațiilor privind tranzacțiile cu energie electrică pe care le-a obținut în activitatea sa, cu excepția cazurilor în care este obligat să facă acest lucru în condițiile prezentei legi.

(5) Pentru a garanta decontarea financiară a tranzacțiilor pe piețele organizate de energie electrică, operatorul pieței percepe garanții financiare de la participanții la piață în conformitate cu Regulile pieței energiei electrice, iar participarea la tranzacții se realizează în limita stabilită prin garanțiile financiare.

(6) Operatorul piețelor de energie electrică este în drept să recupereze costurile rezonabile, proporționale și suportate în mod eficient pentru îndeplinirea funcțiilor sale, inclusiv pentru îndeplinirea funcțiilor de cuplare a pieței în calitate de OPEED. Pentru serviciile prestate, operatorul piețelor de energie electrică percepe de la participanții la piață plăți conform tarifelor pentru operarea pieței energiei electrice, aprobate de Agenție în conformitate cu metodologia aprobată de Agenție.

(7) Anual, până la data de 31 ianuarie, operatorul piețelor de energie electrică întocmește și prezintă Agenției un raport privind funcționarea pieței energiei electrice pe care o gestionează, care va include o analiză detaliată a piețelor organizate de energie electrică respective și, după caz, propuneri de îmbunătățire a funcționării acestora. Raportul se publică pe site-ul web al operatorului pieței energiei electrice.

Articolul 94. Desemnarea OPEED și revocarea desemnării. Atribuțiile OPEED

(1) Pentru a asigura organizarea cuplării piețelor pentru ziua următoare și/sau a piețelor pe parcursul zilei, Agenția desemnează un OPEED în conformitate cu principiile și procedura stabilite în prezentul articol.

(2) Pentru a fi desemnat ca OPEED, operatorul pieței energiei electrice va depune la Agenție o cerere însoțită de documentația necesară în contextul apelului lansat de Agenție. Agenția examinează

dacă solicitantul îndeplinește criteriile stabilite la alin. (3) și emite o hotărâre privind desemnarea OPEED sau respinge cererea în termen de două luni de la data depunerii cererii. OPEED va fi desemnat pentru o perioadă inițială de 4 ani, cu posibilitate de prelungire dacă îndeplinește criteriile. Atunci când se decide desemnarea OPEED, trebuie evitată orice discriminare între solicitanți, în special între solicitanții din afara țării și cei naționali.

(3) Un solicitant va fi desemnat OPEED dacă îndeplinește toate cerințele următoare:

a) a contractat sau contractează resurse adecvate pentru operarea comună, coordonată și conformă a cuplării unice a piețelor pentru ziua următoare și/sau a piețelor pe parcursul zilei, inclusiv resursele necesare îndeplinirii funcțiilor OPEED, resursele financiare, tehnologia informațională necesară, infrastructura tehnică și procedurile operaționale, sau dacă face dovada că este în măsură să pună la dispoziție aceste resurse într-o perioadă de pregătire rezonabilă înainte de a-și prelua sarcinile;

b) este în măsură să asigure că participanții la piață au acces liber la informații cu privire la sarcinile OPEED;

c) este eficient din punct de vedere al costurilor privind cuplarea unică a piețelor pentru ziua următoare și/sau a piețelor pe parcursul zilei și, în cadrul sistemului său intern de contabilitate, se ține o contabilitate separată pentru funcțiile operatorului de cuplare a piețelor și alte activități, pentru a preveni subvențiile încrucișate;

d) are un nivel adecvat de separare a activității față de alți participanți la piață;

e) dacă este desemnat ca monopol legal național pentru serviciile de tranzacționare pe piața pentru ziua următoare și pe piața pe parcursul zilei într-o Parte Contractantă a Comunității Energetice sau într-un Stat Membru al Uniunii Europene, nu va face uz de taxele prevăzute, pentru a-și finanța activitățile pe piața pentru ziua următoare și pe piața pe parcursul zilei într-o altă Parte Contractantă a Comunității Energetice sau într-un Stat Membru al Uniunii Europene, decât cel în care aceste taxe se percep;

f) este în măsură să trateze toți participanții la piață într-un mod nediscriminatoriu;

g) dispune de mecanisme adecvate de supraveghere a pieței energiei electrice;

h) a încheiat acorduri adecvate privind transparența și confidențialitatea cu participanții la piață și cu operatorul sistemului de transport;

i) este în măsură să furnizeze serviciile de compensare și decontare necesare;

j) este în măsură să instituie sistemele și metodele de comunicații necesare pentru coordonare cu operatorii sistemelor de transport din alte Părți Contractante ale Comunității Energetice și sau din Statele Membre ale Uniunii Europene.

(4) Doar un singur operator al pieței energiei electrice poate fi desemnat ca OPEED.

(5) Costurile aferente funcției de cuplare a piețelor pentru ziua următoare și/sau pe parcursul zilei se recuperează prin tarifele pentru operarea pieței energiei electrice aprobate de Agenție în conformitate cu Articolul 93 alin. (6).

(6) Agenția monitorizează respectarea de către OPEED a cerințelor de desemnare stabilite la alin. (3) și poate revoca statutul OPEED de la respectivul operator al pieței energiei electrice în conformitate cu alin. (7). În acest scop, Agenția cooperează și face schimb continuu de informații cu autoritățile responsabile ale altor Părți Contractante ale Comunității Energetice și/sau ale Statelor Membre ale Uniunii Europene.

(7) În cazul în care OPEED nu menține conformitatea cu cerințele stabilite la alin. (3) și nu poate restabili conformitatea în termen de șase luni de la primirea din partea Agenției a unei notificări cu privire la nerespectarea conformității, Agenția revocă statutul de OPEED. Agenția notifică, de asemenea, autoritățile de desemnare din celelalte Părți Contractante ale Comunității Energetice și/sau dintr-un Stat Membru al Uniunii Europene în care activează acel OPEED cu privire la nerespectarea conformității, precum și notifică OPEED.

(8) Hotărârile Agenției cu privire la desemnarea OPEED, revocarea statutului OPEED sau cu privire la operarea altor modificări în hotărârea privind desemnarea OPEED urmează a fi justificate în modul corespunzător și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova. Agenția notifică hotărârile respective Comitetului de Reglementare al Comunității Energetice.

(9) OPEED acționează în calitate de operator al pieței pe piețele naționale sau regionale pentru a efectua, în cooperare cu operatorul sistemului de transport, cuplarea unică a piețelor pentru ziua următoare și/sau pe parcursul zilei. OPEED va îndeplini funcțiile stabilite în prezenta lege și în liniile directoare privind alocarea capacității și gestionarea congestiilor aprobate de ANRE.

(10) OPEED va îndeplini funcția operatorului de cuplare a piețelor împreună cu alți OPEED-uri din Părțile Contractante ale Comunității Energetice și/sau din Statele Membre ale Uniunii Europene. Cooperarea dintre OPEED și OPEED-urile din Părțile Contractante ale Comunității Energetice și/sau din Statele Membre ale Uniunii Europene se limitează strict la ceea ce este necesar pentru proiectarea, punerea în aplicare și operarea eficientă și în condiții de siguranță a cuplării unice a piețelor pentru ziua următoare și pe parcursul zilei. Exercițarea în comun a funcției de operator de cuplare a piețelor se bazează pe principiul nediscriminării și garantează faptul că niciun OPEED nu poate beneficia de avantaje economice nejustificate prin participare la funcțiile de operator de cuplare a piețelor.

(11) În cazul în care liniile directoare privind alocarea capacității și gestionarea congestiilor stabilesc că OPEED urmează să elaboreze TCM-uri și să le propună spre aprobare Agenției, respectiv aplică prevederile Articolul 39.

(12) În cazurile și în condițiile stabilite în liniile directoare privind alocarea capacității și gestionarea congestiilor, OPEED poate delega total sau parțial sarcinile care îi sunt atribuite conform actului normativ de reglementare respectiv. În acest caz, acesta rămâne responsabil pentru asigurarea respectării obligațiilor pe care le-a delegat persoanei terțe – operator delegat, inclusiv pentru asigurarea accesului Agenției la informațiile necesare realizării atribuției sale de monitorizare.

(13) OPEED cooperează cu ACER și furnizează orice informații necesare pentru îndeplinirea sarcinilor ACER în conformitate cu cadrul normativ al Comunității Energetice, precum și întreprinde măsurile și acțiunile necesare pentru a pune în aplicare opiniile, recomandările și deciziile ACER. OPEED este în drept să formuleze opinii cu privire la subiectele examinate de ACER în cadrul procedurii de consultare organizată de aceasta. OPEED este în drept să conteste decizia ACER care îl vizează sau decizia ACER care, deși vizează alte persoane, este de interes direct pentru OPEED, precum și să sesizeze Curtea Europeană de Justiție pentru anularea unei decizii emise ACER sau pentru că ACER nu a întreprins acțiunile necesare în termenele stabilite.

Articolul 95. Limitele tehnice pentru ofertare

(1) Nu există nici o limită maximă și nici o limită minimă a prețului angro al energiei electrice. Această dispoziție se aplică, printre altele, ofertării și compensării în toate intervalele de timp și include energia de echilibrare și prețurile de dezechilibru, fără a aduce atingere limitelor tehnice de preț care pot fi aplicate în intervalul de echilibrare și în intervalele de timp pentru ziua următoare și pe parcursul zilei, în conformitate cu alin. (2).

(2) OPEED poate aplica limite armonizate ale prețurilor maxime și minime de închidere pentru intervalele de timp pentru ziua următoare și pe parcursul zilei. Limitele respective trebuie să fie suficient de ridicate pentru a nu restricționa în mod inutil comerțul, trebuie să fie aplicate în mod armonizat pe piețele de energie electrică cuplate din Părțile Contractante ale Comunității Energetice și/sau din Statele Membre ale Uniunii Europene și trebuie să țină cont de valoarea maximă a pierderilor datorate întreruperii aprovizionării cu energie electrică. OPEED urmează să pună în aplicare un mecanism transparent pentru ajustarea automată a limitelor tehnice pentru ofertare în timp util în cazul în care se preconizează atingerea limitelor stabilite. Limitele superioare ajustate rămân aplicabile până când este necesară majorarea acestora în cadrul mecanismului respectiv.

(3) Operatorul sistemului de transport nu trebuie să ia niciun fel de măsuri cu scopul de a modifica prețurile pe piețele angro de energie electrică.

(4) Agenția identifică politicile și măsurile aplicate pe teritoriul Republicii Moldova care ar putea contribui în mod indirect la restricționarea formării prețurilor pe piețele angro de energie electrică, inclusiv: limitarea ofertelor legate de activarea energiei de echilibrare, mecanismele de asigurare a capacității, măsurile luate de operatorul sistemului de transport, măsurile îndreptate pentru contestarea rezultatele pieței sau pentru prevenirea abuzului de poziție dominantă sau zonele de ofertare definite ineficient.

(5) În cazul în care Agenția identifică o politică sau o măsură care ar putea contribui la restricționarea formării prețurilor angro, aceasta urmează să ia toate măsurile necesare pentru eliminarea politicii sau a măsurii respective sau, dacă nu este posibil, pentru atenuarea impactului politicii sau a măsurii respective asupra comportamentului de ofertare. Agenția prezintă Secretariatului Comunității Energetice un raport care descrie în mod detaliat măsurile și acțiunile care au fost întreprinse sau pe care intenționează să le întreprindă.

Secțiunea 2

Dispoziții specifice referitoare la integritatea și transparența piețelor angro. Monitorizarea pieței.

Articolul 96. Interzicerea tranzacțiilor bazate pe informații privilegiate

(1) Persoanelor fizice sau juridice care dețin informații privilegiate li se interzice:

a) să folosească respectivele informații pentru a dobândi, înstrăina sau pentru a încerca să dobândească ori să înstrăineze, pentru sine sau pentru o terță persoană, în mod direct sau indirect, produse energetice angro la care se referă informațiile în cauză;

b) să divulge aceste informații altei persoane, cu excepția situației în care divulgarea are loc în temeiul legii sau în cadrul exercitării muncii, profesiei sau a funcțiilor persoanei respective, cu informarea acesteia în legătură cu faptul că informațiile comunicate sunt privilegiate;

c) să recomande altei persoane să dobândească sau să înstrăineze ori să determine altă persoană să dobândească sau să înstrăineze, în baza informațiilor privilegiate, produsele energetice angro la care se referă informațiile în cauză..

(2) Interdicțiile stabilite la alin. (1) se aplică următoarelor persoane care dețin informații privilegiate:

a) membrilor organului administrativ, de conducere sau de supraveghere al unei întreprinderi;

b) persoanelor care dețin cote în capitalul social al unei întreprinderi;

c) persoanelor care au acces la informații prin exercitarea muncii, profesiei sau a funcțiilor;

d) persoanelor care au dobândit astfel de informații prin activități infracționale;

e) persoanelor care cunosc sau trebuie să cunoască că este vorba de informații privilegiate.

(3) Prevederile alin. (1) lit. a) și c) nu se aplică operatorului sistemului de transport la cumpărarea energiei electrice în vederea asigurării funcționării sigure și fiabile a sistemului electroenergetic, conform obligațiilor ce îi revin în conformitate cu prezenta lege.

(4) Prevederile alineatelor (1) – (3) nu se aplică:

a) tranzacțiilor realizate pentru a achita o obligație scadentă de cumpărare sau vânzare a unor produse energetice angro, în cazul în care această obligație decurge dintr-un contract încheiat sau dintr-un ordin de tranzacționare emis înainte ca persoana vizată să intre în posesia unor informații privilegiate;

b) tranzacțiilor realizate de producătorii de energie electrică ai căror scop este de a-și acoperi pierderile imediate, cauzate de întreruperile neplanificate, dacă fără realizarea acestora participantul la

piață nu ar putea să-și îndeplinească obligațiile contractuale existente sau dacă astfel de acțiuni sunt întreprinse cu acordul operatorului sistemului de transport în vederea asigurării funcționării sigure și fiabile a sistemului electroenergetic. Producătorii de energie electrică care realizează asemenea tranzacții sunt obligați să prezinte Agenției informații cu privire la tranzacțiile respective;

c) participanților la piață care acționează în conformitate cu Regulamentul privind situațiile excepționale în sectorul electroenergetic, Planul de acțiuni pentru situații excepționale în sectorul electroenergetic sau dispozițiile Comisiei pentru Situații Excepționale în cazul în care se constată apariția situației excepționale, iar aplicarea mecanismelor de piață a fost suspendată. În acest caz, Agenția asigură publicarea informațiilor privilegiate în conformitate cu prevederile Articolul 97.

(5) În cazul în care persoana care deține informații privilegiate este o persoană juridică, interdicțiile stabilite la alin. (1) se aplică în egală măsură și persoanelor fizice care participă în numele persoanei juridice respective la luarea deciziei privind realizarea tranzacției.

(6) În cazul în care se difuzează informații în scop jurnalistic sau ca expresie artistică, o astfel de difuzare a informațiilor se evaluează ținând cont de actele normative care reglementează libertatea presei și libertatea de exprimare în alte mijloace media, cu excepția cazului în care:

a) aceste persoane obțin, direct sau indirect, avantaje sau beneficii din difuzarea informațiilor în cauză; sau

b) divulgarea sau difuzarea informațiilor respective se face cu intenția de a induce piața în eroare cu privire la cererea, oferta sau prețul produselor energetice angro.

Articolul 97. Obligația de a publica informații privilegiate

(1) Participantul la piața energiei electrice este obligat să publice în mod efectiv și în timp util informațiile privilegiate deținute cu privire la activitatea comercială sau la instalațiile pe care le deține ori le controlează acesta, întreprinderea-mamă sau o întreprindere înrudită a acestuia sau de ale căror aspecte operaționale este responsabil în totalitate sau parțial respectivul participant la piață, întreprinderea-mamă ori întreprinderea înrudită a acestuia. Se supun publicării informațiile care se referă la capacitatea și utilizarea centralelor electrice, a instalațiilor de stocare a energiei, a instalațiilor de utilizare sau a rețelelor electrice de transport, inclusiv informațiile referitoare la indisponibilitatea planificată sau neplanificată a acestora, în conformitate cu criteriile stabilite de Agenție prin hotărârea adoptată conform alin. (5) din prezentul Articol.

(2) Un participant la piața energiei electrice poate amâna în mod excepțional, pe propria răspundere, publicarea unor informații privilegiate pentru a nu aduce atingere intereselor sale legitime, cu condiția că omisiunea în cauză nu induce în eroare publicul, iar participantul la piața energiei electrice poate asigura confidențialitatea respectivelor informații și nu ia decizii cu privire la tranzacționarea de produse energetice angro pe baza acestor informații. Participantul la piața energiei electrice este obligat să notifice fără întârziere Agenția despre acest fapt, cu prezentarea motivelor care justifică amânarea publicării informațiilor în cauză.

(3) Dacă, în cadrul exercitării obișnuite a muncii, profesiei sau funcțiilor sale, un participant la piața energiei electrice, un angajat sau un reprezentant al său divulgă informații privilegiate referitoare la un produs energetic angro, în conformitate cu Articolul 96 alin. (1) lit. b), respectivul participant la piață, angajatul sau reprezentantul acestuia trebuie să se asigure că informațiile respective sunt publicate în mod efectiv, simultan și complet. În cazul divulgării neintenționate, participantul la piață este obligat să se asigure că informațiile sunt publicate în mod efectiv și complet cât mai curând posibil după respectiva divulgare neintenționată.

(4) Cerința stabilită la alin. (3) din prezentul Articol nu se aplică în cazul în care persoana care primește informațiile are obligația de a păstra confidențialitatea în conformitate cu actele normative, cu dispozițiile statutare sau cu clauzele contractuale.

(5) Printr-o hotărâre adoptată în acest sens, Agenția stabilește criteriile care trebuie întrunite pentru asigurarea respectării obligațiilor de publicare în mod efectiv, simultan, complet și în timp util a informațiilor privilegiate, precum și modul de publicare a acestora.

(6) Executarea obligațiilor prevăzute la alin. (1) și (2) din prezentul Articol nu exonerează participanții la piața energiei electrice de îndeplinirea cerințelor prevăzute în prezenta lege și în actele normative de reglementare aprobate de Agenție privind divulgarea informațiilor, inclusiv în codurile rețelelor electrice și liniile directe prevăzute la Articolul 39, în special în ceea ce privește termenele și modul de publicare a acestora.

(7) Prevederile alin. (1) și (2) din prezentul Articol nu aduc atingere dreptului participanților la piață de a amâna divulgarea informațiilor sensibile privind protecția infrastructurii critice, dacă informațiile respective sunt considerate secret de stat, secret comercial sau alte informații oficiale cu accesibilitate limitată.

(8) Prevederile stabilite la alin. (1) – (7) din prezentul Articol se aplică inclusiv în raport cu operatorul sistemului de transport, operatorul sistemului de distribuție. În cazul în care operatorului sistemului de transport i s-a acordat o derogare de la obligația de a publica anumite date, informații în conformitate cu prevederile prezentei Legi, operatorul sistemului de transport este exonerat de obligația prevăzută la alineatul (1) din prezentul Articol în ceea ce privește publicarea datelor, a informațiilor respective.

Articolul 98. Obligațiile persoanelor care intermediază tranzacții cu titlu profesional

(1) Orice persoană care intermediază cu titlu profesional tranzacții cu produse energetice angro este obligată să își desfășoare activitățile și să stabilească și să mențină mecanisme și proceduri eficiente pentru a identifica situațiile de încălcare a dispozițiilor de la Articolul 96 și Articolul 99. În cazul în care o persoană care intermediază tranzacții cu titlu profesional are motive întemeiate să suspecteze că o tranzacție ar putea încălca prevederile de la Articolul 96 sau ale Articolul 99, aceasta este obligată să notifice fără întârziere Agenția despre acest fapt.

(2) Activitatea de intermediere a tranzacțiilor cu titlu profesional presupune prestarea de servicii de organizare a tranzacțiilor pentru:

a) crearea circumstanțelor necesare sau oferirea de asistență părților terțe (cumpărător sau vânzător) astfel încât să fie încheiată o tranzacție angro cu energie electrică (influențând în mod direct încheierea tranzacției); sau

b) oferirea unui instrument sau a unor mijloace care să faciliteze încheierea de tranzacții cu produse energetice angro de către părți terțe (cumpărător sau vânzător) și care nu se limitează la furnizarea mijloacelor prin intermediul cărora părțile terțe pot comunica între ele.

Articolul 99. Interzicerea manipulării piețelor de energie electrică

(1) Se interzice manipularea sau tentativa de manipulare a piețelor de energie electrică.

(2) În sensul prezentei legi, manipularea piețelor de energie electrică include una dintre următoarele acțiuni:

1) efectuarea unei tranzacții sau emiterea unui ordin de tranzacționare cu produse energetice angro:

a) care oferă sau este susceptibil să ofere indicații false sau înșelătoare cu privire la cererea, oferta sau prețul produselor energetice angro;

b) care stabilește sau prin care se încearcă stabilirea, în mod artificial, prin acțiunea unei sau a mai multor persoane care acționează în mod concertat, a prețului unui sau mai multor produse energetice angro, cu excepția cazului în care persoana care a efectuat tranzacția sau care a emis ordinul de

tranzacționare dovedește că motivele care au determinat-o să procedeze astfel sunt legitime și că respectiva tranzacție sau respectivul ordin de tranzacționare este conform cu practicile de piață admise pe respectiva piață angro de energie electrică;

c) care utilizează sau prin care se încearcă utilizarea unui instrument fictiv sau a unei alte forme de înșelăciune sau abuz de încredere, care transmite sau este de natură să transmită semnale false sau înșelătoare cu privire la cererea, oferta sau prețul produselor energetice angro;

2) difuzarea, prin intermediul mijloacelor de comunicare în masă, inclusiv al internetului, sau prin orice alte mijloace, a unor informații care oferă ori sunt susceptibile de a oferi semnale false sau înșelătoare cu privire la cererea, oferta sau prețul produselor energetice angro, inclusiv răspândirea de zvonuri și difuzarea de știri false sau înșelătoare, dacă persoana care a difuzat informațiile știa sau trebuia să știe că acestea sunt false sau înșelătoare.

(3) În cazul în care se difuzează informații în scop jurnalistic sau ca expresie artistică, o astfel de difuzare a informațiilor se evaluează ținând cont de actele normative care reglementează libertatea presei și libertatea de exprimare în alte mijloace media, cu excepția cazului în care:

c) aceste persoane obțin, direct sau indirect, avantaje sau beneficii din difuzarea informațiilor în cauză; sau

d) divulgarea sau difuzarea informațiilor respective se face cu intenția de a induce piața în eroare cu privire la cererea, oferta sau prețul produselor energetice angro.

Articolul 100. Promovarea și monitorizarea concurenței pe piețele de energie electrică. Efectuarea investigațiilor pe piețele de energie electrică

(1) Agenția asigură crearea condițiilor necesare pentru o concurență efectivă pe piețele de energie electrică și pentru dezvoltarea acestora, inclusiv prin promovarea, în actele sale normative de reglementare, a principiilor echității, transparenței și nediscriminării.

(2) Agenția monitorizează piețele de energie electrică, în special activitatea de tranzacționare cu produse energetice angro pentru a detecta și preveni tranzacționarea bazată pe informații privilegiate și manipularea pieței, precum și cazurile de abuz de poziție dominantă pe piață. În acest scop, Agenția este în drept să colecteze informații despre posibile încălcări de pe piețele de energie electrică în conformitate cu prezentul articol, precum și să efectueze investigații și controale în conformitate cu prezenta lege și Legea nr. 174/2017 cu privire la energetică. Agenția inițiază investigații sau efectuează controale din oficiu, la sesizarea organului central de specialitate al administrației publice în domeniul energiei, a unei alte autorități publice, inclusiv a Consiliului Concurenței, la sesizarea Comitetului de Reglementare al Comunității Energetice sau la cererea depusă de un participant la piață. Participanții la piață sunt obligați să se abțină de la obstrucționarea prin orice mijloace a Agenției în legătură cu efectuarea controalelor și a investigațiilor pe piețele de energie electrică.

(3) Agenția este în drept, printr-o notificare scrisă, să solicite oricărui participant la piață sau persoană menționată la alin. (4) lit. b) – e) să furnizeze în numele lor informațiile solicitate și documentele corespunzătoare în legătură cu îndeplinirea funcției de monitorizare a integrității și transparenței piețelor de energie electrică. Aceste persoane trebuie să coopereze cu Agenția și să transmită informațiile necesare acesteia pentru realizarea funcției de monitorizare a piețelor de energie electrică.

(4) În sensul alin. (3) informațiile vor fi furnizate de:

a) participantul la piață;

b) o parte terță care acționează în numele participantului la piață;

c) un sistem de raportare a tranzacțiilor;

d) o piață organizată, un sistem de corelare a tranzacțiilor sau o altă persoană care intermediază tranzacții cu titlu profesional;

e) un registru de tranzacții înregistrat sau recunoscut în temeiul actelor normative care reglementează piețele financiare privind tranzacțiile cu instrumente derivate de energie electrică, contrapărțile centrale și registrele de tranzacții.

(5) Informațiile prevăzute la alin. (3) vor include, dar fără a se limita la, o evidență a tranzacțiilor de pe piețele angro de energie electrică, inclusiv a ordinelor de tranzacționare.

(6) Agenția aprobă hotărârea prin care se stabilește setul de cerințe cu privire la examinarea denunțurilor și o publică pe site-ul web oficial.

(7) Lunar, Agenția elaborează și publică pe site-ul web oficial raportul de monitorizare a piețelor de energie electrică, care cuprinde prețurile medii înregistrate, cantitățile tranzacționate, numărul de participanți la piață și indicatorii de concentrare a pieței, inclusiv informațiile rezultate din activitatea furnizorului central de energie electrică și a operatorului pieței energiei electrice.

(8) Agenția întocmește un raport privind piețele de energie electrică, care va face parte din raportul anual de activitate prevăzut la Articolul 7 alin. (4), și care va conține informații detaliate privind organizarea și funcționarea piețelor de energie electrică, nivelul de lichiditate al piețelor angro, informații privind tendințele evoluțiilor înregistrate pe piețele de energie electrică, precum și alte informații legate de funcțiile Agenției privind monitorizarea pieței energiei electrice. Agenția evaluează funcționarea și transparența diferitelor categorii de piețe de energie electrică și modul în care au loc tranzacțiile comerciale și poate oferi recomandări cu privire la regulile, standardele și procedurile specifice pieței care ar putea îmbunătăți integritatea și funcționarea piețelor de energie electrică. Agenția poate, de asemenea, să evalueze dacă introducerea unor cerințe minime pentru bursele de energie electrică ar putea contribui la creșterea transparenței acestora.

(9) Agenția va transmite Secretariatului Comunității Energetice raportul menționat la alin. (8) în partea ce ține de realizarea funcțiilor de monitorizare a piețelor de energie electrică.

(10) Hotărârile Agenției referitoare la investigațiile și/sau controalele realizate și rapoartele anuale privind monitorizarea piețelor de energie electrică se publică pe site-ul web oficial al Agenției.

Articolul 101. Atribuțiile Agenției la efectuarea investigațiilor pe piețele de energie electrică

(1) Agenția poate iniția investigații privind funcționarea piețelor de energie electrică din oficiu sau la recepționarea unei cereri sau sesizări, prevăzute la Articolul 100 alin. (2), cu respectarea principiilor și a procedurii stabilite în prezenta lege și în Legea nr. 174/2017 cu privire la energetică.

(2) În cadrul investigației, Agenția își exercită drepturile stabilite în Legea nr. 174/2017 cu privire la energetică, precum și următoarele drepturi specifice:

a) de a efectua, în comun cu Consiliul Concurenței, investigații pe piețele de energie electrică;

b) la constatarea circumstanțelor care indică o încălcare sau nerespectarea uneia sau mai multor prevederi ale prezentului capitol și săvârșirea unei infracțiuni prevăzute în Codul penal, să informeze organele de drept competente cu privire la rezultatele și finalitatea procedurii administrative desfășurate în conformitate cu prezenta lege;

c) de a coopera cu autoritățile de reglementare din sectorul financiar, precum și cu alte autorități de reglementare sub egida Comitetului de Reglementare al Comunității Energetice.

(3) Agenția efectuează o investigație într-un termen de până la 6 luni, care poate fi prelungită, prin hotărâre motivată a Agenției. Rezultatele investigației vor fi reflectate într-o hotărâre a Agenției, care va specifica circumstanțele constatate și măsurile prescrise. Măsurile respective sunt proporționale, nediscriminatorii și transparente și nu vor restricționa comerțul dintre Părțile Contractante ale Comunității Energetice.

(4) Orice acțiune întreprinsă de Agenție în temeiul prezentului articol trebuie să respecte principiul proporționalității.

(5) În cazul în care, în cadrul investigației se constată circumstanțe care indică o încălcare a Legii concurenței nr. 183/2012, Agenția sesizează Consiliul Concurenței despre acest fapt.

(6) Prevederile prezentei legi cu privire la efectuarea investigațiilor de către Agenție se aplică fără a aduce atingere competenței generale a Consiliului Concurenței de a efectua investigații în temeiul Legii concurenței nr. 183/2012. Efectuarea investigațiilor privind cazurile cartelurilor ține de competență exclusivă a Consiliului Concurenței.

Articolul 102. Cooperarea la nivel național și regional în contextul monitorizării piețelor de energie electrică

(1) În legătură cu monitorizarea piețelor de energie electrică, în conformitate cu prezentul articol și cu Legea nr. 174/2017 cu privire la energetică, Agenția cooperează cu autoritățile de reglementare din țările vecine, din alte Părți Contractante ale Comunității Energetice, cu Comitetul de Reglementare al Comunității Energetice, cu alte autorități relevante și cu organele de drept, cu autoritățile publice din Republica Moldova, inclusiv cu Consiliul Concurenței, prin diverse mijloace, care includ, dar fără a se limita la acestea, schimbul de informații și încheierea de memorandumuri de înțelegere.

(2) Agenția cooperează cu Comisia Națională a Pieței Financiare, prin schimb de informații privind instrumentele derivate de energie electrică și prin alte mijloace, inclusiv prin încheierea memorandumurilor de înțelegere.

(3) Agenția informează Comitetul de Reglementare al Comunității Energetice și Secretariatul Comunității Energetice atunci când există motive rezonabile să suspecteze că pe piețele de energie electrică din Republica Moldova se întreprind sau au fost întreprinse acțiuni care contravin prevederilor prezentului capitol, oferind informații cât mai detaliate posibil în legătură cu acțiunile respective.

(4) În cazul în care există bănuieli rezonabile că în altă Parte Contractantă a Comunității Energetice sunt întreprinse acțiuni care afectează piața angro de energie electrică sau prețurile angro la energia electrică din Republica Moldova, Agenția informează Comitetul de Reglementare al Comunității Energetice și Secretariatul Comunității Energetice cu privire la aceasta și va solicita luarea măsurilor necesare pentru atenuarea sau eliminarea impactului acțiunilor respective.

(5) Agenția sesizează Consiliul Concurenței în cazul în care există motive întemeiate să suspecteze că pe piețele de energie electrică din Republica Moldova se întreprind sau au fost întreprinse acțiuni care pot constitui o încălcare a Legii concurenței nr. 183/2012, inclusiv în legătură cu potențiale acțiuni de concentrare economică, și notifică despre acest fapt Comitetul de Reglementare al Comunității Energetice și Secretariatul Comunității Energetice.

(6) La sesizarea Comitetului de Reglementare al Comunității Energetice privind o presupusă încălcare a prevederilor prezentului capitol, Agenția transmite informațiile solicitate sau, după caz, inițiază o investigație în legătură cu presupusa încălcare notificată și întreprinde măsurile necesare pentru remedierea încălcărilor identificate. În cazul în care nu este posibilă transmiterea informațiilor solicitate în termenele stabilite, Agenția notifică Comitetul de Reglementare al Comunității Energetice cu privire la acest fapt, precum și motivele justificative.

(7) Prin derogare de la prevederile alin. (6), Agenția este în drept să refuze să dea curs solicitării Comitetului de Reglementare al Comunității Energetice în cazul în care:

- a) aceasta ar putea afecta suveranitatea sau securitatea națională;
- b) autoritățile naționale competente au inițiat deja o procedură judiciară pentru aceleași fapte/acțiuni și împotriva aceluiași persoane;
- c) instanța de judecată a pronunțat o hotărâre definitivă și irevocabilă în raport cu persoanele respective și cu privire la aceleași fapte comise.

(8) În cazul refuzului conform alin. (7), Agenția informează în mod corespunzător Comitetul de Reglementare al Comunității Energetice, prezentând informații detaliate cu privire la procedurile inițiate sau cu privire la hotărârile adoptate de autoritățile/instanțele de judecată naționale.

Articolul 103. Nedivulgarea informațiilor confidențiale. Transparența. Secretul profesional. Protecția datelor

(1) Agenția este obligată să se abțină de la divulgarea informațiilor confidențiale obținute în conformitate cu Articolul 97 alin. (2), a informațiilor obținute în cursul exercitării atribuțiilor prevăzute la Articolul 100 - Articolul 102, precum și a altor informații oficiale cu accesibilitate limitată, obținute de Agenție în contextul și în legătură cu exercitarea funcției de monitorizare a piețelor de energie electrică. Agenția întreprinde măsurile necesare pentru a asigura confidențialitatea, integritatea și protecția informațiilor respective, precum și măsurile menite să prevină utilizarea necorespunzătoare a acestor informații, inclusiv accesul neautorizat la acestea.

(2) Sub rezerva respectării secretului profesional, Agenția este în drept să publice o parte din informațiile pe care le deține, cu condiția ca informațiile confidențiale din domeniul afacerilor sau alte informații oficiale cu accesibilitate limitată care vizează anumiți participanți la piața energiei electrice sau anumite tranzacții ori piețe individuale să nu fie divulgate și să nu poată fi deduse.

(3) Agenția pune la dispoziție, în scopuri științifice, baza de date comerciale de care dispune, care conține date care nu sunt sensibile din punct de vedere comercial, în conformitate cu cerințele privind confidențialitatea informațiilor stabilite în prezenta lege și în alte acte normative aplicabile.

(4) Informațiile indicate la alin. (2) și (3) se publică sau se prezintă în scopul îmbunătățirii transparenței piețelor de energie electrică și doar dacă este puțin probabil ca acestea să ducă la denaturarea concurenței pe piața energiei electrice. Agenția distribuie informațiile în mod echitabil, în conformitate cu o procedură transparentă, prevăzută într-un regulament elaborat și aprobat de Agenție, care se publică pe site-ul web oficial al acesteia.

(5) Informațiile confidențiale care sunt obținute sau transmise în conformitate cu prezentul capitol fac obiectul cerinței privind respectarea secretului profesional.

(6) Obligația de păstrare a secretului profesional se aplică:

a) persoanelor care lucrează sau care au lucrat în cadrul și pentru Agenție, pentru Consiliul Concurenței, pentru alte autorități publice care au intrat în posesia informațiilor prevăzute la alin. (1);

b) experților mandatați de Agenție, de Consiliul Concurenței sau de alte autorități publice care obțin informații cu caracter confidențial în conformitate cu prezentul capitol.

(7) Informațiile confidențiale obținute de persoanele indicate la alin. (6) în cadrul exercitării funcțiilor lor, nu pot fi divulgate niciunei alte persoane sau autorități decât într-o formă prescurtată, anonimată sau agregată, care să nu permită identificarea niciunui participant la piață, cu excepția cazurilor în care obligația de divulgare este stabilită expres în prezenta lege sau în alte acte normative.

(8) Agenția, autoritățile publice sau persoanele care obțin informații confidențiale în conformitate cu prezenta lege sunt în drept să le utilizeze exclusiv în scopul exercitării atribuțiilor stabilite prin prezenta lege. Organele centrale de specialitate ale administrației publice, alte autorități publice sau persoane pot utiliza aceste informații doar în scopul pentru care le-au fost furnizate sau în cadrul unor proceduri administrative sau judiciare în legătură cu exercitarea atribuțiilor ce le revin. Organul central de specialitate ale administrației publice sau autoritatea publică ce a primit informația respectivă este în drept să le utilizeze în alte scopuri, cu condiția obținerii acordului Agenției, al autorităților sau al persoanelor care au comunicat informațiile respective.

(9) Agenția elaborează și aprobă hotărârea cu privire la cerințele ce țin de protecția datelor la colectarea și prelucrarea informațiilor în contextul exercitării funcției de monitorizare a pieței energiei electrice, cu respectarea actelor normative care reglementează protecția datelor.

(10) Prevederile prezentului articol nu împiedică Agenția să transmită sau să facă schimb de informații confidențiale cu autoritățile relevante din alte Părți Contractante ale Comunității Energetice precum și din Statele Membre ale Uniunii Europene, cu condiția ca acestea să nu fi fost primite de la o autoritate a altui stat Parte Contractantă a Comunității Energetice, a unui Stat Membru a Uniunii Europene, de la Comitetul de Reglementare al Comunității Energetice sau de la Secretariatul Comunității Energetice.

Capitolul VIII

PRODUCEREA ENERGIEI ELECTRICE ȘI FURNIZAREA ENERGIEI ELECTRICE

Articolul 104. Producerea energiei electrice

(1) Activitatea de producere a energiei electrice este supusă licențierii în condițiile stabilite la Articolul 20. Proprietarul centralei electrice de termoficare trebuie să obțină atât licența pentru producerea energiei electrice, cât și licența pentru producerea energiei termice, în conformitate cu Legea nr. 92/2014 cu privire la energia termică și promovarea cogenerării.

(2) Producătorul are dreptul să vândă energia electrică pe piețele angro de energie electrică. Producătorul este în drept să vândă energie electrică pe piața cu amănuntul a energiei electrice cu condiția obținerii și a licenței pentru furnizarea energiei electrice.

(3) Producătorul trebuie să respecte cerințele tehnice de racordare la rețelele electrice, iar calitatea energiei electrice livrate în rețelele electrice trebuie să corespundă parametrilor de calitate stabiliți.

(4) Obținerea actelor permise emise în condițiile Codului urbanismului și construcțiilor nr. 434/2023 este obligatorie pentru construcția tuturor centralelor electrice sau a centralelor electrice de termoficare, precum și pentru majorarea capacității acestora.

(5) Construcția, exploatarea, întreținerea, majorarea capacității centralelor electrice și racordarea acestora la rețelele electrice se efectuează în conformitate cu prezentul capitol, Articolul 72 și Articolul 73 din prezenta lege, Codul rețelelor electrice privind cerințele pentru racordarea la rețea a unităților generatoare aprobat de Agenție în conformitate cu Articolul 39, Regulamentul privind racordarea, precum și cu Codul urbanismului și construcțiilor nr. 434/2023.

(6) Autorizarea construcției unei centrale electrice noi, a unei centrale electrice de termoficare noi, cu o putere instalată mai mare de 20 MW, precum și majorarea capacității unei centrale electrice existente sau a unei centrale electrice de termoficare existente, în cazul în care capacitatea cumulată a centralei respective este mai mare de 20 MW, se efectuează prin hotărâre de Guvern, în conformitate cu Articolul 105.

Articolul 105. Procedura de autorizare pentru noile capacități de producere a energiei electrice

(1) Autorizarea construcției unei centrale electrice noi, a unei noi centrale electrice de termoficare noi, cu o putere instalată mai mare de 20 MW, precum și majorarea capacității unei centrale electrice existente sau a unei centrale electrice de termoficare existente, în cazul în care capacitatea cumulată a centralei respective este mai mare de 20 MW, astfel cum este stabilit la Articolul 104 alin. (6) se efectuează în conformitate cu criteriile și procedura stabilite printr-un regulament aprobat de Guvern. Autorizația se acordă pe baza unor criterii obiective, transparente și nediscriminatorii. La stabilirea criteriilor corespunzătoare, se iau în considerare următoarele:

a) siguranța și securitatea instalației electrice, inclusiv impactul acesteia asupra siguranței și securității sistemului electroenergetic;

- b) protecția sănătății și siguranței publice;
- c) protecția mediului;
- d) utilizarea terenurilor și alegerea amplasamentelor;
- e) utilizarea terenurilor domeniului public;
- f) eficiența energetică;
- g) natura surselor primare;
- h) caracteristicile specifice solicitantului, cum ar fi capacitățile tehnice, economice și financiare;
- i) conformitatea cu măsurile privind obligațiile de serviciu public și protecția consumatorilor, după caz;
- j) contribuția capacității de producere la îndeplinirea ponderii Republicii Moldova în producția de energie electrică din surse regenerabile de energie și contribuția Republicii Moldova la obiectivul Comunității Energetice pentru 2030;
- k) contribuția capacității de producere la reducerea emisiilor;
- l) alternativele la construirea de noi capacități de producere, cum ar fi soluțiile privind consumul dispecerizabil și stocarea energiei.

(2) Sunt exceptați de la procedura de autorizare prevăzută de prevederile prezentului articol, producătorii eligibili care urmează să instaleze centrale electrice de producere din surse regenerabile cu o putere instalată mai mare de 20 MW și care au fost desemnați câștigători ai licitației pentru oferirea statutului de producător eligibil mare în conformitate cu prevederile Legii nr. 10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile.

(3) Atunci când Guvernul autorizează construcția și majorarea capacității centralelor electrice sau a centralelor electrice de termoficare, în conformitate cu prezentul articol, trebuie să se țină cont de planurile de dezvoltare regională, de urbanism și dezvoltare a teritoriului, precum și de standardele tehnice.

(4) Autorizarea construcției unei noi centrale electrice, a unei centrale electrice de termoficare cu o putere instalată mai mare de 20 MW, precum și majorarea capacității unei centrale electrice existente sau a unei centrale electrice de termoficare, în cazul în care capacitatea cumulată este mai mare de 20 MW, poate fi refuzată solicitantului doar din motive obiective, nediscriminatorii și argumentate corespunzător. Solicitantul este informat cu privire la motivele refuzului.

(5) Solicitantul a cărui cerere a fost refuzată în conformitate cu alin. (4) are dreptul de a contesta refuzul, în conformitate cu prevederile Codului administrativ.

(6) După adoptarea hotărârii Guvernului prevăzută la alin. (1), beneficiarul este obligat să obțină autorizația de construire în condițiile stabilite în Codul urbanismului și construcțiilor nr. 434/2023.

Articolul 106. Obligațiile și drepturile producătorului

(1) Producătorul este obligat:

a) să își desfășoare activitatea în conformitate cu prezenta lege, cu respectarea condițiilor licenței și actelor normative de reglementare aprobate de Agenție;

b) să instaleze și să utilizeze echipamente de măsurare care permit măsurarea pe interval ajustabil a cantităților de energie electrică consumate sau livrate în rețelele electrice și să și să asigure conectarea lor la sistemul automatizat de măsurare al operatorului de sistem prin instalarea echipamentului de comunicație și să respecte alte obligații stabilite în Regulamentul privind măsurarea energiei electrice în scopuri comerciale;

c) să exploateze și să întrețină centrala electrică astfel încât să asigure funcționarea sigură și continuă a acesteia;

d) să respecte cerințele privind protecția mediului;

e) atunci când participă pe piețele de energie electrică să respecte prezenta lege, Regulile pieței energiei electrice, liniile directoare privind echilibrarea sistemului electroenergetic, alte acte normative de reglementare aprobate de Agenție și să nu denatureze concurența pe piețele de energie electrică;

f) să echipeze, să exploateze, să întrețină și să modernizeze centrala electrică, precum și instalațiile conexe utilizate pentru livrarea energiei electrice în rețelele electrice, precum și să majoreze capacitatea centralei electrice în condițiile stabilite în prezentul capitol și în documentele normativ-tehnice aprobate de Agenție;

g) să pună la dispoziția operatorului sistemului de transport, a operatorului sistemului de distribuție datele necesare pentru exploatarea rețelelor electrice și pentru gestionarea sistemului electroenergetic;

h) să acorde acces personalului operatorului sistemului de transport, personalului operatorului sistemului de distribuție la echipamentele și instalațiile sale care sunt utilizate pentru măsurarea energiei electrice și pentru livrarea energiei electrice în rețelele electrice;

i) să se conformeze indicațiilor operatorului sistemului de transport sau, după caz, ale operatorului sistemului de distribuție în legătură cu dirijarea operativ-tehnologică a sistemului electroenergetic;

j) să prezinte Agenției rapoarte cu privire la activitatea desfășurată, precum și orice alte informații solicitate în conformitate cu prezenta lege și potrivit condițiilor licenței;

k) să scoată din exploatare unitățile generatoare dispecerizabile numai cu acordul prealabil al operatorului sistemului de transport.

(2) Producătorii care exploatează centrale electrice pe bază de combustibili fosili sunt obligați să mențină rezerve de combustibil la un nivel suficient pentru a asigura securitatea aprovizionării cu energie electrică în condițiile stabilite de Guvern.

(3) Producătorul care deține sau operează centrale electrice, în cazul în care cel puțin o unitate generatoare are o capacitate instalată de cel puțin 250 MW sau care are un portofoliu care include centrale electrice de cel puțin 400 MW, este obligat să păstreze, timp de 5 ani, pentru a prezenta, la cerere, Agenției, Consiliului Concurenței sau Secretariatului Comunității Energetice, toate datele orare pentru fiecare centrală, care sunt necesare în vederea verificării tuturor deciziilor operaționale de dispecerizare, precum și a comportamentului pe bursele de energie electrică, în cadrul licitațiilor pentru capacitățile de interconectare, pe piețele de capacitate de rezervă și pe piețele contractelor bilaterale. Informațiile orare pentru fiecare centrală includ, fără a se limita la, datele cu privire la capacitatea de producere disponibilă și la rezervele angajate, inclusiv alocarea acestor rezerve angajate la nivelul fiecărei centrale individuale în momentul tranzacționării pe bursă sau în momentul producerii.

(4) Producătorul îndeplinește și alte obligații stabilite în prezenta lege și în actele normative de reglementare aprobate de Agenție.

(5) Producătorul are următoarele drepturi:

a) să producă energie electrică, cu respectarea parametrilor de calitate, a cerințelor privind protecția mediului și a cerințelor de securitate prevăzute de lege;

b) să aibă acces la rețelele electrice, în mod nediscriminatoriu, în condițiile prezentei legi;

c) să vândă energia electrică produsă în condițiile stabilite în prezenta lege;

d) să vândă energia termică produsă în regim de cogenerare;

e) să acceseze scheme de sprijin, stabilite la nivel național.

(6) Producătorul are și alte drepturi stabilite în prezenta lege și în actele normative în domeniu, inclusiv în actele normative de reglementare aprobate de Agenție.

Articolul 107. Furnizarea energiei electrice

(1) Furnizarea energiei electrice se realizează de către furnizorii care dețin licențe pentru furnizarea energiei electrice.

(2) Toți consumatorii finali au dreptul la furnizarea energiei electrice de către un furnizor la alegere.

(3) Termenele și condițiile pentru încheierea contractelor de furnizare a energiei electrice sunt stabilite în prezenta lege și în Regulamentul privind furnizarea energiei electrice, aprobat de Agenție.

(4) Consumatorii casnici și întreprinderile mici au dreptul la furnizarea energiei electrice de către furnizorul serviciului universal în conformitate cu Articolul 113. Consumatorii finali care și-au pierdut furnizorul în anumite circumstanțe (furnizorul își încetează activitatea, furnizorul i s-a suspendat sau retras licența, furnizorul este în imposibilitatea de a furniza energie electrică) au dreptul la furnizarea energiei electrice de către furnizorul de ultimă opțiune în conformitate cu Articolul 114.

(5) Furnizorii achiziționează energie electrică pe piețele de energie electrică, cu respectarea condițiilor stabilite în prezenta lege. Furnizorul serviciului universal și furnizorul de ultimă opțiune vor procura energie electrică, la cele mai mici costuri, în condiții transparente și nediscriminatorii, asigurând, totodată, îndeplinirea cerințelor de securitate energetică, precum și fiabilitatea furnizării energiei electrice către consumatorii finali.

(6) Furnizorul serviciului universal, furnizorul de ultimă opțiune procură energia electrică pe piețele organizate de energie electrică, inclusiv pe piața pentru ziua următoare și pe piața pe parcursul zilei, cu respectarea condițiilor de tranzacționare de pe piețele respective și/sau organizează licitații pentru cumpărarea cantităților de energie electrică necesare. Licitările se organizează pentru produse licitate distincte, iar furnizorul serviciului universal, furnizorul de ultimă opțiune desemnează drept câștigători ai licitației cel puțin doi ofertanți clasati în ordinea crescătoare a prețurilor, care oferă cantități de energie electrică din surse diferite, suficiente să asigure necesitățile consumatorilor finali deserviți de furnizorul respectiv. Furnizorul serviciului universal, furnizorul de ultimă opțiune atribuie ofertanților câștigători cantitățile de energie electrică în limitele cotelor maxime, aprobate prin hotărârea Agenției înainte de depunerea ofertelor în cadrul licitației, în funcție de diferența procentuală dintre prețurile oferite. Agenția monitorizează licitațiile organizate în conformitate cu prevederile prezentei legi și ale Regulilor pieței energiei electrice.

(7) Furnizorul serviciului universal și furnizorul de ultimă opțiune își îndeplinesc obligațiile în limitele teritoriului stabilit de Agenție conform hotărârii aprobate în acest sens și încheie, la solicitare, contracte de furnizare a energiei electrice cu orice consumator final care are dreptul la aceste servicii potrivit prezentei legi, cu respectarea Regulamentului privind furnizarea energiei electrice, și la prețurile reglementate aprobate de Agenție în baza metodologiei.

(8) Furnizorul serviciului universal, furnizorul de ultimă opțiune, furnizorul central de energie electrică sunt în drept să vândă energie electrică în condiții de piață, cu condiția ținerii contabilității separate pentru fiecare tip de furnizare.

(9) Termenele și condițiile care trebuie respectate la încheierea contractelor de furnizare a energiei electrice în contextul obligațiilor de serviciu public, precum și clauzele obligatorii care trebuie să fie incluse în contractele respective se stabilesc în prezenta lege și în Regulamentul privind furnizarea energiei electrice.

(10) Agenția poate stabili obligații de serviciu public necesare și proporționale în vederea stimulării concurenței și a asigurării funcționării piețelor de energie electrică. Obligațiile de serviciu public pot include programe de furnizare a unor cantități de energie electrică către piață, conform cărora

entitățile sunt obligate să vândă sau să pună la dispoziție anumite cantități de energie electrică, sau să ofere acces la o parte din capacitățile lor de producție furnizorilor interesați, pentru o anumită perioadă de timp. Aceste obligații de serviciu public se impun printr-o hotărâre separată a Agenției, după consultarea prealabilă cu Secretariatul Comunității Energetice.

Articolul 108. Furnizarea energiei electrice bazată pe piață

(1) Sub rezerva prevederilor Articolul 113 și ale Articolul 114, furnizorii au libertatea de a stabili prețul la care furnizează energie electrică consumatorilor. În acest scop, se asigură concurența efectivă între furnizori.

(2) Consumatorii casnici afectați de sărăcie energetică și vulnerabili sunt protejați prin politica socială sau prin alte mijloace decât intervențiile publice în stabilirea prețurilor pentru furnizarea energiei electrice.

(3) Prin derogare de la alineatele (1) și (2), Guvernul poate utiliza intervenții publice în stabilirea prețurilor pentru furnizarea energiei electrice consumatorilor casnici vulnerabili sau afectați de sărăcie energetică, cu condiția ca acestea să fie supuse condițiilor prevăzute la alineatele (4) și (5).

(4) Intervențiile publice în stabilirea prețurilor pentru furnizarea energiei electrice:

a) urmăresc un interes economic general și nu depășesc ceea ce este necesar pentru realizarea respectivului interes economic general;

b) sunt clar definite, transparente, nediscriminatorii și verificabile;

c) garantează accesul egal la consumatorii finali al întreprinderilor electroenergetice;

d) au o durată limitată și sunt proporționale în ceea ce privește beneficiarii lor;

e) nu generează în mod discriminatoriu costuri suplimentare pentru participanții la piață.

(5) La aplicarea intervențiilor publice în stabilirea prețurilor pentru furnizarea energiei electrice în conformitate cu alin. (3), Planul național integrat privind energia și clima, prevăzut la art. 7² din Legea nr. 174/2017 cu privire la energetică, urmează să fie completat cu un obiectiv indicativ național de reducere a sărăciei energetice, indiferent de numărul consumatorilor casnici afectați de sărăcia energetică. Planul național integrat privind energia și clima determină, de asemenea, obiectivele politicilor și ale măsurilor existente menite să abordeze sărăcia energetică, inclusiv măsuri de politică socială și alte programe naționale relevante.

(6) În cazul în care intervențiile publice în stabilirea prețurilor pentru furnizarea energiei electrice se aplică în conformitate cu alin. (3), rapoartele naționale integrate de progres privind energia și clima, prevăzute la art. 7³ din Legea nr. 174/2017 cu privire la energetică, vor cuprinde în plus următoarele informații:

a) informații cu privire la progresul în direcția obiectivului indicativ național de reducere a numărului de consumatori casnici afectați de sărăcia energetică;

b) informații cantitative privind numărul de consumatori casnici afectați de sărăcia energetică și, acolo unde sunt disponibile, informații despre politicile și măsurile de combatere a sărăciei energetice.

(7) În scopul unei perioade de tranziție, pentru a stabili o concurență efectivă între furnizori în ceea ce privește contractele de furnizare a energiei electrice și pentru a obține prețuri cu amănuntul pe deplin eficace, bazate pe mecanisme de piață, pentru energia electrică în conformitate cu alin. (1), pot fi aplicate intervențiile publice în stabilirea prețurilor pentru furnizarea energiei electrice consumatorilor casnici și microîntreprinderilor care nu beneficiază de intervenții publice în temeiul alin. (3).

(8) Intervențiile publice aplicate în temeiul alin. (7) trebuie să respecte criteriile prevăzute la alin. (4), precum și să corespundă următoarele cerințe:

- a) să fie însoțite de un set de măsuri pentru a asigura o concurență efectivă și de o metodologie de evaluare a progresului în ceea ce privește măsurile respective;
- b) să fie stabilite în baza unei metodologii care să asigure un tratament nediscriminatoriu al furnizorilor;
- c) să fie stabilite la un preț care este mai mare decât costul, la un nivel în care poate exista o concurență efectivă în ceea ce privește prețurile;
- d) să fie concepute astfel încât să reducă la minim orice impact negativ asupra piețelor angro de energie electrică;
- e) să se asigure că toți beneficiarii unor astfel de intervenții publice au posibilitatea de a alege oferte competitive pe piață și sunt direct informați, cel puțin trimestrial, cu privire la disponibilitatea ofertelor și a economiilor pe piața competitivă, în special cu privire la contractele de furnizare a energiei electrice la prețuri dinamice, și să se asigure că acestora li se oferă asistență pentru a trece la o ofertă bazată pe mecanisme de piață;
- f) să se asigure că, în conformitate cu Articolul 77, toți beneficiarii unor astfel de intervenții publice au dreptul de a avea contoare inteligente și li se oferă astfel de contoare fără costuri inițiale suplimentare pentru consumator, și că sunt direct informați cu privire la posibilitatea instalării contoarelor inteligente și li se acordă asistența necesară;
- g) să nu conducă la subvenționare încrucișată directă între consumatorii finali cărora li se furnizează energie electrică la prețuri de pe piață liberă și cei cărora li se furnizează energie electrică la prețurile reglementate pentru furnizarea energiei electrice.

(9) Organul central de specialitate al administrației publice în domeniul energiei este obligat să notifice măsurile luate în conformitate cu alineatele (3) și (7) către Secretariatul Comunității Energetice în termen de o lună de la adoptarea acestora, și le pot aplica imediat. Notificarea trebuie să fie însoțită de o explicație a motivelor pentru care alte instrumente nu au fost suficiente pentru atingerea obiectivului urmărit, a modului în care cerințele prevăzute la alineatele (4) și (8) sunt îndeplinite și a efectelor măsurilor notificate asupra concurenței. Notificarea trebuie să descrie categoriile de beneficiari, durata măsurilor și numărul consumatorilor casnici afectați de măsurile respective, precum și să explice modul în care au fost stabilite prețurile reglementate pentru furnizarea energiei electrice.

(10) Organul central de specialitate al administrației publice în domeniul energiei prezintă Secretariatului Comunității Energetice rapoarte privind implementarea prezentului articol, necesitatea și proporționalitatea intervențiilor publice în stabilirea prețurilor pentru furnizarea energiei electrice în temeiul prezentului articol, precum și o evaluare a progreselor înregistrate întru realizarea unei concurențe efective între furnizori și tranziția către prețuri bazate pe mecanisme de piață. Rapoartele respective vor conține informații care stabilesc că prețurile reglementate în conformitate cu alin. (7) sunt conforme cu condițiile prevăzute la alin. (8), inclusiv privind respectarea de către furnizorii care au obligația să aplice astfel de intervenții, precum și asupra impactului prețurilor reglementate asupra finanțelor furnizorilor respectivi.

Articolul 109. Reglementările specifice privind furnizarea energiei electrice

Pentru reglementarea aspectelor privind furnizarea energiei electrice, Agenția elaborează și aprobă Regulamentul privind furnizarea energiei electrice, care stabilește cel puțin următoarele:

- a) drepturile și obligațiile furnizorilor și ale consumatorilor finali, înainte și după semnarea contractelor de furnizare a energiei electrice;
- b) procesul de semnare, de modificare și de rezoluțiune a contractelor de furnizare a energiei electrice și cazurile în care un furnizor poate refuza prestarea de servicii unui consumator final;
- c) drepturile și obligațiile furnizorului serviciului universal, în conformitate cu Articolul 113, condițiile de furnizare a acestui serviciu, inclusiv termenii și cerințele minime ce trebuie incluse în

contractele relevante cu consumatorii finali, precum și criteriile pe care consumatorii finali trebuie să le îndeplinească pentru a avea acces la acest serviciu;

d) cazurile și condițiile în care are loc furnizarea de ultimă opțiune, drepturile și obligațiile furnizorului de ultimă opțiune, în conformitate cu Articolul 114, termenii și condițiile minime ce trebuie incluse în contractul relevant cu consumatorii finali, precum și criteriile pe care consumatorii finali trebuie să le îndeplinească pentru a avea acces la serviciul de furnizare de ultimă opțiune;

e) termenii și condițiile minime care trebuie incluse în contractele de furnizare a energiei electrice, în special în ceea ce ține de protecția drepturilor consumatorilor și soluționarea extrajudiciară a litigiilor, precum și cazurile în care un contract poate fi suspendat sau rezoluționat;

f) prevederi specifice cu privire la contractele de furnizare a energiei electrice la prețuri dinamice, precum și cu privire la contractele de furnizare a energiei electrice pe durată determinată și la preț fix;

g) modalitatea de emitere a facturilor și conținutul acestora, inclusiv pentru a se asigura posibilitatea comparării furnizorilor, precum și posibilitatea consumatorului final de a-și selecta metoda de plată în mod corect și transparent;

h) dreptul furnizorului și al consumatorului final de a încheia un acord privind eşalonarea datoriilor pentru energia electrică furnizată;

i) sub rezerva prevederilor Articolul 110 alin. (3), dreptul furnizorului de a solicita operatorului de sistem deconectarea instalației de utilizare a consumatorului final de la rețeaua electrică în cazul neachitării facturilor pentru energia electrică, inclusiv în cazul în care consumatorul final a încheiat contract de furnizare a energiei electrice cu un alt furnizor și are restanțe la plata facturilor pentru energia electrică furnizată de furnizorul care solicită deconectarea și obligația operatorului de sistem privind efectuarea deconectării;

j) cazurile în care furnizorul poate solicita operatorului sistemului de transport, operatorului sistemului de distribuție întreruperea aprovizionării unui consumator final sau deconectarea instalațiilor de utilizare ale acestuia;

k) informațiile minime pe care furnizorii trebuie să le publice și să le furnizeze gratuit consumatorilor finali;

l) parametrii și indicatorii de calitate cu privire la activitatea de furnizare și modalitatea în care urmează să fie compensați consumatorii finali în cazul în care nu sunt respectați parametrii și indicatorii de calitate respectivi;

m) regulile de gestionare, acces, schimb și stocare a datelor, în conformitate cu legile și reglementările în vigoare.

Articolul 110. Funcțiile și obligațiile furnizorului

(1) La desfășurarea activității licențiate, furnizorul este obligat să respecte prevederile prezentei legi și actele normative de reglementare aprobate de Agenție, precum și să asigure continuitatea furnizării energiei electrice la parametri de calitate stabiliți și în conformitate cu clauzele contractelor de furnizare a energiei electrice încheiate cu consumatorii finali.

(2) Furnizorii de energie electrică au următoarele obligații:

a) să informeze consumatorii finali cu privire la prețurile practicate, precum și cu privire la termenele și la condițiile standard ale contractelor de furnizare a energiei electrice;

b) să informeze consumatorii finali cu privire la modalitățile de plată și posibilele consecințe în cazul neachitării facturilor pentru energia electrică consumată, precum și cu privire la situațiile în care furnizorul este în drept să perceapă plata preventivă pentru energia electrică furnizată consumatorilor finali;

c) să informeze consumatorii finali cu privire la dreptul de schimbare a furnizorului și cu privire la dreptul consumatorului final de a primi, în termen de cel mult două săptămâni de la schimbarea furnizorului, o factură finală de plată pentru energia electrică consumată, în conformitate cu Articolul 120, precum și alte informații ce țin de procedura de schimbare a furnizorului;

d) să informeze consumatorii finali în legătură cu modalitățile de depunere a reclamațiilor, termenele de soluționare a reclamațiilor, modalitățile de soluționare pe cale extrajudiciară a litigiilor, precum și cu privire la despăgubirile care urmează să fie plătite consumatorilor finali de către furnizor în cazul încălcării obligațiilor sale;

e) să informeze consumatorii finali cu privire la metodele de comunicare a informațiilor privind consumul efectiv de energie electrică al acestora;

f) să informeze consumatorii finali cu privire la dreptul și condițiile în care pot beneficia de furnizarea de ultimă opțiune sau de serviciul universal;

g) să informeze consumatorii finali, în special la semnarea contractului de furnizare a energiei electrice, cu privire la faptul dacă aceștia sunt eligibili să se încadreze în una din categoriile de consumatori vulnerabili;

h) să îndeplinească obligațiile de serviciu public care le sunt impuse în conformitate cu Articolul 17;

i) să prezinte consumatorilor finali alte informații și să execute alte obligații prevăzute în prezenta lege, în Regulamentul privind furnizarea energiei electrice și în alte acte normative de reglementare aprobate de Agenție.

(3) Furnizorii trebuie să comunice consumatorilor casnici informații adecvate cu privire la măsurile alternative deconectării cu suficient timp înainte de orice deconectare planificată a instalației de utilizare. Aceste măsuri alternative pot viza surse de sprijin pentru evitarea deconectării instalației de utilizare, sisteme de plată anticipată, audituri energetice, servicii de consultanță în domeniul energiei, planuri alternative de plată, consiliere pentru gestionarea datoriilor sau moratorii privind deconectarea instalației de utilizare și nu trebuie să constituie cost suplimentar pentru consumatorii finali care se confruntă cu riscul deconectării instalației de utilizare.

(4) Furnizorii sunt în drept să ceară consumatorilor finali plata în avans, conform estimărilor pe baza consumului probabil, în cazurile și în modul stabilit în Regulamentul privind furnizarea energiei electrice.

(5) Furnizorii sunt obligați să întreprindă măsurile necesare pentru acordarea asistenței și pentru asigurarea respectării drepturilor și a intereselor consumatorilor finali, precum și pentru examinarea reclamațiilor acestora, inclusiv pentru soluționarea litigiilor pe cale extrajudiciară. În acest scop, fiecare furnizor trebuie să dispună de centre de deservire a consumatorilor finali.

(6) Furnizorul serviciului universal și furnizorul de ultimă opțiune sunt obligați să înființeze și să asigure funcționarea unui serviciu telefonic, precum și să asigure că centrele de deservire ale consumatorilor finali funcționează conform programului de lucru de cel puțin 5 zile pe săptămână a câte 8 ore pe zi. Personalul responsabil cu examinarea reclamațiilor consumatorilor finali trebuie să dispună de dreptul real de a lua decizii, în numele furnizorului, și de posibilitatea de a colabora cu operatorii de sistem în vederea soluționării problemelor abordate de consumatorii finali, iar prezentarea informațiilor solicitate, gestionarea cererilor și reclamațiilor consumatorilor finali, programarea întâlnirilor cu reprezentanții furnizorului trebuie să fie posibile inclusiv prin telefon și e-mail.

(7) Furnizorii trebuie să dispună de personal calificat suficient pentru a se asigura că furnizarea energiei electrice către consumatorii săi finali este asigurată în conformitate cu parametrii și indicatorii de calitate stabiliți pentru furnizori în Regulamentul privind furnizarea energiei electrice și în contractele de furnizare a energiei electrice.

(8) Informațiile cu privire la drepturile consumatorilor finali, inclusiv informațiile cu privire la examinarea reclamațiilor și alte informații prevăzute la art. 117, alin. (1) se publică pe site-urile web ale

furnizorilor și se actualizează periodic. Informațiile cu privire la drepturile consumatorilor în legătură cu examinarea reclamațiilor, precum și adresa site-urilor web ale furnizorilor unde este indicată informația prevăzută în prezentul alineat se includ în factură.

(9) Anual, până la data de 30 aprilie, fiecare furnizor trebuie să întocmească și să prezinte Agenției un raport privind activitatea sa din anul precedent. Raportul respectiv se publică pe site-ul web al furnizorului.

Articolul 111. Factura și informații de facturare

(1) Furnizorul este obligat să pună la dispoziția consumatorilor finali posibilitatea de a plăti factura pentru consumul de energie electrică prin mai multe modalități de plată, aplicate consumatorilor finali în mod nediscriminatoriu. Orice diferență de tarife aferente metodelor de plată sau sistemelor de plată în avans trebuie să fie obiectivă, nediscriminatorie și proporțională și să nu depășească cheltuielile directe suportate de beneficiarul plății pentru utilizarea unei anumite metode de plată sau a unui sistem de plată anticipată. Consumatorii casnici care au acces la sistemele de plată anticipată nu trebuie să fie dezavantajați de sistemele de plată anticipată.

(2) Pentru energia electrică furnizată, fiecare furnizor va emite o factură de plată în conformitate cu cerințele stabilite în prezenta lege și Regulamentul privind furnizarea energiei electrice. Furnizorul trebuie să includă în factura de plată costurile suportate în legătura cu prestarea serviciilor de transport și de distribuție a energiei electrice către respectivul consumator. Furnizorul include în factura de plată și taxele stabilite prin lege.

(3) Furnizorul trebuie să se asigure că facturile de plată și informațiile de facturare sunt exacte, ușor de înțeles, clare, concise, ușor de utilizat și prezentate într-o manieră care să faciliteze compararea de către consumatorii finali. La cerere, consumatorii finali trebuie să primească o explicație clară și ușor de înțeles cu privire la modul de calculare a facturii lor de plată, în special în cazul în care aceste facturi nu se bazează pe consumul real de energie electrică. Facturile de plată și informațiile de facturare se prezintă consumatorilor finali gratuit.

(4) Furnizorii trebuie să ofere consumatorilor finali opțiunea de a primi în mod electronic facturile de plată și informațiile de facturare, precum și modalități flexibile pentru plata efectivă a facturilor.

(5) În cazul în care contractul de furnizare a energiei electrice prevede o modificare viitoare a produsului sau a prețului, sau o reducere, aceasta se indică pe factura de plată împreună cu data la care are loc modificarea.

(6) Alte cerințe minime privind conținutul minim al facturii de plată și prezentarea informațiilor de facturare se stabilesc în Regulamentul privind furnizarea energiei electrice.

Articolul 112. Instrumente de comparare

(1) Consumatorii casnici, întreprinderile mici și microîntreprinderile cu un consum anual preconizat mai mic de 100 000 kWh trebuie să aibă acces gratuit, la cel puțin un instrument de comparare a ofertelor furnizorilor (în continuare - instrument de comparare), inclusiv a ofertelor pentru contractele de furnizare a energiei electrice la prețuri dinamice.

(2) Instrumentul de comparare trebuie să îndeplinească cel puțin următoarele cerințe:

a) să fie independent de participanții la piață și să asigure faptul că întreprinderile electroenergetice beneficiază de un tratament egal în rezultatele căutărilor;

b) să indice în mod clar proprietarul acestuia, precum și persoana fizică sau juridică ce operează și controlează instrumentul respectiv, inclusiv și informații cu privire la modul de finanțare;

- c) să stabilească și să expună criterii clare și obiective pe care se bazează comparația, inclusiv serviciile;
- d) să utilizeze un limbaj clar și lipsit de ambiguitate;
- e) să furnizeze informații exacte și actualizate și să indice momentul ultimei actualizări;
- f) să fie accesibil persoanelor cu dizabilități, fiind ușor de identificat, funcțional, ușor de înțeles și robust;
- g) să pună la dispoziție o procedură eficientă pentru raportarea informațiilor incorecte cu privire la ofertele publicate;
- h) să realizeze comparații, limitând datele cu caracter personal solicitate la datele strict necesare pentru comparație.
- i) să includă criterii comparative referitoare la natura serviciilor oferite de furnizori.

(3) Agenția va elabora un instrument de comparare care să compare ofertele furnizorilor, inclusiv ofertele pentru contractele de furnizare a energiei electrice la prețuri dinamice cu caracteristicile definite la alin. (2), care să acopere întreaga piață cu amănuntul a energiei electrice din Republica Moldova. Prevederile acestui alineat nu aduc atingere dreptului altor entități, inclusiv al companiilor private și al autorităților sau organismelor publice de a dezvolta și implementa instrumente de comparare care să acopere piața cu amănuntul a energiei electrice.

(4) În cazul în care mai multe instrumente de comparare acoperă piața cu amănuntul a energiei electrice, aceste instrumente trebuie să includă o gamă cât mai cuprinzătoare posibil de oferte de energie electrică ce acoperă o parte semnificativă a pieței și, în cazul în care instrumentele respective nu acoperă complet piața, o declarație clară în acest sens, înaintea afișării rezultatelor.

(5) Furnizorii sunt obligați să includă informații despre instrumentul de comparare dezvoltat de Agenție în facturile lor de plată. Furnizorii pot include în facturile de plată emise referințe la alte instrumente de comparare disponibile.

Articolul 113. Serviciul universal

(1) Consumatorii casnici și întreprinderile mici au dreptul de a fi aprovizionați de către furnizorul serviciului universal, cu energie electrică conform parametrilor de calitate stabiliți, la prețuri determinate conform prezentului articol, ușor comparabile, transparente și nediscriminatorii. Prevederile prezentului alineat nu îi împiedică pe consumatorii finali de la exercitarea dreptului privind alegerea liberă a furnizorului prevăzută la Articolul 116.

(2) În limitele teritoriului autorizat prin licență pentru desfășurarea activității unui operator al sistemului de distribuție, Agenția poate impune unuia sau mai multor furnizori obligația de serviciu public de prestare a serviciului universal consumatorilor finali prevăzuți la alin. (1), printr-o hotărâre adoptată în temeiul prevederilor Articolul 17, precum și prin aplicarea unor criterii prestabilite de eligibilitate și de selectare competitive, transparente și nediscriminatorii, prevăzute în Regulamentul privind impunerea obligațiilor de serviciu public, aprobat de Agenție.

(3) În cazul în care, în rezultatul procedurii competitive prevăzute la alin. (2) nu este selectat furnizorul serviciului universal, Agenția desemnează, prin hotărâre, un furnizor al serviciului universal pentru o perioadă care nu va depăși trei ani și aprobă prețul reglementat de furnizare. Agenția este în drept să impună obligația de serviciu public de prestare a serviciului universal furnizorului care îndeplinește cel puțin următoarele condiții:

- a) operează activ pe piețele de energie electrică din Republica Moldova;
- b) are unul din cele mai mari venituri din activitatea de furnizare a energiei electrice pe piețele de energie electrică din Republica Moldova în anul calendaristic anterior celui în care are loc procedura de desemnare;

c) este separat de activități care au legătură cu transportul sau distribuția energiei electrice.

(4) Drepturile și obligațiile furnizorului serviciului universal, precum și termenii și condițiile în care urmează să fie furnizat serviciul universal se stabilesc în Regulamentul privind furnizarea energiei electrice. La accesarea serviciului universal, consumatorii finali trebuie să fie informați cu privire la drepturile lor în calitate de beneficiari ai serviciului respectiv.

(5) Furnizorul serviciului universal trebuie să includă în facturile sale de plată informații despre dreptul consumatorilor finali de a schimba furnizorul.

(6) La încheierea contractului de furnizare a energiei electrice cu furnizorul serviciului universal, consumatorul final este în drept să aleagă între tarif monom, tarif binom sau prețurile diferențiate în funcție de orele de consum, cu condiția ca tariful binom sau prețurile diferențiate în funcție de orele de consum să fie aprobate de Agenție la constatarea existenței premiselor necesare pe piața energiei electrice. La expirarea termenului de 12 luni de la data alegerii unui anumit tip de preț, consumatorul final are dreptul de a renegocia tipul prețului la care urmează să i se furnizeze energia electrică în condițiile prevăzute în Regulamentul privind furnizarea energiei electrice.

(7) Cu excepția cazului în care se prevede altfel într-o hotărâre adoptată de Agenție în conformitate cu alin. (10), în cazul în care un consumator final rezoluționează contractul de furnizare a energiei electrice cu furnizorul serviciului universal, inclusiv în scopul încheierii unui contract de furnizare a energiei electrice în condiții negociate, consumatorul final respectiv este îndreptățit să ceară furnizorului serviciului universal încheierea contractului de furnizare a energiei electrice după expirarea perioadei de 12 luni de la data încetării contractului de furnizare a energiei electrice cu furnizorul serviciului universal pentru locul de consum/locurile de consum respective.

(8) Agenția revocă, prin hotărâre, obligația de serviciu public stabilită în conformitate cu prezentul articol în unul dintre următoarele cazuri:

a) furnizorul căruia i-a fost impusă obligația de serviciu public de prestare a serviciului universal refuză să îndeplinească obligația respectivă;

b) furnizorul căruia i-a fost impusă obligația de serviciu public de prestare a serviciului universal îndeplinește obligația respectivă în mod defectuos, cu excepția situației în care acest fapt nu îi este imputabil;

c) furnizorului căruia i-a fost impusă obligația de serviciu public de prestare a serviciului universal i s-a suspendat sau retras licența pentru furnizarea energiei electrice.

(9) În vederea îndeplinirii obligației de serviciu public de prestare a serviciului universal, Agenția analizează nivelul concurenței pe piața cu amănuntul a energiei electrice și prețurile practicate pe segmentul concurențial și pe cel reglementat pentru a aprecia necesitatea menținerii reglementării prețurilor pentru consumatorii finali, pentru fiecare categorie de consumatori finali, precum și posibilitatea menținerii dreptului de a reveni la serviciul universal. Agenția publică această analiză pe site-ul web oficial și notifică organul central de specialitate al administrației publice în domeniul energiei.

(10) În cazul în care în urma analizei prevăzute la alin. (9), Agenția stabilește că există premise pentru ca în raport cu consumatorii finali specificați la alin. (1) și care și-au schimbat furnizorul să fie stabilită interdicția de a reveni la furnizorul serviciului universal, Agenția va adopta o hotărâre în acest sens după consultarea prealabilă cu Secretariatul Comunității Energetice.

(11) Anual, până la data de 30 aprilie, furnizorul serviciului universal elaborează și prezintă Agenției un raport privind activitatea desfășurată în anul precedent în legătură cu prestarea serviciului universal. Raportul respectiv se publică pe site-ul web al furnizorului serviciului universal.

Articolul 114. Furnizarea de ultimă opțiune

(1) Consumatorii finali care, pentru motive imputabile furnizorului, nu mai beneficiază de serviciile acestuia (furnizorul își încetează activitatea, furnizorului i s-a suspendat sau i s-a retras licența, furnizorul este în imposibilitate de a furniza energie electrică) au dreptul de a fi aprovizionați de către furnizorul de ultimă opțiune cu energie electrică conform parametrilor de calitate stabiliți, la prețuri determinate conform prezentului articol, ușor comparabile, transparente și nediscriminatorii. Furnizorul de ultimă opțiune asigură continuitatea furnizării fără întrerupere a energiei electrice consumatorilor finali respectivi pentru perioada necesară încheierii contractului de furnizare a energiei electrice cu un nou furnizor, de cel puțin șase luni.

(2) Agenția poate impune unui sau mai multor furnizori obligația de serviciu public privind furnizarea de ultimă opțiune, printr-o hotărâre adoptată în temeiul prevederilor Articolului 17, precum și prin aplicarea unor criterii prestabilite de eligibilitate și de selectare competitive, transparente și nediscriminatorii, prevăzute în Regulamentul privind impunerea obligațiilor de serviciu public, aprobat de Agenție. Prin hotărârea adoptată în acest sens, Agenția stabilește condiții și cerințe specifice privind îndeplinirea obligației de serviciu public privind furnizarea de ultimă opțiune, inclusiv, dar fără a se limita la, disponibilitatea surselor de furnizare a cantităților de energie electrică necesare pentru a asigura îndeplinirea obligației de serviciu public respective. Agenția poate impune furnizorilor serviciului universal obligația de serviciu public privind furnizarea de ultimă opțiune.

(3) În cazul în care, în rezultatul procedurii competitive prevăzute la alin. (2), nu este selectat furnizorul de ultimă opțiune, Agenția desemnează, prin hotărâre, un furnizor de ultimă opțiune pentru o perioadă care nu va depăși trei ani și aprobă prețul de furnizare. După examinarea circumstanțelor existente, Agenția are dreptul de a impune obligația de serviciu public privind furnizarea de ultimă opțiune furnizorului serviciului universal sau altui furnizor care îndeplinește cel puțin următoarele condiții:

- a) operează activ pe piețele de energie electrică din Republica Moldova;
- b) are unul dintre cele mai mari venituri din activitatea de furnizare a energiei electrice pe piețele de energie electrică din Republica Moldova în anul calendaristic anterior celui în care are loc procedura de desemnare;
- c) este separat de activități care au legătură cu transportul sau distribuția energiei electrice;
- d) demonstrează, prin documente de confirmare, disponibilitatea contractării surselor de alimentare a cantităților necesare de energie electrică.

(4) Furnizorul care își încetează activitatea de furnizare sau este în imposibilitate de a furniza energie electrică este obligat să notifice Agenția în conformitate cu prevederile Articolul 21 alin. (6) și (7).

(5) La primirea notificării, Agenția identifică furnizorul de ultimă opțiune care își desfășoară activitatea în limitele teritoriului în care se află locurile de consum ale consumatorilor finali respectivi și aprobă hotărârea privind asigurarea furnizării de ultimă opțiune consumatorilor finali deserviți de furnizorul care își încetează activitatea de furnizare sau este în imposibilitate de a furniza energie electrică. Furnizorul de ultimă opțiune preia consumatorii finali în baza hotărârii Agenției, fără a fi necesară o solicitare prealabilă din partea consumatorilor finali respectivi.

(6) Furnizorul care își încetează activitatea sau se află în imposibilitate de a furniza energie electrică este obligat să notifice, cu cel puțin 30 de zile lucrătoare înainte, operatorul de sistem care deservește consumatorii finali cu privire la data încetării furnizării energiei electrice, precum și despre trecerea acestora către furnizorul de ultimă opțiune indicat în hotărârea Agenției adoptată conform alin. (5).

(7) În termen de 5 zile lucrătoare de la data primirii notificării primite prevăzute la alin. (6), operatorul de sistem prezintă Agenției și furnizorului de ultimă opțiune informații despre consumatorii finali care urmează să fie preluați de furnizorul de ultimă opțiune.

(8) În cazul furnizării de ultimă opțiune, contractul de furnizare a energiei electrice intră în vigoare din ziua în care se stabilește și se asigură furnizarea fizică a energiei electrice către consumatorul final. Furnizorul de ultimă opțiune pune la dispoziția consumatorului final contractul de furnizare a energiei electrice, în formă scrisă, în termen de maxim 8 zile calendaristice de la data începerii furnizării de ultimă opțiune.

(9) Pe durata termenului prevăzut la alin. (1), consumatorul final care beneficiază de furnizare de ultimă opțiune este încurajat să treacă la o ofertă de furnizare bazată pe mecanisme de piață cu un furnizor ales de acesta sau să solicite prestarea serviciului universal în condițiile stabilite la Articolul 113.

(10) Agenția revocă, prin hotărâre, obligația de serviciu public stabilită potrivit prezentului articol în unul dintre următoarele cazuri:

a) furnizorul căruia i-a fost impusă obligația de serviciu public privind furnizarea de ultimă opțiune refuză să îndeplinească obligația respectivă;

b) furnizorul căruia i-a fost impusă obligația de serviciu public privind furnizarea de ultimă opțiune îndeplinește obligația respectivă în mod defectuos, cu excepția situației în care acest fapt nu îi este imputabil;

c) furnizorului căruia i s-a impus obligația de serviciu privind furnizarea de ultimă opțiune i s-a suspendat sau retras licența pentru furnizarea energiei electrice.

(11) Procedura de ieșire a unui furnizor de pe piața energiei electrice, indiferent de forma sau cauzele acesteia, precum și procedura de transmitere a consumatorilor finali către furnizorul de ultimă opțiune, drepturile și obligațiile furnizorului de ultimă opțiune, termenii și condițiile contractului de furnizare a energiei electrice se stabilesc în Regulamentul privind furnizarea energiei electrice.

(12) Furnizorul de ultimă opțiune ține evidențe separate pe categorii de consumatori finali și întocmește rapoarte separate pentru furnizarea de ultimă opțiune.

(13) Anual, până la data de 30 aprilie, furnizorul de ultimă opțiune elaborează și transmite Agenției un raport privind activitatea desfășurată în anul precedent în legătură cu furnizarea de ultimă opțiune. Raportul respectiv trebuie să conțină informații privind numărul consumatorilor finali care au beneficiat de furnizarea în ultimă opțiune, cantitatea de energie electrică furnizată, precum și cu privire la durata medie a furnizării de energie electrică în contextul obligației de serviciu public în cauză. Raportul se publică pe site-ul web al furnizorului de ultimă opțiune respectiv.

Articolul 115. Păstrarea și prezentarea informației de către furnizor

(1) Furnizorul este obligat să păstreze timp de cel puțin 5 ani informațiile și documentele cu privire la toate tranzacțiile efectuate conform contractelor de furnizare a energiei electrice și ale instrumentelor derivate de energie electrică încheiate cu consumatorii angro și operatorii de sistem și să le prezinte, la cerere, Agenției, Consiliului Concurenței, autorităților administrației publice centrale de specialitate, precum și Secretariatului Comunității Energetice.

(2) Informațiile care se păstrează în conformitate cu alin. (1) trebuie să conțină detalii despre tranzacțiile efectuate, precum durata, regulile privind livrarea și decontarea, cantitățile, datele și termenele de executare, prețurile de tranzacționare, mijloacele de identificare ale consumatorilor angro în cauză, precum și informații specifice cu privire la toate contractele de furnizare a energiei electrice neexecutate și instrumentele derivate de energie electrică.

(3) Agenția poate decide să pună la dispoziția participanților la piață o parte din informațiile prevăzute la alin. (2), cu condiția nedeazăluirii informațiilor oficiale cu accesibilitate limitată care vizează anumiți participanți la piață sau tranzacții individuale pe piețele de energie electrică. Prezentul alineat nu se aplică informațiilor referitoare la instrumentele financiare care intră în sfera de aplicare a actelor normative care reglementează instrumentele financiare.

Capitolul IX

ABILITAREA ȘI PROTECȚIA CONSUMATORILOR

Secțiunea 1

Abilitarea consumatorilor

Articolul 116. Prevederi generale. Drepturile și obligațiile consumatorilor finali

(1) Toți consumatorii finali au dreptul de a-și alege în mod liber furnizorul, agregatorul și de a schimba în mod liber, în conformitate cu Articolul 120, furnizorul sau agregatorul.

(2) Consumatorul final are dreptul de a avea simultan mai multe contracte de furnizare a energiei electrice sau acorduri de partajare a energiei și, în acest scop consumatorul final are dreptul de a avea mai mult de un punct de măsurare și de facturare acoperit de un singur punct de racordare pentru locul de consum respectiv. În cazul în care acest lucru este fezabil din punct de vedere tehnic, sistemele de măsurare inteligente implementate în conformitate cu Articolul 77 pot fi utilizate pentru a permite consumatorilor finali să dețină simultan mai mult de un contract de furnizare de energie electrică sau mai multe acorduri de partajare a energiei.

(3) În cazul în care consumatorul final încheie mai multe contracte de furnizare a energiei electrice, fiecare furnizor trebuie să-și asume responsabilitatea pentru echilibrarea doar la punctele de măsurare și facturare la care asigură furnizarea energiei electrice.

(4) Consumatorul final nu poate încheia mai mult de un contract de furnizare a energiei electrice pentru locul/locurile de consum pentru care respectivul consumator noncasnic a încheiat un contract de furnizare a energiei electrice cu furnizorul serviciului universal sau cu furnizorul de ultimă opțiune. Alte cerințe pe care consumatorul final trebuie să le respecte atunci când alege să încheie mai mult de un contract de furnizare se stabilesc în Regulamentul privind furnizarea energiei electrice.

(5) Furnizarea energiei electrice unui consumator final de energie electrică se realizează în baza unui contract de furnizare, încheiat între consumatorul final și furnizor. Contractul de furnizare a energiei electrice se semnează în urma unei oferte a furnizorului, la cererea consumatorului final. Sub rezerva prevederilor Articolul 113 și ale Articolul 114, durata contractului de furnizare și prețul energiei electrice furnizate se negociază de furnizor și consumatorul final în condiții de piață. Furnizorul este obligat să încheie contracte de prestare a serviciului de transport a energiei electrice, de prestare a serviciului de distribuție a energiei electrice, pentru a asigura livrarea energiei electrice la locul de consum al consumatorului final.

(6) Consumatorul final este în drept să încheie contracte de agregare în conformitate cu prezentul Articol și Articolul 118.

(7) Consumatorul final trebuie să cunoască termenii și condițiile contractului de furnizare a energiei electrice, ale contractului de agregare înainte de semnarea acestuia. Furnizorul, agregatorul trebuie să informeze consumatorul final cu privire la drepturile și obligațiile sale înainte de semnarea contractului corespunzător.

(8) În baza unui acord, consumatorul final poate autoriza accesul furnizorului, al agregatorului cu care a încheiat un contract sau cu care intenționează să încheie un contract la datele sale de consum. Operatorul de sistem este obligat să ofere acces la datele consumatorului final în conformitate cu Articolul 78. Nici consumatorul final, nici furnizorii sau agregatorii nu suportă costuri suplimentare pentru acest serviciu.

(9) Consumatorul final primește gratuit de la furnizori, de la agregatorii cu care a încheiat contracte corespunzătoare facturile de plată pentru serviciile prestate, împreună cu informațiile care justifică prețurile. Consumatorul final are dreptul să solicite furnizorului său prezentarea gratuită a

informațiilor despre istoricul de consum, despre prețurile la energia electrică și despre penalitățile calculate și achitate.

(10) Consumatorul final are dreptul de a beneficia de servicii de calitate și de o bună gestionare a reclamațiilor de către furnizorii, agregatorii săi. Furnizorii și agregatorii trebuie să examineze reclamațiile într-un mod simplu, corect și prompt. Parametrii și indicatorii de calitate cu privire la activitatea de furnizare și de agregare și aranjamentele cu privire la compensațiile ce urmează a fi achitate consumatorilor finali în cazul în care nu sunt respectați parametrii și indicatorii de calitate respectivi, precum și cu privire la rambursarea cheltuielilor se stabilesc în Regulamentul privind furnizarea energiei electrice.

(11) Consumatorul final trebuie să respecte termenii și condițiile contractului pe care l-a semnat cu furnizorul sau agregatorul. Consumatorul final trebuie să achite serviciile prestate de furnizor sau agregator conform condițiilor contractuale și în termenele stabilite în factura respectivă.

(12) Consumatorii casnici și întreprinderile mici beneficiază de dreptul la serviciu universal în conformitate cu Articolul 113. Toți consumatorii finali care, pentru motive imputabile furnizorului, nu mai beneficiază de serviciile acestuia beneficiază de dreptul de a fi aprovizionați cu energie electrică de către furnizorul de ultimă opțiune în condițiile stabilite la Articolul 114.

(13) Instalațiile electrice ale consumatorilor finali nu trebuie să pună în pericol viața și sănătatea oamenilor, să aducă atingere bunurilor, să provoace perturbări în funcționarea normală a obiectelor sistemului electroenergetic și să afecteze aprovizionarea cu energie electrică a altor consumatori finali. Instalațiile electrice trebuie să corespundă specificațiilor stabilite în documentele normativ-tehnice în vigoare.

(14) Consumatorii finali trebuie să asigure, în condițiile prevăzute în Regulamentul privind racordarea, acces pentru personalul operatorului de sistem pentru controlul și citirea indicațiilor echipamentelor de măsurare, precum și pentru controlul, întreținerea și repararea rețelelor electrice care aparțin operatorului de sistem și sunt amplasate pe proprietatea consumatorului final. În cazul refuzului nejustificat al consumatorului final de a oferi acces operatorului de sistem la echipamentele de măsurare sau la rețelele electrice ale operatorului de sistem situate pe proprietatea consumatorului final, operatorul de sistem are dreptul de a deconecta instalațiile electrice ale consumatorului final de la rețeaua electrică. Raporturile dintre consumatorii finali și operatorii de sistem la ale căror rețele electrice sunt racordate instalațiile electrice ale consumatorilor finali sunt reglementate de prevederile Regulamentului privind racordarea, Regulamentului privind calitatea serviciilor de transport și de distribuție a energiei electrice, precum și de alte acte normative de reglementare aprobate de Agenție.

(15) În cazul perturbărilor tehnice sau de altă natură în furnizarea energiei electrice care nu sunt cauzate de instalațiile sale, consumatorul final are dreptul de a solicita eliminarea acestor perturbări în cel mai mic termen posibil, în conformitate cu Regulamentul cu privire la calitatea serviciilor de transport și de distribuție a energiei electrice și Regulamentul privind furnizarea energiei electrice. Întreruperile cauzate de punerea în aplicare a măsurilor luate în cazul apariției unei crize de energie electrică nu se consideră ca fiind perturbări în furnizarea energiei electrice în sensul prezentului alineat.

Articolul 117. Prevederi specifice contractului de furnizare a energiei electrice

(1) Furnizarea energiei electrice către consumatorii finali se efectuează numai în baza contractului de furnizare a energiei electrice încheiat între furnizor și consumatorul final în conformitate cu prezenta lege și Regulamentul privind furnizarea energiei electrice. Contractul de furnizare a energiei electrice trebuie să includă cel puțin următoarele:

a) denumirea și adresa furnizorului;

b) obiectul contractului, parametrii și indicatorii de calitate ai activității de furnizare, precum și timpul pentru racordarea inițială;

c) mijloacele prin care pot fi obținute informațiile actualizate referitor la prețurile în vigoare, tarifele pentru serviciile de transport și de distribuție a energiei electrice, precum și referitor la pachetele de produse sau servicii;

d) modalitatea de notificare de către furnizor a consumatorului final cu privire la majorarea prețului de furnizare a energiei electrice înainte de aplicarea acesteia;

e) termenele de plată, modalitățile de plată, cazurile în care furnizorul este în drept să impună plata preventivă pentru consumul de energie electrică, precum și măsurile ce pot fi întreprinse de furnizor în cazul nerespectării de către consumatorul final a obligațiilor contractuale;

f) eventualele compensații ce urmează a fi achitate consumatorilor finali în cazul în care nu sunt respectați parametrii și indicatorii de calitate ai activității de furnizare și situațiile de rambursare a cheltuielilor, inclusiv în cazul facturilor eronate sau emise cu întârziere;

g) cazurile și condițiile de întrerupere a furnizării energiei electrice, de deconectare și de reconectare la rețelele electrice a instalațiilor electrice ale consumatorilor finali;

h) modalitatea de inițiere a procedurii extrajudiciare de soluționare a litigiilor;

i) tipurile de servicii de întreținere, dacă sunt oferite;

j) durata contractului de furnizare a energiei electrice, condițiile de prelungire, modificare, suspendare sau desfacere a contractului respectiv, condițiile de reluare sau încetare a oferirii produselor sau a serviciilor oferite la pachet și dacă se percepe plata pentru rezoluțiunea contractului;

k) alte drepturi și obligații ale furnizorului și ale consumatorului final.

(2) Furnizorul și consumatorul final pot prevedea în contractul de furnizare a energiei electrice posibilitatea reducerii sarcinii electrice în anumite perioade de timp ale zilei.

(3) Condițiile contractuale trebuie să fie echitabile și să fie prezentate potențialului consumator final înainte de încheierea contractului de furnizare a energiei electrice. În cazul în care contractul de furnizare a energiei electrice se încheie prin reprezentanți, consumatorul final trebuie notificat în prealabil asupra condițiilor contractuale. Consumatorilor finali li se oferă un rezumat al principalelor condiții contractuale într-un mod vizibil și într-un limbaj concis și simplu.

(4) Termenele și condițiile standard ale contractelor de furnizare a energiei electrice trebuie să fie echitabile și transparente, precum și să fie prezentate într-un limbaj clar, simplu și neechivoc. Se interzice furnizorului să oblige consumatorii finali să prezinte documentație excesivă, în legătură cu încheierea contractului, să impună consumatorilor finali obligații administrative excesive, alte bariere necontractuale în calea exercitării drepturilor consumatorilor finali, precum și să recurgă la metode de vânzare neloiale sau înșelătoare. Se interzice furnizorului să introducă în contract clauze limitative care interzic sau condiționează schimbarea furnizorului de către consumatorul final respectiv. Clauzele contractuale care conțin asemenea prevederi sunt nule de drept.

(5) Furnizorul elaborează clauzele contractuale standard ale contractului de furnizare a energiei electrice în conformitate cu prezentul articol și cu Regulamentul privind furnizarea energiei electrice și publică aceste clauze. Clauzele contractuale standard se publică pe site-ul web al furnizorului și pot fi detaliate în contract și completate în anexele contractului. Clauzele contractuale obligatorii ale contractului de furnizare a energiei electrice încheiat între furnizorul serviciului universal sau furnizorul de ultimă opțiune și consumatorii finali se aprobă de către Agenție.

(6) Contractul de furnizare a energiei electrice se încheie doar dacă instalațiile electrice ale consumatorului final sunt racordate la rețelele electrice cu respectarea normelor de securitate.

(7) În cazul întârzierii plății pentru consumul de energie electrică, consumatorii finali plătesc o penalitate în mărime determinată și în modul stabilit prin contract. Quantumul penalității este negociabil, dar nu poate depăși rata medie ponderată a dobânzii anuale la creditele noi acordate în moneda națională de către băncile comerciale, pentru un an, înregistrată în anul precedent și publicată în raportul Băncii

Naționale a Moldovei. Cuantumul penalității va fi comun pentru toți consumatorii în cadrul aceluiași tip de contract.

(8) Echipamentele de măsurare la locurile de consum ale consumatorilor finali se instalează în conformitate cu cerințele stabilite la Articolul 76. Consumatorii finali trebuie să păstreze intacte echipamentele de măsurare, cu sigiliile aplicate și să se abțină de la orice acțiuni care vizează consumul fraudulos de energie electrică, evitarea echipamentului de măsurare sau prin denaturarea indicațiilor acestuia. Consumatorii finali trebuie să notifice imediat furnizorul, operatorul de sistem cu privire la orice defecte depistate în funcționarea echipamentului de măsurare sau încălcarea integrității sigiliilor operatorilor de sistem.

(9) În cazul în care se dovedește că un consumator final a consumat energie electrică prin evitarea echipamentului de măsurare, prin denaturarea indicațiilor acestuia sau prin alte mijloace de consum de energie electrică neînregistrat de echipamentul de măsurare, consumatorul final va plăti contravaloarea energiei electrice consumată, care se determină prin aplicarea sistemului paușal în conformitate cu Regulamentul privind furnizarea energiei electrice. Furnizorul de energie electrică este obligat să plătească operatorului sistemului de distribuție plata pentru serviciul de distribuție aferentă cantității de energie electrică facturată consumatorului final în conformitate cu prevederile prezentului alineat.

(10) Furnizorul poate solicita operatorului de sistem deconectarea instalațiilor electrice ale consumatorilor finali numai în cazurile și urmând procedura stabilită în contractul de furnizare a energiei electrice, în conformitate cu Regulamentul privind furnizarea energiei electrice.

(11) Furnizorul este obligat să notifice consumatorul final despre intenția de modificare a contractului de furnizare a energiei electrice cu cel puțin 2 săptămâni înainte, sau, în cazul consumatorilor casnici, cu cel puțin o lună înainte, de intrarea în vigoare a modificării. Furnizorul este obligat să informeze consumatorul final, în termenul prevăzut în prezentul alineat, în mod direct, transparent și inteligibil, despre orice modificare a prețului de furnizare, precum și despre motivele și condițiile care justifică necesitatea ajustării prețului și obiectul modificării. Furnizorul trebuie, de asemenea, să notifice consumatorul final cu privire la faptul că este liber să rezoluționeze contractul dacă nu acceptă noile condiții contractuale sau modificarea prețului de furnizare, comunicate acestuia de furnizor. Publicarea pe site-ul web al furnizorilor, al Agenției a cererilor furnizorilor privind revizuirea prețurilor reglementate, precum și a hotărârilor ANRE privind aprobarea prețurilor reglementate echivalează cu respectarea de către furnizorii respectivi a obligației de informare stabilite în prezentul alineat.

(12) Furnizorul poate suspenda sau rezoluționa unilateral contractul de furnizare a energiei electrice numai în cazurile și urmând procedura stabilită în contractul de furnizare a energiei electrice, în conformitate cu Regulamentul privind furnizarea energiei electrice.

(13) Furnizorul este obligat să depună toată diligența pentru soluționarea pe cale extrajudiciară a neînțelegerilor legate de executarea contractului de furnizare a energiei electrice și să implementeze un mecanism eficient și nediscriminatoriu de rambursare a cheltuielilor sau de achitare a compensațiilor consumatorilor finali.

(14) Întovărășirile pomicole și cooperativele de construcție a garajelor energia electrică se furnizează în baza unui contract unic, încheiat între întovărășirea pomicolă sau cooperativa de construcție a garajelor și furnizor, dacă asociațiile de proprietari respective nu au făcut uz de dreptul stabilit la Articolul 69 alin. (11).

Articolul 118. Dreptul la un contract de furnizare a energiei electrice pe durată determinată și la preț fix și la un contract de furnizare a energiei electrice la prețuri dinamice

(1) Consumatorii finali care au instalat un sistem de măsurare inteligent au dreptul să solicite încheierea unui contract de furnizare a energiei electrice la prețuri dinamice. Toți consumatorii finali au dreptul de a încheia un contract de furnizare a energiei electrice pe durată determinată și la preț fix, cu o durată de cel puțin 1 an.

(2) Fiecare furnizor care are peste 200.000 de consumatori finali va oferi, la cererea consumatorului final, opțiunea de a semna un contract de furnizare a energiei electrice pe durată determinată și la preț fix. Pentru a asigura îndeplinirea acestei obligații, fiecare furnizor care are peste 200.000 de consumatori finali în prima zi a lunii decembrie și iunie a fiecărui an trebuie să întocmească până la sfârșitul lunii menționate, termenii și condițiile generale ale contractelor de furnizare a energiei electrice pe durată determinată și la prețuri fixe pe care le poate oferi consumatorilor finali de la începutul lunii următoare. Furnizorul trebuie să publice termenii și condițiile pe site-ul web. Termenii și condițiile corespunzătoare se notifică Agenției.

(3) Prin derogare de la prevederile alin. (2), Agenția poate scuti un furnizor cu mai mult de 200.000 de consumatori finali de obligația de a oferi un contract de furnizare a energiei electrice pe durată determinată și la preț fixe, dacă sunt îndeplinite următoarele condiții:

- a) furnizorul oferă doar contracte la prețuri dinamice;
- b) scutirea nu are un impact negativ asupra concurenței;
- c) continuă să existe o gamă suficientă de contracte de furnizare a energiei electrice pe durată determinată și la prețuri fixe pentru consumatorii finali.

(4) Înainte de încheierea sau prelungirea oricărui contract prevăzut la alin. (1), consumatorii finali trebuie să primească un rezumat al principalelor clauze și condiții contractuale, într-un mod vizibil și într-un limbaj clar și concis. Rezumatul respectiv trebuie să stabilească drepturile consumatorilor finali menționate la Articolul 117 și include cel puțin următoarele informații:

- a) prețul total și componentele acestuia;
- b) o explicație din care să reiasă dacă prețul este fix, variabil sau dinamic;
- c) adresa de e-mail a furnizorului și informații privind linia telefonică de asistență pentru consumatorii finali;
- d) după caz, informații privind plățile unice, promoțiile, serviciile suplimentare și reducerile.

(5) Consumatorii finali cu contracte de furnizare a energiei electrice pe durată determinată și la prețuri fixe nu sunt excluși de la participare atunci când aceștia decid în acest sens, la consumul dispecerizabil și la partajarea energiei și de la a contribui în mod activ la îndeplinirea necesităților de flexibilitate ale sistemului electroenergetic.

(6) Furnizorii urmează să ofere toate informațiile consumatorilor finali cu privire la avantajele, costurile și riscurile aferente contractului de furnizare a energiei electrice pe durată determinată și la preț fix, a contractului de furnizare a energiei la prețuri dinamice, inclusiv în ceea ce privește necesitatea de a avea instalat un echipament corespunzător de măsurare a energiei electrice. Furnizorii nu pot modifica unilateral termenele și condițiile contractelor de furnizare a energiei electrice pe durată determinată și la preț fix și nu vor rezilia aceste contracte înainte de expirarea acestora.

(7) Furnizorii trebuie să obțină consimțământul fiecărui consumator final înainte ca acest consumator să fie trecut la un contract de furnizare a energiei electrice la prețuri dinamice.

(8) Principiile, procedura și cerințele care trebuie respectate în legătură cu încheierea contractelor de furnizare a energiei electrice la prețuri dinamice, precum și a contractelor de furnizare a energiei electrice pe durată determinată și la preț fix se stabilesc în Regulamentul privind furnizarea energiei electrice.

(9) Agenția monitorizează evoluțiile piețelor de energie electrică, evaluează riscurile pe care le pot implica noile produse și servicii și ia măsuri în privința practicilor abuzive, precum și va întreprinde măsurile corespunzătoare în cazul în care sunt identificate comisioane de rezoluțiune inadmisibile. Timp de cel puțin zece ani de la momentul în care devin disponibile contractele de furnizare a energiei electrice la prețuri dinamice, Agenția monitorizează și publică un raport anual privind principalele evoluții ale acestor contracte, inclusiv ofertele de pe piață și impactul asupra facturilor consumatorilor finali, precum și nivelul volatilității prețurilor.

Articolul 119. Agregarea

(1) Agregarea are loc în baza unui contract de agregare încheiat între consumatorul final și agregator.

(2) Toți consumatorii finali sunt liberi să se angajeze în tranzacții, inclusiv în legătură cu serviciile de agregare, altele decât furnizarea, independent de contractul de furnizare a energiei electrice, de la o întreprindere electroenergetică la alegerea lor.

(3) Consumatorii finali au dreptul să încheie un contract de agregare fără acordul furnizorului lor sau al altor întreprinderi electroenergetice cu care au raporturi contractuale. Odată cu încheierea contractului de agregare și pe toată perioada de valabilitate a acestuia, drepturile și obligațiile consumatorilor finali cu privire la participarea în tranzacții, stabilirea prețurilor și decontarea tranzacțiilor legate de furnizarea de servicii de consum dispecerizabil pe piețele relevante de energie electrică sunt transferate agregatorului. Cerințele legate de furnizarea de servicii de consum dispecerizabil pe piețele relevante de energie electrică se stabilesc în codul de rețea aprobat de către Agenție conform Articolul 39 și în TCM-urile corespunzătoare.

(4) Agregatorii furnizează consumatorilor finali informații complete despre termenii și condițiile contractelor pe care le oferă acestora.

(5) Contractul de agregare trebuie să cuprindă cel puțin informații cu privire la părțile contractante, obiectul și obligațiile de bază ale părților contractante, principiile și condițiile de realizare a agregării, modalitatea de decontare, răspunderea părților pentru nerespectarea termenilor contractului, modalitatea de comunicare și schimb de informații și al protecției datelor, perioada de valabilitate a contractului, condițiile de modificare a contractului, precum și condițiile de rezoluțiune a contractului.

(6) Agregatorii trebuie să furnizeze gratuit consumatorilor finali, la solicitare, informațiile relevante privind consumul dispecerizabil sau privind energia electrică furnizată și vândută, cel puțin o dată pentru fiecare perioadă de facturare.

(7) Consumatorii finali beneficiază de drepturile prevăzute la alineatele (2) – (4) și (6) fără a se face discriminare sub aspectul costurilor, al efortului și al timpului. În special, un consumator final nu trebuie să fie supus cerințelor tehnice sau administrative, procedurilor sau plăților discriminatorii din partea furnizorului lor, pentru motivul că au încheiat un contract de agregare.

(8) Agregatorul informează operatorul sistemului de transport sau operatorul sistemului de distribuție la ale cărui rețele electrice sunt racordate instalațiile electrice ale consumatorului final, precum și furnizorul consumatorului final respectiv despre încheierea contractului de agregare.

(9) Condițiile în care se desfășoară agregarea, inclusiv modelele de agregare, și raporturile juridice dintre agregatori și consumatorii finali se stabilesc într-un regulament aprobat de Agenție.

Articolul 120. Procedura de schimbare a furnizorului sau agregatorului

(1) Dreptul de a schimba furnizorul sau agregatorul se acordă consumatorului final în mod nediscriminatoriu la nivel de costuri, efort și timp. Procedura de schimbare a furnizorului sau a agregatorului de către consumatorul final este reglementată de Regulamentul privind procedura de schimbare a furnizorului sau a agregatorului, aprobat de către Agenție, care stabilește în special:

- a) etapele procesului de schimbare a furnizorului sau a agregatorului;
- b) condițiile pe care trebuie să le îndeplinească noul furnizor sau agregator;
- c) drepturile și obligațiile noului furnizor sau agregator în raport cu celelalte părți implicate în procesul de schimbare;
- d) drepturile și obligațiile actualului furnizor sau agregator în contextul rezoluțiunii contractului de furnizare a energiei electrice sau a contractului de agregare;

e) drepturile și obligațiile operatorului de sistem care operează rețelele electrice la care sunt racordate instalațiile electrice ale consumatorului final;

f) drepturile și obligațiile consumatorului final care inițiază procedura de schimbare a furnizorului sau agregatorului;

g) modalitățile de decontare a obligațiilor financiare anterioare ale consumatorului final;

h) mecanisme de schimbare colective a furnizorului sau agregatorului, asigurând la maxim protecția consumatorilor finali pentru evitarea oricăror practici abuzive.

(2) Schimbarea furnizorului sau a agregatorului se efectuează în termen de cel mult 20 de zile calendaristice, în baza unei cereri depuse de consumatorul final. Procedura de schimbare a furnizorului sau a agregatorului poate fi gestionată de către consumatorul final sau de către noul furnizor sau agregator, pe baza unei împuterniciri a consumatorului final, întocmită cu respectarea prevederilor Codului civil.

(3) Până la sfârșitul anului 2026, operatorii de sistem, furnizorii, agregatorii vor întreprinde măsurile necesare pentru ca procesul tehnic de schimbare a furnizorului, agregatorului să nu dureze mai mult de 24 de ore și să fie posibil în orice zi lucrătoare.

(4) În cazul schimbării furnizorului, operatorul sistemului de transport, operatorul sistemului de distribuție este obligat să încheie cu noul furnizor contracte de prestare a serviciului de transport al energiei electrice, de prestare a serviciului de distribuție a energiei electrice pentru locul/locurile de consum indicate de către consumatorul final. În cazul în care consumatorul final schimbă furnizorul, se aplică principiul „capacitatea urmează consumatorul final”.

(5) Schimbarea furnizorului, a agregatorului nu exonerează consumatorul final de obligațiile sale contractuale, inclusiv de îndeplinirea obligațiilor de plată a facturilor pentru energia electrică furnizată de precedentul furnizor.

(6) Consumatorul final are dreptul de a solicita de la furnizorul său actual, de la agregatorul actual să dispună de toate informațiile și datele relevante privind consumul acestuia.

(7) La schimbarea furnizorului, a agregatorului, consumatorii casnici și întreprinderile mici nu pot fi obligați să achite plăți pentru schimbare. Prin derogare de la acest principiu, furnizorii sau agregatorii pot percepe plăți pentru rezoluțiunea contractului în raport cu consumatorii finali care rezoluționează voluntar contractele de furnizare a energiei electrice pe durată determinată și la preț fix, înainte de ajungerea la termen a acestora, cu condiția că obligația de achitare a plății respective este prevăzută în contractul încheiat de consumatorul final în mod voluntar, iar obligația a fost comunicată în mod clar consumatorului final înainte de încheierea contractului. Plata pentru rezoluțiunea contractului trebuie să fie proporțională și să nu depășească pierderile economice directe pe care un furnizor sau un agregator le poate suporta urmare a rezoluțiunii unilaterale a contractului de către un consumator final, inclusiv costurile aferente oricăror investiții sau servicii care au fost deja furnizate consumatorului final în cadrul contractului respectiv. Sarcina probei cu privire la pierderile economice directe revine furnizorului sau agregatorului, iar admisibilitatea plăților pentru rezoluțiunea contractului este verificată de către Agenție.

(8) Furnizorul actual sau agregatorul actual este obligat să își presteze în continuare serviciile în temeiul contractului cu consumatorul final care a inițiat procesul de schimbare, până la finalizarea procesului de schimbare respectiv. Se interzice furnizorului sau agregatorului actual, precum și operatorului de sistem să împiedice în vreun mod consumatorul final în procesul de schimbare a furnizorului sau a agregatorului.

(9) Echipamentele de măsurare, instalate la locul/locurile de consum ale consumatorului noncasnic care solicită schimbarea furnizorului sau a agregatorului, trebuie să permită înregistrarea orară a consumului de energie electrică, să asigure conectarea lor la sistemul automatizat de măsurate al operatorului de sistem prin instalarea echipamentului de comunicație și să corespundă prevederilor Regulamentului privind măsurarea energiei electrice în scopuri comerciale. Furnizorul sau agregatorul

actual este obligat să transmită consumatorului final o factură de plată finală, în termen de cel mult șase săptămâni de la finalizarea schimbării, pe baza indicațiilor echipamentului de măsurare comunicate acestuia de către operatorul de sistem.

(10) Orice litigiu dintre furnizorul sau agregatorul actual și consumatorul final care nu implică plăți restante pentru energia electrică furnizată nu suspendă procesul de schimbare și încheierea unui contract de furnizare a energiei electrice cu noul furnizor sau agregator.

(11) Operatorul de sistem, furnizorii și agregatorii țin, în mod separat, evidența reclamațiilor referitoare la mecanismul de schimbare și raportează, trimestrial, Agenției cu privire la aplicarea și respectarea Regulamentului privind procedura de schimbare a furnizorului sau agregatorului.

(12) Consumatorii casnici au dreptul de a participa la mecanisme colective de schimbare a furnizorului sau a agregatorului, implementate în condiții transparente și nediscriminatorii. Participarea consumatorilor casnici în cadrul mecanismelor colective de schimbare a furnizorului sau a agregatorului este deschisă și voluntară și nu trebuie să instituie obligații directe în raport cu participanții la mecanismul respectiv în ceea ce privește acceptarea unor oferte de furnizare, de agregare. Se interzice aplicarea oricăror practici abuzive care împiedică schimbarea furnizorului sau a agregatorului de către consumator sunt interzise.

Articolul 121. Consumatorii activi

(1) Consumatorii finali au dreptul de a acționa în calitate de consumatori activi fără a fi supuși unor plăți, proceduri, cerințe tehnice sau administrative disproporționate sau discriminatorii, sau unor tarife pentru prestarea serviciului de transport sau de distribuție a energiei electrice, care nu reflectă costurile.

(2) Drepturile și obligațiile consumatorilor activi sunt stabilite în prezenta lege, în Regulamentul privind furnizarea energiei electrice, în Regulamentul privind racordarea, precum și în alte acte normative de reglementare. Consumatorii activi au următoarele drepturi specifice:

- a) să opereze fie direct, fie prin agregare;
- b) să vândă energia electrică autoprodusă, inclusiv prin contracte bilaterale;
- c) să participe la mecanisme de flexibilitate și la mecanisme de eficiență energetică;
- d) să delege unor terți gestionarea instalațiilor electrice necesare activităților lor, inclusiv activitățile de instalare, exploatare, prelucrare și păstrare a datelor, fără ca persoana terță în cauză să fie considerată consumator activ;
- e) să beneficieze de tarife reglementate pentru prestarea serviciului de transport al energiei electrice, a serviciului de distribuție a energiei electrice, stabilite în mod nediscriminatoriu, transparent și cu reflectarea costurilor în conformitate cu Articolul 131, care contabilizează separat energia electrică livrată în rețeaua electrică și energia electrică consumată din rețeaua electrică, asigurându-se că aceștia contribuie într-un mod adecvat și echilibrat la partajarea costurilor totale ale sistemului electroenergetic.

(3) Consumatorii activi poartă răspundere financiară pentru dezechilibrele pe care le provoacă în sistemul electroenergetic. În acest sens, consumatorii activi acționează ca părți responsabile pentru echilibrare sau pot delega responsabilitatea financiară pentru dezechilibrele create unei părți responsabile pentru echilibrare. În legătură cu participarea pe piețele de energie electrică, consumatorii activi trebuie să îndeplinească alte obligații și cerințe stabilite în prezenta lege, în Regulile pieței energiei electrice, precum și în alte acte normative de reglementare aprobate de Agenție.

(4) Consumatorii activi care dețin instalații de stocare a energiei:

- a) au dreptul de a fi racordați la rețelele electrice în termenele și condițiile stabilite la Articolul 71 – Articolul 73, precum și în Regulamentul privind racordarea;

b) nu sunt obligați să plătească taxe duble, tarife duble legate de accesul la rețeaua electrică pentru energia electrică stocată rămasă în spațiile lor sau atunci când furnizează servicii de flexibilitate operatorilor de sistem;

c) nu sunt obligați să îndeplinească cerințe disproporționate în ceea ce privește actele permisive sau achitarea anumitor plăți;

d) au dreptul de a furniza mai multe servicii simultan, cu condiția ca acest lucru să fie fezabil din punct de vedere tehnic.

(5) Agenția stabilește nivelul maxim al capacității pe tehnologie de generare, pe care consumatorii finali au dreptul să o instaleze în calitatea lor de consumatori activi, printr-o hotărâre separată adoptată de Agenție în acest sens.

(6) Consumatorii activi pot deveni prosumatori de energie electrică din surse regenerabile/prosumatori de energie electrică din surse regenerabile care acționează în mod colectiv și beneficiază de garanțiile și mecanismele de sprijin stabilite prin Legea nr. 10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile, cu condiția ca aceștia să îndeplinească cerințele și condițiile stabilite la articolul 39¹ din Legea respectivă. Consumatorii activi care acționează ca prosumatori de energie electrică din surse regenerabile/prosumatori de energie electrică din surse regenerabile care acționează în mod colectiv nu au dreptul să se angajeze în alte activități în afara celor prevăzute de Legea nr. 10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile.

Articolul 122. Dreptul la partajarea energiei

(1) Consumatorii casnici, întreprinderile mici și mijlocii, autoritățile publice au dreptul de a participa la partajarea energiei în calitate de consumatori activi în mod nediscriminatoriu, în limitele zonei geografice a unui operator al sistemului de distribuție sau în limitele unei alte zone geografice stabilite de Agenție. Agenția poate extinde, printr-o hotărâre, lista categoriilor de consumatori finali care au dreptul să beneficieze de partajarea energiei.

(2) Consumatorii activi au dreptul de a partaja energia produsă din surse regenerabile între ei în baza unor acorduri private sau prin intermediul unei persoane juridice. Participarea la partajarea energiei nu trebuie să constituie activitatea comercială sau profesională principală a consumatorilor activi care participă la partajarea energiei.

(3) Consumatorii activi pot desemna un terț ca organizator al partajării energiei în conformitate cu și în condițiile stabilite prin hotărârea Agenției.

(4) Partajarea energiei nu se consideră furnizare a energiei electrice și nu este necesară licență în acest scop.

(5) Cerințele și condițiile care trebuie îndeplinite pentru a se angaja în partajarea energiei, drepturile și obligațiile consumatorilor activi, ale altor întreprinderi electroenergetice implicate în realizarea partajării de energie se stabilesc prin hotărâre a Agenției adoptată în acest sens.

(6) Prevederile prezentului Articol urmează a fi aplicate fără a aduce atingere dreptului consumatorilor finali de a-și alege furnizorul în conformitate cu articolul 116 și nici prevederilor care reglementează activitatea de furnizare a energiei electrice.

Articolul 123. Consumul dispecerizabil prin agregare

(1) Consumatorii finali, inclusiv cei care oferă consum dispecerizabil prin agregare, au dreptul de a participa pe piețele de energie electrică și de a beneficia de un tratament nediscriminatoriu, alături de producătorii de energie electrică, în condițiile stabilite în prezenta lege și în Regulile pieței energiei electrice.

(2) La achiziționarea de servicii de sistem, operatorii de sistem trebuie să trateze participanții la piață implicați în agregarea consumului dispecerizabil în mod nediscriminatoriu alături de producători, pe baza capacităților lor tehnice.

(3) Agenția stabilește, în Regulile pieței energiei electrice, prevederi specifice cu privire la participarea pe piețele de energie electrică a consumatorilor finali care oferă servicii de consum dispecerizabil prin agregare, inclusiv, dar fără a se limita la:

a) dreptul participanților la piață implicați în agregare, inclusiv dreptul agregatorilor independenți, de a participa pe piețele de energie electrică fără acordul altor participanți la piață;

b) reguli nediscriminatorii și transparente care stabilesc în mod clar atribuțiile și responsabilitățile întreprinderilor electroenergetice și ale consumatorilor finali care oferă servicii de consum dispecerizabil prin agregare;

c) reguli și proceduri nediscriminatorii și transparente care reglementează schimbul de date între participanții la piață implicați în agregare și alte întreprinderi electroenergetice, care facilitează accesul la informații în condiții egale și nediscriminatorii și asigură în același timp nedivulgarea informațiilor sensibile din punct de vedere comercial sau a datelor personale ale consumatorilor finali;

d) interdicția în raport cu furnizorii de energie electrică de a impune plăți nejustificate, penalități sau alte restricții contractuale consumatorilor finali care au contracte cu agregatori independenți;

e) un mecanism pentru soluționarea neînțelegerilor dintre participanții la piață implicați în agregare și alți participanți la piață, inclusiv în ceea ce privește responsabilitatea pentru echilibrare;

f) responsabilitatea financiară a agregatorilor pentru dezechilibrele pe care le provoacă în sistemul electroenergetic. În acest sens, acești participanți la piață acționează ca părți responsabile pentru echilibrare sau își deleagă responsabilitatea pentru echilibrare unei părți responsabile pentru echilibrare.

(4) Întreprinderile electroenergetice sau consumatorii finali care oferă servicii de consum dispecerizabil prin agregare sunt obligați să plătească compensații financiare celorlalți participanți la piață sau părților responsabile pentru echilibrare, dacă acei participanți la piață sau acele părți responsabile pentru echilibrare sunt direct afectați de activarea consumului dispecerizabil. Aceste compensații ar trebui să se limiteze doar la acoperirea costurilor suportate de către furnizorii consumatorilor finali care oferă servicii de consum dispecerizabil prin agregare sau de către părțile responsabile pentru echilibrarea furnizorilor, pe perioada activării consumului dispecerizabil.

(5) Agenția stabilește, în Regulile pieței energiei electrice, modalitatea de calcul a compensațiilor financiare prevăzute la alin. (4) și procedura de plată. La elaborarea metodei de calcul a compensațiilor financiare, Agenția poate lua în considerare beneficiile aduse de agregatorii independenți altor participanți la piață. În acest caz, agregatorilor sau consumatorilor finali care oferă servicii de consum dispecerizabil prin agregare le poate fi impusă obligația de contribui la plata unei astfel de compensații financiare numai dacă și în măsura în care beneficiile pentru furnizori, consumatorii finali și părțile responsabile pentru echilibrarea acestora nu depășesc costurile directe suportate.

(6) Compensația financiară prevăzută la alin. (4) nu trebuie să creeze bariere la intrarea pe piețele de energie electrică pentru participanții la piață implicați în agregare sau orice obstacole în calea furnizării de servicii de flexibilitate.

(7) Operatorii de sistem elaborează cerințe tehnice pentru participarea consumului dispecerizabil pe piețele de energie electrică pe baza caracteristicilor specifice ale acelor piețe și a capacităților de consum dispecerizabil, în conformitate cu cerințele stabilite în codul de rețea privind consumul dispecerizabil, aprobat în temeiul prevederilor de la Articolul 39. Cerințele tehnice elaborate trebuie să acopere participarea consumului dispecerizabil care implică agregarea sarcinilor. Operatorii de sistem cooperează în vederea armonizării cerințelor tehnice pentru participarea consumului dispecerizabil pe piețele de energie electrică. Operatorii de sistem prezintă Agenției cerințele tehnice elaborate spre aprobare. Agenția examinează propunerile înaintate de operatorii de sistem și, după

consultarea părților interesate, aprobă printr-o hotărâre cerințele tehnice respective. Hotărârea Agenției se publică pe site-ul web oficial al Agenției și pe site-urile web ale operatorilor de sistem.

Articolul 124. Comunități de energie ale cetățenilor

(1) Persoanele fizice și juridice, astfel cum sunt definite în prezentul alineat, au dreptul de a participa liber și voluntar la comunitățile de energie ale cetățenilor cu scopul principal de a obține beneficii comunitare de mediu, economice sau sociale. Următoarele persoane se pot califica ca membri ai unei comunități de energie ale cetățenilor:

a) persoanele fizice cu capacitate juridică deplină, inclusiv funcționarii publici, fără a aduce atingere oricărei prevederi contrare;

b) autoritățile administrației publice locale, întreprinderile deținute de autoritățile administrației publice locale, precum și asociațiile autorităților administrației publice locale;

c) cooperativele de producție, constituite în condițiile Legii nr. 1007/2002 privind cooperativele de producție;

d) cooperativele de întreprinzător, înființate în condițiile Legii nr. 73/2001 privind cooperativele de întreprinzător;

e) întreprinderile mici.

(2) Întreprinderile mici pot participa într-o comunitate de energie a cetățenilor atâta timp cât participarea lor la comunitatea de energie a cetățenilor nu constituie principala lor activitate comercială sau profesională.

(3) În cazul în care o comunitate de energie a cetățenilor este constituită ca persoană juridică cu scop lucrativ, potrivit statutului/actului de constituire trebuie să prevadă în mod expres faptul că profitul obținut va fi utilizat pentru necesitățile comunității respective sau ale membrilor, asociațiilor acesteia, dar nu va fi direcționat către plata de dividende membrilor/asociațiilor acesteia.

(4) Comunitatea de energie a cetățenilor este o entitate autonomă care acționează în nume propriu, poate exercita drepturi și poate fi supusă unor obligații independent de membrii și asociații săi.

(5) Comunitatea de energie a cetățenilor este gestionată și se află sub controlul membrilor și al asociațiilor săi. La stabilirea procesului de luare a deciziilor în cadrul comunității de energie a cetățenilor, membrii și asociații acesteia trebuie să urmărească implementarea principiului de guvernare democratică, și anume că fiecare membru deține un singur vot. Aplicarea principiului respectiv nu trebuie să aducă atingere intereselor membrilor și ale asociațiilor comunității de energie a cetățenilor care aduc aport semnificativ la capitalul social al persoanei juridice cu scop lucrativ.

(6) Membrii, asociații unei comunități de energie a cetățenilor:

a) au dreptul de a părăsi comunitatea, cu respectarea regulilor de schimbare a furnizorului stabilite la Articolul 120;

b) își mențin drepturile și obligațiile în calitate de consumatori finali sau de consumatori activi prevăzute de prezenta lege.

(7) Cu excepția autorităților administrației publice locale și a întreprinderilor care sunt deținute integral de autoritățile administrației publice locale, precum și a cooperativelor de producție și de întreprinzător, un membru al unei comunități de energie a cetățenilor nu poate fi membru concomitent al unei alte comunități de energie a cetățenilor care își desfășoară activitatea în aceeași localitate.

(8) O comunitate de energie a cetățenilor poate fi activă în cadrul uneia sau mai multor localități.

(9) Calitatea de comunitate de energie a cetățenilor se obține de către o persoană juridică prin înregistrarea acesteia în Registrul comunităților de energie ale cetățenilor, ținut de Agenție. Pentru a fi înregistrat în Registrul comunităților de energie ale cetățenilor, solicitantul trebuie să depună la Agenție

o cerere în conformitate cu Regulamentul cu privire la comunitățile de energie a cetățenilor, aprobat de Agenție, indicând cel puțin următoarele:

a) denumirea persoanei juridice care urmează să fie înregistrată în calitate de comunitate de energie a cetățenilor;

b) numele, prenumele, adresa și codul fiscal ale membrilor săi persoane fizice, precum și denumirea, sediul, adresa juridică și codul fiscal al persoanelor juridice care sunt membri sau asociați;

c) tipurile de activități care urmează să fie desfășurate de persoana juridică respectivă, conform listei de activități menționate la alin. (12) – (14);

d) localitatea sau localitățile în care persoana juridică respectivă urmează să își desfășoare activitatea.

(10) Cererea prevăzută la alin. (9) va fi însoțită de statutul/actul de constituire al persoanei juridice respective, care fac dovada îndeplinirii cerințelor stabilite la alin. (1) – (7). Cerințele respective trebuie să fie respectate pe toată perioada în care persoana juridică intenționează să desfășoare activitățile specifice comunității de energie a cetățenilor.

(11) Procedura de înregistrare, radiere a comunităților de energie ale cetățenilor și cea de actualizare a Registrului comunităților de energie ale cetățenilor se stabilesc în Regulamentul cu privire la comunitățile de energie ale cetățenilor.

(12) O comunitate de energie a cetățenilor desfășoară următoarele activități: producerea, inclusiv din surse regenerabile, partajarea energiei, stocarea energiei, distribuția, furnizarea energiei electrice, agregarea, furnizarea serviciilor de flexibilitate și a serviciilor de echilibrare, precum și furnizarea serviciilor de eficiență energetică, încărcarea vehiculelor electrice și precum și furnizarea altor servicii energetice către membrii, asociații săi.

(13) O comunitate de energie a cetățenilor poate desfășura și următoarele activități:

a) gestionarea sau participarea la programe finanțate din sursele bugetului public național, susținând scopul comunității de energie a cetățenilor;

b) asistență tehnică privind gestionarea sau participarea membrilor, a asociațiilor săi la programe finanțate din sursele bugetului public național care sprijină scopul comunității de energie a cetățenilor;

c) furnizarea de informații, instruire și sensibilizare cu privire la problemele ce țin de energia durabilă;

d) activități de abordare a sărăciei energetice și de sprijinire a consumatorilor vulnerabili, care trăiesc sub pragul sărăciei, indiferent dacă respectivii consumatori vulnerabili sunt sau nu membri ai comunității de energie a cetățenilor respective. Activitățile pot include furnizarea de energie electrică, renovarea locuințelor consumatorilor vulnerabili sau alte activități care îmbunătățesc performanța energetică a acestor clădiri.

(14) O comunitate de energie a cetățenilor poate desfășura și activitățile comunităților de energie din surse regenerabile prevăzute de art. 39⁵ din Legea nr. 10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile.

Articolul 125. Funcționarea și drepturile comunităților de energie ale cetățenilor. Promovarea comunităților de energie ale cetățenilor

(1) Comunitățile de energie ale cetățenilor se supun unor proceduri și tarife nediscriminatorii, echitabile, proporționale și transparente, inclusiv în ceea ce privește înregistrarea și acordarea licențelor, precum și în ceea ce privește aplicarea tarifelor reglementate pentru prestarea serviciului de transport al energiei electrice, a serviciului de distribuție a energiei electrice, stabilite în mod nediscriminatoriu, transparent și cu reflectarea costurilor în conformitate cu Articolul 131, asigurându-se că acestea

contribuie în mod adecvat și echilibrat la partajarea costurilor totale ale sistemului electroenergetic și achită tarifele corespunzătoare aprobate de Agenție.

(2) Comunitățile de energie ale cetățenilor care furnizează energie, prestează servicii de agregare sau desfășoară alte activități pe piețele de energie electrică trebuie să respecte prevederile care reglementează activitățile respective. Licențele pentru desfășurarea de către comunitățile de energie ale cetățenilor a activităților de producere a energiei electrice, de stocare a energiei, de furnizare a energiei electrice sau de agregare se eliberează în condițiile stabilite la Articolul 20, alin. (9).

(3) Cu condiția respectării drepturilor membrilor, ale asociațiilor săi în calitate de consumatori finali prevăzute la Articolul 116 și Articolul 117, comunitățile de energie ale cetățenilor pot presta servicii de furnizare membrilor săi fără a fi necesară obținerea unei licențe de furnizare.

(4) Comunitățile de energie ale cetățenilor au dreptul de a accesa toate piețele de energie electrică, fie direct, fie prin agregare, în mod nediscriminatoriu.

(5) Comunitățile de energie ale cetățenilor vor fi tratate nediscriminatoriu în ceea ce privește activitățile, drepturile și obligațiile lor în calitate de consumatori finali, producători, furnizori sau agregatori.

(6) Comunitățile de energie ale cetățenilor răspund pentru dezechilibrele pe care le cauzează în sistemul electroenergetic și în acest sens, acestea sunt părți responsabile pentru echilibrare sau pot delega responsabilitatea financiară pentru dezechilibrele create unei părți responsabile pentru echilibrare.

(7) Comunitățile de energie ale cetățenilor sunt supuse regulilor pentru consumatorii activi în temeiul prezentei legi cu privire la consumul de energie electrică autoprodusă.

(8) Comunitățile de energie ale cetățenilor au dreptul să organizeze în cadrul comunității activitatea de partajare a energiei electrice care este produsă de centralele electrice deținute de comunitatea de energie a cetățenilor, sub rezerva respectării altor cerințe stabilite pentru comunități în conformitate cu prezenta lege, precum și cu condiția menținerii drepturilor și a obligațiilor membrilor, asociațiilor acesteia în calitate de consumatori finali. Partajarea energiei electrice în cadrul comunităților de energie a cetățenilor trebuie să fie organizată astfel încât să nu fie afectată aplicarea tarifelor reglementate relevante, în conformitate cu o analiză cost-beneficiu transparentă a resurselor distribuite, elaborată de Agenție.

(9) Sub rezerva unei compensații echitabile, astfel cum este evaluată de Agenție, operatorii de sistem cooperează cu comunitățile de energie ale cetățenilor pentru a facilita transferurile de energie electrică în cadrul comunităților de energie ale cetățenilor.

(10) Comunitățile de energie a cetățenilor sunt în drept, în raza în care își desfășoară activitatea, să dețină și să exploateze rețele electrice, cu condiția că sunt respectate următoarele:

a) comunitățile de energie a cetățenilor încheie un acord privind exploatarea rețelelor pe care le dețin cu operatorul de sistem la ale cărui rețele electrice sunt racordate rețelele respectivelor comunități;

b) comunitățile de energie a cetățenilor achită tarifele reglementate corespunzătoare aplicate la punctele de interconectare dintre rețeaua lor și rețelele electrice din afara comunităților de energie ale cetățenilor. Tarifele reglementate trebuie să reflecte separat energia electrică livrată în rețelele electrice ale operatorului de sistem interconectat și energia electrică consumată din rețelele electrice ale operatorului de sistem interconectat;

c) comunitățile de energie a cetățenilor nu trebuie să discrimineze sau să prejudicieze consumatorii care rămân conectați la rețelele electrice ale unui operator de sistem.

(11) Comunitățile de energie ale cetățenilor care exploatează rețele electrice în conformitate cu alin. (10), sunt obligate să acorde accesul terților la rețelele sale cu respectarea cerințelor stabilite la articolul 71. Tarifele aplicate de comunitățile de energie a cetățenilor se determină, se aplică și se revizuiesc în conformitate cu principiile relevante stabilite la art. 69, alin. (2), lit. a), lit. c) - .

(12) Comunitățile de energie ale cetățenilor care exploatează rețele electrice în conformitate cu alin. (10) beneficiază de derogările stabilite pentru operatorii sistemelor de distribuție închise prevăzute la art. 69, alin. (2).

(13) Membrii comunităților de energie ale cetățenilor care exploatează rețele electrice în conformitate cu alin. (10) sunt în drept să încheie contracte de furnizare a energiei electrice cu orice furnizor la alegere. În acest caz, comunitatea de energie a cetățenilor respectivă este obligată să recalculeze tariful aplicat în raport cu membrul respectiv și să includă în tarif doar costurile aferente exploatării rețelelor electrice de către această comunitate de energie a cetățenilor. Se interzice comunității de energie a cetățenilor să împiedice în orice mod membrii săi în exercitarea dreptului la schimbarea furnizorului.

(14) Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică elaborează și aprobă Regulamentul cu privire la comunitățile de energie ale cetățenilor, în care stabilește cerințele privind ținerea Registrului comunităților de energie ale cetățenilor, privind înregistrarea comunităților de energie ale cetățenilor în registrul respectiv, privind activitatea comunităților de energie ale cetățenilor, inclusiv stabilește limitele capacităților instalațiilor de producere ale comunităților de energie din surse regenerabile, modalitățile de partajare a energiei produse în cadrul comunităților, între membrii și asociațiile acestora, aspectele legate de energia nepartajată, precum și alte cerințe care trebuie să fie îndeplinite. În vederea promovării comunităților de energie a cetățenilor, Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică stabilește în actele sale normative de reglementare drepturile și obligațiile operatorilor de sistem, ale furnizorilor și ale altor participanți la piață în ceea ce privește racordarea, măsurarea energiei electrice, facturarea, precum și alte aspecte relevante pentru dezvoltarea, buna funcționare și integrarea comunităților de energie a cetățenilor pe piețele de energie electrică

(15) O dată la doi ani, organul central de specialitate al administrației publice în domeniul energiei în strânsă cooperare cu Agenția efectuează o analiză a barierelor și potențialului de dezvoltare al comunităților de energie ale cetățenilor și ulterior, dacă se consideră necesar, elaborează și implementează stimulente și măsuri de sprijin pentru dezvoltarea comunităților de energie ale cetățenilor. Această analiză va evalua, de asemenea, dacă comunitățile de energie ale cetățenilor pot fi deschise participării transfrontaliere.

(16) Guvernul, cu suportul organului central de specialitate al administrației publice în domeniul energiei, cu respectarea prevederilor Legii nr. 139/2012 cu privire la ajutorul de stat și Legea finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr. 181/2014, elaborează și pune la dispoziție consumatorilor finali și părților menționate la Articolul 124 alin. (1) al prezentului articol, programe de susținere din bugetul de stat, care ar facilita accesul la finanțare pentru dezvoltarea comunităților de energie ale cetățenilor.

(17) Guvernul, cu asistența organului central de specialitate al administrației publice în domeniul energiei și al Agenției, precum și al instituției publice de suport acordă sprijin autorităților administrației publice locale în vederea facilitării înființării comunităților de energie ale cetățenilor și a participării directe a unităților administrativ teritoriale în cadrul acestora, inclusiv acordă sprijin consultativ în probleme legate de reglementarea activității comunităților de energie ale cetățenilor și consolidarea capacităților acestora.

Secțiunea 2

Protecția consumatorilor

Articolul 126. Protecția consumatorilor vulnerabili

(1) Consumatorii vulnerabili, inclusiv cei afectați de sărăcia energetică, sunt protejați prin politici de protecție socială și beneficiază de măsuri speciale de protecție socială sau de alte măsuri stabilite în prezenta lege, în Legea nr. 174/2017 cu privire la energetică, precum și în Legea nr. 241/2022

privind Fondul de reducere a vulnerabilității energetice, care nu presupun intervenție publică în stabilirea prețurilor pentru furnizarea energiei electrice. Consumatorii vulnerabili, inclusiv cei afectați de sărăcia energetică, nu pot fi deconectați de la rețelele electrice în situațiile stabilite în Regulamentul de furnizare a energiei electrice.

(2) Prin derogare de la alin. (1), pot fi aplicate intervenții publice la stabilirea prețurilor pentru furnizarea energiei electrice consumatorilor casnici vulnerabili sau afectați de sărăcia energetică, în conformitate cu Articolul 108.

(3) Măsurile respective nu trebuie să împiedice deschiderea efectivă și funcționarea pieței energiei electrice în conformitate cu principiile stabilite în prezenta lege și se notifică Secretariatului Comunității Energetice.

(4) În cazul consumatorilor vulnerabili, furnizorii pot aplica mecanisme de susținere pentru a evita întreruperea furnizării de energie electrică către această categorie de consumatori finali, inclusiv în cazul neachitării la timp a facturilor de plată pentru energia electrică consumată.

Articolul 127. Sărăcia energetică

Organul central de specialitate al administrației publice în domeniul energiei în cooperare cu organul central de specialitate al administrației publice în domeniul politicilor sociale evaluează numărul consumatorilor casnici afectați de sărăcia energetică ținând cont de serviciile energetice interne necesare pentru garantarea standardelor de bază de trai în contextul național relevant, politica socială existentă și alte politici relevante, precum și orientările privind indicatorii relevanți pentru sărăcia energetică în cadrul Comunității Energetice. În acest scop, organele de specialitate respective ale administrației publice vor defini un set de criterii de evaluare a numărului de consumatori casnici afectați de sărăcia energetică la nivel național, care pot include venituri mici, cheltuieli mari cu energia din venitul disponibil și eficiență energetică scăzută. În urma rezultatelor evaluării, politicile și măsurile relevante pentru abordarea sărăciei energetice vor fi conturate în Planul național integrat privind energia și clima, menționat la articolul 7² din Legea nr. 174/2017 cu privire la energetică, precum și în alte documente de politici.

Capitolul X

REGLEMENTAREA PREȚURILOR ȘI TARIFELOR. SEPARAREA CONTABILITĂȚII

Articolul 128. Prețuri și tarife aplicate în sectorul electroenergetic

(1) În sectorul electroenergetic se aplică următoarele prețuri și tarife:

- a) prețuri de piață, rezultate din cerere și ofertă pe piețele de energie electrică;
- b) prețuri și tarife reglementate.

(2) În categoria prețurilor și tarifelor reglementate se încadrează următoarele:

- a) prețuri reglementate pentru energia electrică și energia termică produsă de centralele electrice de termoficare urbane;
- b) tarifele reglementate pentru serviciul de transport al energiei electrice;
- c) tarife reglementate pentru serviciul de distribuție a energiei electrice, inclusiv tarifele diferențiate în funcție de nivelul de tensiune al rețelelor electrice de distribuție;
- d) prețuri reglementate pentru furnizarea energiei electrice de către furnizorul de ultimă opțiune și furnizorul serviciului universal, inclusiv tarifele binome și prețurile diferențiate în funcție de orele de consum;

e) tarifele reglementate pentru serviciile auxiliare prestate de operatorul sistemului de transport, de către operatorul sistemului de distribuție, inclusiv tarifele de racordare, tarifele de punere sub tensiune și tarifele de reconectare;

f) în cazul monopolului legal național pentru servicii de tranzacționare, tarife reglementate pentru serviciul de operare a pieței energiei electrice;

g) prețurile reglementate pentru energia electrică furnizată de furnizorul central de energie electrică;

h) prețurile reglementate pentru cantitățile de energie electrică sau pentru servicii oferite prin mecanismele reglementate stabilite în condițiile prezentei legi;

i) prețurile provizorii pentru energia electrică produsă, în cazul crizelor de energie electrică.

(3) Costurile și veniturile aferente desfășurării de către operatorul sistemului de transport a activității licențiate pentru conducerea centralizată a sistemului electroenergetic se iau în considerare la calcularea și aprobarea tarifului reglementat pentru serviciul de transport al energiei electrice.

(4) Nu se aplică tarife sau comisioane specifice aferente tranzacțiilor individuale pentru tranzacționarea interzonală de energie electrică.

(5) Prețurile și tarifele reglementate prevăzute la alin. (2) se determină în conformitate cu metodologiile respective, elaborate și aprobate de către Agenție în conformitate cu prezenta lege și a .

(6) La elaborarea metodologiilor tarifare, Agenția va lua în considerare cele mai bune practici privind metodologiile tarifare pentru stabilirea tarifelor pentru serviciile de transport și de distribuție a energiei electrice incluse în raportul Comitetului de Reglementare al Comunității Energetice, elaborat în conformitate cu cerințele stabilite în cadrul Comunității Energetice.

Articolul 129. Principii generale privind prețurile și tarifele reglementate

(1) La examinarea și aprobarea prețurilor și tarifelor reglementate, Agenția pune în aplicare principiul eficienței maxime la costuri minime.

(2) Tarifele reglementate pentru prestarea serviciului de transport, a serviciului de distribuție a energiei electrice trebuie să reflecte costurile, să fie stabilite în mod transparent și să țină cont de necesitatea asigurării siguranței în funcționare și flexibilitatea rețelei electrice, să fie bazate pe costurile reale suportate, în măsura în care acestea corespund cu costurile unui operatorului de sistem eficient și comparabil din punct de vedere structural și să fie aplicate în mod nediscriminatoriu. Tarifele reglementate nu trebuie să includă costuri individuale care susțin obiective de politică necorelate cu obiectivele stabilite prin prezenta Lege.

(3) Metodele utilizate pentru determinarea tarifelor reglementate pentru prestarea serviciului de transport, a serviciului de distribuție trebuie să susțină în mod neutru eficiența generală a sistemului electroenergetic pe termen lung prin semnale de preț către consumatori și producători și, în special, să fie aplicate într-un mod care nu discriminează nici pozitiv, nici negativ între producerea energiei electrice de către centralele electrice racordate la rețelele electrice de distribuție și producerea energiei electrice de către centrale electrice racordate la rețelele electrice de transport. Tarifele reglementate pentru prestarea serviciului de transport, a serviciului de distribuție nu trebuie să discrimineze, pozitiv sau negativ, stocarea energiei sau agregarea și nu trebuie să descurajeze autoproducerea, autoconsumul sau participarea consumului dispecerizabil.

(4) Tarifele reglementate pentru prestarea serviciului de distribuție trebuie să reflecte costurile, ținând cont de utilizarea rețelilor electrice de distribuție de către utilizatorii de sistem, inclusiv de către consumatorii activi. Tarifele pentru prestarea serviciului de distribuție pot conține elemente legate de capacitatea de racordare la rețea și pot fi diferențiate în funcție de profilurile de consum sau de producere ale utilizatorilor de sistem. În cazul implementării sistemelor de măsurare inteligente în conformitate cu Articolul 77, Agenția ia în considerare posibilitate aplicării de tarife reglementate pentru serviciile de

transport și de distribuție a energiei electrice diferențiate pe zone orare și, după caz, poate introduce tarife diferențiate pe zone orare pentru a reflecta utilizarea rețelei electrice de distribuție în mod transparent, eficient din punctul de vedere al costurilor și previzibil pentru consumatorii finali.

(5) La stabilirea tarifelor reglementate pentru serviciul de transport al energiei electrice, Agenția ia în considerație următoarele componente:

a) plățile și încasările rezultate din mecanismul de compensare dintre operatorii sistemelor de transport;

b) plățile efective realizate și cele primite, precum și plățile scontate pentru perioadele viitoare, estimate în baza perioadelor anterioare.

(6) În condițiile stabilite la Articolul 35 și Articolul 92, Agenția poate aproba prețuri sau poate stabili metodologii pentru furnizarea de servicii de sistem, inclusiv servicii de echilibrare.

(7) Prețurile reglementate pentru furnizarea energiei electrice de către furnizorul de ultimă opțiune iau în considerare necesitatea potențială a furnizorului de ultimă opțiune de a cumpăra energie electrică la prețuri mai mari decât prețurile energiei electrice conform contractelor bilaterale, pe parcursul unor perioade scurte de timp.

Articolul 130. Metodologiile de calculare a prețurilor și tarifelor reglementate

(1) Metodologiile de calculare a prețurilor și tarifelor reglementate prevăzute la Articolul 128 alin. (2) se elaborează și se aprobă de către Agenție în conformitate cu prezenta lege.

(2) Metodologiile de calculare a prețurilor și tarifelor reglementate se bazează pe următoarele principii:

a) asigurarea viabilității financiare și a funcționării eficiente a întreprinderilor electroenergetice pe baza costurilor justificate și necesare desfășurării activităților reglementate. Cheltuielile ineficiente și nejustificate nu se iau în considerare la aprobarea prețurilor și tarifelor reglementate;

b) furnizarea continuă și fiabilă a energiei electrice către consumatorii finali, cu respectarea parametrilor de calitate și a indicatorilor de calitate stabiliți;

c) asigurarea desfășurării activităților reglementate în condiții de siguranță;

d) orientarea sistemului de formare a prețurilor și a tarifelor reglementate spre crearea de premise pentru motivarea întreprinderilor electroenergetice și a consumatorilor finali să sporească eficiența energetică prin stabilirea de stimulente corespunzătoare atât pe termen scurt, cât și pe termen lung;

e) promovarea investițiilor eficiente în sectorul electroenergetic;

f) eliminarea subvențiilor încrucișate între activități și între categoriile de consumatori;

g) asigurarea faptului că prețurile și tarifele reglementate sunt justificate, rezonabile, verificabile, nediscriminatorii, bazate pe criterii transparente, bazate pe performanță și pe criterii obiective și includ o rată rezonabilă de rentabilitate.

(3) Metodologiile de calculare a prețurilor și a tarifelor reglementate trebuie să includă:

1) componența și modul de calculare a:

a) cheltuielilor aferente procurării resurselor energetice primare și a energiei electrice, inclusiv pentru acoperirea nivelului rezonabil și justificat al consumului tehnologic și al pierderilor de energie electrică din rețelele electrice de transport și de distribuție, precum și pentru acoperirea, total sau parțial, a costurilor legate de echilibrare;

b) cheltuielilor materiale;

c) cheltuielilor de personal;

d) cheltuielilor privind amortizarea mijloacelor fixe și a imobilizărilor necorporale, pentru a se asigura ca activele respective nu sunt depreciate mai mult de o dată în scopuri tarifare, cu excluderea activelor care au fost obținute cu titlu gratuit, prin donații și granturi;

e) cheltuielilor aferente exploatării și întreținerii eficiente a obiectelor sistemului electroenergetic;

f) cheltuielilor de distribuție și administrative;

g) altor cheltuieli justificate și necesare pentru desfășurarea activității operaționale;

h) nivelului rentabilității, determinat în funcție de costurile de furnizare (pentru activitatea de furnizare reglementată a energiei electrice), în funcție de metoda costului mediu ponderat al capitalului (pentru activități reglementate de producere, de transport sau de distribuție a energiei electrice) și în funcție de costurile suportate în cazul operatorului pieței energiei electrice;

i) alocației aferente capitalului circulant utilizat în activitatea reglementată;

2) determinarea costurilor care trebuie incluse în prețurile sau tarifele reglementate, separat pentru fiecare activitate desfășurată de întreprinderile electroenergetice și/sau pentru fiecare nivel de tensiune ale rețelelor electrice;

3) condițiile de utilizare a costurilor privind amortizarea imobilizărilor corporale și necorporale, a costurilor materiale, a costurilor de întreținere și de exploatare și modul de includere a acestor costuri în prețurile sau tarifele reglementate, în cazul utilizării lor în alte scopuri sau în cazul în care nu sunt utilizate;

4) modul de recuperare, prin prețuri și tarife reglementate, a investițiilor efectuate, metoda de determinare și de aplicare a ratei de rentabilitate, pe genuri de activitate. La aplicarea ratei de rentabilitate nu se iau în considerare valoarea rezultată din reevaluarea imobilizărilor corporale și necorporale, valoarea activelor achitate de consumatori, precum și valoarea activelor care au fost obținute cu titlu gratuit, prin donații și prin granturi sau din garanțiile financiare reținute și veniturile obținute urmare a organizării licitațiilor aferente racordării la rețea;

5) modul de determinare a consumului tehnologic și a pierderilor de energie electrică în rețelele electrice de transport, în rețelele electrice de distribuție, prin stabilirea tendințelor de reducere a acestora pe perioada valabilității metodologiilor, în vederea implementării unor mecanisme de stimulare a eficienței, ținând cont de obiectivele stabilite și de cantitățile de energie electrică intrată în rețelele electrice de transport și de distribuție;

6) metoda de separare a cheltuielilor comune ale întreprinderii și de separare a rentabilității, pe genuri de activități practicate de întreprinderea reglementată, inclusiv la producerea combinată de energie electrică și energie termică de centralele electrice de termoficare urbane, și/sau pe niveluri de tensiune a rețelelor electrice;

7) modul de determinare și de aplicare a tarifelor binome, a tarifelor diferențiate în funcție de nivelul de tensiune al rețelelor electrice și a prețurilor diferențiate în funcție de orele de consum;

8) modul de ajustare a prețurilor și tarifelor reglementate, inclusiv modul de actualizare în decursul anului;

9) cerințe privind justificarea costurilor aferente cotizațiilor plătite de operatorii de sistem pentru participare benevolă în cadrul inițiativelor regionale, în cadrul entităților internaționale.

(4) La calcularea tarifelor reglementate pentru serviciul de transport al energiei electrice se iau în considerare veniturile și cheltuielile aferente fluxurilor transfrontaliere, fără a aduce atingere plăților rezultate din gestionarea congestiilor care se efectuează în conformitate cu Articolul 44. Veniturile din congestii se iau în considerare la determinarea tarifelor pentru serviciul de transport al energiei electrice în conformitate cu Articolul 47.

(5) Metodologiile de calculare a tarifelor reglementate pentru prestarea serviciilor de transport și de distribuție a energiei electrice trebuie să:

a) reflecte costurile fixe ale operatorului sistemului de transport și ale operatorului sistemului de distribuție și să ia în considerare atât cheltuielile de capital, cât și cheltuielile operaționale, pentru a oferi operatorului sistemului de transport și operatorului sistemului de distribuție stimulentele necesare, atât pe termen scurt, cât și pe termen lung, pentru a spori eficiența în activitatea desfășurată, inclusiv eficiența energetică;

b) promoveze integrarea pieței energiei electrice, integrarea energiei din surse regenerabile și siguranța aprovizionării;

c) încurajeze utilizarea serviciilor de flexibilitate și să permită aplicarea acordurilor de conectare la rețea în condiții flexibile;

d) promoveze investiții eficiente și în timp util, inclusiv soluții de optimizare a rețelei electrice existente;

e) faciliteze stocarea energiei, consumul dispecerizabil și activitățile de cercetare conexe;

f) contribuie la realizarea obiectivelor stabilite în planurile naționale integrate privind energia și clima, să reducă impactul asupra mediului și să promoveze acceptarea de către public a rezultatelor obținute;

g) faciliteze procesul inovațional în interesul consumatorilor în domenii precum digitalizarea, serviciile de flexibilitate și interconectarea, în special dezvoltarea infrastructurii necesare pentru a atinge obiectivul minim de interconectare stabilit în cadrul Comunității Energetice.

(6) Metodologia de calculare a tarifelor reglementate pentru serviciul de transport al energiei electrice ține cont de costurile suportate de operatorul sistemului de transport pentru achiziționarea de servicii de sistem care nu au ca scop stabilitatea frecvenței și trebuie să permită acestuia recuperarea cel puțin a costurilor rezonabile aferente tehnologiei informației și comunicațiilor, precum și costurile de infrastructură.

(7) La stabilirea tarifelor reglementate pentru serviciul de transport al energiei electrice, Agenția ia în considerație plățile cuvenite pentru dreptul de a utiliza rețeaua electrică de transport, achitate de operatorul de sistem către proprietarul rețelelor electrice de transport, inclusiv elementele de rețea care au fost reabilitate sau înlocuite pe cheltuiala proprietarului rețelelor electrice de transport, cu condiția ca lucrările respective au fost efectuate în conformitate cu Regulamentul privind planificarea, aprobarea și efectuarea investițiilor în sectorul electroenergetic.

(8) Metodologiile de calculare a tarifelor reglementate pentru serviciul de transport, serviciul de distribuție a energiei electrice trebuie să ofere stimulente operatorilor sistemelor de distribuție pentru operarea și dezvoltarea cât mai eficientă din punct de vedere al costurilor a rețelelor electrice de distribuție, inclusiv prin achiziționarea de servicii. În acest scop, Agenția recunoaște în scopuri tarifare costurile relevante stabilite ca fiind eligibile, include costurile respective în tarifele corespunzătoare și poate introduce ținte de performanță pentru a stimula operatorii de sistem să își sporească eficiența la exploatarea rețelelor electrice, inclusiv prin măsuri de eficiență energetică, utilizarea serviciilor de flexibilitate și dezvoltarea rețelelor electrice inteligente și a sistemelor de măsurare inteligente.

(9) Metodologia prevăzută la alin. (8) ia în considerare costurile suportate de operatorii sistemelor de distribuție pentru achiziția serviciilor de flexibilitate și permit acestora să își recupereze cel puțin costurile corespunzătoare rezonabile, inclusiv cheltuielile aferente tehnologiei informației și comunicațiilor.

(10) Metodologiile de calculare a prețurilor și tarifelor reglementate, aprobate de Agenție, se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, pe site-ul web oficial al Agenției și pe site-urile web ale întreprinderilor electroenergetice, precum și a operatorului pieței energiei electrice.

Articolul 131. Determinarea, aprobarea și monitorizarea aplicării prețurilor și tarifelor reglementate

(1) Prețurile și tarifele reglementate în sectorul electroenergetic se determină anual de către întreprinderile electroenergetice în conformitate cu metodologiile respective și conform termenelor și condițiilor stabilite în Regulamentul privind procedurile de prezentare și de examinare a cererilor titularilor de licențe privind prețurile și tarifele reglementate.

(2) Prețurile și tarifele reglementate, determinate de întreprinderile electroenergetice conform alin. (1), se prezintă Agenției spre examinare și aprobare.

(3) Tarifele reglementate pentru serviciul de operare a piețelor de energie electrică se determină de către operatorul piețelor de energie electrică și se prezintă Agenției spre examinare și aprobare în termenele și condițiile stabilite în metodologia respectivă.

(4) Agenția examinează cererile privind aprobarea prețurilor și tarifelor reglementate prezentate de întreprinderile electroenergetice sau de către operatorul piețelor de energie electrică și adoptă hotărâri privind aprobarea acelor prețuri sau tarife.

(5) Întreprinderile electroenergetice, operatorul piețelor de energie electrică sunt obligați să transmită Agenției informațiile necesare pentru examinarea și justificarea cheltuielilor, precum și pentru estimarea corectitudinii calculării prețurilor și a tarifelor reglementate.

(6) Prețurile și tarifele reglementate aprobate de Agenție se actualizează la cererea titularului de licență sau din oficiu de către Agenție, în modul și în condițiile stabilite în metodologiile pentru calcularea tarifelor sau prețurilor reglementate. În cazul în care Agenția inițiază, din oficiu, actualizarea prețurilor sau a tarifelor reglementate, aceasta are dreptul să solicite întreprinderilor electroenergetice sau operatorului pieței energiei electrice să prezinte documentele și informațiile necesare în acest scop.

(7) Hotărârile Agenției privind aprobarea prețurilor și a tarifelor reglementate se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, se plasează pe site-ul web oficial al Agenției și pe site-urile web ale titularilor de licențe.

(8) Agenția supraveghează și monitorizează aplicarea de către întreprinderile electroenergetice și de către operatorul piețelor de energie electrică a metodologiilor de calculare a prețurilor și tarifelor reglementate, precum și aplicarea corectă a prețurilor și a tarifelor reglementate aprobate.

Articolul 132. Separarea contabilității

(1) Întreprinderile electroenergetice, indiferent de tipul de proprietate și de forma juridică de organizare, întocmesc, supun auditului și publică situațiile lor financiare anuale în termenele și condițiile prevăzute de legislație, precum și în conformitate cu standardele de contabilitate. Întreprinderile electroenergetice care nu au obligația juridică de a-și publica conturile anuale păstrează la sediul lor un exemplar din acestea la dispoziția publicului.

(2) Pentru a evita discriminarea, subvenționările încrucișate și denaturarea concurenței, întreprinderile electroenergetice sunt obligate să țină în sistemul lor de contabilitate conturi contabile separate pentru fiecare dintre activitățile de transport și de distribuție a energiei electrice, cum ar fi în cazul în care aceste activități ar fi desfășurate de întreprinderi distincte.

(3) Întreprinderile electroenergetice sunt obligate să țină contabilitate separată pentru alte activități legate de sectorul electroenergetic, dar care nu se referă la activitățile de transport și de distribuție a energiei electrice, cum ar fi în cazul în care aceste activități ar fi desfășurate de întreprinderi distincte. Întreprinderile electroenergetice trebuie să țină, de asemenea, contabilitate separată pentru alte activități nereglementate de prezenta lege. Întreprinderile electroenergetice trebuie să țină în contabilitatea sa de gestiune un bilanț și un cont de profit și de pierderi separate pentru fiecare activitate în parte. Furnizorii care furnizează energie electrică atât la prețuri reglementate, precum și la prețuri de piață sunt obligați să țină contabilitate separată pentru fiecare gen de activitate desfășurată.

(4) Întreprinderile electroenergetice vor specifica în politicile lor de contabilitate regulile de alocare a activelor și pasivelor, a cheltuielilor și veniturilor, precum și a pierderilor, pe care le aplică la separarea contabilității pe genuri de activitate, în conformitate cu prezenta lege, cu standardele de contabilitate și actele normative de reglementare aprobate de Agenție.

(5) Veniturile obținute din utilizarea cu titlu de proprietate a rețelelor electrice de transport și/sau distribuție se specifică în contabilitatea întreprinderilor electroenergetice. Situațiile financiare anuale trebuie să cuprindă, în note, informații despre orice tranzacții efectuate cu întreprinderile înrudite.

(6) Auditul situațiilor financiare ale întreprinderilor electroenergetice se efectuează cu respectarea condițiilor prevăzute de Legea nr. 271/2017 privind auditul situațiilor financiare și trebuie să specifice, în plus, dacă sunt respectate obligațiile de evitare a discriminării și a subvențiilor încrucișate prevăzute la alin. (2) – (3).

Articolul 133. Accesul la contabilitate și prezentarea informațiilor

(1) Agenția este în drept, în baza unei cereri scrise sau în cadrul controalelor realizate, să aibă acces la contabilitatea întreprinderilor electroenergetice și să solicite întreprinderilor electroenergetice să prezinte datele și informațiile necesare îndeplinirii atribuțiilor ce îi revin.

(2) Întreprinderile electroenergetice asigură accesul la contabilitatea lor și prezintă datele și informațiile solicitate în conformitate cu alin. (1) în termenele și în condițiile stabilite în actele normative de reglementare relevante și în regulamentul elaborat și aprobat de Agenție.

(3) Agenția este obligată să se abțină de la divulgarea informației care constituie secret comercial. Aceste informații pot fi dezvăluite numai în termenii și condițiile prevăzute de legislația relevantă.

(4) Informațiile necesare pentru asigurarea unei concurențe reale pe piețele de energie electrică, pentru funcționarea eficientă a piețelor de energie electrică și informațiile necesare reglementării prețurilor, și tarifelor se fac publice. Această obligație este pusă în aplicare de către Agenție fără a aduce atingere informațiilor care constituie secret comercial.

Capitolul XI

FOLOSIREA TERENURILOR ȘI DREPTURILE ASUPRA PROPRIETĂȚII UNUI TERȚ

Articolul 134. Principii generale

(1) Terenurile proprietate publică aflate în proprietatea statului sau a unităților administrativ-teritoriale, necesare pentru construcția, exploatarea, întreținerea, reabilitarea și/sau modernizarea rețelelor electrice de transport sau de distribuție, se transmit în folosință operatorilor de sistem cu titlu gratuit.

(2) Dreptul de folosință cu titlu gratuit asupra terenurilor pe durata de exploatare a rețelelor electrice, prevăzut la alin. (1), se constituie prin efectul prezentei legi fără a fi necesară obținerea acordului statului sau al unităților administrativ-teritoriale, încheierea oricăror acte juridice sau îndeplinirea altor formalități. Dreptul de folosință stabilit în temeiul prezentului articol se exercită și este opozabil față de terți fără a fi necesară înscrierea acestuia în Registrul bunurilor imobile.

(3) Asupra terenurilor și altor bunuri proprietate privată, operatorii de sistem, în condițiile prezentei legi, pe durata lucrărilor de construcție, exploatare, întreținere, reabilitare, modernizare, inclusiv retehnologizare, a rețelelor electrice, beneficiază de următoarele drepturi:

a) dreptul de folosință asupra terenului pentru executarea lucrărilor necesare construcției, reabilitării sau modernizării rețelelor electrice;

b) dreptul de folosință asupra terenurilor pentru asigurarea funcționării normale a rețelelor electrice prin efectuarea reviziilor, a reparațiilor și a altor intervenții necesare pentru exploatarea și întreținerea rețelelor electrice;

c) servitute de trecere subterană, de suprafață sau aeriană a terenului pentru construcția rețelelor electrice și/sau pentru executarea lucrărilor la locul de amplasare a rețelelor electrice în scopul reabilitării și modernizării, ori pentru desfășurarea lucrărilor de reparații, de revizie sau altor lucrări de exploatare și de întreținere, pentru înlăturarea consecințelor avariilor, precum și pentru accesul la locul de amplasare a rețelelor electrice;

d) dreptul de a cere restrângerea sau sistarea activităților care ar putea pune în pericol viața și sănătatea persoanelor, bunurile sau anumite activități;

e) dreptul de acces la terenul pe care se află rețelele electrice.

(4) Drepturile de folosință și de servitute prevăzute la alin. (3) se constituie în temeiul utilității publice, prin efectul prezentei legi, fără a fi necesară obținerea acordului proprietarilor terenurilor sau ai bunurilor imobile respective, încheierea oricăror acte juridice sau îndeplinirea altor formalități, cu excepțiile stabilite la Articolul 135 alin. (2) și la Articolul 136 alin. (3). Conținutul drepturilor de folosință și de servitute și durata pe care se constituie acestea se stabilesc la Articolul 135 și Articolul 136. Drepturile respective se exercită și sunt opozabile terților fără a fi necesară înscrierea acestora în Registrul bunurilor imobile.

(5) Operatorii de sistem sunt obligați să notifice în scris proprietarul terenurilor sau al altor bunuri care pot fi afectate în urma lucrărilor la rețelele electrice, cu excepția cazurilor de avarii, în care proprietarul este înștiințat în termenul cel mai scurt.

(6) La încetarea exercitării drepturilor prevăzute în prezentul articol, operatorii de sistem sunt obligați să asigure degajarea terenului și repunerea lui în situația inițială.

(7) Operatorii de sistem sunt obligați să asigure utilizarea cu bună credință a drepturilor prevăzute în prezentul articol și să achite proprietarului terenului sau altor bunuri proprietate privată despăgubiri cuvenite pentru prejudiciul cauzat la executarea lucrărilor menționate, inclusiv în cazul înlăturării consecințelor avariilor, în condițiile stabilite la Articolul 136.

Articolul 135. Dreptul de folosință asupra proprietății unui terț

(1) Dreptul de folosință asupra terenului pentru executarea lucrărilor necesare de construcție, reabilitare sau modernizare a rețelelor electrice se constituie în conformitate cu Articolul 134 alin. (4) și se întinde pe durata executării lucrărilor. La exercitarea dreptului menționat, operatorii de sistem, cu notificarea prealabilă a proprietarului terenului sau al bunului imobilului, au dreptul:

a) să depoziteze materiale, echipamente, utilaje și instalații necesare pentru executarea lucrărilor;

b) să desființeze culturi sau plantații, ori alte amenajări existente, sau numai să le restrângă în măsura strict necesară pentru executarea lucrărilor, în condițiile legii;

c) să extragă materiale, să capteze apă, în condițiile legii;

d) să instaleze utilaje și să lucreze cu acestea, să amplaseze birouri și locuințe pe șantier;

e) să sisteze sau să restrângă activitățile proprietarului în măsura strict necesară pentru executarea lucrărilor menționate.

(2) Prin derogare de la prevederile stabilite la Articolul 134 alin. (4), în cazul în care lucrările de construcție a rețelelor electrice implică obținerea unei autorizații de construire sau a unui act permisiv echivalent (în legătură cu construcția de noi rețele electrice sau porțiuni de rețele electrice, în legătură cu efectuarea lucrărilor de construcții capitale etc.), dreptul de folosință asupra bunului imobil pentru

executarea lucrărilor de construcții se constituie cu acordul prealabil al proprietarului respectivului bun imobil.

(3) Dreptul de folosință prevăzut la alin. (1) încetează la expirarea termenului stabilit pentru executarea lucrărilor sau înaintea acestui termen – la data finalizării anticipate a lucrărilor sau la data sistării acestora. Oricare dintre aceste situații trebuie notificată fără întârziere proprietarului.

(4) Dreptul de folosință asupra unui teren pentru exploatarea și întreținerea rețelelor electrice, prin efectuarea reviziilor, a reparațiilor și a altor intervenții necesare, în scopul asigurării funcționării normale a acestora, se constituie în conformitate cu Articolul 134 alin. (4) și se întinde pe toată durata existenței și, respectiv, a exploatării rețelelor electrice, iar exercitarea lui se face ori de câte ori este necesar pentru asigurarea funcționării normale a rețelelor electrice. La exercitarea acestui drept, operatorii de sistem, cu notificarea prealabilă a proprietarului bunului imobil, au dreptul:

a) să depoziteze materiale, echipamente, utilaje și instalații pentru întreținere, revizie, reparație și alte intervenții necesare pentru asigurarea funcționării normale a rețelelor electrice;

b) să instaleze utilaje și să lucreze cu acestea;

c) să afecteze culturi, plantații sau alte amenajări existente și să restrângă activitatea proprietarului în măsura și pe durata strict necesare pentru executarea lucrărilor de întreținere, revizie, reparație sau a altor intervenții pentru asigurarea funcționării normale a rețelelor electrice.

(5) În scopul amenajării rețelelor de iluminat public, autoritățile administrației publice locale beneficiază de dreptul de a utiliza cu titlu gratuit stâlpii rețelelor electrice de distribuție, în baza unui contract de comodat încheiat cu operatorul sistemului de distribuție. Clauzele obligatorii ale acestui contract de comodat se elaborează și se aprobă de Agenție, reglementând drepturile și obligațiile părților contractante.

(6) Amenajarea rețelelor de iluminat public de către autoritățile administrației publice locale se realizează în baza Normelor de amenajare a rețelelor de iluminat public, elaborate și aprobate de Agenție în temeiul Legii nr. 174/2017 cu privire la energetică. Exploatarea rețelelor de iluminat public se va realiza conform Normelor minime de exploatare a instalațiilor electrice ale consumatorilor noncasnici, elaborate și aprobate de Agenție în temeiul Legii nr. 174/2017 cu privire la energetică.

(7) Normele de amenajare a rețelelor de iluminat public stabilesc cerințe obligatorii pentru amenajarea, reconstrucția și protecția rețelelor de iluminat public, inclusiv a celor amenajate pe stâlpii rețelelor electrice de distribuție.

(8) În vederea creșterii gradului de securitate individuală și colectivă, autoritățile administrației publice locale beneficiază, cu titlu gratuit, de dreptul de amplasare a echipamentelor electronice de supraveghere video, precum și a componentelor suplimentare necesare funcționării acestor echipamente doar pe stâlpii rețelelor electrice de distribuție cu tensiunea nominală mai mică de 1 kV. În acest sens, autoritățile administrației publice locale vor semna un contract cu operatorul sistemului de distribuție, al cărui clauze stabilesc drepturile și obligațiile părților, inclusiv condițiile tehnice de amplasare a echipamentelor electronice de supraveghere video. Contractul se încheie în baza cererii scrise a autorității administrației publice locale, în care se indică locul amplasării echipamentelor electronice de supraveghere video, precum și a componentelor necesare funcționării acestor echipamente. Solicitarea altor documente nu poate servi drept temei pentru operatorul sistemului de distribuție de a refuza încheierea contractului.

(9) Amplasarea și exploatarea de către autoritățile administrației publice locale a echipamentelor electronice de supraveghere video, precum și a componentelor necesare funcționării acestor echipamente, se efectuează de către personal electrotehnic calificat și autorizat la grupa de securitate electrică cerută în conformitate cu prezenta lege, cu respectarea cerințelor documentelor normativ-tehnice care reglementează modul de amenajare și de exploatare în siguranță a rețelelor și instalațiilor electrice, precum și cu respectarea prevederilor Legii nr. 133/2011 privind protecția datelor cu caracter personal.

(10) Operatorul sistemului de distribuție poate interzice autorităților administrației publice locale instalarea rețelelor de iluminat public și instalarea echipamentelor electronice de supraveghere video, prevăzute la alin. (5) – (9), în cazul în care amenajarea/amplasarea acestora pe stâlpii rețelelor electrice de distribuție ar pune în pericol viața și sănătatea persoanelor, integritatea bunurilor sau ar împiedica desfășurarea anumitor activități.

Articolul 136. Servitute de trecere subterană, de suprafață sau aeriană a terenului unui tert

(1) Servitutea de trecere subterană, de suprafață sau aeriană a terenului cuprinde dreptul la construcția rețelelor electrice, precum și dreptul de acces la rețelele electrice pentru alte revizii, reparații, intervenții sau pentru efectuarea altor lucrări de exploatare și de întreținere, pentru înlăturarea consecințelor avariilor, precum și pentru reabilitarea sau modernizarea rețelelor electrice.

(2) Dreptul de servitute se constituie în condițiile stabilite la Articolul 134 alin. (4) și se extinde pe durata de construcție și/sau de exploatare a rețelelor electrice.

(3) Prin derogare de la prevederile stabilite la Articolul 134 alin. (4), în cazul în care lucrările de construcție a rețelelor electrice implică obținerea unei autorizații de construire sau a unui act permisiv echivalent (în legătură cu construirea de noi rețele electrice sau porțiuni de rețele electrice, în legătură cu efectuarea lucrărilor de construcții capitale etc.), dreptul de servitute asupra terenului sau bunului imobil pentru executarea lucrărilor de construcție se constituie cu acordul prealabil al proprietarului respectivului teren sau bun imobil.

Articolul 137. Exercițarea drepturilor de folosință și de servitute. Recuperarea prejudiciului cauzat

(1) În scopul acordării despăgubirii cuvenite pentru prejudiciile cauzate în contextul efectuării unor activități sau lucrări, aferente exercitării drepturilor de folosință și de servitute prevăzute la Articolul 135 și Articolul 136, operatorii de sistem sunt obligați să încheie contracte-cadru cu proprietarii terenurilor sau ai bunurilor imobile afectate de exercitarea drepturilor de folosință și de servitute.

(2) Contractul-cadru se elaborează în conformitate cu clauzele obligatorii aprobate de Guvern și stabilește drepturile și obligațiile operatorului de sistem și ale proprietarului terenului sau al bunului imobil afectat în legătură cu exercitarea drepturilor de folosință și de servitute prevăzute la Articolul 135 și Articolul 136, inclusiv modalitatea de determinare a despăgubirii pentru prejudiciul cauzat de operatorii de sistem în exercitarea acestor drepturi.

(3) Contractul-cadru se încheie din inițiativa operatorului de sistem sau la cererea proprietarilor terenurilor sau ai bunurilor imobile afectate. Operatorii de sistem informează proprietarii terenurilor și ai bunurilor imobile afectate de exercitarea drepturilor de folosință și de servitute cu privire la dreptul de a încheia un astfel de contract-cadru și cu privire la alte drepturi ce le revin în temeiul prezentului capitol, prin afișarea pe panoul informativ și prin site-ul web a modelului contractului-cadru și a altor informații relevante în acest sens.

(4) Despăgubirile pentru pagubele produse de către operatorii de sistem în exercitarea drepturilor de folosință și de servitute prevăzute la Articolul 135 și Articolul 136 se stabilesc cu luarea în considerare a următoarelor:

- a) suprafața de teren afectată în legătură cu efectuarea lucrărilor respective;
- b) valorile pentru recoltele estimate ale culturilor și/sau ale plantațiilor afectate, precum și ale amenajărilor afectate;
- c) valoarea de piață a bunului imobil afectat.

(5) Quantumul despăgubirii datorate se stabilește în fiecare caz în parte prin acordul părților sau, în instanță de judecată, în cazul în care părțile nu ajung la un acord.

Articolul 138. Restrângerea sau sistarea unor activități și accesul la terenul unde se află rețelele electrice

(1) Pentru a evita punerea în pericol a persoanelor, a bunurilor sau a altor activități desfășurate în zona de desfășurare a lucrărilor de construcție, reabilitare, modernizare, întreținere și exploatare a rețelelor electrice, operatorii de sistem au dreptul să solicite restrângerea sau sistarea, pe durata lucrărilor, a activităților desfășurate în vecinătate. În acest caz, persoanele afectate sunt informate în scris cu privire la data începerii și, respectiv a finalizării lucrărilor.

(2) Operatorii de sistem trebuie să exercite cu bună-credință și în mod rezonabil dreptul de acces la terenul unde se află rețelele electrice.

Articolul 139. Exproprierea

(1) Terenurile necesare pentru construcția, exploatarea, întreținerea, reabilitarea sau modernizarea rețelelor electrice care aparțin cu titlu de proprietate unor terți pot fi expropriate de către autoritatea competentă pentru cauză de utilitate publică, în conformitate cu procedura prevăzută de Legea exproprierii pentru cauză de utilitate publică nr. 488/1999 și cu condiția despăgubirii proprietarului terenului respectiv.

(2) Exproprierea terenurilor poate avea loc doar dacă operatorii de sistem nu au reușit să obțină dreptul de folosință sau de servitute asupra terenului și/sau demonstrează că lucrările enumerate la Articolul 135 vor împiedica substanțial folosirea sau chiar vor face imposibilă folosirea de către proprietar a terenului său.

(3) După trecerea în proprietatea publică a statului sau a unității administrativ-teritoriale, terenul expropriat urmează a fi dat în folosință, cu titlu gratuit, operatorului de sistem pentru efectuarea lucrărilor necesare de construcție sau exploatare a rețelelor electrice.

Articolul 140. Zonele de protecție ale rețelelor electrice și strămutarea rețelelor electrice

(1) Pentru a se asigura protecția și funcționarea normală a rețelelor electrice, pentru a se evita punerea în pericol a persoanelor, a bunurilor și a mediului, în conformitate cu Regulamentul cu privire la zonele de protecție ale rețelelor electrice, se stabilesc zone de protecție ale rețelelor electrice. Regulamentul cu privire la zonele de protecție ale rețelelor electrice stabilește prevederi cu privire la zonele de protecție ale liniilor electrice ce aparțin producătorilor sau consumatorilor noncasnici amplasate în afara proprietății acestora.

(2) În zonele de protecție ale rețelelor electrice și/sau ale liniilor electrice ce aparțin producătorilor sau consumatorilor noncasnici amplasate în afara proprietății acestora se interzice construcția clădirilor rezidențiale și nerezidențiale.

(3) În scopul protecției rețelelor electrice, persoanelor fizice și juridice li se interzice, fără acordul în scris al operatorului de sistem:

a) să amplaseze construcții provizorii sau să efectueze oricare alte activități în zona de protecție a rețelelor electrice;

b) să efectueze excavații de orice fel sau să înființeze plantații perene în zonele de protecție ale rețelelor electrice;

c) să depoziteze materiale pe căile de acces la rețelele electrice și în zonele de protecție ale rețelelor electrice;

d) să intervină în orice mod asupra rețelelor electrice;

e) să efectueze lucrări de orice tip în zonele de protecție ale rețelei electrice.

(4) Persoanelor fizice și juridice li se interzice:

- a) să arunce obiecte de orice fel pe rețelele electrice;
- b) să deterioreze construcțiile, îngrădirile sau inscripțiile de identificare și de avertizare aferente rețelelor electrice;
- c) să limiteze sau să îngreuească prin împrejurări, prin construcții ori în orice alt mod accesul la rețeaua electrică.

(5) Se interzice emiterea certificatelor de urbanism pentru proiectare, a autorizațiilor de construire care permit efectuarea lucrărilor de construcție a clădirilor rezidențiale și nerezidențiale în zonele de protecție ale rețelelor electrice și/sau ale liniilor electrice ce aparțin producătorilor sau consumatorilor noncasnici amplasate în afara proprietății acestora.

(6) În cazul constatării că în zona de protecție a rețelei electrice se efectuează lucrări cu încălcarea Regulamentului cu privire la zonele de protecție ale rețelelor electrice, operatorii de sistem sunt obligați să sesizeze organul supravegherii energetice de stat și să solicite încetarea lucrărilor de către persoanele fizice și juridice care au admis încălcări, în conformitate cu regulamentul respectiv.

(7) În cazul în care, până la intrarea în vigoare a prezentei legi, au fost emise autorizații de construire care au permis efectuarea lucrărilor de construcție în zonele de protecție ale rețelelor electrice și/sau ale liniilor electrice ce aparțin producătorilor sau consumatorilor noncasnici amplasate în afara proprietății acestora, beneficiarii sau proprietarii construcțiilor sunt obligați să acorde acces operatorului de sistem și/sau producătorilor sau consumatorilor noncasnici pentru executarea lucrărilor de exploatare, de întreținere sau de modernizare a rețelelor electrice și/sau ale liniilor electrice.

(8) În cazul în care, în mod excepțional, proprietarul bunului imobil care se află în zona de protecție a rețelelor electrice solicită strămutarea rețelei electrice, aceasta se va efectua cu respectarea următoarelor cerințe și etape:

- a) solicitantul a obținut acordul proprietarilor sau al deținătorilor legali ai terenului de pe traseul pe care urmează să fie amplasată porțiunea modificată a rețelei electrice;
- b) solicitantul se adresează la operatorul de sistem cu privire la strămutarea rețelei electrice și semnează un acord în acest sens;
- c) operatorul de sistem a întocmit un deviz de cheltuieli și l-a prezentat solicitantului;
- d) solicitantul și operatorul de sistem semnează un acord în condițiile legislației civile care va conține în mod obligatoriu condiția trecerii în proprietatea operatorului de sistem a rețelei electrice nou construite, după finalizarea lucrărilor de construcție;
- e) solicitantul achită operatorului de sistem costurile aferente strămutării rețelei electrice, determinate de operatorul de sistem în baza devizului de cheltuieli prevăzut la lit. c);
- f) operatorul de sistem efectuează lucrările de strămutare a rețelei electrice în termenul stabilit de comun acord cu solicitantul.

(9) Solicitantul este în drept să solicite operatorului de sistem eliberarea avizului de racordare în scopul strămutării rețelei electrice conform alin. **Ошибка! Источник ссылки не найден.**, în cazul în care lucrările de strămutare a rețelei electrice pot fi executate cu costuri mai mici în comparație cu costurile determinate de operatorul de sistem și indicate în devizul de cheltuieli întocmit. În acest caz materialele utilizate trebuie să corespundă cerințelor stabilite în avizul de racordare eliberat de operatorul de sistem și în proiectul coordonat cu operatorul de sistem. Lucrările de strămutare a rețelei electrice se efectuează de persoane autorizate, sub supravegherea operatorului de sistem. Porțiunea de rețea electrică modificată și/sau elementele de rețea montate, în contextul strămutării, se consideră a fi parte a rețelei electrice a operatorului de sistem respectiv.

Capitolul XII

SOLUȚIONAREA NEÎNȚELEGERILOR ȘI A LITIGIILOR. RĂSPUNDEREA PENTRU ÎNCĂLCAREA LEGISLAȚIEI ÎN DOMENIUL ELECTROENERGETIC

Articolul 141. Examinarea neînțelegerilor de către Agenție

(1) Neînțelegerile dintre întreprinderile electroenergetice, alți titulari de licențe sau de autorizații în legătură cu prezenta lege se examinează de către Agenție în modul și termenele stabilite în Codul administrativ, nr. 116/2018.

(2) Agenția examinează disputele, inclusiv cele transfrontaliere privind refuzul operatorului sistemului de transport de a acorda acces la rețeaua electrică de transport.

(3) Agenția examinează neînțelegerile dintre utilizatorii de sistem, consumatorii finali, comunitățile de energie ale cetățenilor, comunitățile de energie din surse regenerabile și titularii de licențe ce survin în contextul aplicării prezentei legi, precum și dintre utilizatorii și operatorii sistemelor de distribuție închise, dintre comunitățile de energie ale cetățenilor, comunitățile de energie din surse regenerabile și membrii acestora, în modul și în termenele stabilite în Codul administrativ, nr. 116/2018, și emite decizii după caz. modul și termenele stabilite.

(4) Pe perioada examinării reclamațiilor privind facturarea și în cazul nerespectării de către titularul licenței a procedurii de deconectare, Agenția emite decizii privind interzicerea deconectării de la rețeaua electrică a instalațiilor electrice ale consumatorului final sau privind reconectarea acestora.

(5) Agenția examinează și mediază neînțelegerile dintre operatorii de sistem și proprietarii terenurilor și ai altor bunuri, proprietate publică sau privată, în legătură cu aplicarea prevederilor stabilite la Articolul 135 și Articolul 136, în modul și termenele stabilite în Codul administrativ.

Articolul 142. Examinarea neînțelegerilor de către întreprinderile electroenergetice

(1) Titularii de licențe examinează reclamațiile consumatorilor finali, ale utilizatorilor de sistem, în cel mult 30 de zile lucrătoare de la înregistrarea acestor reclamații. Termenul de examinare a reclamației poate fi prelungit cu cel mult 30 de zile lucrătoare, fapt despre care este informat consumatorul final, utilizatorul de sistem, utilizatorul sistemului de distribuție închis sau membrul comunității de energie a cetățenilor. Pe durata examinării reclamațiilor consumatorilor finali privind facturarea se interzice deconectarea instalațiilor electrice ale acestora de la rețeaua electrică.

(2) Reclamațiile consumatorilor finali în legătură cu contractarea, deconectarea, reconectarea și facturarea se examinează și se soluționează de către furnizor. Dacă furnizorul serviciului universal sau furnizorul de ultimă opțiune încalcă obligațiile prevăzute în prezenta lege și în Regulamentul privind furnizarea energiei electrice, acesta este obligat să plătească consumatorilor finali compensații în cuantumul și în termenele prevăzute în Regulamentul privind furnizarea energiei electrice. Operatorul de sistem este obligat să coopereze cu furnizorul prin prezentarea informațiilor solicitate de furnizor și necesare soluționării problemelor abordate în reclamațiile consumatorilor finali.

(3) Reclamațiile consumatorilor finali cu privire la deconectare se examinează și se soluționează de către furnizor, indiferent dacă deconectarea instalațiilor electrice ale consumatorului final a fost efectuată la cererea furnizorului sau din inițiativa operatorului de sistem.

(4) În cazul în care, la examinarea reclamațiilor consumatorilor finali, furnizorul constată că operatorul de sistem a încălcat termenul de reconectare stabilit, furnizorul plătește respectivului consumator final prejudiciat compensația calculată în conformitate cu Regulamentul cu privire la calitatea serviciilor de transport și de distribuție a energiei electrice. Operatorul de sistem este obligat să restituie furnizorului cheltuielile suportate în legătură cu achitarea compensației pentru prejudicierea consumatorului final din vina operatorului de sistem. Dacă operatorul de sistem refuză să restituie furnizorului contravaloarea compensației, furnizorul este în drept să reducă plata pentru serviciul de

distribuție cu contravaloarea compensației sau să recupereze cheltuielile respective prin intentarea acțiunii în regres în instanța de judecată.

(5) Operatorul de sistem este obligat să examineze reclamațiile și să soluționeze problemele utilizatorilor de sistem survenite în legătură cu racordarea, delimitarea, întreruperea și limitarea livrării de energie electrică, în legătură cu calitatea serviciului prestat, precum și să plătească utilizatorilor de sistem compensații calculate în conformitate cu Regulamentul cu privire la calitatea serviciilor de transport și de distribuție a energiei electrice.

(6) Consumatorii finali, utilizatorii de sistem sunt în drept să solicite recuperarea prejudiciilor materiale și morale cauzate de furnizor, de operatorul de sistem în conformitate cu prevederile Codului civil și Legea nr. 105/2003 privind protecția consumatorilor.

(7) În cazul în care un consumator final, un utilizator de sistem, a adresat furnizorului sau operatorului de sistem o reclamație care urmează a fi examinată și soluționată de un alt titular de licență, furnizorul sau operatorul de sistem, după caz, este obligat să transmită reclamația celui alt titular de licență (operator de sistem sau furnizor) în cel mult 5 zile lucrătoare de la data înregistrării reclamației și să informeze despre acest fapt consumatorul final, utilizatorul de sistem.

(8) Întreprinderile electroenergetice sunt obligate să depună toată diligența necesară pentru a asigura soluționarea pe cale extrajudiciară a eventualelor neînțelegeri care pot apărea în raport cu consumatorii finali, utilizatorii de sistem, precum și să pună în aplicare un mecanism eficient și nediscriminatoriu de rambursare a cheltuielilor sau de achitare a compensațiilor consumatorilor finali, utilizatorilor de sistem, în cazul nerespectării de către întreprinderile electroenergetice a obligațiilor ce le revin.

(9) Operatorii de sistem, furnizorii sunt obligați să dispună de centre de deservire a consumatorilor finali, a utilizatorilor de sistem, care să funcționeze conform programului de lucru de cel puțin 5 zile pe săptămână a câte 8 ore pe zi. Personalul responsabil cu examinarea reclamațiilor consumatorilor finali, ale utilizatorilor de sistem, trebuie să aibă dreptul real de a lua decizii, în numele operatorului de sistem, în numele furnizorului, pentru a soluționa problemele abordate, iar întâlnirile cu reprezentanții operatorului de sistem, ai furnizorului, se stabilesc inclusiv prin telefon sau e-mail. Operatorii de sistem, furnizorii sunt obligați să țină evidența reclamațiilor recepționate și, la solicitare, să prezinte Agenției informații cu privire la data depunerii reclamației, numele persoanei care a depus reclamația, esența problemei abordate în reclamație, acțiunile întreprinse pentru soluționarea problemelor abordate în reclamație, decizia operatorului de sistem, a furnizorului.

(10) Întreprinderile electroenergetice sunt obligate să utilizeze mijloace electronice de comunicare, în procesul de comunicare, examinare a reclamațiilor, negociere, încheiere, executare, modificare și de rezoluțiune a contractelor cu potențialii consumatori, consumatorii finali și utilizatori de sistem, în măsura în care aceste mijloacele de comunicare sunt disponibile, funcționale și adecvate circumstanțelor. Întreprinderile electroenergetice nu pot refuza sau ignora examinarea cererilor, a reclamațiilor și a sesizărilor pe motiv că acestea au fost depuse în formă electronică, dacă întrunesc cerințele stabilite de legislația care reglementează documentele electronice.

Articolul 143. Soluționarea litigiilor

(1) Litigiile dintre participanții la piața energiei electrice se soluționează în condițiile prezentei legi și ale Codului civil.

(2) În cazul dezacordului cu răspunsul unui titular de licență, al unui titular de autorizație, al unei comunități de energie a cetățenilor sau al unei comunități de energie din surse regenerabile ori în cazul în care în termenele stabilite la art. 142 nu a primit răspuns la reclamația depusă, consumatorul final, utilizatorul de sistem, utilizatorul unui sistem de distribuție închis, membrul comunității de energie a cetățenilor sau al comunității de energie din surse regenerabile sunt în drept să conteste acțiunile întreprinderii electroenergetice în instanța de drept comun, în conformitate cu prevederile Codului de procedură civilă.

(3) În cazul în care una din persoanele indicate la art. 141, alin. (1) și (3) nu este de acord cu răspunsul Agenției la reclamația depusă sau în cazul în care nu a primit răspuns în termenul stabilit de Codul administrativ la reclamația depusă, aceasta este în drept să conteste răspunsul în conformitate cu prevederile Codului administrativ.

Articolul 144. Răspunderea pentru încălcarea legislației în domeniul electroenergetic

(1) Întreprinderile electroenergetice, întreprinderile care își desfășoară activitatea în conformitate cu autorizațiile emise conform prevederilor de la Articolul 69 și Articolul 81 poartă răspunderea pentru neîndeplinirea sau îndeplinirea necorespunzătoare a funcțiilor și obligațiilor stabilite în prezenta lege, în Legea nr. 174/2017 cu privire la energetică, precum și în actele normative de reglementare aprobate de Agenție.

(2) Agenția suspendă, retrage licențele de desfășurare a activităților în sectorul electroenergetic în cazurile și în modul stabilit la Articolul 22 și Articolul 23, precum și în Legea nr. 160/2011 privind reglementarea prin autorizare a activității de întreprinzător.

(3) Dacă Agenția constată încălcarea de către întreprinderile electroenergetice, de către întreprinderile care activează în conformitate cu autorizațiile emise conform prevederilor de la Articolul 69 și Articolul 81, a prevederilor prezentei legi, ale Legii nr. 174/2017 cu privire la energetică, precum și ale actelor normative de reglementare aprobate de Agenție, aceasta este în drept să inițieze o procedură contravențională în condițiile și termenele stabilite în Codul contravențional.

(4) În cazurile prevăzute expres la Articolul 145 - Articolul 147, Agenția aplică sancțiuni financiare titularilor de licențe, titularilor de autorizații și altor persoane juridice, cu respectarea procedurii stabilite în Legea nr. 174/2017 cu privire la energetică. Mijloacele financiare obținute din aplicarea sancțiunilor financiare prevăzute la Articolul 145 și Articolul 147 se virează integral la bugetul de stat.

(5) Alte persoane fizice și juridice răspund pentru încălcarea legislației în domeniul electroenergetic în conformitate cu Codul contravențional. Persoana care a racordat fără autorizație instalațiile sale electrice la rețelele electrice sau care a racordat ilegal instalația sa electrică la instalația electrică a unui alt consumator final va plăti operatorului de sistem la a cărui rețele electrice s-a racordat, sau consumatorului final respectiv, echivalentul energiei electrice consumate, care se determină în conformitate cu sistemul paușal.

Articolul 145. Sancțiuni financiare pentru încălcarea legislației în domeniul electroenergetic

(1) Agenția aplică, prin hotărâre, sancțiuni în mărime de la 1% la 5% din cifra de afaceri anuală a titularilor de licențe, a titularilor de autorizații, a altor persoane pentru încălcarea obligațiilor ce le revin, manifestate prin:

a) refuzul repetat al titularului licenței, al titularului autorizației de a transmite informațiile, documentele solicitate de Agenție, prezentarea cu întârziere a informațiilor, documentelor solicitate sau prezentarea informațiilor, date incomplete sau eronate;

b) refuzul repetat al titularului de licență, al titularului de autorizație de a permite efectuarea controalelor și inspecțiilor inițiate de Agenție sau de a obstrucționa în mod repetat Agenția să efectueze controale și inspecții;

c) refuzul repetat al titularului de licență de a executa deciziile și hotărârile Agenției;

d) efectuarea tranzacției/tranzacțiilor pe piața angro de energie electrică fără a fi înscris în Registrul participanților la piețele angro de energie sau nerespectarea obligației de a notifica Agenției orice modificare a informațiilor prezentate anterior în cererea de înregistrare.

(2) Încălcările prevăzute la alin. (1) care sunt săvârșite în mod repetat se sancționează cu amendă în mărime de 5% din cifra de afaceri anuală a titularului de licență/titularului de autorizație.

(3) Agenția aplică, prin hotărâre, sancțiuni financiare în mărime de cel puțin 5% din cifra de afaceri anuală a titularilor de licențe pentru refuzul de a executa obligațiile de serviciu public impuse în conformitate cu prevederile stabilite la Articolul 17, Articolul 113 și Articolul 114.

(4) Agenția aplică, prin hotărâre, sancțiuni financiare în mărime de la 5% până la 10% din cifra de afaceri anuală a titularilor de licențe, a altor persoane juridice, pentru încălcarea obligațiilor, manifestată prin:

a) neexecutarea obligațiilor stabilite de Agenție, care a condus la consecințele prevăzute la Articolul 22 alin. (3) lit. c);

b) neexecutarea, în termenele stabilite, a hotărârii adoptate de Agenție în conformitate cu Articolul 19 alin. (6) și (7);

c) neexecutarea de către operatorul sistemului de distribuție închis a hotărârii adoptate de Agenție în conformitate cu Articolul 70 alin. (3);

d) nerespectarea obligațiilor de asigurare a separării conturilor de către întreprinderile electrice;

e) nerespectarea de către operatorul sistemului de transport a cerințelor legate de separare și/sau independență a operatorului sistemului de transport și/sau a hotărârilor Agenției adoptate pentru înlăturarea încălcărilor constatate în acest sens;

f) nerespectarea de către operatorul sistemului de transport a hotărârilor Agenției, adoptate în conformitate cu Articolul 32 alin. (4);

g) nerespectarea de către operatorul sistemului de distribuție a obligațiilor legate de cerințele legate de separare și/sau independență a operatorului sistemului de distribuție și/sau a hotărârilor adoptate de Agenție în conformitate cu Articolul 62 alin. (5);

(5) Încălcările prevăzute la alin. (4) care sunt săvârșite în mod repetat se sancționează cu amendă în mărime de 10% din cifra de afaceri anuală a titularului de licență, a altei persoane juridice.

(6) Agenția aplică, prin hotărâre, sancțiuni în mărime de la 10% până la 15% din cifra de afaceri anuală a titularilor de licențe sau a altor persoane juridice pentru nerespectarea deciziilor Comisiei pentru Situații Excepționale, sau, după caz, a deciziilor ori hotărârilor Agenției cu privire la chestiuni legate de crizele de energie electrică, astfel cum sunt prevăzute la Articolul 14 și Articolul 15.

Articolul 146. Sancțiuni pentru nerespectarea sau încălcarea prevederilor privind integritatea și transparența pieței angro de energie electrică

(1) Pentru nerespectarea sau încălcarea obligațiilor prevăzute la Articolul 96 - Articolul 103, Agenția aplică, cumulativ sau separat, următoarele sancțiuni:

a) declarația de nerespectare;

b) avertismentul sau avertismentul public;

c) sancțiunea financiară prevăzută la Articolul 147;

d) anunțarea publică a declarației de nerespectare și a sancțiunii aplicate, cu excepția cazului nu pot fi făcute publice pe motivul existenței unui interes public conflictual prevalent sau a unui alt motiv cu caracter sensibil. În măsura posibilităților, pentru a atenua posibilele efecte ale publicării declarației de nerespectare sau a sancțiunii aplicate asupra potențialului interes public, Agenția este în drept să publice părți anonimizate ale hotărârii prin care s-a dispus sancțiunea în cauză.

(2) Sancțiunile aplicate de Agenție trebuie să fie efective, proporționale și cu efect de descurajare și să reflecte natura, durata și gravitatea încălcărilor, prejudiciile cauzate consumatorilor și eventualele beneficii obținute de pe urma tranzacțiilor bazate pe informații privilegiate și a manipulării pieței. La

determinarea tipurilor de sancțiuni, a mărimii sancțiunilor financiare pentru nerespectarea sau încălcarea obligațiilor prevăzute la Articolul 96 - Articolul 103, precum și a efectelor cumulate ale acestora, Agenția va ține cont de următoarele circumstanțe:

- a) gravitatea încălcării, inclusiv durata și frecvența;
- b) profiturile acumulate și/sau pierderile cauzate ori alte efecte adverse ce au avut loc, inclusiv impactul asupra stabilității și încrederii pe piețele angro de energie electrică;
- c) consolidarea poziției dominante sau a puterii semnificative pe piața energiei electrice a întreprinderii electroenergetice respective în rezultatul nerespectării sau încălcării obligațiilor stabilite la Articolul 96 - Articolul 103;
- d) existența încălcărilor anterioare;
- e) atitudinea de cooperare a participanților la piață pe parcursul investigațiilor, inclusiv încetarea încălcării din propria voință, precum și alte circumstanțe care demonstrează voința lor de a facilita examinarea încălcărilor.

(3) Părțile terțe sunt în drept să solicite despăgubiri pentru prejudiciile cauzate de către participanții la piață care au încălcat cerințele prevăzute la Articolul 96 - Articolul 103 din prezenta lege, în conformitate cu prevederile Codului civil.

Articolul 147. Sancțiuni financiare pentru nerespectarea sau încălcarea prevederilor privind integritatea și transparența pieței de energie electrică

(1) Agenția aplică sancțiuni în mărime de cel puțin 1% din cifra de afaceri anuală a întreprinderilor electroenergetice pentru nerespectarea sau încălcarea de către participanții la piață a obligațiilor stabilite la Articolul 96 - Articolul 103, manifestată prin:

- a) refuzul de a publica informații privilegiate în termenele și în modul stabilite de Agenție;
- b) refuzul participantului la piață de a permite efectuarea controalelor și inspecțiilor dispuse de către Agenție în contextul exercitării atribuțiilor ce țin de monitorizarea pieței de energie electrică sau obstrucționarea Agenției în exercitarea atribuțiilor respective.

(2) Agenția aplică sancțiuni în mărime de cel puțin 3% din cifra de afaceri anuală a întreprinderilor electroenergetice pentru nerespectarea sau încălcarea de către participanții la piață a obligațiilor stabilite la Articolul 96 - Articolul 103, manifestată prin:

- a) nepublicarea informațiilor privilegiate în termenele și în modul stabilite la Articolul 97 alin. (1);
- b) divulgarea de informații privilegiate către o altă persoană, cu excepția cazului în care divulgarea are loc în cadrul exercitării muncii, profesiei sau a funcțiilor persoanei respective;
- c) nerespectarea obligațiilor de prezentare a informațiilor solicitate de Agenție în legătură cu exercitarea atribuțiilor ce țin de monitorizarea pieței de energie electrică, a participanților la piață, inclusiv în legătură cu efectuarea investigațiilor și efectuarea controalelor.

(3) Agenția aplică sancțiuni în mărime de cel puțin 5% din cifra de afaceri anuală a întreprinderilor electroenergetice pentru nerespectarea sau încălcarea de către participanții la piață a obligațiilor stabilite la Articolul 96 - Articolul 103, manifestată prin:

- a) utilizarea informațiilor privilegiate pentru a dobândi sau înstrăina, pentru sine sau pentru un terță persoană, direct sau indirect, produse energetice angro la care se referă informațiile în cauză;
- b) refuzul repetat de a publica informațiile privilegiate în termenele și în modul stabilite de Agenție;

c) refuzul repetat de a prezenta informațiile solicitate de Agenție în legătură cu exercitarea atribuțiilor ce țin de monitorizarea pieței de energie electrică, a participanților la piață, inclusiv în legătură cu efectuarea investigațiilor și efectuarea controalelor;

d) refuzul repetat al participantului la piață de a permite efectuarea controalelor și a inspecțiilor dispuse de Agenție în contextul exercitării atribuțiilor ce țin de monitorizarea pieței sau obstrucționarea repetată a Agenției în desfășurarea acestor activități;

e) tentativa de manipulare a pieței;

f) manipularea pieței.

(4) În cazul nerespectării sau al încălcării obligațiilor stabilite la Articolul 96 - Articolul 103 care au condus sau au contribuit la consolidarea poziției dominante sau a puterii semnificative pe piață a unei întreprinderi electroenergetice existente pe piața energiei electrice, sancțiunile care se aplică conform prezentului articol se majorează după cum urmează:

a) până la 3% din cifra de afaceri anuală a întreprinderii - în cazul sancțiunilor financiare aplicate conform alin. (1);

b) până la 5% din cifra de afaceri anuală a întreprinderii - în cazul sancțiunilor financiare aplicate conform alin. (2);

c) până la 10% din cifra de afaceri anuală a întreprinderii - în cazul sancțiunilor financiare aplicate conform alin. (3).

CAPITOLUL XIII

DISPOZIȚII FINALE ȘI TRANZITORII

Articolul 148. Dispoziții finale

(1) Prezenta lege intră în vigoare la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova (sau la expirarea termenului de _____ luni de la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova)

(2) La data intrării în vigoare a prezentei legi se abrogă Legea nr.107/2016 cu privire la energia electrică (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2016, nr.193-203, art.413) cu modificările ulterioare.

(3) Guvernul, în termen de 12 luni de la data intrării în vigoare a prezentei legi:

a) va prezenta Parlamentului propuneri în vederea aducerii legislației în vigoare la prezenta lege;

b) va aduce actele sale normative în concordanță cu prezenta lege;

c) va asigura elaborarea actelor normative necesare pentru implementarea prezentei legi.

(4) Agenția în termen de 4 luni de la intrarea în vigoare a prezentei legi, Agenția va modifica Regulamentul privind racordarea pentru a asigura corespunderea acestuia cu prevederile prezentei legi, inclusiv cu prevederile Articolul 71 – Articolul 73.

(5) În termen de 6 luni de la intrarea în vigoare a prezentei legi, Agenția va revizui și ajusta metodologia de calculare a tarifelor reglementate pentru prestarea serviciilor de transport, ținând cont inclusiv de funcțiile și obligațiile noi stabilite prin prezenta lege în sarcina operatorului sistemului de transport.

(6) Agenția în termen de 12 luni de la intrarea în vigoare a prezentei legi va implementa instrumentul de comparare prevăzut la Articolul 112.

(7) Agenția în termen de cel mult 12 luni de la intrarea în vigoare a prezentei legi va revizui și ajusta Regulile pieței energiei electrice.

(8) Sub rezerva prevederilor alin. (4) - (7), Agenția, în termen de cel mult 24 de luni de la intrarea în vigoare a prezentei legi, își va aduce actele normative de reglementare în conformitate cu prezenta lege și va elabora, publica și pune în aplicare noile acte normative de reglementare prevăzute de prezenta lege.

(9) Actele normative, inclusiv actele normative de reglementare aprobate de Agenție până la intrarea în vigoare a prezentei legi, se aplică și rămân valabile în măsura în care nu contravin prevederilor acesteia.

(10) Agenția în termen de 18 luni de la intrarea în vigoare a prezentei legi, va elabora și aproba hotărârea prevăzută la Articolul 77, alin. (3). Operatorii de sistem efectuează și prezintă Agenției prima evaluare cost-beneficiu a implementării sistemelor de măsurare inteligente în conformitate cu cerințele stabilite în Articolul 77 în cel mult 6 luni de la aprobarea hotărârii menționate în prezentul alineat.

Articolul 149. Dispoziții tranzitorii

(1) În termen de șase luni de la primul raport al ENTSO-E privind congestiile și care acoperă Părțile Contractante ale Comunității Energetice, dar nu mai târziu de 31 decembrie 2025, se va realiza o zonă de ofertare în conformitate cu Articolul 42 care acoperă cel puțin zona de ofertare a Republicii Moldova și zonele de ofertare din aceeași regiune de calcul a capacității. Analiza zonei de ofertare va identifica toate congestiile structurale și va include o analiză a diferitelor configurații ale zonelor de ofertare într-un mod coordonat, cu implicarea părților interesate afectate din toate Părțile Contractante relevante ale Comunității Energetice și Statele Membre ale Uniunii Europene, în conformitate cu Codul rețelilor electrice privind alocarea capacității și gestionarea congestiilor, luând în considerare metodologia și ipotezele dezvoltate în cadrul Comunității Energetice. Zonele actuale de ofertare vor fi evaluate pe baza capacității lor de a crea un mediu de piață fiabil, inclusiv pentru producerea flexibilă și capacitatea de încărcare, care este esențială pentru evitarea blocajelor în rețea, echilibrarea cererii și ofertei de energie electrică, asigurarea securității pe termen lung a investițiilor în infrastructura rețelei.

(2) Pentru centralele electrice puse în funcțiune de la 1 ianuarie 2026, Articolul 74 alin. (2) lit. a) se aplică numai centralelor electrice care utilizează surse regenerabile de energie și au o capacitate instalată de energie electrică mai mică de 200 kW.

(3) Prevederile de la Articolul 9 alin. (1) lit. k) în legătură cu aprobarea de către Agenție a prețurilor reglementate ale furnizorului central de energie electrică, precum și obligația furnizorului central de energie electrică de a procura și revinde energia electrică produsă de centralele electrice eligibile care utilizează surse regenerabile de energie și obligația corelată a furnizorilor stabilită la Articolul 87 alin. (4) nu se mai aplică după trecerea centralelor electrice eligibile care utilizează surse regenerabile de energie la contracte pentru diferențe, în condițiile Legii. 10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile.

(4) Prevederile de la Articolul 9 alin. (1) lit. k) cu privire la aprobarea de către Agenție a prețurilor reglementate pentru energia electrică produsă de centralele electrice de termoficare urbane, precum și obligația furnizorului central de energie electrică de a procura și revinde energia electrică produsă la centralele electrice de termoficare urbane și obligația corelată a furnizorilor stabilită la Articolul 87 alin. (4) nu se mai aplică începând cu 1 ianuarie 2031 sau mai devreme în conformitate cu hotărârea Agenției prevăzute la Articolul 74 alin. (6) lit. c).

(5) Prevederile Articolul 44 alin. (10) se aplică ținându-se cont de limitările stabilite în cadrul ENTSO-E.

(6) De la 1 ianuarie 2026, durata contractelor pentru capacitate de echilibrare, prevăzută la Articolul 92 alin. (4) nu poate fi mai mare de șase luni.

(7) Prin derogare de la Articolul 107 alin. (4), Articolul 114 alin. (1) și **Ошибка! Источник ссылки не найден.**, consumatorii finali care au decis să-și schimbe furnizorul și să cumpere energie electrică la prețuri de piață în baza contractelor negociate și semnate cu furnizorul ales și care ulterior și-

au pierdut furnizorul în anumite circumstanțe (furnizorul și-a încetat activitatea, furnizorul i-a fost suspendată sau retrasă licența, furnizorul nu poate furniza energie electrică), și nu pot alege un alt furnizor cu care să încheie contracte de furnizare a energiei electrice la prețuri de piață, au dreptul să solicite încheierea contractelor de furnizare a energiei electrice cu furnizorul de ultimă opțiune în conformitate cu Articolul 114, până la îndeplinirea condiției prevăzute la Articolul 113 alin. (7).

(8) Piața pentru ziua următoare, piața pe parcursul zilei, piața de echilibrare, piața serviciilor de sistem se instituie în conformitate cu hotărârea Agenției, care se supune consultărilor publice și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, după desemnarea operatorului pieței energiei electrice.

(9) Rapoartele prevăzute la Articolul 108 alin. (10) se elaborează de către organul central de specialitate și se prezintă Secretariatului Comunității Energetice până la 1 ianuarie 2025 și până la 1 ianuarie 2028.

(10) Prin derogare de la Articolul 9 alin. (1) lit. k) și de la prevederile stabilite la Articolul 130, precum și de la metodologia relevantă privind prețurile reglementate, în cazul implementării de proiecte pilot finanțate din granturi și/sau alte surse nerambursabile pentru instalarea echipamentelor de măsurare inteligente la consumatorii finali, în vederea stabilirii efectelor aplicării prețurilor reglementate pentru furnizarea energiei electrice în funcție de orele de consum, Agenția, la solicitarea furnizorului serviciului universal și a organului central de specialitate al administrației publice în domeniul energiei, va aproba prețuri reglementate în funcție de orele de consum pentru furnizarea energiei electrice numai pentru consumatorii finali care sunt implicați în proiectele pilot respective. Pentru determinarea și calcularea acestor prețuri reglementate, Agenția elaborează și aprobă coeficienți tarifari care iau în considerare cheltuielile justificate și costurile suportate de furnizorul serviciului universal, care urmează să fie recuperate prin aplicarea regimului de furnizare a energiei electrice reglementate în funcțiile de orele de consum de la consumatorii finali respectivi în perioada de implementare a proiectelor pilot.

(11) Obligațiile stabilite la art. 40, alin. (6) și la art. 64, alin. (3) se realizează de operatorii de sistem, în conformitate cu termenele și cerințele, inclusiv în materie de granularitate a informațiilor publicate, stabilite de Agenție printr-o hotărâre adoptată în acest sens.

(12) Operatorii sistemelor de distribuție elaborează regulile prevăzute la art. 64, alin. (5) după aprobarea de către Agenție a TCM—urilor corespunzătoare introduse în cadrul de reglementare al Comunității Energetice.

(13) Prin derogare de la Articolul 113 și Articolul 114, furnizorii care, la intrarea în vigoare a prezentei legi, aveau impusă obligația de serviciu public privind prestarea serviciului universal și privind furnizarea de ultimă opțiune, o vor executa până la data expirării termenului legal pentru care aceasta a fost instituită, în limitele teritoriului stabilit de Agenție.

Articolul 150. Aplicarea legislației în domeniul electroenergetic la spațiile de testare inovativă

În scopul implementării spațiilor de testare inovativă în materie de reglementare în domeniul energiei, titularul unei hotărâri de aprobare beneficiază de derogări de la aplicarea prevederilor prezentei legi, cu respectarea procedurilor prevăzute de legislația cu privire la spațiile de testare inovativă în materie de reglementare în domeniul energiei, precum și cu asigurarea protecției și a siguranței populației.

Președintele Parlamentului

Principiile revizuirii configurației existente a zonelor de ofertare

1. Revizuirea configurației existente a unei zone de ofertare poate fi lansată prin:

a) Comitetul de Reglementare al Comunității Energetice și, în măsura în care Statele Membre ale Uniunii Europene sunt afectate, ACER dacă raportul tehnic privind zonele de ofertare actuale elaborat de ENTSO-E sau raportul de piață elaborat de ACER relevă ineficiențe în configurația actuală a zonei de ofertare;

b) mai multe autorități de reglementare, în urma unei recomandări din partea Comitetului de Reglementare al Comunității Energetice sau a ACER;

c) operatorii sistemelor de transport ai unei regiuni de calcul a capacităților, împreună cu toți operatorii sistemelor de transport interesați ale căror zone de control, inclusiv interconexiunile, se află în aria geografică în care se evaluează configurația zonei de ofertare în conformitate cu pct. 2 lit. a);

d) o singură autoritate de reglementare sau un singur operator al sistemului de transport, cu aprobarea autorității sale de reglementare competente, pentru zonele de ofertare din interiorul zonei de control a operatorului sistemului de transport, dacă configurația zonei de ofertare are un impact neglijabil asupra zonelor de control ale operatorilor sistemelor de transport învecinați, inclusiv interconexiuni, iar revizuirea configurației zonei de ofertare este necesară pentru a îmbunătăți eficiența sau pentru a menține securitatea în funcționare;

e) altă Parte Contractantă a Comunității Energetice sau Stat Membru al Uniunii Europene din regiunea de calcul a capacităților.

2. Dacă revizuirea este lansată în conformitate cu pct.1 lit. a), b), c) sau e), entitatea care lansează revizuirea va specifica:

a) aria geografică în care se va evalua configurația zonei de ofertare și zonele geografice învecinate pentru care se iau în considerare impacturile;

b) operatorii sistemelor de transport participanți;

c) autoritățile de reglementare participante.

3. Dacă revizuirea este lansată în conformitate cu pct. 1, lit. d), se aplică următoarele condiții:

a) aria geografică în care este evaluată configurația zonei de ofertare se limitează la aria de control a operatorului sistemului de transport relevant, inclusiv interconexiunile;

b) operatorul sistemului de transport din zona de control relevantă este singurul operator al sistemului de transport care participă la revizuire;

c) autoritatea de reglementare competentă este singura autoritate de reglementare care participă la revizuire;

d) operatorul sistemului de transport și, respectiv, autoritatea de reglementare relevantă, comunică operatorilor sistemelor de transport și autorităților de reglementare vecine o notificare prealabilă convenită de comun acord cu privire la lansarea revizuirii, cu prezentarea motivelor; și

e) vor fi specificate condițiile pentru revizuire și publicate rezultatele revizuirii și propunerea pentru autoritățile de reglementare relevante.

4. Procesul de revizuire constă în două etape:

1) în prima etapă, operatorii sistemelor de transport care participă la o revizuire a configurației zonei de ofertare vor dezvolta metodologia și ipotezele care vor fi utilizate în procesul de revizuire și vor propune configurații alternative ale zonei de ofertare pentru evaluare. Propunerea privind metodologia și ipotezele, precum și configurația alternativă a zonei de ofertare va fi transmisă autorităților de reglementare participante, care pot solicita modificări coordonate în termen de trei luni.

2) în a doua etapă, operatorii sistemelor de transport care participă la o revizuire a configurației zonei de ofertare:

a) evaluează și compară configurația actuală a zonei de ofertare și fiecare configurație alternativă a zonei de ofertare, utilizând criteriile specificate la pct. 7;

b) organizează o consultare și un atelier privind propunerile de configurații alternative a zonei de ofertare față de configurația existentă a zonei de ofertare, inclusiv termenele de punere în aplicare, cu excepția cazului în care configurația zonei de ofertare are un impact neglijabil asupra zonelor de control ale operatorilor sistemelor de transport învecinate;

c) prezintă o propunere comună de menținere sau modificare a configurației zonei de ofertare către Statele Membre ale Uniunii Europene și Părțile Contractante ale Comunității Energetice participante și autorităților de reglementare participante în termen de 15 luni de la decizia de lansare a revizuirii.

3) la primirea propunerii comune de menținere sau modificare a configurației zonei de ofertare conform subpct. 2) lit. c), Părțile Contractante ale Comunității Energetice și Statele Membre ale Uniunii Europene sau, după caz, Părțile Contractante ale Comunității Energetice și Statele Membre ale Uniunii Europene, autoritățile de reglementare ajung la un acord în termen de șase luni cu privire la propunerea de menținere sau de modificare a configurației zonei de ofertare.

5. Operatorii pe piața de energie electrică desemnați sau participanții la piață furnizează, la cererea operatorilor sistemelor de transport care participă la o revizuire a unei zone de ofertare, informații care să le permită să evalueze configurațiile zonei de ofertare. Aceste informații sunt comunicate numai între operatorii sistemelor de transport participanți în scopul unic de a evalua configurațiile zonelor de ofertare.

6. Inițiativa de revizuire a configurației zonelor de ofertare și rezultatele acesteia se publică de către ENTSO-E, sau în cazul în care revizuirea a fost lansată în conformitate cu pct. 1 lit. d), de către operatorul sistemului de transport participant.

7. La revizuirea configurației zonei de ofertare în conformitate cu prezenta anexă, se iau în considerare cel puțin următoarele criterii:

a) în ceea ce privește securitatea rețelelor electrice:

- capacitatea configurațiilor zonelor de ofertare de a asigura siguranța în funcționare și securitatea aprovizionării;

- gradul de incertitudine în calculul capacității interzonale;

b) în ceea ce privește eficiența generală a pieței:

- orice creștere sau scădere a eficienței economice care decurge din modificare;

- eficiența pieței, incluzând cel puțin costurile de garantare a fermității capacităților, a lichidității pieței, a concentrării pieței și a puterii de piață, facilitarea unei concurențe efective, semnalele referitoare la preț pentru construirea infrastructurii, acuratețea și soliditatea semnalelor referitoare la preț;

- costurile de tranzacție și de tranziție, inclusiv costurile de modificare a obligațiilor contractuale existente suportate de participanții la piață, operatorii pe piața de energie electrică nominalizați și operatorii sistemelor de transport;

- costurile de construire a unor noi infrastructuri care pot reduce congestiile existente;

- necesitatea de a garanta că rezultatul pieței este fezabil fără necesitatea aplicării extensive a unor acțiuni de remediere ineficiente din punct de vedere economic;

- orice efecte adverse ale tranzacțiilor interne asupra altor zone de ofertare pentru a asigura respectarea prevederilor stabilite la Articolul 44 alin. (10);

- impactul asupra funcționării și eficienței mecanismelor de echilibrare și a proceselor de remediere a dezechilibrelor.

- c) în ceea ce privește stabilitatea și soliditatea zonelor de ofertare:

- necesitatea stabilității și solidității zonelor de ofertare de-a lungul timpului;

- necesitatea ca zonele de ofertare să fie coerente pentru toate intervalele de timp ale calculului capacităților;

- necesitatea ca fiecare unitate generatoare și consumatoare să aparțină unei singure zone de ofertare pentru fiecare unitate de timp a pieței;

- localizarea și frecvența congestiilor, dacă congestiile structurale influențează delimitarea zonelor de ofertare, luând în considerare orice investiții viitoare care ar putea reduce congestiile existente.

8. Revizuirea zonei de ofertare include scenarii care iau în considerare o serie de evoluții probabile ale infrastructurii pe o perioadă de 10 ani, începând cu anul următor anului în care a fost luată decizia de lansare a revizuirii.